

KULTURNÍ KLUB

INFORMAČNÍ ČASOPIS
ČECHŮ A SLOVÁKŮ
V RAKOUSKU

42. ročník

2022

leden – únor

1-2

Pondělní promítání filmů ve spolupráci s Českým centrem a Velvyslanectvím ČR
v kině **Velvyslanectví ČR, Penzinger StraÙe 11-13, 1140 Wien,**

je podmíněno covidovou situací, takže pro ně platí aktuální opatření v době konání.

Předběžné termíny promítání v letošním roce:

14. 03., 11. 04., 9. 05., 13. 06., 12. 09., 10. 10., 14. 11. a 12. 12. 2022

Kvůli protipandemickým opatřením prosíme u každé akce o telefonické či e-mailové přihlášení:

Mag. Eva Zeman, tel.: 0664 5143329, nebo e-mail: evazeman@gmx.at.

Změna programu vyhrazena.

Pondělí 14. 03. v 19:30 Španělská chřipka (dokumentární film, Česko, 2021, 52 min.)

Režie: Pavel Šimák; scénář: Pavel Šimák, Martin Polák; kamera: Petr Vejslák; hrají: Viktor Preiss (vypravěč), Denis Šafařík, Eduard Stehlík

Obsah: Ve stínu první světové války přišla jedna z nejstrašnějších epidemií v dějinách lidstva. I v novém samostatném Československu umírali lidé po tisících. Nemoc stíhala všechny generace, nevyhnula se ani spisovateli Franzi Kafkovi. Dokumentární portrét jedné katastrofy pohledem přeživších, svědků, odborníků i bohatého archivního materiálu. Film je chronologicky vyprávěným příběhem této velké pandemie na území bývalého Rakousko-Uherska, kterou autoři zasazují do současného kontextu a vyvozují z něj důsledky pro dnešní dobu. Film představuje průběh chřipky, její různé vlny, klinický obraz obávaných zápalů plic, stejně tak jako osudy známých osobností, které patří k miliónům umírajících: Egona Schieleho, Bohumila Kubišty, Guillauma Apollinaira a dalších.

Po promítání bude následovat diskuse s autorem knižní předlohy Dr. med. Haraldem Salfellnerem, Ph.D., lékařem a historikem medicíny.

Pro usnadnění Vás prosíme o registraci účasti na emailové adrese ccwien@czech.cz. V e-mailu prosíme uveďte plná jména návštěvníků, kteří se na akci registrují, v případě dalších osob také jejich e-mailové adresy a telefonní čísla.

Česká hudební Vídeň 2020/22: Cyklus koncertů staré hudby

Pořádá Nadace pro dějiny kultury ve střední Evropě (Praha)
ve spolupráci s Kulturním klubem Čechů a Slováků v Rakousku

Vážené čtenářky a čtenáři,

plánované koncerty staré hudby v rámci cyklu „Česká hudební Vídeň“ jsme opět museli posunout, tentokrát na jaro letošního roku. Konkrétní termíny budou oznámeny a vyvěšeny na klubových webových stránkách

www.kulturklub.at a předpokládáme, že je stihneme ohlásit i časopisecky. Všichni, kteří se u kolegyně Mag. Evy Zemanové přihlásili, budou osobně vyrozuměni.

K detailní programové náplni viz Kulturní klub 11-12/2020, str. 4-5.

HOF-MUSICI

Antonio Draghi: *L'Abelle di Boemia, overo S. Wenceslao*

Oratorium k počtě hlavního patrona země Koruny české od dvorního kapelníka císaře Leopolda I., které bylo poprvé provedeno v kapli Věch svatých na Pražském hradě roku 1680 a reprízováno roku 1688 ve vídeňské dvorní kapli (Hofburgkapelle).

KDY: termín bude upřesněn

KDE: Kostel sv. Karla Boromejského / Karlskirche, Karlsplatz, 1040 Wien

S podporou Ministerstva kultury ČR a rektorátu kostela sv. Karla Boromejského

MUSICA FIGURALIS

Symfonie ve službách moravské církve

Anton Neumann (1720?-1776), Joseph Puschmann (1738-1794),

Wenzel Müller (1767-1835)

Místo a termín budou upřesněny

Nad koncerty převzalo záštitu velvyslanectví ČR v Rakousku. Akce se uskuteční za podmínek aktuálně platných omezení kvůli pandemii covid-19. Prosíme Vás o předchozí na-

hlášení Vaší účasti z důvodů redukováného počtu míst na e-mailu evazeman@gmx.at, nebo na tel. **0664 5143329**. Prosíme, nezapomeňte na roušky!

Na přední straně obálky:

Jiřina Marešová se svou unikátní kopií historického varhanního portativu při koncertu ve Vídni 28. prosince 2021. Bližší informace viz str. 74-77.

Na zadní straně obálky:

Max ŠVABINSKÝ: *V zemi míru*, 1922, 280 × 220 cm, olej na plátně, NG Praha

Vážené členky a čtenářky, vážení členové a čtenáři Klubu, minulý rok byl pro každého z nás zkouškou trpělivosti a důvěry v pozitivní změnu, bohužel i začátek nového roku neslibuje příliš velká zlepšení. V dnešní době neustálých změn je rozhodnutí o konání či zrušení akcí velice krátkodobé, a protože je Kulturní klub měsíčník, můžeme Vás informovat pouze průběžně na naší domácí stránce www.kulturklub.at. Minulý rok se nám podařilo realizovat dva ze tří plánovaných koncertů, a to koncert varhanní hudby a mimořádný improvizáčnický na vánoční téma. Draghiho oratorium věnované sv. Václavu definitivně posouváme na jaro letošního roku.

S velkým ohlasem se setkala prezentace německé části vzpomínkové publikace **11 let s Jiřím Grušou v Rakousku**, kterou jsme uspořádali 15. prosince 2021 v Hudebním sále Diplomatické akademie ve Vídni. Tato úspěšná akce byla zaznamenána a je možno ji shlédnout na stránkách Diplomatické akademie, Youtube a Kulturního klubu: <https://www.facebook.com/DiplomatischeAkademieWien/live> nebo http://www.kulturklub.at/klub_cz.html.

Jako každoročně Vás zveme, pokud to situace dovolí, na pravidelné filmové projekce, dočasně přerušené covidem, a to každé druhé pondělí v měsíci, do kinosálu českého zastupitelského úřadu, nadále ve spolupráci s Českým centrem ve Vídni a s Velvyslanectvím ČR v Rakousku. Doufáme, že se nám dosud nerealizované aktivity z loňského roku podaří uskutečnit co nejdříve letos, mj. že budeme mít možnost pozvat Vás na Májový koncert na českém velvyslanectví, který věnujeme 150. výročí založení Školského spolku Komenský.

Vzhledem k protipandemickým opatřením prosíme u každé akce o telefonické, resp. e-mailové přihlášení, a to prostřednictvím **Mag. Evy Zemanové (tel. 0664 5143329, evazeman@gmx.at)**, pokud nebude uvedeno jinak. Prosím, nezapomeňte na roušky a na potřebná potvrzení!

V tomto dvojčísle jsou přiloženy složky na zaplacení předplatného pro členy Kulturního klubu na rok 2022 (35 EUR inkl. časopis) i pro nečleny – abonenty časopisu (37 EUR). Prosíme, abyste požadovanou částku uhradili co nejdříve, pokud možno ihned, protože opakované zasilání složek zvyšuje nejen naše náklady, ale znamená i zbytečné pracovní zatížení. Nezapomeňte, prosím, na složence označit, zda se jedná pouze o ABO, jinak bychom mohli mylně doufat, že se jedná o dar na tiskový fond.

V neposlední řadě bychom se všem čtenářům chtěli omluvit za nepředvídatelné zpoždění, s nímž se k nim toto dvojčíslo Klubu dostává – bylo způsobeno technicko-výrobními problémy v souvislosti s neustále stoupajícími cenami energií a vstupů, především polygrafického papíru. Děkujeme za pochopení!

Hezké chvíle nad stránkami Klubu přeje

redakce a Helena Baslerová

Obsah

Klub připravuje	2
Editorial – Obsah – Impressum	3
Fejeton	4
Kultura	5
Zajímavosti	38
Události	43
Ekonomika	47
Věda a technika	49
Správy zo Slovenska	57
Sokol & sport	64
Úvahy & postřehy	68
Z české a slovenské Vídně a okolí	69
Informace	80
Inzerce	88

KULTURNÍ KLUB. Informační časopis Čechů a Slováků v Rakousku / Informationszeitschrift der Tschechen und Slowaken in Österreich

Majitel: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku
Vydavatel: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku (ing. Helena Basler),
 Mohsgasse 30/9, 1030 Wien
Redakční příprava a sazba: KLP – Koniasch Latin Press s. r. o., Praha
Tisk: Quatro print, a. s., Heršpická 6 (Moravská typografie), Brno
Medieninhaber: Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
Herausgeber: Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
 (Ing. Helena Basler), Mohsgasse 30/9, 1030 Wien
Verlagsort: 1030 Wien
Hersteller und Herstellungsort: KLP – Koniasch Latin Press s. r. o., Praha &
 Quatro print, a. s., Brno, Tschechische Republik
Gefördert aus Mitteln der Volksgruppenförderung und durch MZV ČR
Redakce: Mohsgasse 30/9, 1030 Wien,
 mobil (od 10:00): 0043-0-664 97 33 764, fax: 0043-1-79 88 454
 e-mail: info@kulturklub.at, www.kulturklub.at

Vedoucí redaktorka: ing. Helena Basler
Zástupkyně vedoucí redaktorky: Mag. dr. Marie Brandeis
Redakce: Mag. Pavlína Böhmová-Lössl, DI Gabriela Jakelcic, Anna Křivanová
Technická redakce: Ing. Kurt Mattola, Mag. Richard Basler
Redakční kruh: DI. Gabriela Jakelcic, Eva Kalinová, Ludvík Kavín, Michaela Kováčková, dr. Marta Marková, Mag. Daniela Makový Nedas, Mag. Andrea Ozábalová, dr. Kweta Ozábalová, P. Václav Sládek O.Cr., DI Tomislav Vašíček, doc. JUDr. Marián Velický, CSc., ing. Jiří Zajiček, ThLic. Petr Žaloudek
Fotografové: Mag. Richard Basler, Kurt Mattola, Mag. Eva Zemanová
Distribuce: Quatro print, a. s., Heršpická 6 (Moravská typografie), Brno
 Časopis je vydáván s podporou Úřadu
 pre Slovákov žijúcich v zahraničí.

Fejeton Ludvíka Kavína

Osobní zodpovědnost... Ano, bez osobní zodpovědnosti daleko nedojdeš. Jenže osobní zodpovědnost má spoustu podob. Především jde jistě o zodpovědnost za své činy, za své zdraví, za svůj osobnostní vývoj... Nový předseda české vlády na jedné ze svých tiskových konferencí řekl, že strategií nastupující vlády je především apel na osobní zodpovědnost. Jenže mně v tom apelu chybí zodpovědnost za své bližní, apel na prostou lidskou solidaritu vůči svým nejbližším i vůči náhodným poutníkům nebo vůči mé obci jako celku.

Jestliže jedna z osob mně velice blízkých hlásá na facebooku, že je zodpovědná vůči svému tělu, a proto se nedá očkovat, nezbyvá mně než konstatovat, že si osobně myslím, že ani vůči svému tělu (a tělům svých blízkých, svých dětí, rodičů atd.) není zodpovědná, a tím pádem se začínám zabývat tím, co je to vlastně osobní zodpovědnost ve své podstatě. A ta je zároveň odpovědností za sebe jako lidskou entitu, jako člověka, který patří do nějaké společnosti, zodpovědností onoho JÁ za TY, tedy nás OBOU, nebo ještě lépe řečeno nás VŠECH, přinejmenším těch VŠECH, kteří se neschovali do lesů a nežijí tam jako poutníci zcela odtržení od světa a soukmenovců.

Ač máme během už po dva roky trvající pandemie mnohé omezené kontakty, společnost jako takovou ani tato pandemie není s to zničit. Jen ji oslabit, přivodit jí spoustu problémů, dokonce i mnohé ze společnosti předčasně usmrtit – ano, to všechno covid, stále ještě dostatečně neprozkoumaný vir ve všech svých mutacích, jistě dovede. Ale už ony poslední dva roky mne dostatečně přesvědčují, že naše lidské kořeny jsou dostatečně silné, a my, lidstvo, ve své většině covidu v jakékoliv formě nepodlehne. Jenže je pravda, že se nám podaří z pandemie vyjít silnější a jako silnější se z ní dostaneme jen v případě, že přinejmenším většina z nás bude zodpovědná, ale nejen osobně, za sebe, ale také osobně za své bližní. A podle křesťanské věrouky jsou mými bližními všichni lidé, dokonce nejen lidé dobré vůle.

Brněnský divadelní režisér Honzírek napsal v souvislosti s jednáním lidí v době covidu, že „to poslední, na co se lze spolehnout, je naše osobní odpovědnost. Dodržování pravidel a prostá lidská solidarita naprosto nefunguje.“ Strategie „vy jste přece odpovědní“ je podle něj „naprosto děsivá“. A jestliže má být strategií české vlády osobní odpovědnost, je tím pádem „strategie této země (České republiky) autopilot, ruce od toho pryč, každý sám za sebe, vezměte si, co unesete, je to na vás a poslední zhasne“. Jiří Honzírek potom dovozuje, že je to prostě to první, co jsme se my Češi naučili v devadesátých letech a už nám to zůstalo. Má pravdu, jen ne úplně. Zaprvé trochu příliš zevšeobecňuje, je nás Čechů jak v zahraničí, tak i doma v České republice přece jen hodně, kteří se ani v devadesátých letech nechovali jen sobecky, podle strategie takzvané osobní zodpovědnosti. Ta obsahovala především poučku „malá domů“ nebo taky „nehas, co tě nepálí“ a „mysli na rodinu“ – především ta poslední ovšem měla blízko k výzvám ke krádežím. Jenže právě tato poslední poučka se zakořenila už daleko dříve. Každopádně byla velice rozšířená už za dob takzvaného reálného socialismu a devadesátá léta ji dovedla k dokonalosti především v kruzích různých privatizujících chytráků.

Zodpovědnost vůči svému tělu i dodržování jiných pravidel lidské sounáležitosti v covidové době je prý výrazem lidské svobody neočkovat se, tedy svobodou dělat si se svým tělem, co chci. Jenže my přece máme i svobodu nechat se ošetřit, potřebujeme-li to. Máme na tuto naši svobodu, která je zároveň našim právem, nereflektovat?

Myslím, že svobodu opravdu jako lidé potřebujeme, a v Evropě je nám to zřejmé každopádně už od počátků osvícenství. Je smutnou skutečností, že naprostá většina populace nemůže prostě a jednoduše dělat to, co by dělat chtěla. Považuji se za šťastlivce, který značnou část svého života mohl dělat to, co bylo jeho přáním, mohl jsem dělat divadlo a v posledních letech mám relativně dost času na psaní. Ale ani tato moje svoboda není svobodou automatickou – často jsem musel překonávat nejrůznější překážky, abych se vůbec uživil. Souputníkem svobody jsou často problémy. A myslím, že vlastně všichni lidé se alespoň někdy, když ne většinou, musí potýkat s problémy. Někde jsem četl, že život bez boje je jenom ve smrti. A tak mě napadá: je proklamovaná svoboda neočkovat se a kašlat na jiná doporučení hygieniků a potažmo i vlád všech možných zemí na tomto světě rezignací na boj o život?

Jsem rád, že žiju. A to pro mě především znamená, že mohu pracovat, přestože už pociťuji příznaky stáří. A jako člověk, který pracuje, se moc nezajímám o nějaké hlubokomyslné předpovědi o budoucnosti. Nepovažuji se ani za pesimistu, ale také mně moc neříká optimismus. Přesto mě těší, že se dějí věci, které lidstvu dávají šanci: například to nezměrné úsilí o ochranu lidských životů v době pandemie. Nebo tak zvaná „zelená dohoda“ evropských vlád, díky které máme v Evropě příležitost snížit škodlivé emise, udělat něco pro životy příštích generací – nejen mých dětí, ale také vnuků a předpokládaných pravnuků atd. Green deal – Zelená dohoda. Mě nadchlo, že se všech 27 evropských vládních představitelů dokázalo domluvit na něčem, co má vést ke zlepšení životního prostředí. Jasně, ještě to má spoustu háčeků i háků. Netěší mě například vlády, které jsou vůči této dohodě vlažné, a snad proto překládají „deal“ jako „úděl“. Nerad také poslouchám dogmatická prohlášení o prosazení „jádra“, jakoby nešlo o atomové elektrárny, ale jedním dechem pak slyším budovatelské optimistické závazky o prosazení stavby nových atomových elektráren, a to mi málem připomíná dávná prohlášení politbyr komunistických stran.

Jakmile se haraší zbraněmi, nechci se do toho harašení raději plést. A to nás v Evropě ohrožuje. A celý svět ohrožuje spousta konfliktů a hrozeb hladomorů (Afgánistán, Jemen, Kamerun, Mosambik, Kongo, Haiti atd.). Spolu s osvícenými ekonomy nevidím inflaci jako katastrofu, ale její řešení v Evropě je komplikované kvůli nerovnoměrnosti (momentálně na Maltě 2,6 procenta a v Estonsku 12 procent). – O Djokovičovi už se raději nebudu šířit, jak se říká. To bych se zase vrátil k „osobní zodpovědnosti“ a o té jsem toho pro tentokrát už podle svého soudu napsal docela dost.

Videň, 15. ledna 2022

VÝTVARNÉ UMĚNÍ

Výstava Jaroslava Róny

V pražské Galerii Václava Špály mohli zájemci během ledna vidět výstavu malíře, sochaře, keramika, grafika i performerera Jaroslava Róny (* 27. 4. 1957) *Nové obrazy*. Expozice zahrnovala plátna i prostorové objekty, které autor vytvořil v posledním tvůrčím období.

I když základem celé prezentace byly obrazy, je třeba připomenout, že skulptury na výstavě dotvářely celkový dojem. Připomínaly pohanské bůžky, indiánské totemy (*Rituální nádoba*, 2020) nebo zapomenuté části zbroje mytických hrdinů (*Přílba – Gladiátor*, 2008).

Interiér galerie s trochou fantazie může v člověku evokovat prastarou svatyni, ve které kolem sebe na obrazech vidí milníky lidského rodu, jehož je příslušníkem. Ovšem nevyvolává to v něm pyšnou hrdost, ale naopak hluboký stud. A s každým dalším pohledem na rozvěšená díla jako by musel znovu a znovu zpytovat svědomí.

Olej *Ježíš káže dinosaurům II* (2019) ve své podstatě poukázal na moment, kdy to všechno pro naši civilizaci začalo. Světec, ozářený zlatovou aurou, promlouvá ve skalnaté krajině k barevným přerostlým ještěrkám. Autor v jednom rozhovoru podotkl něco v tom smyslu, že to mělo stejný dopad u plazů jako u dvojnožců.

Obraz nazvaný *Před bitvou* (2016) zobrazil druh *Homo sapiens sapiens* v plné kráse a nahotě. Pod temně rudou oblohou plnou zlověstných ptačích stínů mašuruje, hlava na hlavě, železná armáda v zamřížovaných přílbách a s naježenými kopími.

Krajina s tankovým torzem (2015) byla závěrečnou ukázkou toho, kam až nás naše rozpínavost dovedla. Na rozvalinách totiž trůní hřmotný tank. Ocelové monstrum vypadá jako netvor z nějakého hororu. Pod ním stojí tak nějak sklesle fragment antické sochy. Jako by chtěl autor poukázat na to, kam až lidstvo dokráčelo od původních antických ideálů svobody, demokracie a rovnosti. Krajina po bitvě, která se rozprostírá kolem, už jen toto absurdní a poněkud cynické divadlo dokresluje.

Dílo Jaroslava Róny ukazuje uměleckou formou všechno to, co lidstvo vytvořilo a napáchalo za dobu své existence. A zároveň poukazuje na fakt, že člověk je sám sobě největším nepřítelem. (mk)

Jaroslav Róna: *Prstenec*, 1997, bronz

Plán Národní galerie v roce 2022

Národní galerie (NG) představila výhled pro nadcházející rok. V plánu jsou nejen velkolepé výstavy jako například rozsáhlý výstavní projekt věnovaný Josefu Mánesovi, ale také milionové investice do oprav. Národní galerie se chystá zrekonstruovat Veletržní palác. V plánu je také rekonstrukce výstavního pavilonu v Benátkách, který Národní galerie spravuje společně se slovenskou Národní galerií.

Pro nadcházející rok 2022 si NG vytyčila hned několik cílů a nutno říci, že ne zrovna malých. Největší investicí bude rekonstrukce Veletržního paláce, kde jsou k vidění sbírky z období od 18. do 20. století. Dalším velkým projektem pak bude rekonstrukce pavilonu v Benátkách, kde se každé dva roky koná bienále současného umění.

Rekonstrukce Veletržního paláce bude asi největší investicí NG v celé její historii. Mluví se o ní již řadu let, na její nutnost poukázal i předešlý ředitel NG Jiří Fajt. „Takto velký projekt bude muset být jednoznačně financován z několika zdrojů. Výrazně by měl pomoci program Péče o národní kulturu dědictví I., ve kterém by mělo být do roku 2028 k dispozici až 8 miliard korun. Ty samozřejmě nebudou určeny jen NG, zrekonstruovat se z něj budou i další kulturní instituce, jako je například Invalidovna,“ řekla ředitelka Národní galerie Alicja Knastová.

Na novou podobu Veletržního paláce by měl být v únoru letošního roku vypsán soutěžní dialog. S jeho rekonstrukcí je úzce spjatá i stavba nového depozitáře v Jinonicích. Dokud nebude postaven nový depozitář, není možné podle názoru vedení s rekonstrukcí Veletržního paláce začít. Ten totiž funguje sám jako depozitář, a díla by tak nebylo kde uskladnit. „Loni vzešel vítěz soutěže na podobu depozitáře, stal se jím ateliér Jika-cz. Nyní se čeká na vydání územního rozhodnutí, předpokládáme, že od začátku stavby by mělo být hotovo do sedmi let,“ řekla ředitelka.

V plánu je i další rekonstrukce, tentokrát mimo území České republiky. Jde o výstavní pavilon v Benátkách, který zde patří mezi vůbec nejstarší pavilony, postavil ho v roce 1925 Otakar Novotný. NG dlouhodobě upozorňuje na jeho špatný technický stav a také zastaralé technologie. Například zde zcela chybí klimatizace. „Příští rok chystáme vypsání architektonickou soutěž. Rádi bychom novou podobu pavilonu prezentovali na bienále architektury, které se bude konat v roce 2023,“ řekla Knastová.

Návštěvníci se v příštím roce mohou těšit i na celou řadu zajímavých výstav. Jednou z nich bude výstava věnovaná Josefu Mánesovi, která se uskuteční v říjnu 2022. „Po více než padesáti letech představíme Mánesovo rozsáhlé dílo, tentokrát ve Valdštejnské jízdárně. Za tu dobu badatelé získali mnoho nových pohledů na dílo tohoto českého velikána, výstava tak nabídne zcela nový pohled na jeho dílo,“ řekla ředitelka.

V září se pak bude konat výstava se zajímavým názvem *V kroužcích dýmu*, jejímž tématem je motiv zobrazení umělce jako kuřáka v českém výtvarném umění přelomu 19. a 20. století a meziválečného období. Na jaro je pak naplánovaný projekt ve spolupráci s pařížskou galerií Centre Pompidou u příležitosti předání předsednictví Česku a Francii v Radě Evropské unie. (mk)

Kvalitní grafický design v Rokycanech

V rokycanském evangelickém kostele bylo možné si v lednu prohlédnout práce grafika, milovníka rocku, pedagoga i spisovatele Karla Halouna na výstavě nazvané *Jen tak*.

Karel Haloun patří mezi významné osobnosti české hudební scény, protože jeho obaly alb Vladimíra Mišíka, *Jasně páky* či *Hudby Praha* má v povědomí každý, kdo se o rokenrolovou hudbu alespoň okrajově zajímá. Mezi nejslavnější Halounovy práce patří plakát pro pražský koncert Rolling Stones v srpnu 1990. Jeho grafická tvorba má mnoho podob, ale vždy se vyznačuje obrazovou originalitou.

Komorní expozice představila Halouna především jako nápaditého tvůrce, využívajícího netradičních vizuálních prostředků k tomu, aby vytvořil netypickou a na první pohled výraznou kompozici. Jako příklad může sloužit mimo jiné portrét pianisty, zpěváka a člena legendární formace *Psí vojáci* Filipa Topola. Hudebníka zobrazil z profilu v temných odstínech barev, takže jeho tvář vypadá jako gotický dřevorez. Pod ním je uvedena část textu, ve kterém je odkaz na herce a rebela bez příčiny Jamese Deana. Dean (1931-1955) a Topol (1965-2013) měli totiž podobné osudy. Byli do jisté míry mluvčími dané generace, erotickými symboly a oba zemřeli předčasně.

Svou představu o výrazném grafickém designu rozvinul autor naplno u plakátu, který vytvořil pro zpěváka Vladimíra Mišíka a jeho kapelu *Etc...* Ten vydal v roce 1993 album *Jen se směj*. Proto na plakátu využil hlavní motiv z bookletu, totiž zkarikovanou lidskou hlavu, jejíž rty a zuby se rozšiřují do prostoru mimo obličej. A evokují klávesy, čímž odkazují také k hudbě.

Dalším příkladem autorovy výrazné imaginace je plakát na koncert *Hudba z Marsu aneb Večírek*, na kterém v Brně roku 1994 vystoupily skupiny *Echt*, *Etc...*, *Garage*, *Hudba Praha* a *Domáci kapela*. Tentokrát použil vizuál připomínající filmové adaptace Verneových románů od režiséra Karla Zemana (například *Vynález zkázy*). Ústřední figura má na hlavě přilbu, kterou dříve nosili potápěči, možná může připomenout i výstroj nadzvukových stíhačů. Zřejmě to má znamenat fakt, že všechny vystupující skupiny ještě donedávna (tedy listopadu 1989) existovaly na poněkud jiné planetě. (mk)

Soubor 106 kreseb Františka Kupky se v Praze vydražil za 42,6 miliónu korun

Soubor 106 kreseb Františka Kupky, které vznikly počátkem 20. století pro francouzskou encyklopedii, se v Praze vydražil za 42,6 miliónu Kč. Včetně aukční přírážky za cyklus zaplatí kupec 51,12 miliónu Kč. Vyvolávací cena souboru byla 25 miliónů korun, zvyšovala se po 200 tisíci Kč příchodu dražitelů po telefonu či internetu. Provenience souboru sahá do slavných sbírek malířova mecenáše Jindřicha Waldese. Představuje nejrozsáhlejší a nejucelenější ilustrátorskou práci Františka Kupky z počátku 20. století, místy dokonce anticipující jeho budoucí abstraktní tvorbu. Kupka kvůli této zakázce navštěvoval univerzitní přednášky z antropologie a historie na pařížské Sorbonně.

Kupka léta vévodí se svými pozdějšími abstraktními malbami tuzemskému aukčnímu žebříčku. Zatím poslední rekord padl před rokem, kdy se jeho kompozice nazvaná *Divertimento II* z roku 1935 prodala za 90,2 miliónu Kč.

Bedřiška Znojemská při zahájení výstavy v pražském Klementinu (2010)

Zemřela malířka Bedřiška Znojemská

V třiadvadesáti letech zemřela 18. prosince malířka Bedřiška Znojemská, vlastním jménem Božena Krejčová. Patřila mezi oceňované tvůrce děl s náboženskou tematikou.

V Jiřicích byla před deseti lety zpřístupněná její meditační křížová cesta. Její umění je možné najít i v Hlubokých Mašůvkách na Znojemsku, kde vyzdobila sedm kamenných kapliček. Znojemská původně studovala lékařskou fakultu, pro své náboženské postoje ale byla ze studii vyloučena. Soukromě studovala malířství.

Po roce 1989 mohla vystavovat v zahraničí. Její dílo viděli lidé ve Švýcarsku, Anglii, Itálii, Francii, Kanadě, USA, Španělsku či Německu. V roce 2008 vystavovala v pražské Národní galerii. Za komunismu opomíjenou umělkyni ocenil v roce 2010 stříbrnou medailí za celoživotní umělecký přínos pražský arcibiskup Dominik Duka. Bedřiška Znojemská pracovala na výzdobě řady kostelů, kaplí i zvonů.

JUBILEA

75 let založení AMU

24. ledna 1947 byla slavnostně otevřena Akademie múzických umění v Praze. Největší umělecká vysoká škola v České republice byla založena prezidentským zřizovacím dekretem bezprostředně po konci druhé světové války. Během sedmi desítek let se zasloužila o výchovu desítek významných osobností známých po celém světě.

Alexander Ilečko (* 25. 2. 1937, Bratislava)

Alexander Olečko je slovenský sochár. V letech 1954-1961 studoval na Vysoké škole výtvarných umění v Bratislavě na oddělení reliéfního sochárství u prof. P. Matejku a prof. J. Mudrocha a oddělení reliéfního sochárství (prof. F. Štefunko a prof. R. Pribiš). V roce 1967 absolvoval postgraduálně štúdium na Akademii výtvarných umění vo Viedni. Venuje sa sochárstvu.

Ilečkova tvorba je velmi variabilná, nestereotypná a štylovo neviazaná na umelecké smery. Ako sám priznáva, osudným sa mu stalo drevo, a tak vytvoril niekoľko rozmerných priestorových kompozícií z dreva, metamorfózy plastík žien v rôznych fázach života, ako aj subtilne a bizarne deformované plastiky z epoxidu, hliny alebo bronzu. V roku 1973 vznikol súbor *Hlavy* z kolorovanej a glazovanej hliny. Neskôr svoj vzťah k svojim generačným dru-

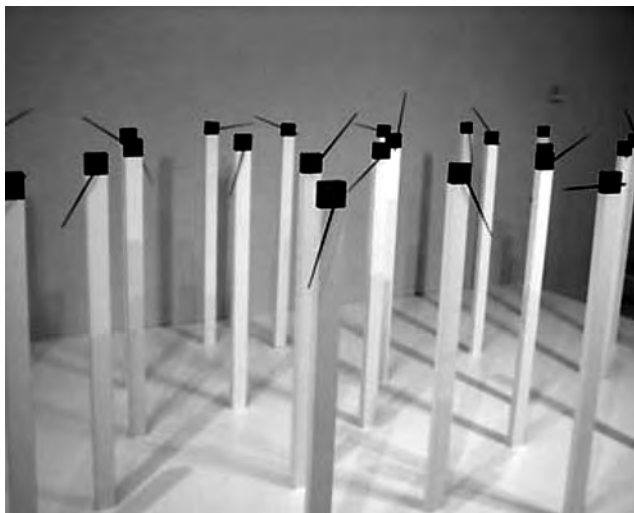
Alexander Ilečko: *Prelínanie*, 2007, bronz

hom, ale aj rodinným príslušníkom vyjadruje práve vytvorením niekoľkých búst (vyše 30) – busta Ivan Popovič, Peter Jaroš a pod.

Alexander Ilečko je jedným zo zakladateľov Sochárskych sympózií v Moravoch nad Váhom. Vystavoval na samostatných aj kolektívnych výstavách v Bratislave, Prahe, Paríži, Brne, Piešťanoch a pod.

Ivan Kafka (* 20. 2. 1952, Praha)

Hľadanie novej identity artefaktu, ktorý je statický a súčasne má potenciálnu schopnosť pohybu, osobitě minimalistické prostredky, lyrismus a prítom nesentimentálnu vecnosť. Schopnosť klásť aktuálne otázky po vzťahu súčasnej civilizácie k prírode, po osobnej slobode a jejím záväzkám voči spoločnosti, silný cit pro kreativitu kultúrnych a geografických rozdielností. Tak bychom mohli obecně charakterizovat tvorbu Ivana Kafky. Je svého druhu jedinečná a zároveň otvorená širokému spektru interpretací. Umí jednoduchým, univerzálně srozumitelným jazykem oslovit diváka – bez mnohomluvných dovětků, ezoterických symbolů nebo dodatečných spekulativních výkladů. Jako taková má své pevné místo na současné mezinárodní výtvarné scéně.

Ivan Kafka: *O mohoucí nemohoucnosti*, 1989-1995, instalace

Kafka se především vyjadřuje velkými instalacemi v krajině, v nichž v zásadě utilitární předmět uvádí do nových vztahů k přírodním. Každé Kafkovo dílo je integrální ve smyslu jednoty obecného a soukromého. Je to ale především privátní rovina, která směřuje Kafkovu kreativitu. Ve velkých „veřejných“ instalacích je přítomna potenciálně, bez zbytečných proklamací. Čas od času má ale Kafka silnou potřebu zaměřit se výhradně na ni. Jde o jakousi soukromou identifikaci problémů, kterým právě věnuje zvýšenou pozornost, o průzkum esenciálních hodnot makrosvětla, k němuž vztahuje své instalace, o soustředěné zamyšlení nad paradoxem vztahu přírodního a umělého. V takových chvílích volí Kafka malý formát. Nedělá malou plastiku nebo malou instalaci. Spíš bychom mohli říct, že si zapisuje prostorové poznámky do svého intimního deníku.

Juraj Čutek (* 28. 2. 1957, Žilina)

Slovenský sochár Juraj Čutek je syn zakladajícího člena skupiny Galandovcov, akademického sochára Antona Čuteka. Vyštudoval na Strednej umelecko-priemyselnej škole v Bratislave u prof. Korkoša. Akademický titul získal na Vysoké škole umelecko-priemyselnej v Prahe u prof. Malejovského a prof. Svobodu. Venuje sa prevažne komornej a monumentálnej plastike, tvorbe interiérov, ale tiež kreslí a maľuje. V jeho tvorbe majú významné postavenie hudba,

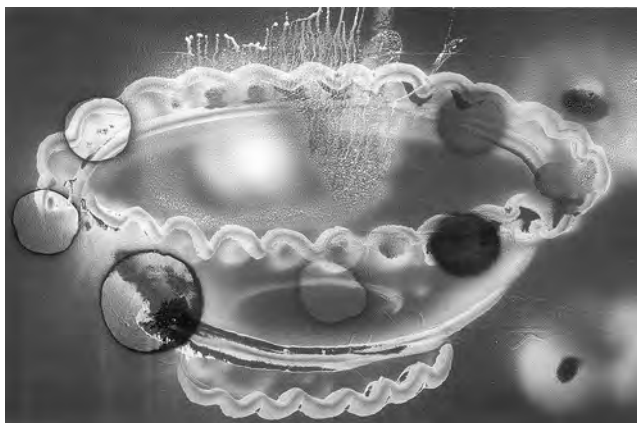

Juraj Čutek: *Pulec*, 2003, drevo, kov

pohyb, rychlost či technické vynálezy, rád stvárnjuje harlekýnov, pierotov a muzikantov. Svoje nezamenitelné a výnimočné diela vystavoval na Slovensku, v Čechách, vo Švajčiarsku, Holandsku, Nemecku, Francúzsku, Taliansku a Izraeli. Patrí k najosobitejším slovenským výtvarníkom svojej generácie. Za rok 2017 sa stal laureátom Krištáľového krídla v úseku výtvarné umenie.

Petr Pastrňák (* 17. 2. 1962)

Petr Pastrňák se rád vrací do Beskyd, ale dlouhodobě žije v Praze a v posledních letech také v jižní Indii. Ke svému malířství došel postupně, později než bývá obvyklé. Pražskou Akademií prošel až po revoluci, frekventoval ateliéry Milana Knížáka (1990-1992), Michala Bielického (1992-1994) a Jiřího Davida (1994-1996). Vzhledem k tomu, že je narozen v únoru 1962, vysvítá, že byl poměrně starší student, vždyť Jiří David, u něhož nakonec diplomoval, přišel na svět o pouhých šest let dříve. Kolem poloviny devadesátých let vystavoval vedle obrazů také diainstalace, readymadové série z edukativních diapozitivů určených pro školní výuku ze sedmdesátých let. Tvrdil, že umění se odehraje uvnitř, v tom, kdo se dívá.

Petr Pastrňák: *Mísa*, 2002, akryl, plátno

Pastrňák je umělec výjimečného nadání. Pracuje na principu řízené náhody a jejího doslova ekvilibristického malířského usměrnění. Jeho obrazy se svobodně pohybují v různých dimenzích prostoru mezi abstrakcí a fotorealismem. Patří k nejduchovnějším osobnostem současného českého umění. Usiluje, jak říká, o rozpuštění ega, tedy osobnostní složky většiny umělců jedné z nejvlastnějších. Nemaluje to, co má přímo před očima, ale to, co má v sobě, jeho obrazy proto nejsou zaneseny osobním balastem, reprezentují úsilí o čistou krásu a jakoby směřují k vyprázdnění. Vedle čistých abstrakcí založených na hudebním a automatickém principu malby se na jeho často „širokých plátnech“ setkáváme i s konkrétními místy či lidmi, stále jsme však konfrontováni s myšlenkou pomíjivosti, dokonce přeludovosti tohoto světa.

Tomáš Císařovský (* 2. 1. 1962, Praha)

Tomáš Císařovský studoval v letech 1978-1982 v Praze na SUPŠ obor Tvarování dřeva a řezbářství, poté studoval na AVU u prof. Paderlíka a Ptáčka (1983-1988). Dnes je jedním z nejuznávanějších českých malířů. U obrazů je pak podstatné zmínit, že vznikají historií vyzkoušenou olejovou technikou, protože je přesvědčen o jejich dosud nevyčerpaných vizuálních kvalitách. Císařovský se navíc soustře-

Tomáš Císařovský: *Medaile*, 1988, akryl, plátno

dí na komunikativní a vizuálně vděčná témata, která však vždy mají přesný, někdy i kontroverzní, sociální či historický obsah a dopad.

Dominuje figurální a portrétní malba, doplněná v posledních letech o krajinné motivy. Císařovského obrazy se tak stávají originální a obrazově atraktivní „kronikou“ tvůrčího, individuálního i kolektivního osudu. Cykly s historickým či společenským přesahem se prolínají s intimní vrstvou malířovy práce – s obrazy ze soukromí, z rodiny. Od devadesátých let patří Tomáš Císařovský ke spolupracovníkům pražské Galerie MXM. Přes svůj úspěch vystupuje Tomáš Císařovský velice skromně a říká o své tvorbě, že je nejceňnější, když si každý, kdo chce, najde svůj úhel pohledu.

Pravidelně vystavuje v českých i zahraničních galeriích a jeho dílo je zastoupeno ve veřejných i soukromých sbírkách. Žije a pracuje v Praze.

Petr Zubek (* 17. 2. 1967, Frýdek-Místek)

Zubek je umělcem bohaté imaginace, která nás zavádí do světa archetypů. Jeho tvorba je sofistikovanou hrou s tvary, které i přes svou banálnost a minimalismus forem překypují emocemi a bohatou obrazotvorností, jež nás zavádí do světa poezie a za hranice všedních dnů.

Po mnohaleté práci na poli videoartu, animace, sochy i instalace se v posledních letech věnuje především kresbě. V menších i velkoplošných formátech se inspirovuje především zážitky z cest zeměmi v subsaharské Africe (Kamerun, Tanzanie).

Rodák z Frýdku-Místku je bývalým členem skupiny Pondělí, studoval na AVU v Praze, Kunstakademii v Düsseldorfu a KHM v Kolíně nad Rýnem. V letech 2010-2012 vedl

Petr Zubek: *Skříň č. 8*, 2001

ateliér Multimédií na FAVU v Brně a aktivně vystavuje od roku 1989 doma i v zahraničí. Trvale žije a pracuje v Düsseldorfu.

Patrik Křižovenský (* 2. 1. 1972, Prešov)
sochař, multimediální umělec

Patrik Křižovenský: *Srdce*, 2001-2002, dětská stavebnice

- 1986-89 Středné odborné učiliště strojnícké, Prešov
- 1990-92 Škola úžitkového výtvarnictva, Košice
- 1993-93 Compagnons du Devoir, Auxerre
- 1994-94 Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, Prešov (Pedagogická fakulta)
- 1995-99 Vysoká škola výtvarných umění, Bratislava (Juraj Bartusz)
- 1995-99 Vysoká škola výtvarných umění, Bratislava (Rudolf Sikora)
- 2000-02 Akadémie výtvarných umění, Praha (Milan Knížák)

Žije v Londýně a pracuje také pro filmová studia.

Jan Haubelt (* 1977)

Do povědomí se dostal především jako zakládající člen skupiny Ládví, ale brzy přitáhly pozornost i jeho samostatné projekty. Je to sochař, který pracuje s fotografií a projekcemi, stejně jako s vlasy nebo vycpaninami zvířat. Propojuje svou sochařskou tvorbu s prvky fotografie, fotokoláže a řadou výzkumných postupů. Často se za-

bývá úhlem pohledu na předmět nebo zkoumá planetární pohyb skrze zvířecí optiku. Jeho uvažování často doprovázejí práce se stínem, zrcadlením a dalšími posuny v percepčním poli.

Jan Haubelt je odborným asistentem v Ateliéru sochařství na pražské UMRUM, který v roce 2007 sám absolvoval. Studoval také na athénské Akademii výtvarných umění, v roce 2011 byl na stáži v newyorském ISCP. Svě dílo představil na řadě samostatných i skupinových výstav ve významných nezávislých galeriích i institucích po České republice, ale také v Belgii, Bulharsku, Maďarsku nebo v Itálii.

Jan Haubelt: *Zahradnictví* (ze série *Věci z toho místa*), 2009, barevná fotografie

Andrej Margoč: *Rieka, ktorá tečie v neznáme*, 2008, bronz, sklo, kameň

Andrej Margoč (* 17. 1. 1977)

Andrej Margoč je absolventem Vysoké školy výtvarných umení v Bratislave (2003), ktorý má za sebou víťero úspešných samostatných i kolektívnych výstav doma (Danubiana Meulensteen Art Museum, Bratislava; Galéria SPP, Bratislava; Galéria mesta Bratislavy; Dom umenia, Bratislava atd.) i v zahraničí (Galéria Perlhofgasse, Rakousko; Slowakisches Institut, Rakousko; Chiostro del Convento di San Francesco, Umbertide, Itálie; Red Penguin Gallery, Marbella, Španělsko; Slovenský inštitut v Praze; Dvorak Sec Contemporary Gallery, Praha atd.). Je nesporně jednou z nejvýraznějších postav sochařství své generace, přínos a význam jeho tvorby začíná být stále více rozpoznáván, a to nejen soukromými sběrateli, ale i na úrovni předních galerií. Autor žije a tvoří v Bratislavě.

Lubomír (Lubo) Mikle (* 9. 1. 1982, Bratislava)

Lubomír Mikle vyštudoval sochu, objekt a inštaláciu u Jura Meliša na Vysokej škole výtvarných umení. Tvorí prevažne sochy, zvukové objekty a inštalácie. V tvorbe spája prvky recyklácie s industriálnymi motívmi, deštrukciu s transformáciou a konštrukciou. Jeho tvorba sa len málokedy zmesť do galérií. Obrovské sochy, ktoré tvorí, sa najlepšie hodia do exteriérov – do ulíc, na námestia, do parkov či na nábregia. A on sám je ako jeho sochy – potrebuje voľnosť a priestor. Pred niekoľkými rokmi do Austrálie vytvoril sochu *Element 0*, ktorá priamo rozoberá problém znečistenia oceánov a vôd. Je to kompozícia v tvare vlny, poskladaná z československých kontajnerov na smeti ako jedného z hraničných symbolov odpadu. Pekným príbehom je práve to, že táto socha je permanentnou inštaláciou na jednom z posvätných aborigenských ostrovov.

„Schematicky povedané, symbolika môjho diela funguje na trojpodiele. Prvá tretina je to, čo je vizuálne odčí-

Lubomír (Lubo) Mikle: *Anti-hrdina*, cyklus *Mŕtve mesto*, 2008, oceľ

tateľné každému. Druhá tretina je pre erudovanejšieho diváka, ktorým sú profesionáli v oblasti výtvarného umenia, zberatelia a podobne.“

„Automatizmom práce s recyklovaným materiálom som prirodzene začal intenzívnejšie vnímať aj environmentálne otázky. Recyklácia je prakticky prítomná v mojej tvorbe veľmi často, respektíve som pochopil, že recyklácia je nevyhnutnou súčasťou princípu univerza, v ktorom existujem.“

Lubomír Mikle žije a tvorí v Bratislave.

Michal Škoda (* 30. 5. 1962, Tábor)

Michal Škoda je umelec a kurátor – zprostředkovatel současného umění a architektury zároveň, architekt roku 2021. Přes dvacet let vede Galerii současného umění a architektury Domu umění v Českých Budějovicích, která se za tu dobu stala prestižní institucí s mezinárodním přesahem.

V druhé polovině sedmdesátých let absolvoval Střední keramickou školu v Bečyni a s keramickou hlinou také na začátku své umělecké kariéry pracoval. Kolem roku 1993 ale keramické objekty organického tvarosloví opustil a rozhodl se pro nový začátek a zcela jiný přístup k tvorbě. Téma, které sochaře Michala Škodu od té doby zajímá a kterému se ve své tvorbě, ale i kurátorské činnosti věnuje, je prostor a architektura.

VZPOMÍNKA

Jan J. Kotík (7. 2. 1972 – 13. 12. 2007)

Kotík pocházel z rodiny s velkým uměleckým zájemem a jeho kořeny vedou až k prvnímu československému prezidentovi Tomáši Garriguovi Masarykovi. Nerad připomínal, že je prapravnukem T. G. Masaryka. Jeho matka Charlotta Kotíková, významná historička umění, je vnučkou malíře Herberta Masaryka. Charlottin manžel Petr Kotík je hudebník, jeho otec Jan Kotík byl slavný český malíř. Jan J. Kotík byl synem hudebního skladatele Petra Kotíka a Charlotty Kotíkové, rozené Pocheové, dcery profesora Emanuela Pocheho a Herberty Masarykové. Rodiče emigrovali začátkem sedmdesátých let 20. století do USA. Jeho bratrem je Tomas Kotík.

Jan Jakub Kotík studoval na prestižní umělecké akademii Cooper University v New Yorku, ale nejprve se živil jako hudebník a hrál na bicí v několika newyorských formacích, jako například Mommyheads. V posledních letech žil s partnerkou a dvěma malými dětmi v Praze. V roce 2007 se stal finalistou Ceny Jindřicha Chalupického.

Jeho umělecká díla jsou často politicky angažovaná, ale jeho kritika vždy byla jemná, šifrovaná, promyšlená a mnohvrstevnatá. Nejčastěji rafinovaně útočil na nadnárodní firmy, které se nějakým způsobem podílejí na mezinárodní politice nebo které mají přímo prospěch ze zbrojení. I možná vzhledem ke svému původu si v tvorbě udržoval odstup od českého prostředí.

Dne 13. prosince 2007 zemřel na rakovinu.

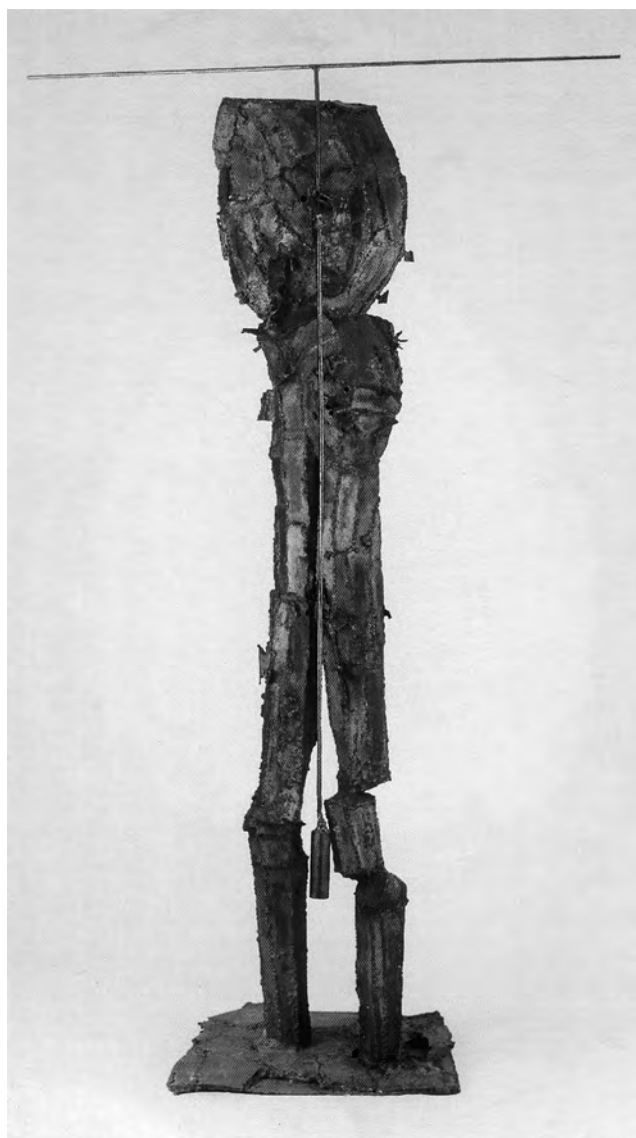

Jan Kotík: *O původu druhů*, 2002

Vladimír Janoušek (30. 1. 1922 – 8. 9. 1986)

Sochař Vladimír Janoušek absolvoval Vysokou školu uměleckoprůmyslovou v Praze v ateliéru Josefa Wagnera, stejně jako jeho budoucí žena Věra nebo Miloslav Chlupáč, Olbram Zoubek a Eva Kmentová. Spoluzakládal uměleckou skupinu UB 12, jejímiž teoretiky byli Jiří Šetlík a Jaromír Zemina. Je autorem monumentálních realizací i komorních soch a reprezentoval Československo na světové výstavě Expo '70 v japonské Ósace, již slavnostně otevřel společně s japonským umělcem Tarou Okomatem. Během normalizace byla Janouškova veřejná a výstavní činnost utlumena.

Zprvu se zabýval klasickým figurálním sochařstvím. Ve druhé polovině padesátých let se vymanol z vlivu wagnerovské modelace a vytvořil sochařské objekty pro architekturu (sochařská výzdoba pražského Domu módy, 1955-1956). Na přelomu padesátých a šedesátých let převládl v jeho tvorbě zájem o lineární konstrukci, který vyústil v osobité práce ze svařovaných drátů a plátů. Uzavřením figurálních tvarů do drátěné sítě dosáhl zřejmého kontrastu mezi lineární obrysovou formou a vymezeným vnitřním prostorem. Z rozporu mezi formou a obsahem vytvořil novou kvalitu, založenou na antagonismu

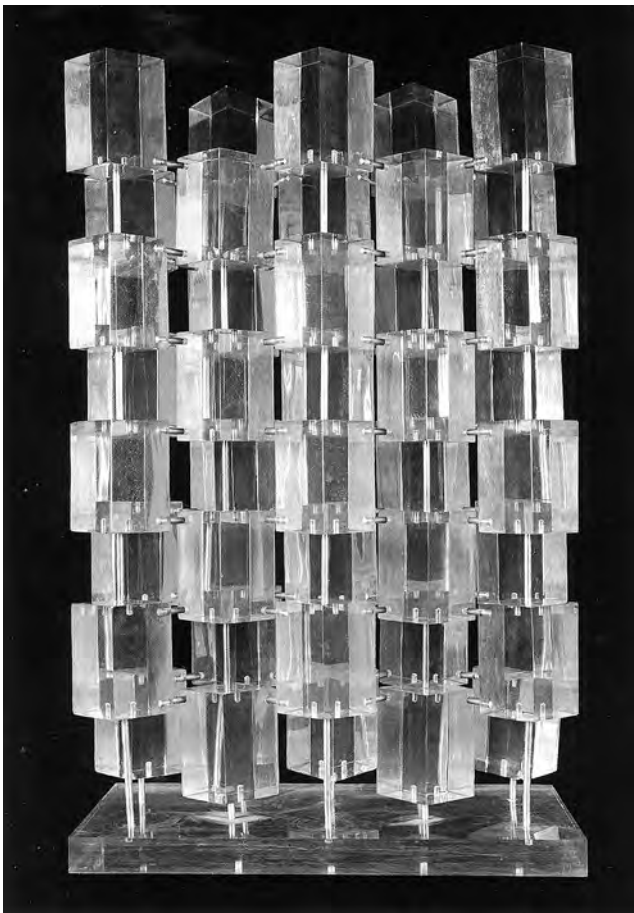
Vladimír Janoušek: *Moderní muž*, 1967

racionálních (geometrických) tvarů a hmotných (smyslových) forem. Kontrast mezi oběma systémy ještě zesílil kinetický prvek – kyvadlo jako symbol pohybu (života). Janoušek pracoval nejen s pohybem samotným, zajímala ho i možnost změny. Ve svých realizacích umožnil divákovi, aby on sám dal pohyblivé části impuls. Aktivní proměnou jednoho tvaru v jiný se divák stal potencionálním tvůrcem. Pohyblivé objekty a útvary autor současně zamýšlel jako projekty velkých pohyblivých plastik, které by bylo možné umístit na horizont krajiny a které by mohl měnit divák, ale také vítr.

Tamara Klimová (19. 1. 1922, Ostrava – 28. 1. 2004, Bratislava)

Tamara Klimová v letech 1940-1944 studovala na Škole uměleckých řemesel v Brně, po maturitě pokračovala na Vysoké škole umeleckopriemyselnej v Praze (profesori Jan Bauch a Emil Filla). Tu se zoznámila so svým budoucím manželem Alojzom Klimom (1922-2000). Spolu patrili k zakladatelom slovenského geometrického umenia. Koncom päťdesiatych rokov sa stala členkou Skupiny 4 a od roku 1967 bola členkou Klubu konkretistov existujúceho do roku 1971. V sedemdesiatych rokoch sa začala venovať serigrafii a po roku 1990 tvorbe nízkoreliéfnych objektov.

Jej kompozície, najmä grafiky, kresby, koláže a objekty, napovedajú variabilitu možností, ktoré jazyk geometrie invenčnej umelkyňi jej talentu prináša. Od roku 1952 vystavovala doma aj v zahraničí. V roku 1989 mali s manželem súbornú výstavu v Galérii hlavného mesta Bratislavy, ktorá bola inštalovaná aj v Žiline, Brne a Liberici.

Tamara Klimová: Priestorová štruktúra, 1969

Jiří Trnka (24. 2. 1912 – 30. 12. 1969)

Jiří Trnka byl český výtvarník, ilustrátor, sochař, malíř, scenárista a režisér animovaných filmů, jeden ze zakladatelů českého animovaného filmu (spolu s Hermínou Týrlovou a Karlem Zemanem).

V roce 1923 se seznámil s Josefem Skupou a začal hrát loutkové divadlo. V letech 1929-1935 studoval u Jaroslava Bendy na Uměleckoprůmyslové škole v Praze. Téměř rok provozoval vlastní loutkové Dřevěné divadlo v sále Rokoka na Václavském náměstí (1936-1937). V roce 1937 se poprvé setkal s loutkovým filmem, když pro režiséra reklamních filmů Karla Dodala vyrobil loutku Pana Prokouka.

Událostí roku 1939 se na knižním trhu staly jeho ilustrace k pohádkové knize *Miša Kulička*. V témže roce zahájil scénografickou spolupráci s Osvobozeným divadlem (*Nebe na zemi*) a Národním divadlem v Praze, kde vyhrál soutěž na výpravu Smetanovy *Libuše*.

Začátkem války začala jeho dlouholetá spolupráce s režisérem Jiřím Frejkou (Shakespeare: *Zimní pohádka* a další inscenace, Plautus: *Lišák Pseudolus*, Klicpera: *Zlý jelen*). Za války se Trnka stal spolu s Adolfem Záborským tvůrcem nového ilustračního typu pro děti, vedle dalších v roce 1941 ilustroval Karafiátovy *Broučky* a zároveň začala jeho dlouholetá spolupráce s Františkem Hrubínem (*Říkejte si se mnou až po soubor Špalíček*). Uprostřed okupace namaloval obrazový triptych *Český Betlém* (1943), v němž vyjádřil svou představu krásy, pokoje a míru.

V roce 1945 spolu s mladými výtvarníky založil studio kresleného filmu Bratři v triku a na příštích dvacet let se upsal filmu. Po reakci na válku (*Pérák a SS*) byl podle jeho námětu i uměleckého návrhu natočen první výtvarným názorem český kreslený film *Zasadil dědek řepu*. V té době začala Trnkova spolupráce se scenáristou Jiřím Brdečkou.

V roce 1946 založil studio loutkového filmu, kam za ním přešli i jeho budoucí hlavní spolupracovníci Karel Láta a Břetislav Pojar. V roce 1947 natočil básnickou loutkovou suitu *Špalíček*, která se spolu s hudbou Václava Trojana stala vystižením národní představy o životě, štěstí, pokoji a práci. V roce 1948 natočil svůj první celovečerní loutkový film *Císařův slavík*. V roce 1950 po třech krátkých filmech *Román s basou*, *Árie prerie* a *Čertův mlýn* usiloval se svými animátory v pohádce *Bajaja* o skutečné loutkoherectví. Po pohádce *O zlaté rybce* s vtipným komentářem v podání Jana Wericha dokončil v roce 1952 *Staré pověsti české*, v nichž v dokonalé syntéze hereckého slova, hudby, děje a stylizovaných stroze modelovaných loutek vystihl monumentalitu a velebnost starých mýtů. V roce 1954 pracoval na krátkých filmech podle Haškových *Osudů dobrého vojáka Švejka* s komentářem Jana Wericha. Po realizaci ploškového filmu *Dva mrazíci* se od roku 1956 věnoval knižní ilustraci (*Pohádky tisíce a jedné noci*, Andersenovy *Pohádky*), jež v jeho pojetí dostala rysy bohatosti a výpravnosti. Podílel se i na přípravě české expozice Expo '58 v Bruselu.

V roce 1958 se vrátil k loutkám a pracoval na animátorský náročný verzi Shakespearova *Snu noci svatojánské*. V roce 1961 opět ilustroval knihy (*Pohádky bratří Grimmů*, *Staré pověsti české*). V roce 1964 natočil renesančně rozmarný film *Archanděl Gabriel a Paní Husa* a o rok později vyvrcholila myšlenkově závažným loutkovým filmem *Ruka* jeho řada filozofických snímků *Vášeň a Kybernetická babička*, již varuje před manipulací člověka stroji.

Jiří Trnka při práci na *Osudech dobrého vojáka Švejka*

V posledních letech života se kromě práce pro Expo '67 v Montrealu věnoval malbě a sochařské tvorbě, ale znovu i knižní ilustraci (Werichovo *Fimfárum*) a sám napsal a ilustroval půvabnou knížku *Zahrada* (1962), která byla i zfilmována. V roce 1967 byl jmenován profesorem Vysoké školy uměleckoprůmyslové, ale nemoc mu ztěžovala a nakonec i znemožnila uměleckou práci.

Je nositelem asi padesáti ocenění z výstav, soutěží a filmových i výtvarných přehlídek.

Trnkův přínos spočívá v osvobození českého, ale i světového kresleného a loutkového filmu z amerického vlivu a v prosazení velké výtvarné náročnosti a v poetickém ladění. Na jeho práci pak osobitě navazovali jeho dlouholetý spolupracovník Stanislav Látal, Václav Bedřich, Adolf Born, Zdeněk Smetana a celá řada dalších.

Max Švabinský, celým jménem Maxmilian Theodor Jan Švabinský (17. 9. 1873 – 10. 2. 1962)

Max Švabinský byl jedním z nejvýznamnějších českých umělců 20. století, který byl obdivován pro neobyčejnou kreslířskou zručnost a rozmanitost grafických technik. Příkladnou celoživotní práci, spojenou s neutuchající láskou k přírodě, vytvořil dílo, jež prověřil čas.

Na jeho portrétech se můžeme setkat s mnoha významnými osobnostmi jeho doby. Společně s Janem Preislerem, Antonínem Slavíčkem a Milošem Jiránkem patří ke generaci umělců, kteří položili základy našeho moderního výtvarného umění 20. století. Švabinský se také velkou měrou podílel na zviditelnění českého výtvarného umění v celé Evropě.

Byl mimo jiné zakládajícím členem SČUG Hollar, členem SVU Mánes, kuratoria Moderní galerie, vídeňského spolku umělců Hagenbund a Société nationale des Beaux-Arts v Paříži. Dále byl doctor honoris causa Masarykovy univerzity v Brně, rytířem Řádu čestné legie, profesorem c. k. Akademie umění v Praze, osmkrát jejím rektorem, doživotním čestným profesorem Akademie výtvarných umění v Praze, nositelem Řádu republiky, akademikem-korespondentem Real Academia de Bellas Artes v Madridu a laureátem ceny italské vlády za kolekci leptů.

Max Švabinský: *Splynutí duší*, 1896, olej, plátno na lepence

Mezi grafické techniky, kterým se v průběhu života Švabinský věnoval, patřila olejomalba, perokresba, litografie, mozaika, akvarel, mezzotinta, lept, pastel, dřevoryt, návrh na vitráž, kresba suchou jehlou, rudkou, černou křídou, tužkou, uhlem. Umělcův žánrový rejstřík: portréty, krajino-malba, ilustrace, erotické náměty, plakáty, exlibris, návrhy gobelínů, vitráží, poštovních známek a bankovek.

Max Švabinský: *Božena Němcová*, 1910, kresba tužkou

ARCHITEKTURA & DESIGN

**Před 150 lety se narodil
význačný slovinský architekt Josip Plečnik**

Jože Plečnik, v Česku známý spíše jako Josip Plečnik, byl architekt a urbanista, návrhář nábytku, Slovinec, který během svého působení v Československé republice vtiskl řadě míst na Pražském hradě podobu, kterou známe dosud, a na pražských Vinohradech vytvořil unikátní kostel.

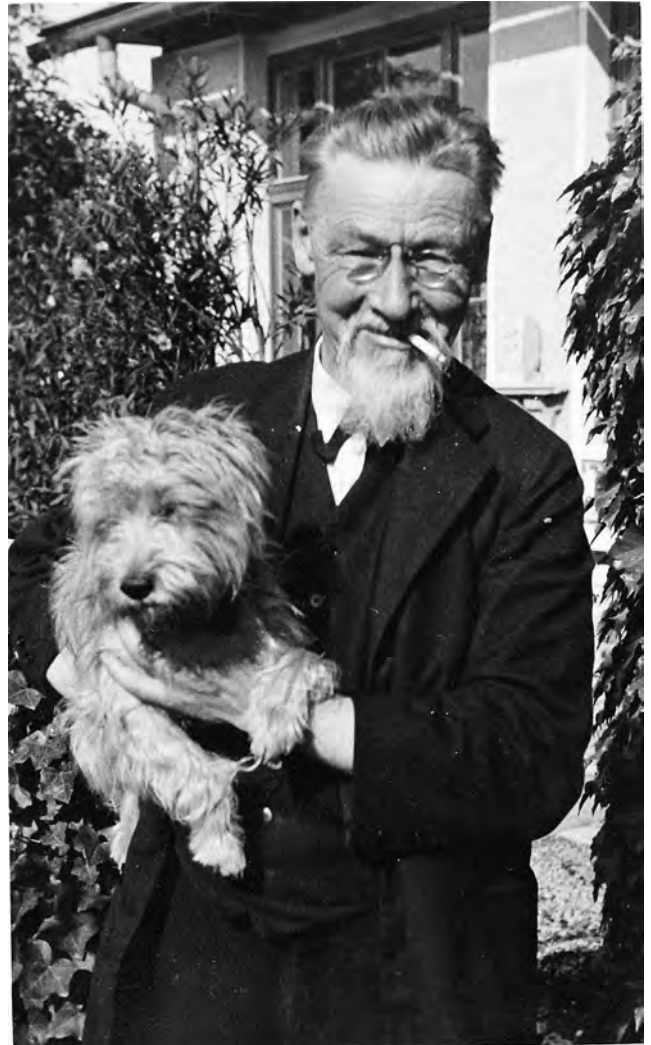
Narodil se v Lublani, tehdy malém provinčním městě Rakouska-Uherska, a zemřel ve stejném městě, které však již bylo rozvíjejícím se městem Jugoslávie. Studoval na průmyslové škole ve Štýrském Hradci. V roce 1892 odjíždí do Vídně, kde dva roky pracuje v továrně na nábytek k. k. Hof-Bau-Kunsttischlerei J. W. Müller. Byla to pro něj dobrá, i když velmi tvrdá škola a sám na toto období svého života vzpomínal jen velice nerad. V letech 1894-1898 studuje na Akademii ve Vídni u profesora Otto Wagnera. Po ukončení studií se ve Vídni usadil a otevřel si vlastní projekční ateliér.

Byl skvělý kreslíř, jeho studie často tiskl časopis *Der Architekt*, který byl populární i v Čechách a na Moravě. Plečnik ve Vídni projektoval vily, činžovní domy, pomníky, např. kašnu v 3. okrese před magistrální budovou. V roce 1905 projektoval pro továrníka a mecenáše Zacherleho palác postavený poblíž Dómu sv. Štěpána. Palác se střídavým kamenným průčelím byl nadšeně přijat mladými umělci a kritiky, ale odsouzen konzervativci. Podobně byl posuzován i kostel sv. Ducha, který Plečnik ve Vídni vytvořil v letech 1910-1913.

V roce 1911 v Praze architekt Jan Kotěra přecházel z místa profesora Uměleckoprůmyslové školy do Akademie výtvarných umění a své dosavadní místo nabídl Josipu Plečnikovi. Ten byl ve Vídni kandidátem na post vedoucího ateliéru ve vídeňské Akademii za Otto Wagnera, který odcházel na odpočinek. Ale za tehdejší politické situace nebyl Slovan Plečnik na toto místo přijatelný. Přišel tedy do Prahy.

Plečnikových děl z doby působení na Uměleckoprůmyslové škole není mnoho, známý je návrh na pomník Jana Žižky pro pražský Vítkov, hrobka rodiny Kratochvílový na lesním hřbitově na Křivoklátě a spolupráce s Ladislavem Skřivánkem na projektu činžovního domu v Žatecké ulici v Praze. Významná epocha Plečnikovy tvorby v Čechách nastala po roce 1921, kdy byl jmenován architektem Pražského hradu. Pražský hrad byl v roce 1918, kdy se stal sídlem prezidenta nové Československé republiky, ve velmi nedobrému stavu. Poslední větší úpravy tam proběhly v letech 1865-1868 v rámci přípravy na slíbenou, ale nikdy neuskutečněnou korunovací císaře Františka Josefa I. Od šedesátých let 19. století na Hradě probíhala hlavně příprava a poté dostavba katedrály sv. Víta.

Josip Plečnik však současně obdržel z Lublaně nabídku místa profesora architektury na nově založené Technické univerzitě a účasti na úpravách města. Plečnik přijal i tuto nabídku a přestal působit na pražské Uměleckoprůmyslové škole. Svou práci organizoval tak, že do Prahy dojížděl a v Praze trávil převážně letní měsíce. Na Pražském hradě byl Plečnikovým nejbližším spolupracovníkem Otto Rothmayer (1892-1966), také letošní jubilant.

Josip Plečnik se svým oblíbeným psem Sivkem

Plečnikovy stavební úpravy Pražského hradu probíhaly po celá dvacátá a do poloviny třicátých let. K nejdůležitějším patřilo vybudování důstojného bytu prezidenta republiky. Byt byl umístěn do druhého poschodí jižního a příčného křídla Nového paláce (paláce z doby Marie Terezie), zatímco oficiální prostory byly a jsou v prvním poschodí. Nábytek Plečnik ve spolupráci s Masarykovou rodinou vybíral převážně z hradních fondů a doplnil několika novými kusy. Stejně tak i obrazy. Z tohoto bytu se zachovalo ústřední síň-Impluvium, Harfový salonek, Zelený salonek, Erbovní síň a zčásti Masarykova pracovna. Ostatní bylo v době komunismu zlikvidováno. V souvislosti s bytem Plečnik řešil i příjezd na Hrad z Hradčanského náměstí. Na prvním hradním nádvoří upravil dlažbu a vytvořil vlajkové stožáry. Mezi druhým a třetím nádvořím dal v místech, kde kdysi byla branka v románském zdivu, prorazit tunel a uvnitř tunelu postavil výtah do horních poschodí. Tento výtah byl po roce 1989 obnoven. V průjezdu mezi prvním a druhým nádvořím vlevo vytvořil Sloupovou síň, později Rothmayerem doplněnou o schodiště vedoucí ke Španělskému sálu. Největší Plečnikovy zásahy jsou vidět na třetím (hlavním) hradním nádvoří. Tam probíhal archeologický

Josip Plečnik: *Býčí schodiště*, 1926-1930

průzkum, který kromě řady nálezů odhalil základy mnoha starých staveb. Aby je bylo možné uchovat, dal je Plečnik překrýt železobetonovou deskou na sloupech a na ni položit dlažbu z kamenných desek. Poblíž katedrály umístil na nový dioritový podstavec gotickou sochu sv. Jiří a monolit z mrákotínské žuly, který měl podle původního projektu stát v jižních zahradách. Další Plečnikovou prací na tomto nádvoří je Orlí kašna u vstupu do Starého paláce a Býčí schodiště vedoucí ze třetího nádvoří do zahrady Na Valech. Tyto úpravy probíhaly až do roku 1929, kdy byly spěšně dokončeny ke dni slavnostního otevření katedrály sv. Víta.

Po mnoho let Plečnika zaměstnávaly také úpravy zahrad Rajské a Na Valech. Upravena byla také zahrada Na Baště na západní a severní straně Nového paláce. Plánované úpravy Jeleního příkopu se neuskutečnily. Současně s úpravami Pražského hradu Josip Plečnik pracoval i na úpravách zámku v Lánech, zejména parku, kde vytvořil nový vodní systém včetně kašny a rybníka s novou hrází.

V letech 1926-1932 Josip Plečnik vytvořil pro Prahu ještě jedno významné dílo, kostel Nejsvětějšího Srdce Páně na Vinohradech. Plečnik byl milovníkem antiky a středomořské architektury a v tomto duchu vytvořil kostel, který se svou podobou vymyká v Čechách běžným stavbám. I podoba oltáře z bílého mramoru je ovlivněna starokřesťanským uměním. Nad oltářem zavěšené dřevěné zlacené postavy Krista a šesti zemských patronů jsou dílem Bedřicha Stefana. Některé boční oltáře jsou dílem Otto Rothmayera.

V roce 1934 Josip Plečnik svou činnost v Praze ukončil a brzy poté následovala i abdikace prezidenta Masaryka. Josip Plečnik se vrátil do Lublaně a věnoval se pedagogické i projekční činnosti. Pracoval až do pozdního stáří a vy-

tvořil řadu děl, zejména sakrálních. K nejvýznamnějším patří chrám sv. Františka z Assisi v Lublani nebo chrám sv. Antonína Paduánského v Bělehradě, ale i mnoho dalších staveb, které Plečnik vypracoval až do detailů vnitřního zařízení. Řada z nich byla zničena během druhé světové války či za Titova režimu, ale zbývající stále slouží svým účelům a zdobí Lublaň a řadu dalších míst.

Jaroslav Fragner (25. 12. 1898, Praha – 3. 1. 1967, Praha)

Jaroslav Fragner je jedním z protagonistů moderní české architektury, ve svém díle procházející od národního slohu dvacátých let přes purismus, meziválečný funkcionalismus ke klasicismu čtyřicátých let. Roku 1935 Jaroslav Fragner podnikl společně s Adolfem Hoffmeisterem studijní cestu do USA. Byl vedle architektů Evžena Linharta, Víta Obrtela a Karla Honzika členem proslulé skupiny Puristická

čtyřka, neformálního sdružení studentů pražské ČVUT, činné v první polovině dvacátých let 20. století. Fragner byl dále členem Devětsilu (od roku 1923), Klubu architektů a SVU Mánes, jejímž předsedou se stal roku 1939.

Fragnerovy prvotní práce osobitým způsobem reagovaly na pozdní fázi syntetického kubismu. Kolem roku

Jaroslav Fragner: *Movila*, letní dům, 1932-1933

Jaroslav Fragner: Palác pojišťovny Merkur, Praha, 1934

1924 Fragner dospěl společně s některými architekty (zejména Jaromírem Krejcarem) k internacionálnímu funkcionalistickému pojetí architektury, charakteristické pro většinu architektonických realizací druhé poloviny dvacátých a první třetiny třicátých let, kdy se Fragnerova tvorba pomalu odkláněla od striktně krabicovitého pojetí. Charakteristickou polohou této fáze Fragnerovy tvorby představují obytné zahrady, kterými autor obklopoval své vily, rodinné domy a zejména letní a víkendová sídla.

Součástí Fragnerova zájmu byl rovněž zájem o problém pojetí moderní monumentality u veřejných staveb. Podobně jako Pavel Janák se i Fragner po roce 1945 obrátil k památkové péči – útek k památkám byl dobově příznačný, architekt se tak mohl vyhnout projektování v duchu socialistického realismu, potlačující individuální přístup k řešení úkolů. Například v dostavbě areálu Betlémské kaple Fragner uplatnil celou řadu originálních, moderně cítěných prvků, které vedou dialog s objevenými gotickými, renesančními i barokními fragmenty starších stavebních etap. Těmito rekonstrukcemi Fragner vstoupil nejen do dějin moderní české architektury, ale i památkové péče.

Výročí Obecního domu v Praze

V roce 1912 byl v Praze pro veřejnost otevřen Obecní dům, jedna z nejznámějších secesních staveb v Praze s novorenesančními prvky, která stojí na náměstí Republiky, v sousedství Prašné brány naproti Hybernova domu.

Na místě dnešního Obecního domu stála původně rezidence českých králů (1380-1448). Obecní dům je spojen můstkem i s vedle stojící Prašnou bránou. Ostatně kamenná figura stavitele Prašné brány Matěje Rejska zdobí

Obecní dům v Praze

i fasádu Obecního domu a jejím autorem je Čeněk Vosmík.

Obecní dům byl postavený (1905-1912) podle plánů architektů Antonína Bašánka a Osvalda Polívky. Na jeho výzdobě se podíleli nejvýznamnější čeští malíři a sochaři začátku 20. století Mikoláš Aleš, Max Švabinský, František Ženíšek, Ladislav Šaloun, Karel Novák, Josef Mařatka, Josef Václav Myslbek, Alfons Mucha a Jan Preisler. Průčelí domu dominuje půlkruhová mozaika sestavená podle kresby Karla Špillara.

Obecní dům je zajímavý i technicky. Byl chlazen vodou z Vltavy, a to ze studní, které se nacházejí hluboko v podzemí budovy. Dům prošel rozsáhlou rekonstrukcí v letech 1994-1997.

Do historického povědomí vstoupil Obecní dům například v noci z 27. na 28. října 1918, kdy tu Alois Rašín sepsal první ústavní zákon o vzniku samostatné republiky. V listopadu 1989 se tu uskutečnilo první setkání komunistické vlády s představiteli Občanského fóra v čele s Václavem Havlem.

Několik dat

1. 2. 1342 král Jan Lucemburský založil na dnešním Smíchově kartuziánský klášter. Kartuziánský klášter Zahrada Panny Marie na Smíchově (zvaný též latinsky Hortus Sanctae Mariae) byl založen jako první kartouza v zemích Koruny české. Stávala na úpatí Petřina na Smíchově. Jeho existenci dnes připomínají již jen název ulice Kartouzská a někdejší Kartouzská brána, zbořená roku 1862.

25. 1. 1432 požár poškodil Staroměstskou radnici.

3. 2. 1677 se se jako nejstarší syn do rodiny pražského kameníka narodil Jan Blažej Santini Aichel, významný architekt († 7. 12. 1723). Vyučil se sice kamenictvím, ale studoval také malířství a proslavil se svým jedinečným stylem nazvaným barokní gotika.

12. 1. 1537 Ferdinand I. daroval pražským střelcům vltavský ostrov Malé Benátky, později nazvaný Střelecký.

7. 1. 1867 byla obec Vínohrady přejmenována na Královské Vínohrady.

1. 1. 1922 vstoupil v platnost Zákon o vytvoření Velké Prahy a zavedení titulu primátor hlavního města Prahy.

18. 2. 1992 byl do provozu uveden 216 m vysoký vysílač Praha – město v Mahlerových sadech na Žižkově (stavba zahájena 24. 11. 1985).

VÝSTAVY

Modrotisk u nás a v Japonsku

Výstava v pražském Uměleckoprůmyslovém museu láká na tradiční techniku zdobení látek jménem modrotisk.

Expozice s poměrně dlouhým názvem *Móda v modré. Tradice a současnost indiga v českém a japonském textilu* chce návštěvníky přesvědčit, že modrotisk není přežitek.

Expozice nabízí porovnání dvou odlišných světů, Japonska a České republiky, v umění a v módě. Návštěvníci si mohou prohlédnout modrotiskovou klasiku na japonských kimonech i jejich neformálních letních variantách,

kterým se říká yukaty, dále mnoho látek, doplňků a papírových šablon z 19. a 20. století. A určitě by si nikdo neměl nechat ujít ukázkou tvorby jedné z designérských ikon současnosti Isseye Miyakeho a jiné zajímavosti. Českou republiku zase zastupují moravské lidové kroje, také modrotisk osmdesátých let z Ústředí lidové a umělecké výroby (spojených i se jménem české ikony, návrhářky Liběny Rochové) a rovněž oděvy současných módních tvůrců, například Moniky Drápalové nebo Kláry Nademlynské.

Výstava byla otevřena do 20. února a vyšla k ní výpravná publikace. (mk)

LITERATURA

Pokračování Foglarovy kultovní knihy *Chata v jezerní kotlině*

Po více než osmdesáti letech navázal spisovatel a muzikant Petr Hugo Šlik na kultovní knihu Jaroslava Foglara *Chata v jezerní kotlině* a vytvořil její pokračování *Zkáza Jezerní kotliny*. Foglarova kniha se dočkala díky velké čtenářské oblibě mnoha vydání. „Ale zůstalo v ní i mnohé nezodpovězené. Proto se autor pro mládež Petr Hugo Šlik pokusil na slavný román navázat dalším rokem života hlavních hrdinů Pavla a Ludvy,“ uvedla v tiskové zprávě Magdalena Černá za Skautskou nadaci Jaroslava Foglara. Kniha vychází v nakladatelství Albatros.

Petr Hugo Šlik vystudoval geodézii a jako zeměměřič také pracuje. Hraje na bicí v kapele Neúspěšný atlet a na kytaru v kapele Hugo a já, pro kterou zároveň skládá hudbu a píše texty. Žije v Libčicích nad Vltavou. Je autorem knih pro děti a mládež i dospělé. Jeho kniha *Tajemství jeskyně pokladů* byla zařazena do katalogu Nejlepší knihy dětem 2015/2016. V roce 2016 vydal román pro dospělé *Tržiště*.

Výročí úmrtí Josefa Škvoreckého

Legendární spisovatel a překladatel Josef Škvorecký, který zemřel 3. ledna 2012, byl upřímný, nekorektní autor. Neměl rád hlučné mravokárce, vždy ironizoval, vždy šel proti proudu. Když emigroval do Kanady, utahoval si ze západních levičáků, radikálního feminismu a politické korektnosti. K jeho oblíbeným motivům patřily i sexuální aféry studentek s profesory.

Spisovatel se narodil 27. září 1924 v Náchodě, kde vystudoval gymnázium a za války byl totálně nasazen v továrně, což výrazně ovlivnilo jeho tvorbu. Po válce vystudoval Filozofickou fakultu v Praze (angličtina a filozofie) a musel jít učit na umístěnku do pohraničí. Když absolvoval vojenskou službu, stal se redaktorem Státního nakladatelství krásné literatury a umění (Odeon).

Po počátečních pokusech o básně vydal v roce 1958 svůj první román *Zbabělci*, kde demytizoval konec války v malém českém městečku. Objevují se tam jeho typické motivy jako jazz, nenaplněné touhy a nedostupná krása Irena. Obyvatelé města nejsou žádní hrdinové a rozhodně nehorují pro komunismus. Student Danny se chce hlavně

Josef Škvorecký

předvádět před Irenou. Kniha způsobila za socialismu velký skandál a Škvorecký byl následně vyhozen z časopisu *Světová literatura*.

Další výborná próza, *Konec nylonového věku*, je meditací nad nezastavitelností času, která mimo jiné dobře zachytila atmosféru po Únoru 1948. Právě začíná tvrdá komunistická diktatura a na pražském plese se setkávají kamarádi, většinou vysokoškoláci, část z nich bývalá „zlatá mládež“. Snaží se tančit a lehce konverzovat, ale je jim jasné, že přišel konec zlatých časů. Někteří z nich již nastoupili do komunistických funkcí (Robert), ale jeho krásná manželka Irena ví, že nový režim, všechno to nadšení, je jen přetvářka. „Je to všechno marnost,“ říká na plese. Její bývalý mileneček Sam se doprošuje pozornosti a vše pozoruje vystudovaný učitel, který se snaží zachovat pohodovou tvář, ale trápí se. Už ráno bude muset opustit Prahu, jazzové kapele a všechny krásky – dostal totiž umístěnku do Sudet.

„Zlatá mládež, která komunismus buď porazí, nebo na něj vyraje, ale rozhodně se nikdy nenechá totálně nasadit do pohraničí,“ zoufá si nad tou nespravedlností mladý intelektuál, autorovo alter ego.

V roce 1969 se Škvoreckému podařilo přednášet na amerických univerzitách a když mu bylo v Praze znemožněno vydat satirický román *Tankový prapor*, který popsal pravdivě komunistickou armádu padesátých let, rozhodl se s manželkou Zdenou emigrovat. Usadil se v Torontu a založili nakladatelství '68 Publishers, kde vyšla v Československu zakázaná díla (celkem 227 titulů). Hlavně ale dál psal.

Josef Škvorecký byl mimořádně plodný autor, je autorem desítek knih včetně povídek o osudech Židů *Sedmiramenný svícen*, milostné novely *Legenda Emöke* či esejí *Nápady čtenáře detektivek*. Román-thriller *Lviče* umístil do Prahy šedesátých let. Napsal také povídky *Hořkej svět* a *Prima sezóna* nebo řadu detektivek s poručíkem Borůvka a román *Mirákl*.

Příběh inženýra lidských duší je opus magnum Josefa Škvoreckého, román ohromující kvalitou i kvantitou (má přes 790 stran). Lze ho chápat i jako shrnutí jeho třicetileté tvorby. Nabízí několik příběhů v jednom. Postavy chrlí různé historky téměř haškovským způsobem, chvíli se čtenář nachází v Čechách za války, chvíli v padesátých letech, chvíli v Kanadě let sedmdesátých nebo dokonce v Austrálii. Text je proložen dopisy dělníků ve východočeském nářečí, ale zhusta i němčinou, angličtinou a také kanadskou czenGLISH, těžko srozumitelnou hatmatilkou emigrantů.

Silně ironický (a sebeironický) román demaskuje nacistickou i komunistickou ideologii, utahuje si z Čechů i cizinců, z emigrantů i z amatérských fízlů Stb, kteří se prozradí tím, že své lži popletou. Uťahuje si i z postavy profesora, který připomíná samotného Škvoreckého. Je postavou nehrdinskou a komickou, stejně jako ostatní. Téma nepochopení české zkušenosti ve světě a emigrantských pocitů ho částečně spojuje s Milanem Kunderou.

V jiném románu, *Miráklu*, je možné nalézt v podstatě to samé v ještě odvážnější podobě.

V devadesátých letech vydal Škvorecký ještě řadu knih jako *Hlas z Ameriky*, *Nevěsta z Texasu*, *Příběh neúspěšného tenorsaxofonisty* či *Dvě vraždy v mém dvojím životě*. Tou poslední se stala novela *Obyčejné životy* v roce 2004.

Inspiroval i řadu filmů a seriálů jako *Farářův konec*, *Zločin v šantánu*, *Flirt se slečnou Stříbrnou*, *Tankový prapor* či seriál *Vědecké metody poručíka Borůvky*. Dlouho se chystal film *Zbabělci* (synopsi napsal s Milošem Formanem) a také *Příběh inženýra lidských duší*, projekty se však nikdy nepodařilo dotáhnout do konce. (mk)

Vyšel komiksový román *Sidonie*

Příběh začíná nálezem slavného obrazu namalovaného Maxem Švabinským. Za klidnou tvář na portrétu se skrývá výjimečná žena. Baronku Sidonii Nádhernou (1885-1950) si historie pamatuje jako múzu, kterou na zámku Vrchatovy Janovice pravidelně navštěvovali Rainer Maria Rilke a Karl Kraus. Prostřednictvím čtyř kapitol o vztazích k nejdůležitějším mužům jejího života však objevujeme ještě jinou osobnost. *Sidonie* byla nejen vnímavou a vzdělanou femme fatale, ale také silnou a emancipovanou ženou s bohatým vnitřním světem. Milovala umění, cestová-

ní a přírodu, byla jednou z prvních ekoložek i držitelek řidičského průkazu v Čechách. Ve svých dopisech a denících komentuje dramatické zvraty 20. století i marnou snahu o záchranu rodinného dědictví. Její důraz na rovnoprávnost, svobodu, péči o životní prostředí a rozvoj vlastního ducha zůstává inspirativní dodnes.

Knihu, kterou vydává nakladatelství Labyrint, napsala Tereza Srbová a ilustrovala Petra Josefína Stibitzová.

Spory o Ivana Olbrachta

Před 140 lety se narodil spisovatel Ivan Olbracht. Jmenují se po něm ulice v mnoha českých městech, od Liberce přes Prahu až po Havířov. Jeho jméno mají ve svém názvu některé školy a jmenovat se po něm má i budoucí stanice pražského metra na trase D. Ve veřejných knihovnách už je ale o díla spisovatele a někdejšího národního umělce Ivana Olbrachta (1882-1952) zájem jen minimální a historie je velmi kriticky přijímán – kvůli propagaci bolševismu i kvůli jeho působení v době protektorátu, které zůstává záhadou.

Olbracht, vlastním jménem Kamil Zeman, se narodil před 140 lety; 6. ledna 1882 přišel na svět v Semilech do rodiny advokáta a spisovatele Antala Staška (vl. jménem Antonín Zeman). Právě Semily, rodné město Olbrachtovo, dnes mohou sloužit jako ukázkový příklad, jak je autor *Nikoly Šuhaje loupežníka*, *Goletu v údolí*, ale i *Anny proletářky* rozporuplně přijímán.

„Ještě v devadesátých letech přijel do Semil herec Miroslav Donutil (asi neznámější divadelní i filmový představitel Nikoly Šuhaje) i s Olbrachtovou dcerou. A to se ještě na Olbrachta vzpomínalo sice opatrně, ale jen v tom pozitivním,“ řekl Miroslav Šnaiberk, ředitel Muzea a Pojizerské galerie v Semilech, instituce, která sídlí v Olbrachtově rodném domě. Pak se podle Šnaiberka, který se Olbrachtovými osudy důkladně zabývá, leccos změnilo. V roce 2002 proběhla v Semilech výstava *Zodpovědnost intelektuála*, která se snažila objektivně nahlédnout všechny etapy Ol-

brachtova života, tedy i ty kontroverzní. A o čtyři roky později už Semily svému rodáku Olbrachtovi odebraly čestné občanství (udělené v roce 1945 údajně v rozporu se zákonem), což vyvolalo mnoho různých reakcí. Následný pokus mu ho znovu vrátit o jeden hlas neprošel.

Co historikům na Olbrachtovi vadí? Třeba rok 1920, kdy se Olbracht idealista zásadně radikalizoval během návštěvy Sovětského svazu. „Posílal odtamtud zprávy, které bychom dnes označili jako fake news,“ upozornil Miroslav Šnaiberk. „Popisuje, jak se setkává s vězni v trestaneckých táborech a ti vězni tam mohou malovat a hrát na hudební nástroje a všechno tam je růžové. Evidentně tam byl v izolaci a pod dozorem tehdejších rozvědčků. Ovlivnil tím desetitisíce, možná statisíce lidí v Československu, kteří mohli mít pocit, že Sovětský svaz je cíl,“ vysvětlil ředitel semilského muzea. Obrazy z Ruska by podle svých slov doporučil jako apel nebo varování, ukazující, jak si dnes dávat pozor na to, jaké informace se k nám dostávají a jak je důležité je přijímat z více zdrojů. „Aby lidé nečetli jen *Golet v údolí*. Ten ať si přečtou také, ale vedle něj i tu syrovou, fanatickou propagandu.“

Ještě kontroverznější, i když pořád dosti nevyjasněné, je pro historiky Olbrachtovo působení v době protektorátu. Ačkoliv byl polovičním Židem po mamince i komunistickým intelektuálem, období protektorátu přežil bez velkých tahanic a problémů. „Dodnes je to záhadou, že se perzekuci a transportům vyhnul. A to i přesto, že ho ve Stříbřeci na Třeboňsku, kam se ukldil, dvakrát navštívilo gestapo,“ líčil Miroslav Šnaiberk.

A trnem v oku odborníků je i Olbrachtovo působení po válce. Třeba když na sklonku života, v roce 1952, publikuje dehonestující pamflet k procesu s Rudolfem Slánským. „Napsal ho patrně z obav, aby jako poloviční Žid a člověk, který se svého času vymezoval vůči Gottwaldovi, nebyl do této dobové antisionistické kauzy zavlečen,“ míní Šnaiberk. „To už byl člověk, kterého můžeme vnímat jako velmi problematického, angažovaného, loajálního nomenklaturního kádra KSČ, člena ústředního výboru strany a člověka, kterému se pak strana odvděčí státním pohřbem a velkou gloriolou, která ústí ve vybudování památníku Olbrachta a Staška v Semilech a Muzea dělnického hnutí.“

Dnes je Olbracht pro své rodné město spíše horkým bramborem. Přišel o čestné občanství, ale jeho jméno nese místní základní škola i gymnázium. Rodákovo výročí se ale teď v lednu ve městě nijak nepřipomínalo.

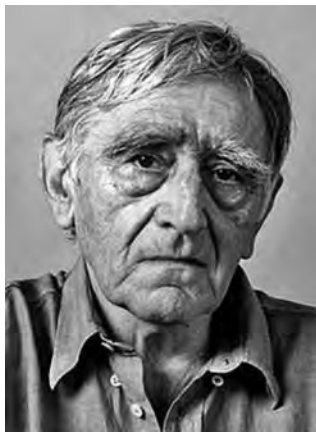
„Připomeneme si ho v hodinách jako spisovatele, ale právě proto, že je to kontroverzní postava, tak si ho nebudeme připomínat žádným zvláštním pietním aktem nebo něčím podobným,“ řekl Jindřich Vojta, ředitel semilského gymnázia Ivana Olbrachta.

Protože na samotný konec letošního roku připadne i 70. výročí od Olbrachtova úmrtí, chce spisovatele v průběhu letoška připomenout semilské Muzeum a Pojizerská galerie. „Na téma Olbracht průběžně dál badáme v archívech a zjišťujeme věci, které nejsou širší veřejnosti příliš známé. Jako paměťová instituce a správci cenných sbírkových předmětů s ním spojených se jeho připomenutí nemůžeme a vlastně ani nechceme vyhnout,“ říká Miroslav Šnaiberk.

Muzeu by se podle něj líbilo, kdyby proběhla širší diskuse i s ohledem na školy, protože by muzejníky zajímalo, jak dnes učitelé o Olbrachtovi vykládají. „Přemýšleli jsme

proto o sympoziu, na které bychom pozvali odborníky z různých oborů a podebatovali si, co dnes Olbracht ještě ve společnosti znamená. Ale je otázka, koho by to kromě nás, účastníků sympoza, ještě zajímalo,“ dodal ředitel muzea. (mk)

100. výročí narození Jana Skácela

7. února si filharmonie Hradec Králové, Hradišťan a Divadlo Drak připomenuly 100 let od narození básníka, prozaika a autora poezie pro děti Jana Skácela. 15. února hradecké divadlo a filharmonie uspořádaly koncert, na kterém se rozezněly zhudebněné verše Skácelovy poezie.

Posлуhači si mohli vychutnat originální skácelovskou komorní suitu připravenou Hradišťanem

speciálně pro tento jediný hradecký koncert. Hradišťan v ní doplnili ještě členové souboru Divadla Drak, kteří mezi jednotlivými hudebními čísly přednesli další vybrané Skácelovy verše. Diváci viděli i oceňovanou inscenaci *O bílé lani*. Hlavní rolí byla hudba, kterou živě zajistil celý soubor Divadla Drak. Jejím autorem je Jiří Vysohlíd, jenž je zároveň nositelem Ceny Thálie za celoživotní dílo v oboru loutkářství.

O bílé lani je inscenace, která se tváří velice jednoduše: na první pohled upoutá tím, jak dovedně je vyrobená a kolik je v ní skvělé hudby. Při opakovaném zhlédnutí ale člověk objevuje, jak je motivicky provázaná, kolik má v sobě rozličných zdánlivě mimoběžných nápadů a momentů.

Jan Skácel se narodil 7. února 1922. Šlo o jednoho z posledních válečných básníků minulého století. Život se mu změnil ve chvíli, kdy do brněnských novin *Rovnost* odeslal svou báseň *Nálet*. Redakce mu odpověděla, že by ráda publikovala jeho další tvorbu.

V roce 1948 začal pracovat v kulturní rubrice *Rovnosti*, ale o čtyři roky později musel odejít. Následně se živil jako údržbář a dalších deset let strávil v rozhlasu. Od roku 1963 byl šéfredaktorem časopisu *Host do domu*.

Po roce 1969 byla jeho tvorba zakázána. Skácelovy knihy mohli lidé číst například v Paříži nebo Mnichově. V Československu se však šířily pouze potají. Některá jeho díla byla povolena až v osmdesátých letech. Ve stejném období se také spojil s Divadlem Husa na provázku.

Skácel zemřel těsně před sametovou revolucí 7. listopadu 1989 v Brně.

Cenu Karla Čapka obdržel Jaroslav Rudiš

Laureátem Ceny Karla Čapka, kterou udílí České centrum Mezinárodního PEN klubu, je pro rok 2022 spisovatel Jaroslav Rudiš. Cenu převzal 24. ledna v pražském Divadle Archa. V Arše také České centrum Mezinárodního PEN klubu připomenulo 101. výročí uvedení Čapkovy divadelní hry *R.U.R.* třídními akcí ve dnech 22. až 24. ledna. Uskutečnily se tři odborné konference a tři divadelní představení *R.U.R.* v provedení divadelního souboru Buchty a loutky.

Cenu Karla Čapka udílí České centrum Mezinárodního PEN klubu od roku 1994, kdy ji poprvé obdrželi Günter Grass a Philip Roth u příležitosti Světového kongresu PEN klubu v Praze.

Zemřel básník Karel Šiktanc

Ve věku třiadevadesáti let zemřel básník, novinář, spisovatel a překladatel Karel Šiktanc. Uvedla to Česká televize a také *Deník N* s odvoláním na spisovatele Jana Němce. Vedle básnického díla se Šiktanc věnoval i tvorbě pro děti, byl autorem televizních a rozhlasových inscenací. Jeho literární počátky byly ovlivněny komunistickou ideologií, ale po roce 1968 byl tehdejším

režimem pronásledován a publikovat mohl pouze v samizdatu a v zahraničí.

Šiktanc je autorem více než dvou desítek básnických sbírek. V roce 2010 jej prezident vyznamenal medailí Za zásluhy.

Kulaté výročí úmrtí Boženy Němcové připomenou různé akce

Několik institucí a sdružení připomene různými akcemi letošní 160. výročí úmrtí nejznámější české spisovatelky Boženy Němcové. Autorka *Babičky*, *Divé Báry* či sběratelka českých pohádek zemřela v pouhých jednačtyřiceti letech 21. ledna 1862 v Praze. Před dvěma lety se připomínalo 200. výročí jejího narození, kulaté výročí jejího odchodu připomene výstava v Klementinu a mnoho akcí připravuje spolek Kladské pomezí z regionu, který je spjat s dětstvím a mládím spisovatelky.

Památník národního písemnictví připravil k letošnímu výročí ukázkou z fondu, který se vztahuje k Boženě Němcové, přístupná je na sociálních sítích od 21. ledna. Ve spolupráci s Ústavem pro českou literaturu a Ústavem jazyka českého Akademie věd pak památník připravil plakátovou výstavu *Božena Němcová. Osobnost – dílo – mýtus*, která bude přístupná v Národní knihovně v Klementinu. Výstava představí Němcovou ve vzájemném napětí známých biografických reálií, literárního díla a jeho pozdějšího fungování v české kultuře i ohlasu ve světě. Zabývá se tím, zda si ještě dnes zaslouží čtenářskou pozornost *Babička*, nebo spíše některá autorčina méně známá díla, či v jakém vztahu k nim stojí spisovatelčiny životní osudy. Návštěvníci výstavy se také dozvědí, zda se nějak lišilo přijetí Němcové v Česku a jako nejprekládanější české autorky ve světě. Výstava však především podle pořadatelů chce nově zpřístupnit Boženu Němcovou jako národní symbol i evropskou autorku dnešním čtenářům.

Národní filmový archiv připravuje připomínku také především prostřednictvím sociálních sítí a zveřejněním odkazů na filmy dostupné on-line, které se váží k dílu či životu Boženy Němcové.

Josef Vojtěch Hellich: *Podobizna Boženy Němcové*, olej na plátně

Spolek Kladské pomezí při příležitosti 200. výročí narození spisovatelky před dvěma lety připravil projekt *Božena 200* s nabídkou putování regionem na místa spjatá s jejím životem i pozdější tvorbou. Letos plánuje doplnit web Kladské pomezí, kde zájemci najdou mimo jiné inspiraci na výlety nazvané třeba *Za šťastným dětstvím Barunky Panklové*, který je zavede do České Skalice, Ratibořic a na nedaleký Žernov, nebo *Za Němcovou a Němcem*, který vede po stopách mladé Němcové do Červeného Kostelce a jeho okolí. Markéta Tomanová ze spolku Kladské pomezí v tiskové zprávě uvedla, že web se bude doplňovat také o kulturní akce, které v souvislosti s letošním výročím připravuje například Muzeum Boženy Němcové v České Skalici, Státní zámek Ratibořice či Domek Boženy Němcové v Červeném Kostelci. Muzeum Boženy Němcové chystá přednášku literární historičky Magdaleny Pokorné a prezentaci druhého vydání *Babičky* z roku 1861, které vyšlo těsně před spisovatelčinou smrtí s jejím ručně psaným věnováním.

Kladské pomezí je obecně prospěšná společnost pro šetrný rozvoj cestovního ruchu a také název turistické oblasti v severovýchodních Čechách při hranici s Polskem, která zaujímá rozlohu bývalého okresu Náchod a částečně zasahuje do okresu Trutnov v oblasti Jestřebích hor. Název vychází z historie, kdy tudy procházela obchodní stezka spojující Prahu s polským Kladskem.

VZPOMÍNKA

Fráňa Šrámek (19. 1. 1877, Sobotka – 1. 7. 1952, Praha) Šrámek byl příslušníkem anarchistické generace, básník, prozaik a dramatik. Jeho revolucí posedlí generační kole-

gové-literáti mu vyčítali, že utekl z boje do idylického „kraje stříbrných větrů“. Dnes však na dílo S. K. Neumanna, Marie Majerové či Ivana Olbrachtů usadá prach, zatímco lyrik Fráňa Šrámek je stále živý a populární. A to přesto, že 19. ledna uplynulo 145 let od jeho narození.

„Říkám vám, býti Šrámkem jest krásné a dostatečné poslání, ničím nemůžeme Šrámka ověsit a vyzdobit než tím, co roste z něho samého,“ vysekl tehdy novopečenému lyrikovi poklonu jeho celoživotní obdivovatel Karel Čapek.

„Dobře je člověku býti s ním, dobře jest naslouchati jeho mužům a ženám. Je to svět mladé divočiny a chlapecké něhy, svět horce smyslný a vášnivě čestný, plný čistoty a živočišnosti, pudově rozpoutaný a přitom cudný. Sečtěte to: jmenuje-li se nějak úhrn toho všeho, jmenuje se mládí,“ popisoval Čapek jasnozřivě Šrámkovy přednosti v době, kdy jím jeho bývalý revoluční přítel opovrhovali za „změknutí“.

Šrámek zemřel nenápadně v pětasedmdesáti letech 1. července 1952.

Nejen svým dílem, ale vlastně i životem se Fráňa Šrámek stal pro další generace Čechů synonymem věčného mládí.

Fráňa Šrámek: *Podivný večer*

Takový večer jednou už byl,
takový večer jednou už vál.
Jakže bych znovu nezatoužil?
Jakže bych zase nezavolał?
Uprostřed zimy – a večer vlá.
Uprostřed města – a vítr dých.
Nad hlavou hejna zašuměla
na křídlech jarem poraněných.

Takový večer jednou už byl,
takový vítr jednou už vál.
A kdo se tenkrát nedotoužil,
dnes by se teprv nedovolal.
Uprostřed zimy – a večer vlá.
Uprostřed města – a vítr dých.
Nad hlavou hejna zašuměla
na křídlech jarem poraněných.

Karel Toman (vl. jm. Antonín Bernášek, 25. 2. 1877, Klobuky – 12. 6. 1946, Praha)

Básník, novinář a překladatel, autor lyrické, milostné a meditativní poezie Karel Toman vedl pestrý život, s nepatrnými prostředky často cestoval po Evropě. Nějakou dobu žil ve Vídni, nejvíce ho ovlivnila Francie, kde na jihu pobýval také v zimě v letech 1924–1925. Poté se stal redaktorem, nejprve *Českého deníku*

a pak v *Národních listech*. Po první světové válce byl Karel Toman zaměstnán v knihovně Národního shromáždění – tehdejšího parlamentu. Brzy však odešel do předčasné penze.

Bohumil Hrabal (vl. jm. Bohumil František Kilian, 28. 3. 1914, Brno – 3. 2. 1997, Praha)

Hrabal byl český prozaik, jeden z nejvýznamnějších a nejobitějších spisovatelů druhé poloviny 20. století. Ačkoliv začal autorsky publikovat až po čtyřicátém roce věku, stal se třetím nejprekládanějším českým autorem 20. století. Zemřel před pětadvaceti lety na následky pádu z okna v pátém patře ortopedické kliniky Nemocnice Na Bulovce v Praze, ve které se léčil.

Karel Kyncl (6. 1. 1927 – 1. 4. 1997)

Karel Kyncl patřil k nejznámějším československým rozhlasovým zpravodajům a komentátorům padesátých a šedesátých let 20. století. Velkou přízeň posluchačů rozhlasu a televize si získal jako komentátor televize v USA. Byl také aktivní jako překladatel.

DIVADLO

Hvězdy z londýnského Královského baletu v Brně

V Národním divadle Brno vystoupily 8. února tři hvězdy londýnského Královského baletu, a to v galapředstavení *Bajadéra*. Dříve oznámeného Vadima Muntagirova doplnily ještě Fumi Kaneková a Yasmine Naghdiová. Všichni patří k nejvýraznějším představitelům prestižního londýnského souboru, informovala mluvčí baletu Zuzana Kernová. Muntagirov začal spolupracovat s Baletem Národního divadla Brno v roce 2019 při turné do Finska. V září 2021 sklídl ovace v Brně jako princ Siegfried v *Labutím jezeře*. V brněnské *Bajaděře* ztvárnil vojevůdce Solora. Podle uměleckého šéfa brněnského baletu Mária Radačovského jde o hvězdy světového formátu a galapředstavení *Bajadéry* bude taneční událostí sezóny.

Výstava *Když hvězdy září* připomíná slavné české divadelní osobnosti

Známé i již téměř zapomenuté osobnosti českého divadelního umění připomíná v nové budově Národního muzea (NM) v Praze výstava *Když hvězdy září*. Nabízí šperky, oblečení a módní doplňky, ateliérové i divadelní fotografie, dokumenty i drobné artefakty z každodenního a uměleckého života představitelů tuzemské umělecké scény ze sbírek Divadelního oddělení NM. Ukazuje postavení herců ve společnosti za posledních přibližně 200 let, kdy zpočátku stáli na jejím okraji, aby se posléze stali populárními ikonami a byli, často proti své vůli, zapojeni do politických zápasů své doby.

Na konkrétních životních a uměleckých příbězích několika desítek významných osobností expozice nabízí

zamyšlení nad tím, jak velké herecké hvězdy ovlivňovaly životní, módní či estetický styl své doby. „Nevyhýbáme se ani kontroverzním tématům: příběhům dokládajícím, jak se v Čechách úspěch neodpouští ani jak různé režimy využívají popularity hereckých osobností,“ uvedl ředitel NM Michal Lukeš.

O vztahu herců a politické moci se návštěvníci dozvědí podrobnosti v oddílu nazvaném Kolaborace!?. „Otažník a vykřičník na konci naznačuje, že málokterý příběh je černobílý. Herece nesoudíme, nedáváme žádná znaménka plus nebo minus,“ podotkla kurátorka Lenka Šaldová.

Na výstavě se nacházejí předměty z osobních pozůstatků velkých hereckých hvězd, jakými byli například Ema Destinová, Hana Kvapilová, Eduard Vojan, Marie Hübnerová, Jindřich Mošna, Svatopluk Beneš, Anna Sedláčková, Marie Zieglerová, Olga Scheinpflugová, Karel Höger či Radovan Lukavský. Ukazuje prostředí velkých scén i bytovéno divadla Vlasty Chramostové.

Výstava ve dvou sálech také ukazuje méně známé či neznámé skutečnosti, jak tyto osobnosti žily ve svém soukromí anebo čím se zabývaly mimo svou profesi. Konkrétně si návštěvníci mohou prohlédnout například šperky Emy Destinové, pracovnu Oldřicha Nového, šaty Adiny Mandlové nebo Popelčiny šaty a střevíček z pohádky *Tři oříšky pro Popelku*.

Část výstavy věnovaná aktuálnímu dění nabízí také cenu Thálie udělenou v roce 2020 Josefu Abrahámovi nebo loňské ocenění Český lev pro Ivana Trojana.

Výstava *Když hvězdy září* bude otevřena do 30. září 2022. (mk)

Divadlo Spejbla a Hurvínka připomene kulaté výročí svého zakladatele

Po celý letošní rok si bude Divadlo Spejbla a Hurvínka připomínat 130. výročí svého zakladatele Josefa Skupy, loutkoherce, režiséra a scenografa, který vytvořil postavy Spejbla a Hurvínka. Slavný loutkoherce se narodil 16. ledna 1892. Divadlo připomene jeho kulaté výročí programem na své dejvické scéně, aktivitami na sociálních sítích, podcastem moderovaným Spejblem a Hurvínkem nebo zve fanoušky na zážitkový okruh Spejbla a Hurvínka

nedaleko Plzně. Jako připomínku své úplně první zahraniční cesty do Paříže z roku 1929 si tento svůj zájezd téměř po sto letech divadlo zopakuje. První představení Divadla Spejbla a Hurvínka v novém roce bylo nazváno *Pohádky pro Hurvínka*.

Josef Skupa vodil svého oblíbeného Spejbla do konce života. Už jako velmi nemocný hrál se Spejblem a Hurvínkem na Silvestra 1956 v představení *Spejbl na Venuši*, 8. ledna 1957 pak zemřel.

Jan Přeučil 85

Jako herce a hlasového pedagoga zná Jana Přeučila téměř každý. Už méně z nás ale ví, že mezi kolegy je známý jako Přeučka. Jiní mu zase říkají Johnny Spray, což je přezdívka, kterou dostal od Jiřího Bartošky. Jan Přeučil je totiž známý tím, že musí mít vždy a za každých okolností připravený stolek, na kterém jsou líčidla, utěrky, kapesníčky, pudr a další propriety. „Jednou, když jsme jeli hrát s kolegy do zahraničí, tak jsme se na francouzské straně kanálu La Manche dívali na jeřáb přepravující velké kontejnery. Kolegové se na mě podívali a řekli: »A hele, právě nakládají Přeučilova líčidla!« vzpomíná a směje se herec s nezaměnitelným hlasem i temperamentem.

Kromě humoru je pro něj typický i šarm v každé situaci, elegantní oblékání a chování v souladu s etiketou. Dokonce byl dekorován na profesionálního gentlemana: „Gentlemanství mám vštípené od svého tatínka, který byl osobním přítelem Jana Masaryka. Dalším takovým vzorem pro mě byl Radovan Lukavský. Bohužel mě moc mrzí propad dnešní společnosti v chování k ženám. Je to taková citová vyprahlost dnešní společnosti, chybí zde slušnost a ohleduplnost. Vždyť přece je vždy dost času na to, abychom řekli ženě, že jí to sluší,“ říká.

Jan Přeučil (* 17. 2. 1937, Pardubice) je český filmový a divadelní herec a vysokoškolský pedagog specializující se zejména na výuku rétoriky.

Jeho otec, nakladatel a politik František Přeučil, byl jedním z obžalovaných v procesu s Miladou Horákovou, ve kterém byl odsouzen k doživotnímu žaláři a strávil nakonec deset let v žaláři na Mírově a lágru Leopoldov. Vlivem této skutečnosti proto Jan Přeučil nemohl jít studovat na vysněné herecké (i přes výslovné doporučení od Karla Högera),

a musel tak nastoupit do učňovského oboru dřevomodelář při ČKD Stalingrad, kde již od počátku zakusil intenzivní snahu režimu o jeho politickou převýchovu. Teprve později mu bylo umožněno studovat večerní gymnázium pro pracující a následně na Divadelní fakultě Akademie múzických umění v Praze, kterou absolvoval v roce 1960. V ročníku s ním studovaly např. Jana Hlaváčová a Milena Dvorská. Ztvárnil stovky rolí v divadle, filmu, televizi, rozhlasu a dabingu.

Stálé divadelní angažmá měl v letech 1960-1993 v Divadle Na zábradlí, kde mezi lety 1982 a 1987 působil mj. také jako šéf činohry. Zde byl okolnostmi přinucen vstoupit do KSČ, což doposud pokládá za svou největší životní chybu. Od roku 1993 vystupoval také v muzikálech Hudebního divadla v Karlíně. Od roku 1960 ztvárnil přes 400 rolí v rozhlase, kde nalezlo široké využití jeho rétorické umění.

Před 75 lety se narodil Martin Štěpánek

Herec a politik Martin Štěpánek byl bojovník za svobodu a demokracii, komplikovaný člověk a talentovaný herec. Žil dobrodružný život plný zvratů a bojoval se závislostí na alkoholu. Odešel do exilu, aby se po tzv. sametové revoluci vrátil domů jako svobodný člověk. A svobodně si zvolil i způsob, jak odejde ze života.

Martin Štěpánek se narodil 11. ledna 1947 v Praze legendárnímu herci Zdeňku Štěpánkovi. Je všeobecně známo, že Martin měl stejně talentované sourozence. Po nultém ročníku na medicíně se přihlásil na DAMU a v roce 1969 ji absolvoval, i když diplom mohl získat až po roce 1989. Dostalo se mu pocty ztvárnit krásné role v mnoha prestižních divadlech v Praze: v Národním divadle, v Činoherním klubu a v Divadle na Vinohradech. Často se také objevoval na stříbrném plátně. Debutoval v roce 1964 snímkem *Obžalovaný* a další skvělé filmy na sebe nenechaly dlouho čekat; za zmínku stojí *Flirt se slečnou Stříbrnou*, *Alibi na vodě*, *Čtyři vraždy stačí, drahoušku*, *Vlak do stanice Nebe* aj.

Z jednoho divadla do druhého Štěpánek přecházel z politických důvodů a v roce 1981 byl postaven před osudovou volbu: buď vstoupí do strany, nebo přijde o práci. Politickému tlaku se odmítl podvolit a raději emigroval do Rakouska společně se svou ženou, herečkou Jaroslavou Tvrzníkovou a dvěma dětmi. Krátkodobě také působil v Kulturním klubu.

V rakouském azylu hrál Štěpánek v divadle Die Komödianten a poté odešel do Německa. V Mnichově se manželé živilí hraním, režirováním a výukou herectví. Působili v divadle Theater Ensemble V. M., Theater 44 a v divadelním spolku Franze Werfela. V socialistickém Československu mezitím získal Štěpánek cejch emigranta a nepřítele komunistického režimu, jeho tvorba i jméno se ocitly na černé listině. Státní bezpečnost sledovala zbytek rodiny, včetně herce Petra Štěpánka, který byl nucen odsoudit bratrovu emigraci.

Klid neměl Martin Štěpánek ani v exilu. Když začal pracovat jako politický hlasatel a komentátor rádia Svobodná Evropa, napíchli mu tajný telefon v jeho mnichovském bytě a dostával i výhrůžky. Jednoho dne našel na zadním sedadle auta fotografie uřezaných hlav s výzvou, ať Svobodná Evropa zaplatí jeden milión marek, jinak dojde k vraždě. Nějaký čas se tehdy musel s rodinou ukrývat v klášteře.

Martin Štěpánek byl velkým bojovníkem za svobodu a demokracii. Byl člověkem, který nesnesl bezprávi a nesvobodu. Ti, co ho znali, o něm hovoří jako o člověku komplikovaném a rozpolceném, ovšem velice inteligentním. Svou povahu zřejmě zdědil po svém otci Zdeňkovi, který byl taktéž natury bouřlivé, vášnivé a složité. Společná jim byla i láska ke zbraním a myslivosti. Oba byli členy organizace Svobodní zednáři. Jednalo se o tajnou společnost, která si dala za hlavní cíle uskutečňování sociálně spravedlivé, rovnostářské společnosti a konání dobročinnosti.

Do Česka se Martin Štěpánek navrátil v roce 1994. Vrátil se ke své herecké profesi, účinkoval například v Divadle na Vinohradech, Národním divadle, Lyře Pragensis, v Divadle v Dlouhé, Divadle Ungelt či v Pražském komorním divadle. Dál ho ale zajímala i politika, v rádiu působil až do roku 2002, kdy byla zrušena česká sekce Svobodné Evropy. V roce 2006 mu nabídl tehdejší premiér Mirek Topolánek funkci ministra kultury v menšinové vládě. Nabídku Štěpánek přijal, ale na tomto postu jako neustraník vydržel jen necelý rok, neboť první Topolánkova vláda nezískala důvěru Poslanecké sněmovny.

Životní příběh Martina Štěpánka se uzavřel tragickou událostí, kterou si herec „naordinoval“ sám. Rozhodl se dobrovolně ukončit svůj život v třiašedesáti letech a 16. září 2010 se zastřelil legálně drženou zbraní. Bezvládné tělo objevila manželka v jeho pracovně. Ke zbrání měl celý život blízko, zřejmě proto si zvolil takový způsob sebevraždy. Proč se rozhodl odejít z tohoto světa, není zcela jasné.

„Král komiků“ Vlasta Burian odešel před šedesáti lety

Vlasta Burian (* 9. 4. 1891), vlastním jménem Josef Vlastimil Burian, podle matriky Josephus Wlastimil Burian, byl český divadelní herec, režisér, zpěvák, divadelní ředitel, sportovec, podnikatel, filmový herec němé i zvukové éry filmu, mecenáš, spisovatel, mim a imitátor, textář,

Upoutávka na představení Divadla Vlasty Buriana

publicista, komik a kabaretiér. S velkým zájmem se celý život věnoval sportu, byl mj. brankářem fotbalového mužstva A. C. Sparta a hrál závodně tenis i hokej.

V roce 1924 hostoval poprvé v Národním divadle, kde později, v roce 1943, hrál s velkým úspěchem principála v *Prodané nevěstě*.

Burian představoval jedinečný komediální typ, schopný nejen virtuózního excentrického humoru, ale i spontánního, obecně sdělného tragikomického výrazu. Vynikl bohatým rejstříkem hlasových a mimických prostředků, smyslem pro detail a schopnostmi groteskní nadsázky a situační či konverzační improvizace. Jeho projev byl symbiózou pěveckého, pohybového, deklamačního i klaunského mistrovství, jež z něho i díky cílevědomosti učinilo nejpopulárnějšího českého komika. K výsadnímu postavení „krále komiků“ přispěl značnou měrou film, v němž začínal v němé éře. Teprve nástup zvuku mu však umožnil plně vyniknout. Díky jazykovým znalostem natáčel filmy i v německých verzích.

Ačkoliv se po poválečné perzekuci, jež podlomila jeho zdraví i psychiku, vrátil před kameru, jeho projev už postřádal někdejší jiskru a ani velikost rolí neodpovídala jeho formátu. V hereckém duelu s Janem Werichem se objevil v pohádce *Byl jednou jeden král* a v roce 1954 namluvil Trnkův animovaný film *Dva mrazíci*.

Vlasta Burian zemřel před šedesáti lety, 31. ledna 1962.

Nesmrtelná Nataša Gollová

Slavná prvorepubliková filmová herečka Nataša Gollová by 27. února 2022 oslavila 110. narozeniny – a určitě by neseseděla jen při čaji. Veselou společnost měla ráda. Do pražského bytu za ní po představení chodili kolegové z divadla, mj. Svatopluk Beneš, Stella Zázvorková nebo Jiřina Bohdalová, miní neteř herečka Kateřina Hodáčová.

Nataša Gollová, vlastním jménem Hodáčová, si zvolila své umělecké příjmení podle svého dědečka Jaroslava Golla, významného českého historika. Její otec František Xaver Hodáč byl právník, politik, národohospodář, poslanec parlamentu, profesor na ČVUT a generální tajemník Ústředního svazu československých průmyslníků. Maminka Adéla malovala.

Nataša byla jazykově nadaná, hovořila francouzsky, anglicky, německy a rusky. Herectví a moderní scénický tanec studovala soukromě (herectví u Karla Dostala a Jiří-

ho Frejky, tanec u Jarmily Kröschlové). V roce 1934 byla angažována v divadle v Olomouci, v roce 1935 krátce ve Slovenském národním divadle v Bratislavě. Ještě v roce 1935 přijala angažmá v Divadle na Vinohradech, kde působil až do roku 1944. V letech 1947-1950 měla angažmá v Jihočeském divadle v Českých Budějovicích. V roce 1952 získala jednoleté angažmá v Divadle Na Fidlovačce, od roku 1955 hrála v Divadle satiry Jana Wericha (divadlo přejmenováno v roce 1957 na Divadlo ABC), které bylo v roce 1962 připojeno k Městským divadlům pražským. S divadlem se rozloučila přípravou na roli Klytaimnéstry ve hře Jeana Paula Sartra *Mouchy* v režii Ladislava Vymětala v roce 1968, v angažmá v MDP však byla až do roku 1971.

Největší popularitu jí přinesl film, i když hrála také v divadle. Díky svému komediálnímu talentu točila za protektorátu (koncem třicátých a v první polovině čtyřicátých let 20. století) jeden film za druhým. Populární pár vytvořila s Oldřichem Novým, s nímž si zahrála například ve filmech *Roztomilý člověk*, *Kristián*, *Eva tropí hlouposti* nebo *Holet Modrá hvězda*.

V roce 1947 se vdala za Karla Konstantina († 1962). Její životní láskou však byl Tristan Tzara, francouzský básník, esejista a dramatik rumunského židovského původu, otec dadaismu, se kterým se seznámila u malíře Josefa Šímy v Paříži v roce 1932, když se v Paříži účastnila taneční soutěže. S Tzarou udržovala kontakt až do roku 1948.

Malíř Josef Šíma namaloval v roce 1932 portrét, jehož předlohou byla Nataša Gollová. Tento obraz jí pak věnoval. Obraz byl zakoupen v roce 1996 Oblastní galerií Vysočiny v Jihlavě, kde je plátno vystaveno pod názvem *Imaginární podobizna (Nataša Gollová)*.

Nataša Gollová zemřela 29. října 1988 v Praze v ústraní v domově důchodců v Krči. Je pochována v hrobce rodiny Hodáčových na Vyšehradském hřbitově v Praze poblíž kapitulního kostela sv. Petra a Pavla.

VZPOMÍNKA

Leoš Suchařípa (15. 2. 1932 – 14. 6. 2005)

Leoš Suchařípa byl český herec, dramaturg, překladatel a divadelní teoretik. Divadelní vědu začal studovat na DAMU, po roce přešel na moskevskou Vysokou školu divadelní (GITIS), kterou absolvoval v roce 1957. V Praze pak působil jako redaktor a šéfredaktor *Divadelních novin*, zástupce šéfredaktora časopisu *Divadlo* a odborný asistent na Filozofické fakultě UK. V šedesátých a na počátku sedmdesátých let byl dramaturgem a hercem v pražském

Činoherním klubu (1968-1973), v letech 1973-1975 pracoval jako dramaturg divadla v Karlových Varech. Následovalo třináctileté angažmá v Činoherním studiu v Ústí nad Labem (1975-1988), kde prokázal vysoké dramaturgické i herecké kvality. Na konci osmdesátých let se stal členem Realistického divadla v Praze (1988-1992), odkud v roce 1992 odešel do Divadla Na zábradlí. Hrál v mnoha filmech, např. *Skřivánci na niti*, *Faunovo velmi pozdní odpoledne*, *Ene bene*, spolupracoval také s televizí.

Mimoto byl Leoš Suchařípa znalcem a překladatelem ruských prozaiků, především Antona Pavloviče Čechova, jehož divadelní dílo přeložil kompletně, ale i Maxima Gorkého nebo Nikolaje Vasiljeviče Gogola.

Jeho syn David Suchařípa je taktéž hercem.

Jaromír Pleskot (11. 2. 1922 – 6. 8. 2009)

Jaromír Pleskot byl divadelním a filmovým režisérem, hercem a překladatelem.

Poslední půlstoletí českého divadla zásadně ovlivnila generace, která nastupovala těsně po druhé světové válce. Jejich talenty zrály v nelehkých podmínkách izolované totalitní společnosti a poslední plody vydávají na prahu nového tisíciletí. Jedním z nich byl herec, divadelní a filmový režisér a překladatel Jaromír Pleskot.

Jaromír Pleskot patřil ke generaci Otomara Krejčí, Jaroslavy Adamové, Radovana Lukavského, Rudolfa Hrušínského, Václava Vosky, Miroslava Macháčka. Divadelní historička Zuzana Sílová se dílem Jaromíra Pleskota zabývala v knižní monografii. O jeho vrstevnických říká: „Je to generace, která po válce s ohromnou energií nastupuje do divadla, velmi záhy se poprvé zklame, doplatí na tu svou otevřenost a nekompromisnost, na svůj idealismus. Ale vlastně na tom trvá, na otevřenosti a kladení otázek. Na mravním apelu. Mimochodem, je to on, kdo režíruje v roce 1957 *Hamleta* v Národním divadle s Radovanem Lukavským a v jejich pojetí je *Hamlet* muž činu. Ne někdo, kdo váhá, ale někdo, kdo skutečně chce vyšetřit zločiny, které se v zemi staly. Takový kovboj, jak říkával pan režisér,“ říká Zuzana Sílová.

Pleskot se narodil v únoru roku 1922 v Praze. Začínal u E. F. Buriana, pak během studií na konzervatoři vystupoval jako herec v divadle Větrník, odkud ho Jiří Frejka odvedl do Městského divadla na Vinohradech.

Setkání s Frejkou vnímal Pleskot jako životní, osudové: „Nejdelší tvůrčí etapou se Pleskotovi stalo angažmá v Národním divadle, na přelomu padesátých a šedesátých let tu působil po boku svých vrstevníků Krause a Krejčí. Často inscenoval klasický repertoár, Shakespeara a Molièra, ale i současné drama. Vedle slavného *Hamleta* si v Národním divadle zahrál i ve *Smrti obchodního cestujícího* od Arthura Millera s Karlem Högerem v hlavní roli.

Jaromír Pleskot projevoval od mládí výrazný herecký talent, ještě ve Vinohradském divadle sám hrál. Pak ale přešel plně k režii. Pleskot byl vynikající herec, talentovaný, jak se tehdy psalo, patřil s Vlastimilem Brodským k nejtalentovanějším, když za války dělali klauniády ve Větrníku. Ta touha dávat lidi dohromady byla silnější a vedla ho k režii, ale herec byl vždycky na prvním místě.

Pleskot se uplatnil i jako filmař a natočil například pohádku *Obušku, z pytle ven!* a přepis *Robinsonky* Marie Majerové. Působil také jako výborný překladatel. Ještě po své osmdesátce Pleskot pohostinsky režíroval zejména v divadle v Mladé Boleslavi a na pražských klubových scénách.

Jaroslav Dudek (17. 1. 1932 – 31. 8. 2000)

Jaroslav Dudek byl divadelní a televizní režisér. Po absolutoriu svých studií režie na AMU v Praze v roce 1954 působil nejprve osm let jako divadelní režisér v někdejší Divadle S. K. Neumanna v pražské Libni (dnešní Divadlo pod Palmovkou), odkud pak v roce 1962 přešel natrvalo na divadelní scénu, kterou on sám pokládal za svoji domovskou, do Divadla Na Vinohradech, kde působil jako člen až do roku 1992 a i později jako host.

Během svého angažmá v Divadle S. K. Neumanna se sblížil s Janou Štěpánkovou, která se stala jeho druhou manželkou. Kromě své vynikající divadelní režisérské práce se jednalo i o výborného režiséra televizního.

Od konce padesátých let se také zaměřil na práci v Československé televizi – jednalo se o filmy, inscenace, seriály, přičemž od samého začátku spolupracoval s talentovaným scenáristou Jaroslavem Dietlem. Už v roce 1959 přispěli zásadním dílem k nejstaršímu československému televiznímu seriálu *Rodina Bláhova*, který byl ve své době velmi úspěšný. Oba jmenovaní tvůrci se podíleli i na dalším oblíbeném seriálu *Tři chlapi v chalupě* (1962-1963). V roce 1965 podle scénáře Zdeňka Bláhy realizoval Dudek mystriózní sci-fi film *Byla jedna budoucnost: Podivná reportáž z přítomnosti 1965*. Od konce šedesátých let pak jeho práce pro televizi zintenzivněla: jen v letech 1968-1969 režíroval mj. snímky *Zločin pátera Amara*, *Jegor Bulyčov* (k němuž napsal i scénář), *Kaviár jen pro přátele* včetně ceněného trezorového komediálního dramatu *Vyložené rodinné historie*.

V roce 1970 vytvořil záznam Čapkovy divadelní hry *Věc Makropulos*, v níž zářila jeho tehdejší žena, herečka Jana Štěpánková. Ta si zahrála i v dalším – trojdílném – seriálu *Alexandr Dumas starší*, při jehož realizaci se Dudek po určitém období klidu znovu potkal se scenáristou Dietlem. Následně režisér společně se scenáristkou Fan Vavřincovou vytvořili skutečný majstrštyk, komediální seriál *Taková normální rodinka* (1971) o takové normálně střelené rodině Hanákových.

V tomtéž roce se duo Dudek & Dietl potkalo znovu, když stálo u zrodu téměř nekonečného seriálu krátko-

metrážních „diváckých příběhu ze života“ s názvem *Bakaláři*, jež do poloviny osmdesátých let společně s dramaturgyní Libuší Pospíšilovou připravovalo. Dudek se tak prakticky nezastavil – stal se nejvytěžovanějším televizním režisérem. Ve dvaasedmdesátém režisér připravil záznam dalšího klasického divadelního kusu, *Lakomce*, a velmi kvalitní bylo třeba i televizní krimi drama *Sám proti městu* (1974). Naopak v roce 1977, opět ve spolupráci s Dietlem, natočil klasický normalizační seriál *Žena za pultem* o strastiplném životě ideově pevně prodavačky Anny Holubové.

V sedmasmdesátém ale režisér začal pracovat – znovu dle scénáře Jaroslava Dietla – na dalším seriálovém majstrštyku, třináctidílné české soap opeře *Nemocnice na kraji města*. Dílo se po uvedení stalo vpravdě kultovním: jeho postavy a jejich charaktery jakoby vpluly do běžného života: ještě dnes každý zná primáře Sovu, doktory Štrosmajera, Blažeje, Cvacha, Čenkovou, Královou či zdravotní sestru Martu Huňkovou a Inu. Seriál byl navíc nesmírně populární i v Západním Německu. Mezitím vznikla jedna z nejlepších a asi nejpoblábnější bakalářská povídka *Zuby*.

V roce 1979 se pak duo Dudek & Dietl opět sešlo na seriálovém poli a zplodilo další klasické normalizační dílo *Plechová kavalerie* o práci našich kombajnérů v čase žní. Následně oba vytvořili zdařilou krátkometrážní krimi *Zločin na poště* dle námětu Karla Čapka, ve stejné době Dudek realizoval jinou kriminálku *Paněnka* dle předlohy Eda McBaina (obě 1980). V jedenaosmdesátém pak pro televizi zpracoval drsnou divadelní komedii *Přišel na večeri* autorů George S. Kaufmana a Mosse Harta, navíc bodovala i další bakalářská povídka *Kbelík*. A v tomtéž roce byla na popud západoněmecké produkce natočena a na obrazovky uvedena druhá série *Nemocnice na kraji města* (1981).

V dvaosmdesátém roce se dvojice Dudek – Dietl pustila do krimiseriálu: výsledkem byl nenáročný, nicméně dodnes uváděný *Malý pitaval z velkého města*. Poté Du-

dek natočil téměř hororovou krimi *Sít na bludičku* (1983) a kromě *Bakalářů* začal dle scénáře Miloše Macourka a Josefa Nesvadby vytvářet rodinný sci-fi seriál *Bambinot* (1984), který se ovšem po uvedení v televizi s nějakým přílišným ohlasem nesešel. Další seriál – tentokrát s osvědčeným Jaroslavem Dietlem – třináctidílná historická epopej *Synové a dcery Jakuba skláře*, už zájem vyvolala. Ještě v roce 1985 Dietl náhle zemřel, což Dudkem hluboce otřásl. V šestaosmdesátém vytvořil režisér pro televizi záznam divadelní hry *Cyran z Bergeracu* a rok nato se mu velmi povedla realizace Dietlova scénáře historického dramatu *Viktor Veliký*. V roce 1988 vytvořil workoholik Dudek několik televizních děl – jednalo se o seriál *U nás doma*, krátkometrážní drama *Mistr Kornelius* (1988), vysokou kvalitu pak má zejména krimidrama *Lékaři* (1988) dle knihy Henryho Denkera.

Jestliže lze z Dudkova režijního portfolia první poloviny devadesátých let vypíchnout něco opravdu výborného, je to jednoznačně poválečné drama *Hřbitov pro cizince* (1991) podle scénáře Jiřího Hubače. A svůj starosvětský půvab má i historický seriál *Laskavý divák promine* (1994) neboli pět příběhů ze života básníka Jana Nerudy. Ve druhé polovině dekády natočil režisér pro televizi Nova sitcom *Hospoda* (1996), dílko jakosti velmi proměnlivé. Na konci devadesátek pro Českou televizi připravil opět další divadelní záznam – komediální drama *Kočičí hra* (1998). A jeho úplně poslední televizní prací bylo historické drama *Atentát na ministra financí* (1998). O dva roky později v Praze zemřel.

Jaroslav Dudek byl dvakrát ženatý. Nejprve s televizní dramaturgyní Janou Dudkovou-Lohrovou, se kterou se seznámil na DAMU a s níž měl dcery Janu a Annu. Herečku Janu Štěpánkovou poznal už také na škole, ale jejich vztah začal, až když přišla z Pardubického angažmá do Divadla S. K. Neumanna. Vzali se v roce 1960 a vychovali spolu syna Jana.

KINEMATOGRAFIE

Čáslav si připomene Miloše Formana

Čáslav na Kutnohorsku si letos připomene nedožitě 90. narozeniny svého rodáka, režiséra Miloše Formana. Na počest slavného rodáka uspořádá v Dusíkové divadle a kině festival s promítáním filmů, přednáškami a besedami s pamětníky.

Forman se narodil 18. února, kvůli koronaviru a rekonstrukci divadla ale pořadatelé akci naplánovali až na květen. V únoru v den Formanových narozenin pouze zveřejní její program, řekla ČTK ředitelka Dusíkovy divadla a členka spolku Formanova Čáslav Lada Bartošová. „Festival se uskuteční 20. až 22. května, program se nyní chystá. Součástí budou besedy s pamětníky, různé filmové workshopy a zajímavé přednášky, které se budou snažit Miloše Formana představit i jinak, třeba jako výborného šachistu,“ uvedla Bartošová. Dějištěm festivalu nebude jen kino a divadlo. Po městě například vzniknou místa, kde budou herci předvádět různé scény z Formanových filmů a lidé budou hádat názvy snímků.

Na Formanově rodném domě byla loni odhalena filmářova busta z dílny výtvarníka Jana Padyšáka. Čáslav v minu-

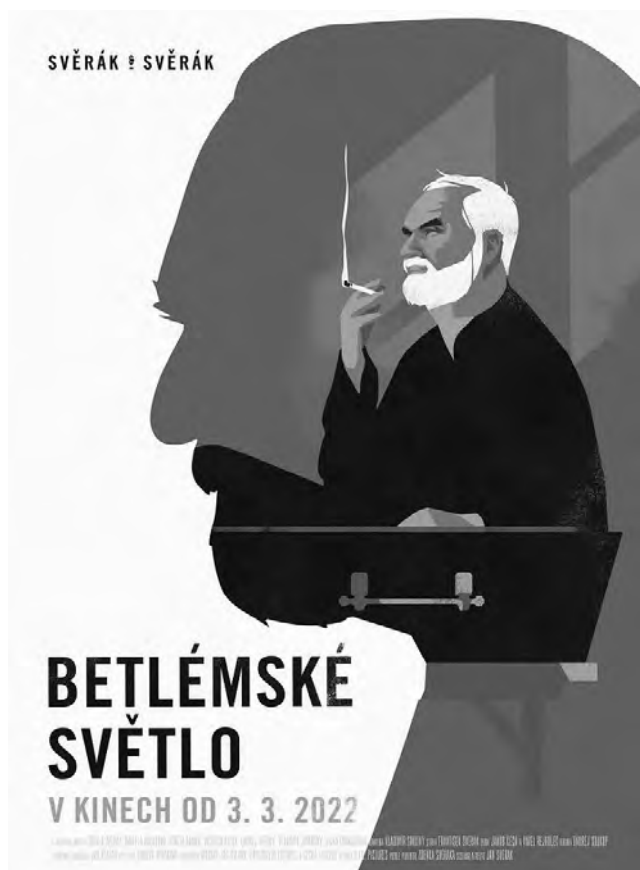
losti vzdala hold režisérovi také přejmenováním ulice, v níž rodný dům stojí, na Formanovu.

Výjimečný plakát pro nový film Svěrákových

Vytvořit zajímavý filmový plakát, který přitáhne do kin co nejvíce diváků, nebývá pro tvůrce často úplně jednoduché. Režisér nového snímku *Betlémské světlo* Jan Svěrák ale neponechal nic náhodě. Oslovil renomovaného dánského ilustrátora Madse Berga, a tak už brzy diváci uvidí na plakátovacích plochách svých kin ne úplně tradiční ilustrovaný plakát.

„Na filmových plakátech dnes převažují fotky herců, tak mi přišlo osvěžující udělat filmový plakát čistě malovaný. S tátou v hlavní roli si to můžeme dovolit, náš divák ho totiž pozná, i když je jen v siluetě z profilu jako anglická královna na známce,“ svěřil se se svým rozhodnutím pojmut filmový plakát snímku *Betlémské světlo* režisér Jan Svěrák.

A proč se rozhodl oslovit právě dánského umělce? „Původně jsme měli tento film točit jako mezinárodní koprodukcí. Hledal jsem proto dánského tvůrce, abychom splnili podmínky spolupráce. A našel jsem například charisma-

tickou herečku Patricii Schumann pro roli záhadné Ludmily obdařené nadpřirozenými schopnostmi. A pak mě při brouzdání na internetu oslovily retro art deco grafiky Madse Berga," dodal Svěrák.

Že filmový plakát často rozhoduje o tom, zda se diváci na film vydají, nebo ne, vědí tvůrci už dlouho. Přesto by dnes jen menší část těch českých uspěla ve světovém měřítku. Ilustrátor Mads Berg ale jako by navázal na zlatou éru českého filmového plakátu, která od šedesátých let minulého století dokázala plakáty povznést na umělecká díla. Jan Svěrák v tomto případě nechal dánskému umělci volnou ruku.

„Poslal jsem do Dánska scénář a Mads Berg si v něm zamiloval situaci, kdy můj táta sedí v rakvi a chtěl ji na plakát namalovat. Přišlo mi to nejdříve jako rouhání, ale musel jsem souhlasit s Madsem, že to vystihuje černý humor i fantastično *Betlémského světla*. A že tyhle situace v našem filmu skutečně jsou. Pak už jsme jen na dálku řešili, aby byl táta v kresbě k poznání a aby bylo jasné, že to, v čem sedí, není loďka nebo kufr," popsal vznik plakátu režisér.

Z koprodukce s dánskou stranou nakonec sešlo, ale dánští tvůrci přesto v projektu zůstali. „Pro roli Ludmily se ve filmu prostě hodí tvář, kterou divák ještě nezná. A tvorbou Madse Berga se zase hodí k našemu filmu," dodal Jan Svěrák.

Snímek *Betlémské světlo* dua Jan a Zdeněk Svěrákovi, ve kterém si hlavní roli zahráli například Zdeněk Svěrák, Daniela Kolářová, Ondřej Vetchý, Vojta Kotek, Tereza Ramba, Vladimír Javorský či Jitka Čvančarová, byl natočený v loňském roce na jaře. Do kin jej uvede 3. března 2022 distribuční společnost Bioscop. Koproducentem filmu je Česká televize. (mk)

Filmová sezóna začala

Dvaatřicet nových českých filmů vstupuje do kin jen v prvním pololetí tohoto roku. Jsou mezi nimi dramata i komedie, vztahové snímky i pohádky. Tento výběr se týká několika celovečerních hraných filmů se zajímavým tématem, za nimiž stojí jména slibných tvůrců.

Tím prvním byl 20. ledna snímek *Srdce na dlani*, které napsal a natočil autor diváckého hitu *Ženy v běhu* Martin Horský. Ve své novince se soustředil opět na lásku, která kvete v každém věku od školky až do důchodu, a zamilovat se mohou nejen lidé, ale i psi.

Únor odstartovala *Mimořádná událost*, druhý celovečerní film scenáristy a režiséra Jiřího Havelky, jehož *Vlastníci* dostali tři České lvy a měli i výborný ohlas u diváků a kritiků. Tentokrát se autor nechal volně inspirovat skutečným příběhem „splášeného vlaku". Nešlo mu však o rekonstrukci případu, ale o další zábavný ponor do světa normálních lidí, kteří se ocitnou v extrémní situaci. Do vlaku posadil Janu Plodkovou, Igora Chmelu, Jenověfu Bokovou, Jaroslava Plesla či Aloise Švehlíka.

V *Tajemství staré bambitky 2* bude možné se opět setkat s loupežníkem Karabou a jeho odvážnou dcerou Aničkou. Z té je královna a s králem Jakubem mají dceru Johanku. Zůstali i zlotřilí rádcové Lorenc a Ferenc, kteří byli v prvním dílu vyhnáni z království, potloukají se po světě a hledají místo, kde by mohli znovu kout pikle. A mladá, nezkušená královna Julie ze sousedního království se stane vhodným nástrojem jejich pomsty.

V půli února mělo premiéru drama scenáristy a režiséra Tomáše Hodana *Poslední závod*. Jde o pravdivý příběh lyžařů Vrbaty, Hanče a Ratha, kteří se v roce 1913 setkali na startu osudného závodu. Po prvním kole závodu se počasí prudce zhoršilo, vypukla sněhová vánice. Všichni závodníci vzdali, Hanč zůstal na trati sám.

Začátek března bude patřit tandemu Zdeněk a Jan Svěrákovi a *Betlémskému světlu*. Vzniklo na motivy povídek Svěráka seniora, jenž ve filmu hraje spisovatele, kterému už psaní nejde jako dřív. Nedokončené povídky se mu hromadí v hlavě, jejich postavy vylézají na denní světlo a dožadují se, aby pokračoval v ději. V dalších rolích se objeví Tereza Ramba, Vojta Kotek, Ondřej Vetchý, Jitka Čvančarová a další.

Zároveň s *Betlémským světlem* vstoupí do kin pohádka *Největší dar*. Jejími hrdiny jsou pohanští bohové a bohyně a také svérázní obyvatelé malé valašské vsí, kterým se bohové začnou plést do života. Režisérky Marta Santovjáčková Gerlíková a Daria Hrubá do snímku obsadily Boleslava Polívku a k němu mimo jiné i jeho bývalou ženu Chantal Poullainovou a dceru Annu Polívkovou.

Milovníci psů se mohou od 17. března těšit na komedii *Řekni to psem*, kterou napsala Irena Obermannová a natočil Robert Sedláček. Mladou border kolii v ní nadělil přítel (Igor Orozovič) hlavní hrdince filmu (Berenika Kohoutová).

Březen uzavřou mimo jiné *Známí neznámí*, česká předělávka italské komedie *Téměř dokonalá tajemství*, kterou jako svůj celovečerní debut natočila Zuzana Marianková. Přivedla před kameru partu přátel, kteří se rozhodli na jeden večer porušit „mobilová" tajemství, a obsadila je Táňou Pauhofovou, Martinem Hofmannem nebo Tomášem Maštálem.

První dubnový týden bude patřit thrilleru *Stínohra* režiséra Petra Bebjaka. Sleduje cestu za pomstou kvůli smrti blízkého člověka. Příběh o naději, kterou si lidé mohou vzájemně nabídnout, vypráví o mnoha podobách lásky a hledání odpovědi na to, kde začíná a končí spravedlnost. Ukazuje, že dobré úmysly jsou někdy cestou do pekla a naopak.

Thriller vystřídá komedie *Vyšehrad: Fyln*, která navazuje na úspěšný onlinový seriál s Jakubem Štáfkem v roli fotbalisty Laviho.

V komedii Rudolfa Havlíka *Po čem muži touží* se před třemi lety stala přes noc z Karla (Jiří Langmajer) Karla (Anna Polívková). Tentokrát je to naopak, Polívková se probudí v Langmajerově těle – vedle Marka Taclíka. Ten se pak stane jejím průvodcem po mužském světě, a protože sám je stavbyvedoucí a zároveň fotbalový trenér, čeká na křehkou ženu řada zcela neznámých situací.

Režisér Robert Sedláček představí také svůj autorský film *Promlčeno* s Karlem Rodenem v hlavní roli muže, který se po dvaceti letech vrací na pár hodin do Prahy, aby tam našel jistou mladou ženu a jednou provždy se vyrovnal se svou minulostí.

Květen začne romantickou komedií *Láska hory přenáší*, o níž režisér Jakub Machala říká: „Příběh se odehrává v průběhu několika hodin jednoho dne. Vyprávíme ho postupně třikrát, a to vždy z úhlu pohledu jiné postavy. Vzniká tak velký prostor pro množství nedorozumění a komických situací.“

Poslední ve výběru očekávaných filmů je *Pánský klub*, který podle úspěšné divadelní hry natočil debutující režisér Matěj Balcar s Jiřím Mádlem, Milanem Šteindlerem, Boleslavem Polívkou a dalšími herci. (mk)

Letošní Zlatý glóbus

Letošní Zlatý glóbus za nejlepší filmové drama si odnesl western *Síla psa* režisérky Jane Campionové. Ocenění se letos v Los Angeles uděluje bez obvyklé pompy a hollywoodského pozlátka. Běžně v televizi vysílaný ceremoniál se kvůli kontroverzím okolo Asociace zahraničních novinářů v Hollywoodu (HFPA), která ocenění uděluje, proměnil v sérii příspěvků na sociálních sítích. Film *Moje slunce Mad* české režisérky Michaely Pavlátové neproměnil nominaci za nejlepší animovaný film.

Počín režisérky Pavlátové vypráví příběh mladé Češky, která se vdá za svého milovaného spolužáka Nazira do exotického Kábulu. Film, který vznikl na motivy knihy *Frišta* novinářky a spisovatelky Petry Procházkové, se uchází i o nominaci na cenu Americké filmové akademie. O Zlatý glóbus soutěžil s pěticí filmů, mimo jiné s třemi snímky z dílny společnosti Disney, z nichž nakonec ocenění získal film *Encanto* o magické rodině žijící v kolumbijských horách.

Bojkot hollywoodských hvězd i kritiku si vysloužila HFPA, která podle odpůrců ve svých řadách neměla dostatek zástupců etnických menšin. Asociace byla obviněna i z rasismu nebo korupce, napsala agentura AFP.

Nominace na Českého lva

Nejvíce nominací na Českého lva za rok 2021, shodně třináct, získal debut režiséra Michala Nohejla *Okupace*

a životopisné drama *Zátopek* režiséra, spoluproducenta a spoluautora scénáře Davida Ondříčka. S jedenácti nominacemi následuje fantaskní komedie Martina Šulíka *Muž se zaječima ušima*. Filmová sonda do rodinných vztahů a světa komunikačních technologií *Atlas ptáků* režiséra Olmy Omerzua získala devět nominací.

O sošku Českého lva v devatenácti statutárních kategoriích se v závěrečném hlasování utká pětadvacet titulů. Slavnostní ceremoniál vyhlášení výsledků by se měl uskutečnit 5. března ve Dvořákově síni pražského Rudolfiny.

Film *Okupace* vyprávějí o tom, co se stane, když sovětský voják navštíví v době normalizace divadelní večírek, uspěl také v Cenách české filmové kritiky.

Zátopek se nedostal do užšího výběru pro nominace na Oscary za letošní rok

Snímek *Zátopek* režiséra Davida Ondříčka se nedostal do užšího výběru pro nominace na Oscary za letošní rok, který zveřejnila americká filmová akademie. Do kategorie nejlepších zahraničních filmů se proboujaly snímky z patnácti zemí. Do finále boje o prestižní filmové ocenění jich nakonec postoupí osm.

Zátopka nominovala Česká filmová a televizní akademie a americký web *Variety* dával českému snímku šanci, že se ve výběru patnácti zahraničních filmů ocitne. Ondříčkově dílo přibližuje osobnost nejslavnějšího českého atleta a čtyřnásobného olympijského vítěze Emila Zátopka, který zemřel v roce 2000, a vypráví také o jeho vztahu s manželkou Danou.

Zemřel Dušan Klein

Filmový režisér a scenárista (Julius) Dušan Klein zemřel po dlouhé nemoci v jedné z pražských nemocnic ve věku 82 let. ČTK o úmrtí informoval jeho syn David. Nejvíce Dušana Kleina proslavila série filmů o „básnících“. Klein natočil i desítky detektivek a komedií, mimo jiné *Vážení přátelé, ano*, *Andělské oči* nebo *Konto separato*. Byl také tvůrcem televizních seriálů.

První tři části Kleinovy legendární „básnické“ série v osmdesátých letech přilákaly do kin přes pět miliónů diváků. Hlavní role ztvárnil Pavel Kříž a David Matásek. Trilogie o lékaři Šafránkovi a jeho kamarádovi Kendym se dočkala i porevolučních pokračování odrážejících novou realitu, tři díly vznikly v letech 1993, 2004 a 2016. Poslední díl *Jak básníci čekají na zázrak* natočil Klein s podtitulem *Konec legendy*.

Na začátku devadesátých let měl Klein úspěch s televizním detektivním seriálem *Hříchy pro pátera Knoxe* natočeným podle předlohy Josefa Škvoreckého. Při premiéře v roce 1992 se seriál vysílal živě a diváci měli možnost odpovídat na soutěžní otázku. Správnost své dedukce si pak mohli ověřit v závěru každé epizody.

Původně se Dušan Klein jmenoval Julius Klein a jako dítě za druhé světové války přežil terezínské ghetto.

Zemřel Jaroslav Hanuš

Ve věku sedmdesáti let zemřel po vleklé nemoci v rodinném kruhu Jaroslav Hanuš, režisér úspěšných televizních seriálů *Život na zámku* a *Šípková Růženka*.

Nejznámějším Hanušovým dílem je *Život na zámku* s Tomášem Töpferem v hlavní roli, jehož 52 dílů natáčel od jara 1994 do října 1998 v Kolíně a na zámku Roztěž.

V roce 2001 následoval rodinný seriál *Šípková Růženka*, v němž tvůrci využili motiv známé pohádky o probuzení spící princezny v příběhu ženy, která po rozvodu ztratila životní elán.

V roce 2004 Česká televize dokončila další Hanušův seriál, desetidílné *Náměstíčko* s Lubou Skořepovou a Josefem Vinklářem v hlavních rolích.

Znáte kdysi slavného filmového režiséra Františka Čápa?

František Čáp (* 7. 12. 1913, Čachovice) byl český filmový režisér a scenárista. Po emigraci v roce 1949 točil filmy v Německu a Slovinsku.

Střední školu vystudoval v Táboře, Vyšší lesnickou školu pak v Písku. V devatenácti letech odešel do Prahy k Lucerna filmu, kde si vyzkoušel několik filmařských profesí. V roce 1932 si zahrál studenta gymnázia ve filmu

Před maturitou, což byla v jeho životě jediná herecká role.

V letech 1939-1948 režíroval asi šestnáct filmů. Koncem července 1948 se na I. Filmovém festivalu ve Zlíně dostal kvůli filmu *Bílá tma* do konfliktu s dělnickou kulturní komisí. Přestože jeho film nakonec získal několik ocenění, dělničtí delegáti napsali tzv. Otevřený list filmovým pracovníkům. Disciplinární komise pak Františka Čápa obvi-

Tereza Brzková v Čáповě *Babičce* z roku 1940

la z urážky dělnické poroty a ten se rozhodl pro emigraci. V roce 1949 se svou matkou emigroval do Západního Německa, kde v Mnichově pracoval pro Bavaria film.

Později se usadil ve Slovinsku, kde se seznámil s ředitelem Triglav filmu a pomáhal zde s rozvojem slovinské kinematografie. Roku 1953 natočil komedii *Vesna*, jež po několik let patřila k nejpromítanějším filmům v tehdejší Jugoslávii. V jeho filmu *Dveře zůstanou otevřené* z roku 1959 debutovala srbská herečka Milena Dravić. O rok později natočil špiónážní film *X-25 hlásí*, který byl prodán do osmačtyřiceti zemí. Definitivně se usadil v Portoroži v roce 1957.

V roce 1992 byl o Františku Čáповi natočen dokument *Nedokončené léto Františka Čápa* a pedagožka Divadelní fakulty docentka Hana Slavíková vydala knihu pod názvem *Franz Cap*. Dle podtitulu je to ale průvodce životem a dílem filmového režiséra Františka Čápa. Ani odborníci si dosud neuvědomovali, že je to jedna a tatáž osoba se zajímavým osudem.

Filmoví kritici se shodují, že Čáповy filmy (k těm nejznámějším patří *Babička* s Terezií Brzkovou v titulní úloze a *Noční motýl* z roku 1940 v hlavních rolích s Hanou Vítovou a Svatoplukem Benešem) byly na svou dobu řemeslně mimořádně kvalitně zpracované a plně inovátorských přístupů k práci s obrazem a s herci. Mimo státních a festivalových (Benátky, Cannes, Pula) cen získal ocenění za snímky *Noční motýl*, *Muži bez křidel* a *Bílá tma* Národní ceny (1941, 1948) a Cenu země České (1946).

Ve své době nejmladší český režisér František Čáp zemřel 13. ledna 1972 v jugoslávském Ankaranu ve věku osmapadesáti let, pochován je v Piranu. František Čáp dal také jméno slovinským filmovým cenám.

FOTOGRAFIE

Výstava fotografky Karin Mack

Pražská Leica Gallery připravila výstavu rakouské fotografky Karin Mack *Pod víčky*, kterou bylo možné si prohlédnout ještě v lednu. Autorka na ní prezentovala sérii černobílých i barevných fotografií, které byly v drtivé většině inspirované jejím životem, nebo lépe řečeno vlastním já.

Černobílé analogové fotografie (ze sedmdesátých a osmdesátých let) většinou sestavila do obrazových triád, na kterých se vždy představila v nějaké dané roli. Někde

byla její tvář vystrčena hned do prvního plánu (*Zdi, Pod víčky*), jinde se naopak skrývala nenápadně v pozadí, jako by do celé kompozice nechtěla ani patřit.

Celkový obraz doplňovaly fragmenty nahých těl, socha anděla, poškrábané zdi nebo obyčejné žehlicí prkno. Každý z těchto prvků je ovšem vždy vizuálně konfrontován s autopořetrem fotografky.

Zvláštním případem je surrealistická koláž *Troja*, jež připomíná spíš aztécký kalendář než antickou legendu o krásné Heleně. Uprostřed obrazu je zobrazen propletenec

lidských těl evokující zřejmě padlé dobyvatele bájného města. Okolo je vytvořen uzavřený kruh ze zámeckých zábradlí zdobených vázami, který vytváří nekonečný labyrint.

V barevné sérii *Hluboko v lese* (2007) už člověk není ústředním motivem, hlavním tématem je nebezpečná, ale svůdná romantika pralesa. Díky tomu, že autorka překryla přes sebe vždy několik snímků, má pozorovatel dojem, že se propadá do bezedné zelené propasti.

Lidská přítomnost se znovu objevuje v cyklu *Škrábance na povrchu* (2013-2014), i když spíše zprostředkovaně. Figury lidí, zasazené do interiéru i exteriéru, fotografa poškrábala, takže z nich vytvořila spíše stíny nebo dokonce duchy.

Karin Mack pracuje s obrazem, jak černobílým, tak i barevným, ale spíše v symbolické rovině. A i když ukazuje třeba konkrétní prostředí a konkrétní figury, vždy je zasazuje do určitých kontextů. (mk)

Návštěva u pana kouzelníka: výstava o přátelství Sudka a Rothmayera

Jednu ze svých nejrozsáhlejších výstav prezentuje Uměleckoprůmyslové museum v Praze. Jmenuje se *Josef Sudek / Otto Rothmayer: Návštěva u pana kouzelníka* a připomíná nejen loňské 125. výročí narození fotografa Josefa Sudka. Návštěvníci výstavy se vydají s fotografem Josefem Sudkem (1896-1976) na návštěvu k jeho velkému příteli Otto Rothmayerovi (1892-1966), slovy samotného Sudka „k panu kouzelníkovi“, nejprve na Pražský hrad, pak do architektony břevnovské vily, hlavně však na její nevelkou zahradu, odkud Sudek vytěžil řadu kompozic. Autor je řadil do několika cyklů, například *Procházka po kouzelné zahradce*, *Vzpomínky*, *Malé vzpomínky* či *Poznámky*.

Expozice představí i další fotografie, často velice ceněné pigmenty, které si Sudek záramoval mezi skla, což vymyslel pan architekt. V ukázkách připomenou práce samotného hostitele. Vedle jeho exkluzivního nábytku jsou vystaveny i ukázky školních prací a několik kresebných návrhů z pozdního období. Mezi exponáty nechybí práce architektony manželky, textilní výtvarnice Boženy Roth-

mayerové Hornekové, a jejich syna Jana. Opominuti nezůstanou ani slavný architekt Josip Plečnik a z okruhu společných přátel všestranný Josef Kaplický, sochař Bedřich Stefan, sklář René Roubíček a další spřátelení umělci různých epoch. Právě motiv přátelství, ale též zahrady, noci a snu jsou leitmotivem výstavy. A také připomínka, že i v těžkých časech mohou vznikat nadčasová díla.

Umělecký odkaz Josefa Sudka je velmi rozsáhlý a má svoje nezastupitelné místo ve světové fotografii. Sudek byl později přizván též na Pražský hrad do pracovny zemřelého prezidenta TGM, fotografoval v ateliérech řady malířů, sochařů, ale i v dílnách řemeslníků. Obdivoval divokou přírodu, ale zaujat byl i parky a zahradami, včetně té u svého ateliéru, uprášené sazemi.

Před patnácti lety zemřel Josef Týfa, klasik české typografie a užité grafiky

Josef Týfa (5. 12. 1913, Náchod – 9. 1. 2007, Praha) studoval na pražské Rotterově soukromé škole užité grafiky. Pracoval jako reklamní výtvarník velkých obchodních společností a průmyslových firem, byl vedoucím propagačního výtvarnictví PZO Centrotex, plzeňského Prazdroje či Baťových závodů. Od roku 1951 se zaměřil na tvorbu typografických písem a na knižní typografii. Společně se Stanislavem Dudou a Karlem Míškem navrhl antikvu Kolektiv (1953) a grotesk (1954). V roce 1960 uspěl s návrhem písma Týfova antikva a kurzíva, roku 1968 navrhl antikvu Academia s kurzívou do odborných publikací a Juvenis do knih pro děti (tato písma později digitalizoval František Štorm).

Spolupracoval s českými nakladatelstvími, mj. Odeon, Academia, Avicenum, Horizont. Podílel se na typografické úpravě knih pro edice Most, Archiv, Ypsilon (vše Mladá fronta), Situace (Obelisk) či Klubu přátel poezie. Spolupracoval na propagaci reprezentačních výstav, např. Expo '58 v Bruselu, Československého skla v Moskvě a dalších. Byl členem SČUG Hollar a dopisujícím členem německého spolku Bund Deutscher Buchkünstler. Za svou tvorbu získal též řadu mezinárodních ocenění.

HUDBA

Hudební sezóna 2022

Pokud nepřijdou nová protiepidemická opatření, nastává hudební sezóna, kdy si snad přijdou na své fanoušci všech žánrů. Nová hudební sezóna se měla otevřít 8. ledna v pražské O2 aréně koncertem Andrey Bocelliho. Italský zpěvák se vrací do Prahy po dvou letech. Termín je přesunut na 17. května. Tenoristu za doprovodu Českého národního symfonického orchestru doprovodí jako hosté – kubánská sopranistka Maria Aleida, toskánská diva Ilaria Della Bidia a barytonista Gianfranco Montresor. Nové koncertní turné Andrey Bocelliho se jmenuje *Believe World Tour*.

Koncem ledna se snad mohou fanoušci německé skupiny Rammstein těšit na vystoupení člena této skupiny Tilla Lindemanna. V Česku oblíbená německá skupina dorazí 15. a 16. května. Vstoupit by měla na open air akci v pražských Letňanech. Jen o dva dny později by tam měla dora-

zit legendární americká rocková kapela. Desetitisíce lidí se čekají i během koncertu Imagine Dragons.

O2 aréna by měla hostit celou sérii koncertů. Popový zpěvák Enrique Iglesias chce přijet 18. února, švédská metalová kapela Sabaton 12. března. Zpěvák Shawn Mendes má naplánovaný koncert na 11. dubna.

Tvrdí zvuk nabízí společný koncert skupin Helloween a Hammerfall 23. dubna. Opět v O2 aréně. Na stejném místě by měl vystoupit i americký vokální soubor Pentatonix 4. dubna. Kultovní britský kytarista a zpěvák Eric Clapton by měl zahrát v O2 aréně 5. června.

Kanadská popová diva Celine Dion tam má zpívat 22. června. Americká soulová zpěvačka Alicia Keys chce představit novou desku 25. června, koncerty tam slíbily také rockové legendy jako Aerosmith (4. července) a Pearl Jam (22. července).

Na podzim by měl dorazit The Cure a před Vánocemi 2022 má sezónu uzavřít skupina Nightwish.

Akce nazvaná Prague Rocks je plánována na 22. června a zúčastní se jí skupiny Metallica, Five Finger Death Punch, Red Fang, Steel Panther.

Fanoušci jedné z nejpobulárnějších českých kapel Lucie se opět mohou těšit na léto, legendární seskupení vyrazí na sérii rockových koncertů pod názvem *CHCI ZAS...*

Letní rock tour 2022 odstartuje 3. června v malebném kraji Českého středohoří, v Třebívlicích, kde se nachází jeden z nejstarších vinařských regionů v Čechách. Následovat bude vystoupení 10. června v Bratislavě, na které budou navazovat další koncerty po celé České republice. Letní tour pak uzavře koncert ve Strakonících, který je plánovaný na 2. září.

Vůbec poprvé do České republiky přijede na pozvání festivalu Colours of Ostrava jedna z nejlepších kapel americké post-grungeové scény Modest Mouse. Svoji účast také znovu potvrdil senegalský zpěvák Youssou N'Dour. Festival by se měl uskutečnit od 13. do 16. července 2022. Návštěvníci festivalu například uvidí, proč je mladá irská kapela Inhaler považována za jedno z nejnadějnějších jmen současné indie-rockové scény.

Vedle nich do programu příštího ročníku přibýly další formace z Afriky: egyptští Mazaher, jeden z posledních souborů praktikující starobylý léčivý tranzovní rituál zar, a konžský afropunkový zpěvák a raper Lova Lova. Elektroniku se španělskou asturijskou tradicí a queer tematikou spojí Rodrigo Cuevas a jemnou meditativní hudbu přivezou na Colours of Ostrava švédsko-britští Hang Massive.

Otázkou je, zda se plánovaná vystoupení a festivaly budou moci uskutečnit.

Ivan Mládek 80

Ivan Mládek je český bndžista, zpěvák, bavič, textař, skladatel, muzikant, komik, kreslíř a humorista.

Vystudoval střední školu strojnickou a pokračoval na Vysoké škole ekonomické. Už na studiích se začínal zajímat o jazz a spoluzakládal dixieland. Od roku 1966 veřejně vystupuje s různými soubory z oblasti jazzu a country music (skupiny: Storyville Jazz, K.T.O., White Stars

a Mustangové). Na přelomu let 1967-1968 byl ve Francii, kde se živil hraním na banjo a balalajku v ruských kabaretech. Po půl roce se vrátil do Československa a od počátku sedmdesátých let 20. století vystupoval s vlastní kapelou Banjo Band, kde hraje na tenorové banjo a zpívá. Je autorem více než 400 písní, píše humoristické povídky, recesistické pohádky a scénáře, kreslí humorné obrazy a vtipy. Televizním divákům je znám jako moderátor a spoluautor zábavných pořadů *Čundrcountry show* a *Country estráda*. Televizní stanice TV Barrandov vysílala jeho sitcomy *Cyranův ostrov*, *Cyranův poloostrov* a *Noha 22*.

Dnes už interpret skládá jen sporadicky, sem tam si pro zábavu otextuje méně známý americký jazzový evergreen, který ho upoutá.

Zemřel skladatel Juraj Filas

Ve věku šestašedesáti let zemřel 31. prosince 2021 slovenský skladatel Juraj Filas, který dlouhodobě žil v České republice a jehož dílo zaznělo v řadě zemí včetně USA. Filasovu smrt potvrdil dirigent Leoš Svárovský, jenž loni s Filharmonii Hradec Králové v premiéře uvedl Filasovo velké oratorium *Záhořovo lože*.

„V poslední den roku 2021 zemřel Juraj Filas, jeden z největších hudebních skladatelů naší země konce pozdního 20. století. Byl totiž prvním žijícím skladatelem, kterého od roku 1959 hráli v newyorské Carnegie Hall,“ napsali v e-mailu zaslaném Českému centru v New Yorku manželé Marta a Stanislav Kotyzovi. Ti vedou ve Spojených státech nadaci Harmony Foundation a s Filasem spolupracovali.

Juraj Filas se narodil v roce 1955 v Košicích, ale od poloviny sedmdesátých let minulého století žil v Praze. Vytvořil přes sto skladeb, které byly uvedeny v různých zemích. Se svým dílem dosáhl v zahraničí opakovaných úspěchů. Podle Kotyzových byly jeho skladby za posledních patnáct let v newyorské koncertní síni Carnegie Hall hrány šestkrát.

Filasovo rekviem *Modlitba za naději* loni zaznělo v New Yorku při digitální show, která byla součástí pietních večerů k připomenutí 20. výročí teroristických útoků na Spojené státy. (mk)

Po 50 letech skončila Moravanka

Po padesáti letech od založení skončila dechová kapela Moravanka Jana Slabáka. Naposledy zahrála 29. prosince 2021 v Lomnici na Brněnsku.

Důvodem konce působení Moravanky je mimo jiné vysoký věk jejího kapelníka. Trumpetista a pedagog Jan Slabák, který letos v březnu oslavil osmdesátiny, kapelu založil v roce 1971. Dal tehdy dohromady jedenáct profesionálních muzikantů, svých kolegů ze Státní filharmonie Brno.

„Je to blbý. Jako když umřete a jste pořád živý. Prožívají to všichni, i muzikanti,“ řekl Českému rozhlasu ke konci kapely Slabák. Uvedl, že už mu zdraví tolik neslouží a vystoupení ho unavovala. To ho spolu s menším počtem koncertů v době pandemie přimělo podle rozhlasu k ukončení působení kapely.

„Pokud ta kapela ještě může podat adekvátní výkon, a ta zatím – klepu na dřevo – dobře hraje, tak já si myslím, že to bude takový důstojný konec. Opravdu souhlasím s tím, že člověk musí vědět, kdy odejít,“ řekla zpěvačka Moravanky a manželka kapelníka Ivana Slabáková.

Moravanka vystupovala s písněmi, které vycházejí ze slováckého folklóru, v Česku i cizině. Odehrála tisíce koncertů. Objevovala se také v rozhlase i televizi. Vydala desítky alb a za milióny prodaných hudebních nosičů dostala zlaté, platinové i diamantové desky. (mk)

Před 80 lety se narodil Václav Zahradník

Václav Zahradník (29. 1. 1942 – 28. 6. 2001), skladatel, dirigent a klavírista, v dětství vyrůstal v Nepomuku, odkud pocházeli jeho rodiče. Za studentských let (vystudoval stavební průmyslovku) se stal klavíristou swingové kapely v Plzni, zůstal u hudby a přesídlil do Prahy. Na pražské konzervatoři studoval skladbu u Františka Kovaříčka a Zdeňka Hůly, dirigování u Františka Hertla a bicí u Vladimíra Vlasáka. V tomto období se podílel na experimentální hudbě v souboru Quax pod vedením Petra Kotíka.

Proslavil se v druhé polovině šedesátých let LP *Šípková Růženka* beatové skupiny Rebels, pro niž napsal skladby a odvážná aranžmá, v nichž použil nástroje symfonického orchestru. V roce 1969 natočil album *Jazz Goes to Beat* se studiovým big-bandem, s nímž vystoupil v rámci pražského Mezinárodního jazzového festivalu. V období nastupující normalizace pokračoval coby dirigent, skladatel i aranžér velkými big-bandovými projekty (Interjazz, B & S...), na něž přijali pozvání slavní jazzmeni Slide Hampton, Johnny Griffin, John Surman a další.

Ve stejné době si vyzkoušel roli hitmakera, produkoval dlouhohrající desky s Hanou Zagorovou, Jiřím Štědrněm a Viktorem Sodomou. Řada jeho písní je populární dodnes (*Bludička Julie*, *Strejček Jonatán*, *Vzhůru k výškám* ad.). V roce 1973 se Václav Zahradník stal šéfdirigentem nově vzniklého Orchestru Československé televize (zanikl v roce 1990) a podílel se na mnoha populárních televizních show, například *Televarieté*, *Možná přijde i kouzelník* ad. Ve stejné době složil a natočil mnoho scénických a filmových hudeb, mj. k bestsellerovým komediím Marie Poledňákové *Jak dostat tatínka do polepšovny*, *Jak vytrhnout velrybě stoličku* a *S tebou mě baví svět* (hity *Sladké mámení* či *Vzhůru k výškám*), k animovanému seriálu *Rákosníček*, *Brundibáři*, k pohádkovému filmu *Rumpelcimprampur* ad. Výrazně se zapsal také jako hudební aranžér, např. ve filmové komedii *Noc na Karlštejně*.

Coby dirigent se osvědčil také v mezinárodním kontextu jako šéfdirigent hudebních festivalů v Sopotech, Bratislavská Lyra, Děčínská Kotva, Intertalent ad. Pravidelně zájezďel dirigovat do Berlína. Přijal ocenění zasloužilý umělec. V osmdesátých letech navázal na své někdejší jazzové aktivity a spolupráci s producentem Antonínem Matznerem, výsledkem byla LP deska *East West Connection*.

V posledních dvanácti letech svého života, po prodělané těžké nemoci, po níž už nemohl pomýšlet na dráhu dirigenta, se věnoval především scénické hudbě a symfonickým úpravám muzikálových a filmových standardů pro Českou filharmonii, Symfonický orchestr hlavního města Prahy FOK a Symfonický orchestr Českého rozhlasu.

Jeho strýc Jaroslav Zahradník byl varhaníkem a skladatelem, ředitelem v hudební škole v Litoměřicích a Blatné. Jeho syn Václav Zahradník mladší je také profesionálním muzikantem. Jeho starší syn Jakub je také muzikantem.

Václav Zahradník zemřel v Praze 28. června 2001 ve věku devětapadesáti let.

Cena pro Jakuba Hrůšu

Prestížní ocenění International Classical Music Awards (ICMA) dostal Jakub Hrůša s Bamberškými symfoniky za nahrávku *4. symfonie* Antona Brucknera. Nahrávka vznik-

la během loňského listopadu a je unikátní v tom, že se na ní nacházejí všechny tři verze díla, které Anton Bruckner postupně přepracovával.

„Takovou bláznivou myšlenku, že nahrajeme všechny tři, protože se sám nemohu rozhodnout, která z těch verzí je absolutně nejlepší, jsem měl před několika lety. Chtěl bych to dilema nabídnout posluchačům. Netušil jsem, že se to setká s takovým zájmem a ohlasem,“ řekl Jakub Hrůša.

Bamberští symfonikové nahráli Brucknerovu *4. symfonii* předloni v létě. Mezzosopránového sóla se ujala Anna Lucia Richterová. CD loni získalo Cenu německé hudební kritiky, což je ocenění udělované napříč německy mluvícími zeměmi asociací 160 hudebních kritiků.

Šéfredaktoři světových hudebních časopisů a zástupci mezinárodních kulturních institucí ohodnotili výkon Hrůši a Bamberšských symfoniků v silné konkurenci ostatních nominovaných. V širších nominacích bylo celkem 377 nahrávek. V nejužším finále se Hrůša ocitl například s orchestrem Bavorské státní opery pod taktovkou Kirila Petrenka. V širším výběru byli i SOČR, klavírista Kahánek a houslista Šporcl.

Dirigent Jakub Hrůša si cenu převezme 21. dubna v Lucembursku. Své působení ve funkci šéfdirigenta Bamberšských symfoniků Hrůša prodloužil o pět let. Zároveň působí jako hlavní hostující dirigent České filharmonie. Je pravidelným i hostem nejvýznamnějších orchestrů světa.

27. ledna tohoto roku opakovaně ve Vídni hostoval jako šéfdirigent Bamberšských symfoniků – Bavorské státní filharmonie ve Velkém koncertním sále se *Symfonií č. 2 c moll Vzkříšení* Gustava Mahlera. Není bez zajímavosti, že historické kořeny tohoto orchestru leží mj. v Praze, kdy po druhé světové válce došlo k nedobrovolnému odchodu německy mluvících hudebníků.

Zemřel zakladatel skupiny Olympic Pavel Chrastina

Ve věku jednaosmdesáti let zemřel 28. prosince 2021 hudebník Pavel Chrastina, který stál u zrodu kapely Olympic.

„V šedesátých letech byl Pavel můj velký kamarád. Potom jsme se trochu rozkmotřili, ale když se po letech vrátil z emigrace, opět jsme se sešli. Dokonce jsme spolupracovali, na každé nové desce Olympicu měl jeden text. Vyjma té poslední. To už mi říkal, že

na tom není zdravotně dobře a že se na psaní nemůže soustředit. Měli jsme korektní vztah,“ řekl Petr Janda, kapelník Olympicu.

Pro skupinu Olympic, kterou s dalšími hudebníky založil v roce 1962, psal Chrastina v prvních letech její existence i texty a působil jako doprovodný zpěvák a hráč na baskytaru. Kapelu opustil v roce 1969. Je autorem například písní *Pták Rosomák*, *Želva* nebo *Snad jsem to zavinil já*, *Dej mi víc své lásky* nebo *Krásná neznámá*.

Už předtím se jako člen pražských kapel EP-Hifi a Studijní skupiny big beatu významně podílel na podobě tehdejší české hudební produkce. První skupinu založil už jako student elektrotechnické fakulty v roce 1958 na zámku v Poděbradech. Jmenovala se Samuel's Band.

Poté, co dokončil studia na FAMU, pracoval jako scenárista a režisér v Československé televizi a Krátkém filmu Praha.

V roce 1980 emigroval do Austrálie, potom se přestěhoval do USA. Zpět do České republiky se vrátil až v roce 1994. Hrával pak se skupinou Mefisto a věnoval se psaní poezie a článků. (mk)

Před 95 lety se narodila Zuzana Růžičková

Česká cembalistka, klavíristka a hudební pedagožka Zuzana Růžičková byla hudebníci světového formátu a interpretkou Johanna Sebastiana Bacha. Jak vzpomínala v jednom z rozhovorů pro Český rozhlas, hudbu milovala od jakživa. Na svém kontě měla více než pětatřicet dlouhohrajících desek. Jako první na světě natočila kompletní Bachovu tvorbu pro klávesové nástroje.

Hře na klavír se věnovala do roku 1942, kdy byla deportována do koncentračního tábora Terezín, následně do Osvětimi a Bergen-Belsenu. Ostatně papírek s Bachovou skladbou držela v ruce, když přijela do koncentračního tábora v Osvětimi. Po osvobození se Zuzana Růžičková dlouho léčila, prodělala totiž skvrnitý tyfus. Do Plzně se vrátila až v srpnu 1945. I když měla zničené ruce, tak nastoupila do hudební školy.

Zuzana Růžičková cvičila hru na klavír dvanáct hodin denně a každé dva měsíce dělala postupové zkoušky do dalšího ročníku. V roce 1956 zvítězila na mezinárodní cembalové soutěži v Mnichově, poté studovala hru na cembalo v Paříži u švýcarské profesorky Marguerite Roesgen-Championové.

V prosinci 1952 se vdala za hudebního skladatele Viktora Kalabise. V letech 1979-1990 byla Zuzana Růžičková sólistkou České filharmonie. Získala mnoho ocenění: například roku 2003 dostala od prezidenta medaili Za zásluhy II. stupně či francouzský titul Rytíře umění a literatury.

Zemřela v roce 2017 v devadesáti letech. Na budově současné Konzervatoře Plzeň, v níž cembalistka zahájila svou dlouhou uměleckou kariéru, byla v lednu 2019 odhalena pamětní deska, která ji připomíná.

Dirigent a skladatel František Belfín

Dirigent a hudební skladatel František Belfín pocházel z Klatov, kde se narodil 11. července 1923. Jeho otec byl fagotistou, který prošel přípravou v chorvatském Záhřebu a během své profesionální dráhy hrál především v tamních divadelních orchestrech. Postupně se propracoval přes Záhřeb, Lublaň, Osijek a Bělehrad až do Brna.

František Belfín se ještě během studia na brněnském reálném gymnáziu v letech 1934-1942 stal od roku 1939 mimořádným studentem skladby a dirigování u profesorů Viléma Petrželky a Antonína Balatky na pražské konzervatoři. Ještě za studií na konzervatoři byl tympanistou v divadelního orchestru v Brně. Již jako absolvent konzervatoře (1946) se stal dirigentem opery v Teplicích-Šanově a od roku 1947 v Plzni. V období let 1951-1955 byl šéfem ope-

ry a dobová kritika se shodně vyjadřovala i o jeho hlubokém hudebním cítění pro realizaci symfonických děl. Byl také sám autorem několika zdařilých hudebních komorních opusů.

Od počátku července roku 1955 se stal šéfdirigentem Filmového symfonického orchestru v Praze. Jeho působení v této umělecké funkci bylo doslova symbolické, neboť byl šéf šéfdirigentem v rozmezí let 1955-1983. Pod jeho taktovkou bylo nahráno hudba k více než třem stovkám filmů. Vedle hudby k celovečerním filmům také jako dirigent řídil filmový symfonický orchestr při nahrávání hudby určené pro populárně vědecké a animované filmy.

Na tvorbě filmové hudby pro československý film se podílel i jako skladatel. V pozici koncertního dirigenta uvedl Gershwinovu *Rhapsody in Blue*. Četná byla i jeho pohostinská dirigentská vystoupení v rozhlase nebo i televizi. Pro Národní divadlo v Praze nastudoval v roce 1959 Karajevův balet *Sedm krasavic*. Uplatnil se i jako odborný poradce ve filmu.

František Belfín zemřel v Praze 25. února 1997 ve věku nedožitých čtyřiasedmdesáti let.

Zemřel kytarista Luboš Andršt

20. prosince 2021 zemřel v třiasedmdesáti letech kytarista a skladatel Luboš Andršt. Na Facebooku to oznámil jeho kolega hudebník Michal Prokop. Andršt s ním hrál v kapele Framus Five, působil i v jazzové formaci Jiří Stivín & co. Dvakrát si zahrál s legendárním americkým bluesovým kytaristou B. B. Kingem.

„Zemřel můj nejstarší spoluhráč, úžasný muzikant a spolužák v rockové škole, jak vždycky říkával, Luboš Andršt,“ oznámil Prokop na sociální síti.

Andršt byl bluesový, jazzový, jazzrockový a artrockový kytarista, skladatel a pedagog. Jeho bratrancem je zpěvák a kytarista Petr Janda.

Jméno Andršta, který se narodil 26. července 1948 v Praze, je neodmyslitelně spojeno s českým blues. Muzikant, v jehož tvorbě je možné najít i vlivy etnické, klasické či rockové hudby, stál v roce 1996 u zrodu úspěšného šumperského festivalu Blues Alive. Během let spolupracoval Andršt vedle Prokopa a Stivína také s Emilem Viklickým, Mariánem Vargou, Peterem Lipou nebo Martinem Kratochvílem v jeho sestavě Jazz Q.

Andršt hrál například na Prokopově albu *Město ER*, s Jazz Q nahrál desku *Pozorovatelna*. Počátkem roku 1973

založil vlastní bluesrockovou skupinu Energit, později vystupoval pod hlavičkou Luboš Andršt Blues Band nebo Luboš Andršt Group. K albům, která vydal pod svým jménem, patří například *Capricornus* a *Imprints*.

Počátkem devadesátých let vedl Andršt doprovodnou skupinu Marty Kubišové. V loňském roce vyšla Andrštova vzpomínková kniha *Ještě hraju vestoje*, na které pracoval s hudebním publicistou a dramaturgem Blues Alive Ondřejem Bezrem. (mk)

Před 110 lety se narodil Rudolf Firkušný

Klavírní virtuos, čestný doktor filozofie Univerzity Karlovy Rudolf Firkušný se narodil 11. února 1912 v Napajedlích. Když mu byly tři roky, zemřel mu otec a matka se s rodinou přestěhovala do Brna. Jeho neobyčejná náklonnost k hudbě, vynikající hudební sluch a paměť zaujaly Leoše Janáčka, který ho podrobil důkladné zkoušce a rozhodl o jeho dalším hudebním školení, nad nímž si vzal osobní dohled.

Přes nesporné úspěchy na domácích i zahraničních pódiích, které zahájil ve věku osmi let veřejným koncertem v Praze, Rudolf Firkušný systematicky pracoval na svém klavírním zdokonalování a na celkovém hudebním vzdělávání i po ukončení konzervatorních studií. Ve třicátých letech absolvoval v Itálii letní kurz u vynikajícího klavírního pedagoga Arthura Schnabela, ve studiu kompozice pokračoval po Janáčkově smrti ve třídách Rudolfa Karla a Josefa Suka v Praze. Konec dvacátých let a léta třicátá přinesla Rudolfu Firkušnému řadu zahraničních koncertních cest do Vídně, Německa, Itálie, Francie a Anglie, v roce 1938 stanul poprvé na americké půdě. Kritiky z té doby se shodují v konstatování, že mladý český pianista dorostl ve svých dvaceti letech světového formátu. Až do počátku nacistické okupace se Firkušný mezi zahraničními zájezdy stále vracel domů – do Brna, kde měl rodinné zázemí a věrné přátele, pro něž si vždy našel čas, aby jim v Besedním domě zahrál.

Aniž by tušil, že je to téměř natrvalo, odjel z Brna v květnu 1939 do Paříže, kde se připojil ke skupině českých umělců, k nimž patřil i Bohuslav Martinů a nadějná brněnská skladatelka Vítězslava Kaprálová. Celý následující rok 1940 se Firkušný snažil svým nejvlastnějším prostředkem, tj. hudbou českých Mistrů Smetany, Dvořáka, Janáčka, Suka i současných skladatelů – Martinů, Kaprálové a Bořkovce – burcovat vědomí západoevropské veřejnosti ve prospěch přepadeného Československa.

Ve čtyřicátých letech si musel tvrdě vybojovat postavení koncertního pianisty ve Spojených státech. Obstál v nesmírně silné konkurenci evropských emigrantů i domácích amerických umělců. Zvítězil nejen svým pianistickým uměním, v němž brilance, elegance a stylová interpretace širokého repertoáru počínajícího Bachem až po tehdejší americké současníky Coplanda a Barbera byly nejčastěji zmiňovanými přednostmi jeho hry, ale zejména nevšední citovou hloubkou a českým repertoárem.

Stejně jako na svém prvním zásadním vystoupení v Chicagu u příležitosti 100. výročí Dvořákova narození znovu objevil Američanům zapomenutý Dvořákův *Klavírní koncert*, tak později uváděl na obou amerických kontinentech, v Austrálii a v asijských kulturních centrech premiérově klavírní skladby Smetanovy, Sukovy, Janáčkovy a díla Bohuslava Martinů, s nímž ho po léta pojilo vřelé přátelství. Na

jeho koncerty chodili posluchači, včetně kolegů klavíristů, za poznáním neznámých děl českých mistrů, která se pod jeho rukama rozeznávala v plné kráse a závažnosti uměleckého sdělení.

Snad největším paradoxem je, že největší český pianista byl americkým občanem. Rudolf Firkušný si dobrovolně zvolil těžký úděl emigranta, aby mohl svobodně šířit slávu české hudby po všech kontinentech. Více než čtyřicet let odmítal s krajním sebezapřením vystoupit na koncertní pódiu rodné země, která svým obyvatelům nepřiznávala základní práva svobodného člověka. Od totalitního režimu se nekompromisně distancoval a vrátil se až po jeho pádu.

Rudolf Firkušný se hned v roce 1990 zúčastnil Pražského jara. S Rafaelem Kubelíkem a Českou filharmonií na něm provedli 2. *klavírní koncert* Bohuslava Martinů. Čekala ho řada poct: čestný doktorát Univerzity Karlovy (1990) a Masarykovy univerzity v Brně (1993), Řád T. G. M., čestné občanství Prahy, Brna, Napajedel a Uherského Hradiště.

Rudolf Firkušný se při svých zájezdech do vlasti snažil všestranně pomáhat. Velkoryse věnoval své honoráře uměleckým školám a institucím. Jeho štědrý dar Janáčkově akademii múzických umění v Brně tvoří základ Nadace Rudolfa Firkušného, která podporuje nejlepší studenty školy. Tehdejší rektorce JAMU profesorce Aleně Veselé pomohl osobní intervencí při získání financí na dokončení rekonstrukce Besedního domu.

Ve svém letním sídle Staatsburg blízko New Yorku podlehl 19. července 1994 těžké chorobě, s níž statečně bojoval.

Rada města Brna rozhodla o uložení ostatků Rudolfa Firkušného a jeho ženy Taťány na čestném pohřebišti Ústředního hřbitova v Brně.

Zemřela pěvkyně Marcela Machotková

Ve věku devadesáti let zemřela někdejší sólistka Opery Národního divadla Marcela Machotková, držitelka ceny Thálie za celoživotní mistrovství v opeře. Turnovská rodačka svoji pěveckou dráhu zahájila v Divadle F. X. Šaldy v Liberci, kde odehrála mnoho významných rolí. První úspěchy znamenala ve smetanovském a dvořákovském repertoáru, který jí byl blízký. Kritika oceňovala její role Mařenky v *Prodané nevěstě* či Vendulky v *Hu-bičce*.

Jako interpretka českého repertoáru se po angažmá v Plzni od šedesátých let prosazovala jako členka Národního divadla v Praze, kde se mimo jiné zhostila role Libuše v opeře Bedřicha Smetany, Julie v *Jakobínu*, Rusal-ky a Kněžny v *Čertovi a Káče* Antonína Dvořáka. Hostovala také v zahraničí.

Jako interpretka českého repertoáru se po angažmá v Plzni od šedesátých let prosazovala jako členka Národního divadla v Praze, kde se mimo jiné zhostila role Libuše v opeře Bedřicha Smetany, Julie v *Jakobínu*, Rusal-ky a Kněžny v *Čertovi a Káče* Antonína Dvořáka. Hostovala také v zahraničí.

Skladatel Jaroslav Ježek

Jaroslav Ježek byl hudební skladatel, klavírista, dramaturg a dirigent orchestru pražského Osvobozeného divadla,

dvorní skladatel dvojice Voskovec a Werich a zakladatel moderní české taneční a jazzové hudby.

Přichází na svět 25. září roku 1906 v Praze v rodině dámského krejčího. Ježkovo dětství nepatří k těm nejšťastnějším: trpí šedým zákalem, po nezdařené operaci pak na jedno oko oslepne docela (na druhé vidí jen velmi slabě), po onemocnění spálou je navíc silně nedoslýchavý. Několik roků pak Ježek stráví v dětském slepeckém ústavu, kde získává hudební vzdělání. V roce 1924 pak začíná studovat na pražské konzervatoři – studia skladby u K. B. Jiráka Ježek končí v roce 1927. Po konzervatoři Jaroslav Ježek studuje na mistrovské škole u Josefa Suka a Aloise Háby, na téže škole se věnuje i studiu hry na klavír u Albína Šímy.

V roce 1928 dochází v Ježkově životě v zásadním střetnutí – poznává dvojici divadelníků a komiků Jiřího Voskovce a Jana Wericha, v jejichž Osvobozeném divadle pak po příštích deset let bude působit jako skladatel, dirigent a dramaturg. Pro Voskovcovy a Werichovy divadelní hry Jaroslav Ježek skládá scénickou hudbu a písně, které tvoří základ české moderní taneční a jazzové hudby – ve spojení s Werichovými a Voskovcovými texty pak tyto písně žijí i dnes: jen namátkou Ježek je autorem písní *Tmavomodrý svět*, *Hej rup*, *Nebe na zemi*, *Píseň strašlivá o Golemovi*, *Šaty dělej člověka*, *Klobouk ve křoví*, *Život je jen náhoda* či *Babička Mary...* Velmi známá je i Ježkova skladba *Bugatti step* z Voskovcovy a Werichovy hry *Don Juan and comp.*

Kromě divadla skládá Jaroslav Ježek hudbu i pro film, a to opět především pro filmy dvojice Voskovec – Werich. Je autorem hudby ke snímkům *Hej rup*, *Svět patří nám*, *Pudr a benzín*, *Peníze anebo život* či *U nás v Kocourkově*.

Ve své tvorbě ale Jaroslav Ježek neopomíná ani hudbu vážnou – je autorem moderně pojatých, novátorských skladeb, v nichž se nebojí využít potenciálu jazzové hudby. Již v roce 1927 píše originální, pro čtvrttónový klavír Aloise Háby vytvořenou *Suitu pro čtvrttónový klavír*, ve stejném roce vzniká i jeho *Koncert pro klavír a orchestr*, skladba čerpající z jazzu. Z dalších významných orchestrálních skladeb Jaroslava Ježka nesmíme opomenout *Koncert pro housle a dechový orchestr* z roku 1930, který se pak dlouho drží na repertoáru České filharmonie, a skladbu *Symfonická báseň* (1936).

Z významných klavírních skladeb Jaroslava Ježka jmenujme pak alespoň ještě skladby *Fantazie pro klavír a orchestr*, *Toccata*, *Capriccio* či *Sonáta*, kromě toho je Ježek autorem komorních skladeb pro dechový kvintet, dvou smyčcových kvartetů atd.

Ježkova kariéra je pak ale náhle přerušena v roce 1938 – po podepsání mnichovské dohody a postoupení československého pohraničí nacistickému Německu je Osvobozené divadlo uzavřeno, v lednu roku následujícího pak Ježek společně s Voskovcem a Werichem, s nimiž ho pojí kromě uměleckého souznění i protifašistické postoje, odchází do emigrace do Spojených států amerických.

Ve Spojených státech Jaroslav Ježek působí jako sborníkem amatérského smíšeného pěveckého sboru (Československý pěvecký sbor), kromě toho vyučuje hudbě – ve Spojených státech se pak Jaroslav Ježek seznamuje se svojí manželkou Francis, kterou si vezme krátce před smrtí.

1. ledna 1942 podléhá v New Yorku chronické chorobě ledvin. Jeho ostatky jsou uloženy v Praze na Olšanských hřbitovech, kam byly přeneseny po skončení druhé světové války.

Karel Svoboda

28. ledna uplynulo patnáct let od smrti nejznámějšího českého hudebního skladatele populární muziky posledních několika let, kterým byl bezesporu Karel Svoboda. Je autorem velké spousty hitů, filmové hudby a několika muzikálů. Skládal hudbu pro nejznámější české zpěvačky, do filmů i muzikálů. Pianista, skladatel a občasný herec Karel Svoboda si své nezastupitelné místo na světovém kulturním poli vydobyl také jako producent a podnikatel.

V oblasti tisku se stal vydavatelem týdeníku *Národní listy* a mezi rozhlasovými vlnami byl spolujednatel a prezidentem rádia Vox.

Karel Svoboda se narodil 19. prosince 1938 v Praze. Odmala hrál na klavír a měl k hudbě blízko, což jej později ovlivnilo natolik, že po střední škole opustil studium stomatologie na Univerzitě Karlově a začal se hudbě věnovat naplno.

Na počátku šedesátých let založil skupinu Mefisto, která později získala stálé angažmá v pražském divadle Rokoko. Zde dostal možnost skládat pro „zlaté děti šedesátých let“ – Václava Neckáře, Martu Kubišovou či Helenu Vondráčkovou. Složil také více než sedmdesát hitů pro Karla Gotta, spolupracoval i s Hanou Zagorovou, Evou Pilarovou, Waldemarem Matuškou, Jiřím Schelingerem, Janou Kratochvílovou a spoustou dalších českých zpěváků a zpěvaček.

Na počátku své hudební kariéry se stal členem uměleckého souboru pražské experimentální divadelní scény Laterna Magika a stálým členem pražského divadla Rokoko. Na obou scénách poprvé uvedl svoji první scénickou hudbu. Společně s libretistou a textařem Ivo Fischerem vytvořil Karel Svoboda v roce 1972 svůj první jevištní muzikál. Představení *Byl jednou jeden* poté tři roky úspěšně provozovalo divadlo Večerní Brno.

Scénickou hudbu pro klasické činoherní představení Svoboda složil pro inscenaci *Medea* ve Vlámském královském divadle v Bruselu; ke Galdonihovi hře *Náměstíčko* v nastudování činohry pražského Národního divadla nebo k několika inscenacím Divadla Oldřicha Stibora Olomouc.

K velké práci pro divadelní jeviště se Svoboda vrátil až o mnoho let později při realizaci původního českého muzikálu *Dracula*. Muzikál se stal velmi úspěšným a představení zhlédlo přes 1,5 milionů diváků nejenom v České a Slovenské republice, ale také v jihokorejském Soulu a ruské Moskvě.

Po úspěchu *Draculy* přidal Svoboda další původní český muzikál *Monte Cristo*. Oba muzikály se pak staly divácky atraktivními na poměrně dlouhou dobu a dočkaly se uvedení i v zahraničí. Karel Svoboda byl v plné práci na nových hudebních projektech, velký muzikál připravoval pro vídeňskou hudební scénu, ale jeho tragický odchod plány zhatil. Posledním velkým divadelním projektem Karla Svobody se tak stal autorský muzikál *Golem*.

Za svou tvorbu získal Svoboda řadu ocenění, například pět zlatých desek německé firmy Polydor, lesklou diamantovou desku za více než 10 milionů prodaných zvukových kopií od českého Supraphonu, platinovou desku za album *Noc na Karlštejně* a spoustu dalších. První Svobodův hit, který ovládl rádia, byla v roce 1968 *Lady Carneval*, kterou nazpíval Karel Gott. Je také autorem hitů jako *Stín katedrál*, *Čau, láska*, *Jsi můj pán* nebo známé písničky

z pohádky *Tři oříšky pro Popelku Kdepak, ty ptáčku, hnízdo máš?*, která byla vyhlášena druhou nejúspěšnější filmovou melodií v historii českého filmu.

Karel Svoboda nebyl jenom skladatelem obyčejných písniček, schopnosti psát chytlavé melodie, poslouchatelné napříč věkovým generacím, si velmi brzo všimli i domácí a zahraniční filmaři. Na poli filmové pohádky se Svoboda poprvé uvedl ve Vorlíčkově koprodukčním snímku *Tři oříšky pro Popelku*, k této později přidal mnohé další, z nichž za připomínku stojí *Jak se budí princezny* režiséra Václava Vorlíčka, animovaná *Pohádka o Honzíkovi a Mařence* Karla Zemana, evropský koprodukční snímek *Sůl nad zlato* Martina Hollého nebo z těch posledních veleúspěšně *Z pekla štěstí* Zdeňka Trošky.

Samozřejmě nelze nezmínit seriál *Včelka Mája*, který se stal populárním nejen v Čechách, ale i celosvětově. Z celé řady nabídek na zkomponování hudby k dílům pro děti i dospělé si pozornost zaslouží italský seriál *Big Man* s Budem Spencerem a Ursulou Andressovou v hlavních rolích; francouzsko-německý film *Flash* s Claudií Cardinalovou v titulní roli, kde ústřední melodii nazpívala Suzi Quatro, nebo úspěšný projekt německého režiséra Josepha Vilsmaiera *A nikdo slzu neuroní*, který byl nominován na Oscara v sekci neanglicky mluvený film. Jeho hudbu můžeme slyšet v řadě německých seriálů pro děti jako *Pinocchio* nebo *Wickie und die starken Männer*.

V osmdesátých letech začal Svoboda více komponovat pro televizní seriály, jeho invenční hudba tvořila významnou složku například v seriálech *Návštěvníci* (1984), *Dobrodružství kriminalistiky* (1989), v neposlední řadě pak *Cirkus Humberto* (1988). V polovině devadesátých letech 20. století jeho hudba podkreslovala i veškeré jingly České televize.

Svoboda si vysloužil přízeň fanoušků na straně jedné, a na druhé občas chladné přijetí odborné hudební veřejnosti. „Mým cílem není poloprázdné divadlo a ocenění kritiky. Já směřuji k divadlu plnému spokojených diváků,“ obhajoval své postoje Svoboda v rozhovorech.

Karel Svoboda obdržel v roce 1977 Cenu za nejlepší filmovou hudbu Festivalu Cine International Panama k Vorlíčkově pohádce *Tři oříšky pro Popelku* a v roce 1978 si z XVI. Festivalu československých filmů České Budějovice odvezl další cenu za hudbu, kterou zkomponoval k filmové pohádce *Jak se budí princezny*. V roce 1989 byl Karel Svoboda jmenován zasloužilým umělcem a u příležitosti 100. výročí české kinematografie získal Cenu Filmového festivalu Karlovy Vary. Od českého ministra kultury převzal Cenu za písňovou tvorbu.

Na kontě Karla Svobody jsou také čtyři Andělé Akademie české populární hudby a řada zlatých či platinových desek, které za svou hudební tvorbu obdržel. Svoboda je nositelem pěti Zlatých desek německého Polydoru a Diamantové desky českého Supraphonu za více než 10 miliónů prodaných zvukových nosičů s jeho hudbou. Za soundtrack k seriálu *Včelka Mája* získal Svoboda v Německu pět zlatých desek a Cenu ministra kultury. Do souhrnu je třeba zařadit i ceny z nejznámějších světových hudebních festivalů Cannes, Tokia i Ria de Janeiro.

Vysoké pracovní zatížení a dlouhodobý stres si pak už jen vyžádaly krutou daň. U Svobody se čím dál více projevovalo fyzické vyčerpání i psychické problémy ve formě depresí, se kterými se již v minulosti léčil. 28. ledna 2007 spá-

chal na zahradě své vily v Jevanech sebevraždu. Je pochován na hřbitově u kostela svatého Jiří v Aldašíně.

Zdeněk Borovec

Jsou písňoví textaři, které poznáte během dvou veršů. A pak jsou takoví, u kterých jste stále znovu a znovu překvapeni, jaké všechny písničky napsal. Jedním z těch, kteří byli schopni napsat text pro kohokoliv a jakýkoliv, byl Zdeněk Borovec.

Pro Gotta, Vondráčkovou, Pilarovou nebo Korna psal prakticky od počátku jejich kariér. Podle všeho byl prvním, kdo se v Československu profesionálně živil jenom psaním písňových textů. Na „volné noze“, tedy bez stálé pracovní smlouvy, byl od roku 1959. Předtím se už jako student scenáristiky na FAMU (byl spolužákem Miloše Formana) uchytil jako textař u Orchestru Karla Vlacha, se kterým zpívaly největší hvězdy padesátých let.

Celoživotní Pražák Borovec už jako dítě zpíval ve sborech, hrál divadlo a v dětské roli se objevil i v několika filmech, včetně Fričovy *Pytlákovy schovanky*. Zpíval s Lubomírem Pánkem, bez jehož sboru se později neobejde snad žádný český film. Sám byl skvělý zpěvák a na jeho textech to bylo znát. Hudební kritik Jiří Černý vzpomínal, že Borovcovy texty vždy padly každému přesně do úst a jeho muzikální cit dokázal přesně přizpůsobit českou větu rytmu zahraničního hudebního originálu. A kromě toho dokázal do textů empaticky a s vkusem přenášet životní zkušenosti a postřehy.

Borovec to nikdy oficiálně nepotvrdil, ale souvislý řetězec indicií poměrně zřetelně vede k domněnce, že text *Můj bratr Jan* je poctou Janu Palachovi. Textař dílo odevzdal na podzim 1978, když se (ne)připomínalo deset let od invaze pěti armád.

Na počátku sedmdesátých let totiž stranické elity došly k závěru, že západní hudba byla jedním z klíčových faktorů pražského jara 1968, jazykem politbyra „krizového období“. A proto se už nikdy nesmí pustit z dohledu. To mimo jiné znamenalo, že bylo muzikantům ze dne na den zakázáno pojmenovat kapelu a zpívat jinak než v úřední češtině a slovenštině.

V Borovcově případě se nejčastěji vzpomíná píseň *Dajána*, kdy Paul Anka v původním znění veršoval pubertální rýmovačky jako „Ty a já budeme volní, jako ptáci na stromech“. Český text o bláhové krásce, která pro vysněný ideál odmítá všechny borce v okolí, a „předstírali ve dne smích, pláče v nocích bezesných“, originál převyšoval. Samozřejmě, že ne všechny pokusy takto dobře vyšly. Borovec se tak dostal k velkému množství skvělých zakázek, ze kterých vznikly stovky slavných písní. Celkem má u OSA registrováno přes 2 500 textů, více než kdokoli jiný.

V devadesátých letech se Zdeněk Borovec pustil do psaní libret pro muzikály. A byla to právě jeho díla, díky kterým si Češi tento žánr zamilovali. Jako první to byli *Bídničci*, slavný Hugův příběh starého psance pečujícího o osiřelou holčičku v revoluční Francii. Borovcovo české libreto je dodnes nepřekonatelné a písně jako *Samotářka* nebo *Knížka snů* jsou oblíbeným kouskem „obcházečů“ pěveckých soutěží. Poté přišel *Dracula*, kterého napsal společně s Karlem Svobodou, následoval *Hrabě Monte Christo* a pak se Borovec dohodl s Michalem Davidem na muzikálu *Kleopatra*. V průběhu jeho psaní bohužel v únoru 2001 zemřel.

VZPOMÍNKA

František Xaver Brixí (2. 1. 1732, Praha – 14. 10. 1771, Praha)

František Xaver Brixí byl český hudební skladatel, syn pražského varhaníka Šimona Brixiho. Patří mezi nejvýznamnější české skladatele působící v 18. století v českých zemích. Stylově se svou tvorbou řadí k hudebnímu preklasicismu a ranému klasicismu. Svými kompozičními postupy velmi ovlivnil své současníky. V českých zemích a mnoha zemích Evropy patřily Brixiho skladby po celou druhou polovinu 18. století k nejhranějším. Brixí zkomponoval více než 400 skladeb.

Brixiho umělecký vzhlas pronikl velmi brzy i do zahraničí. V Polsku, Rakousku i na západě Německa patřil v sedmdesátých a osmdesátých letech 18. století k nejhranějším autorům chrámové hudby. Mnichovští jezuité od něho několik let objednávali hudbu k duchovním dramátům. 167 jeho děl je dodnes v opisech zachováno v klášteře cisterciáků v Ottobeurenu.

Na rozdíl od mnoha českých hudebníků a skladatelů té doby Brixí nikdy neopustil Čechy. Téměř celý život prožil v Praze, v posledních letech bydlel v dnešní Thunovské ulici na Malé Straně. Nebyl ženatý a neměl děti. Zemřel poměrně mlád, patrně na tuberkulózu v nemocnici u milosrdných bratří Na Františku. Jeho ostatky spočinuly na nemocničním hřbitově u kostela sv. Šimona a Judy.

František Škroup (3. 6. 1801 – 7. 2. 1862)

František Škroup patřil k nejvýznamnějším hudebním osobnostem první poloviny 19. století. Byl aktivně činný jako zpěvák, kapelník a skladatel. V roce 1827 byl jmenován druhým kapelníkem Stavovského divadla, v roce 1837 se pak stal jeho prvním kapelníkem. Tím byl pak po dobu dvaceti let. Nesmrtelnost mu zajistila hudba ke frašce Josefa Kajetána Tyla *Fidlovačka aneb Žádný hněv a žádná rvačka*, ve které při premiéře konané 21. prosince 1834 poprvé zazněla píseň slepého žebráka Mareše *Kde domov můj*, která se později stala českou národní hymnou.

V roce 1860 přijal místo kapelníka u německé opery v Rotterdamu. Po necelých dvou letech zde 7. února 1862 zemřel a je pohřben na rotterdamském protestantském hřbitově.

Ladislav Vycpálek (23. 2. 1882 – 9. 1. 1969)

Ladislav Vycpálek byl český hudební skladatel. Pocházel z rodiny, která se po generace zabývala hudbou. Jeho strýc Josef Vycpálek byl významným sběratelem lidových písní a bratranec Vratislav Vycpálek se stal rovněž hudebním skladatelem. Od čtyř let hrál na housle a na klavír. Studoval na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy češtinu a němčinu. To mu poskytlo i znalost literatury pro volbu vynikajících textů, které zhudebňoval, ale i pro vlastní literární tvorbu. Jeho texty byly zhudebněny nejen jím samým, ale i skladateli, jako byli Vítězslav Novák nebo Josef Suk. Stal se odborným pracovníkem Univerzitní knihovny a vedle svého zaměstnání studoval soukromě skladbu u Vítězslava Nováka. V době svého působení v knihovně vybudoval její Hudební oddělení a až do roku 1942 jej vedl.

Vedle toho dál provozoval hudbu i prakticky. Jako violista účinkoval v několika komorních souborech a samo-

zřejmě pilně komponoval. Jeho prvními veřejně provedenými skladbami byly *Dvě písně* v roce 1909. Věnoval se i organizační činnosti. Od roku 1924 byl členem České akademie věd a umění. Od roku 1930 byl členem poradního sboru Národního divadla. Byl také vedoucím hudebního odboru Umělecké besedy. Když byla činnost Besedy v padesátých letech komunistickým režimem utlumována, snažil se všemožně o její přežití. Likvidaci Umělecké besedy v roce 1960 se mu však zabránit nepodařilo.

Michal Tučný (11. 1. 1947, Praha – 10. 3. 1995, Praha)
Český zpěvák Michal Tučný, jeden z nejvýznamnějších interpretů české country hudby, se narodil v Praze v umělecké rodině, jeho matka byla uznávanou historičkou umění, otec grafik.

Nejdřív zpíval v několika kapelách různých hudebních žánrů. Hrál například v beatové skupině The Makers, kterou založil jeho bratr Vít. Až pak se našel v country stylu. V roce 1967 vystoupil jako host se skupinou Rangers na prvním ročníku Porty. Společně tam vyhráli soutěž v sekci country & western. Spolupráce Michala Tučného se skupinou Rangers ale trvala jen několik měsíců. Na druhém ročníku Porty se objevil se svou novou skupinou Rivals. Vztah ke country muzice v něm ještě prohloubila jedna z jeho prvních lásek, o třináct let starší zpěvačka Eva Olmerová, s kterou prožil bouřlivý vztah.

Zlomem pro další kariéru Michala Tučného bylo jeho setkání s Janem Vyčítalem a příchod do skupiny Greenhorns v roce 1969. Zpočátku zpíval jen anglicky, přes velké naléhání odmítal zpívat česky. Vyčítal Tučného nakonec přemluvil ke zpívání v češtině (také kvůli stále tužší „normalizaci“) a napsal pro něj řadu českých textů k převzatým americkým písním. Greenhorns kromě koncertování a nahrávání také začali vystupovat v televizi. Během několika let zpívání Michala Tučného a dalších zpěváků s Greenhorny vznikla řada hitů, které se od té doby hrávají na táborech, u ohňů i jinde. V Greenhorns se Michal Tučný nakrátko sešel v jedné kapele s bratrem Vítem.

V roce 1974 od Greenhornů odešel spolu s konferencí Petrem Novotným. S ním a se Zdeňkem Rytířem vytvořili první Tučňáky, skupina se ale rozpadla dřív, než stačila odehrát první koncert. Spolu s Petrem Novotným a Tomášem Linkou pak přešli k Fešákům. S Fešáky následovala další úspěšná éra, která trvala do roku 1980 a dala vzniknout několika hitům. Z větší části se jednalo o písně převzaté z americké country, česky otextované nejvíce Petrem Novotným a Michalem Bukovičem, z menší části o původní tvorbu.

Vrcholné období začalo v roce 1980, když Tučný se Zdeňkem Rytířem opět založil Tučňáky, tentokrát už úspěšně. V této době vznikla řada hitů, které sice už tolik nerezonovaly v tábornickém prostředí, zato se tehdy staly celonárodně známé. Na televizní obrazovce se objevil v několika estrádních pořadech (např. *Televarietě*). Také měl svůj pořad *Country Club Michala Tučného* v Českém rozhlasu.

Michal Tučný se stal opravdovou hvězdou české country music. Od roku 1982 spolupracoval s americkou country zpěvačkou Rattlesnake Annie (v Československu známou jako Anka Chřestýš) a nahrál s ní společné album. V této době se těžiště repertoáru přesunulo více k původním písničkám, stylově vycházejícím z moderní americké country.

Hudbu k písním z období s Tučňáky skládal nejvíce Zdeněk Rytíř, k některým sám Michal Tučný, dále Jiří Zmožek a další skladatelé. V roce 1971 se seznámil s herečkou Černého divadla Laterny magiky Martou Novotnou, se kterou se v roce 1980 oženil. Vyženil dceru Gabrielu. Po svatbě se jim narodila dcera Míša Tučná, která po smrti otce zpívá jeho písničky.

Většinu života žil Michal Tučný jako bohém. Navzdory prodělané žloutence hodně jedl a pil. Na přelomu osmdesátých a devadesátých let dosáhly zdravotní potíže takové míry, že stále častěji odvolával koncertní turné a nahrávání ve studiu. Zdravotní problémy byly také jedním z důvodů rozpuštění skupiny Tučňáci. Poslední roky už přestal koncertovat a přestěhoval se s manželkou na chalupu

v Hořticích, kde koupili a začali provozovat hospodu. Pak se jeho zdravotní stav dočasně zlepšil a začal znovu příležitostně koncertovat, mimo jiné s jihočeským Weekendem a s Pavlínou Jíšovou. Z této spolupráce se dochovalo několik společných studiových nahrávek. Ještě snil o sestavení nové kapely a o návratu na koncertní prkna, ale nemoc bohužel byla rychlejší.

Michal Tučný zemřel 10. března 1995 na rakovinu jater. V roce 2002 byl posmrtně uveden do Síně slávy české Akademie populární hudby.

20. 1. 1787 Wolfgang Amadeus Mozart poprvé navštívil Prahu, v Nosticově divadle dirigoval reprízu své opery *Figarova svatba*.

Návštěvníci Zrcadlové kaple Klementina si mohli prohlédnout vzácné rukopisy

V Zrcadlové kapli Klementina v Praze začala proběhla krátkodobá výstava vzácných rukopisů pocházejících ze sbírek Národní knihovny. Restaurátoři do skleněných vitrín v rámci výstavy *Knihy a závoj* nainstalovali celkem osmnáct vzácných originálů. Řada z nich byla dlouhá léta uzavřená v trezorech a nyní si je opět na krátkou dobu mohla zdarma prohlédnout veřejnost. Mezi vystavenými exponáty se nacházela i *Velislavova bible* a latinský zlomek *Dalimilovy kroniky*.

Velislavova bible je často přirovnávána ke středověkému komiksu. Bible vznikla kolem roku 1340 a je považována za nejobsáhlejší obrazový rukopis ve střední Evropě. Z původních 200 listů se jich dochovalo 178 a vedle scén ze Starého a Nového zákona jsou na nich zobrazeny i střípky z každodenního života tehdejší společnosti a rukopis je díky tomu zdrojem poznání života či módy 14. století.

Z latinského překladu rukopisu *Dalimilovy kroniky*, který pravděpodobně vznikl na objednávku Jana Lucemburského, nebo Karla IV., se dochovala zhruba desetina – 24 pergamenových stran s bohatými iluminacemi. Zlomek dokládá, že nejstarší česky psaná kronika byla přeložena i do latiny.

V makovici snesené z věže kostela ve Frýdku-Místku byly i ostatky svatých

Nebývalé množství dobových materiálů ve výborném stavu bylo v kovových schránkách uložených v makovici věže kostela svatých Jana a Pavla ve Frýdku-Místku, kterou pracovníci odborné firmy snesli při zahájení opravy chrámu. Byly mezi nimi i ostatky několika svatých. ČTK to řekla mluvčí frýdecko-místeckého magistrátu Jana Musálková Jeckelová.

Výsledek nálezu podle ní předčil veškerá očekávání. „Součástí nálezu jsou dobové textové materiály, bankovky, mince, pohlednice a fotografie,“ uvedla Musálková. Úlomky kostí svatých byly uloženy v malém sáčku. „Měly by mezi nimi být ostatky svatého Valentýna. Všechno je ale třeba podrobně prozkoumat,“ řekla mluvčí. Schránky se dostaly na světlo po 107 letech. Materiály, kterými předci chtěli poskytnout co nejvíce informací o své době, byly pečlivě vybrány a připraveny.

Vlastivědné muzeum v Olomouci otevřelo multimediální výstavu o Rudolfu II.

Multimediální výstava o císaři Rudolfu II. ve Vlastivědném muzeu v Olomouci nabídne návštěvníkům i málo známá fakta ze života panovníka včetně zajímavostí z jeho osobního života. Pomocí hologramů Rudolf II. seznámí návštěvníky se symboly svého majestátu – všemi korunami, jimiž byl korunován, a také s nejvýznamnějšími předměty legendárních císařských sbírek. Výstavního Rudolfa II. na multivideomappingu zpodobnil syn Jana Wericha, herec, dabér, moderátor, ale i ekonom a pedagog Jiří Werich Petrášek.

Návštěvníci se na výstavě dozví také řadu zajímavých informací, například o císařově komplikovaném vztahu k mladšímu bratru Matyášovi, o potenciálních nevěstách i faktických milenkách, také o jeho synu Juliu Caesar d'Austria, který trpěl duševní poruchou.

V Pardubicích vzniká muzeum totalit

V institutu Paměti národa v Pardubicích vzniká nové multimediální muzeum totalit. Otevřít by se mělo na jaře.

Expozice má být interaktivní a založená na moderních technologiích – do dějin 20. století vniknou návštěvníci například pomocí soukromých kin a speciálních promítacích komor. Výstavou je provede unikátní navigační systém a také příběh jednoho z pamětníků.

Výstava se nachází v podzemních prostorách Machoňovy pasáže v Pardubicích. U vstupu každý z návštěvníků dostane tablet. Ten sleduje jeho pohyb expozicemi a postupně navádí k jednotlivým výstavním systémům. U každého z nich musí návštěvník naskenovat speciální kód, aby dal exponátu signál, že projekce může být spuštěna.

„Představte si, že vstoupíte do kulatého výstavního systému, vlezete si dovnitř a kolem vás budou díky promítání procházet vojska. Budete se cítit jako uprostřed toho děje. Chceme vtáhnout návštěvníka do těch událostí, aby se ho dějiny začaly skutečně týkat,“ líčí Tomáš Heller, ředitel pobočky Paměti národa Východní Čechy.

Muzeum totalit dále nabídne například dotykové obrazovky, speciální promítací komory nebo soukromá kina. Nechybí ani interaktivní prvky. „Návštěvník není pasivním příjemcem informací, ale je v určité pozici badatele a objevitele,“ podotýká Mikuláš Kroupa, zakladatel Paměti národa a ředitel neziskové organizace Post Bellum, která Institut Paměti národa zřizuje.

„Je to pro všechny věkové kategorie. Díky moderní formě dokážeme zaujmout tu nejmladší generaci. Ale máme za sebou několik testování a mohu s klidným srdcem říct, že i lidé důchodového věku se ve výstavě dokážou velmi dobře orientovat,“ říká Tomáš Heller.

Jednotlivé exponáty propojuje příběh pamětníka, kterého si návštěvník na začátku výstavy sám vybere. Vyprávění konkrétního příběhu zasazeného do historického kontextu v průběhu výstavy zaznívá ze sluchátek.

„Naším cílem není návštěvníky zavalit informacemi o historii a desítkami, možná stovkami příběhů. Jde nám o to, aby odešel s jedním konkrétním pamětnickým příběhem, na jehož pozadí se mu zobrazí 20. století v různých úhlech pohledu,“ vysvětluje Mikuláš Kroupa.

Na začátek budou mít návštěvníci na výběr ze dvou pamětníků, postupně možnosti budou přibývat. První pamětnicí je Jaryna Mlchová, která už ve svých devatenácti letech velmi aktivně pomáhala v odboji a posílala balíčky vězňům do koncentračních táborů. Druhým pamětníkem je známý válečný veterán Tomáš Sedláček.

Muzeum má zachycovat dějiny 20. století. Aktuálně je tématem expozice druhá světová válka, postupně by ji ale měla doplnit i další významná období. Tím, že výstava funguje na digitální bázi, bude možné ji pravidelně obměňovat, takže v pondělí budou moci návštěvníci přijít například na šedesátá léta, v úterý zase na sametovou revoluci.

„Máme připravené zajímavé a bohaté programy pro školy, připravujeme také programy pro seniory. Věřím, že se náš institut stane místem setkávání, nikoli strnulým vitrinovým muzeem,“ uvádí Mikuláš Kroupa.

V následujících letech plánuje Paměť národa otevření několika dalších podobných institutů, například v Brně a Olomouci. „Náš plán je v budoucích deseti letech takovou stálou expozici, která vypráví příběhy, otevřít v každém krajském městě,“ řekl Kroupa. (mk)

Pro návštěvníky Valaška je připraven nový celoroční turistický průvodce

Destinační společnost Valaško připravila pro návštěvníky tohoto regionu celoročního turistického průvodce. Obsahuje nabídku turistických zajímavostí Valaška, tipy na výlety ke skalám, rozhlednám, památkám, také na cyklovýlety nejen po cyklostezkách. Průvodce tak návštěvníkům Valaška pomůže lépe se zorientovat v území a získat informace, kde co vidět a zažít. Průvodce je určen pro návštěvníky všech věkových kategorií, především pro rodiny s dětmi a aktivní seniory.

Sousoší Lasici, Satinského a Filipa v Bratislavě

V bratislavské čtvrti Petržalka instalovali sousoší zobrazující humoristickou dvojici Milan Lasica – Július Satinský a muzikanta Jara Filipa, který s nimi spolupracoval. Autorem díla je Péter Mészáros. Sousoší stojí mezi paneláky největšího bratislavského sídliště.

Jaro Filip zemřel ve věku jednapadesáti let v roce 2000, Július Satinský zemřel v roce 2002 ve věku jednašedesáti let a Milan Lasica zemřel v loňském roce ve věku jednašedesáti let přímo na jevišti svého divadla Studio L+S. Vystupoval s orchestrem Bratislava Hot Serenaders a po poslední písni, která měla název *Ja som optimista*, se při

děkovače sesunul k zemi a na místě zemřel. Přivolaní záchranáři se pokusili o resuscitaci, ale neúspěšně. (mk)

Výstava k 10. výročí posledního rozloučení s Václavem Havlem

V prostorách Galerie 1 ve Štěpánské ulici v Praze byla do konce ledna přístupná výstava k 10. výročí posledního rozloučení s Václavem Havlem. Jejimi autory byli Alan Pajer a Tomáš Oliva ze spolku Ars Metropolis.

„Je nám velkou ctí, že si můžeme výraznou osobnost pana prezidenta Václava Havla a jeho nezpochybnitelný přínos pro získání svobody a nastolení demokracie připomenout právě na území Prahy 1. Tedy městské části, kde se odehrály i zásadní události sametové revoluce roku 1989, v jejímž čele Václav Havel stanul,“ řekl k tomu na vernisáži 1. místostarosta Prahy 1 Petr Burgr, který má Galerii 1 ve své gesci.

Výstavu tvořilo pět vzájemně propojených částí. První mapovala dramatickou cestu Václava Havla od vůdce sametové revoluce až k opakovanému zvolení prezidentem.

Druhá část představila třicet osobností, které Václava Havla touto složitou dobou doprovázely.

Třetí část expozice připomínala přijetí České republiky do NATO a čtvrtá část významné události a setkání Václava Havla během jeho prezidentského úřadu.

Poslední pátá část byla věnována poslednímu rozloučení s Václavem Havlem a umístění jeho busty do budovy amerického Kongresu 19. listopadu 2014 i její kopie do Pražské křižovatky 17. listopadu 2019.

„Od úmrtí pana prezidenta Václava Havla uplynulo dlouhých deset let a nutno říct, že jeho význam a přínos mnoho lidí bohužel náležitě ocenilo až po jeho odchodu. Vedle toho je ale krásné pozorovat mladé lidi, kteří ho i dnes mají rádi a obracejí se k němu. Naplňuje mě to radostí a přesvědčením, že odkaz pana Václava Havla bude navždy aktuální, působivý a motivující. A to je moc dobře,“ uvedl starosta Prahy 1 Petr Hejma.

Autory výstavy jsou Alan Pajer a Tomáš Oliva. „V komentářích velmi často slyšíme o tom, co Václav Havel

neudělal, ale je naopak nutné připomenout všechno to, co udělal," upozornil Alan Pajer a Tomáš Oliva ho doplnil: „Obdiv a respekt, s jakým přijala Václava Havla celá světová veřejnost, jsou výjimečné. Svoji popularitu si získal hlavně tím, že postavil svobodu lidského ducha do centra všeho, o co v životě usiloval. Tomu všemu obětoval vlastní svobodu i zdraví.“

Jakýmsi ústředním mottem výstavy o Václavu Havlovi v Galerii 1 byl pak jeho citát z projevu v americkém Kongresu v únoru 1990: „Záchrana tohoto lidského světa není nikde jinde než v lidském srdci, lidském rozmyslu, lidské pokoře a lidské odpovědnosti.“ (mk)

Průzkum: Řízek se salátem předběhl kapra, vosí hnízda vyhrála nad rohlíčky

Řízek s bramborovým salátem předběhl v oblíbenosti štedrovečerního kapra, mladí tradiční rybí pochoutce holdují méně. Nejoblíbenějším vánočním cukrovím jsou vosí hnízda, která předstihla vanilkové rohlíčky. Vyplývá to z průzkumu společnosti Bohemia Sect. Průzkum toho, co Čechům při oslavách v závěru roku nesmí chybět, pro ni provedla firma Instant Research.

„O Silvestru si 80 procent domácností maže chlebičky. V nákupu nechybí vecka a další suroviny na chlebičky, sekt na přípitek a čočka, která má v novém roce zajistit dostatek peněz. Na zdraví a šťastný rok 2022 připije sklenkou sektu osm z deseti Čechů,“ uvedl průzkum.

Smažený řízek vyhrál nad kaprem o několik hlasů. Kapra s bramborovým salátem si za svůj nejoblíbenější sváteční pokrm vybrala téměř polovina lidí ve věku 54 až 65 let, u lidí ve věku 18 až 26 let to byla jen třetina. Největší oblibu přisoudila mladá generace řízku se salátem, celkem 53 procent.

Z vánočního cukroví jsou nejoblíbenějším druhem vosí hnízda. Sáhne po nich 30 procent Čechů, přičemž o procento předstihly vanilkové rohlíčky. Téměř čtvrtina lidí má nejradši cukroví z lineckého těsta, desetina perníčky.

Na Miroslava Zikmunda vzpomínají cestovatelé i divadelníci

Procestoval celý svět, dožil se sto dvou let. Miroslav Zikmund spolu s Jiřím Hanzelkou procestovali v automobilech Tatra několik světadílů. Jejich první vůz je vystavený v pražském Národním technickém muzeu. Ze svých cest napsali Hanzelka se Zikmundem několik knih a filmů a připravili taky stovky rozhlasových reportáží. V roce 2014 Zikmunda vyznamenal prezident Miloš Zeman Řádem Tomáše Garrigua Masaryka I. třídy.

Ve stejném roce vznikl také celovečerní film *Století Miroslava Zikmunda* režiséra Petra Horkého. Na cestovatele Miroslava Zikmunda, který zemřel 1. prosince 2021 ve věku sto dvou let, vzpomínají cestovatelé, zlínské muzejníci a divadelníci či předseda Nadačního fondu Zikmundova vila. Cestovatelskou legendu připomněl i Miroslav Náplava, který s Petrem Horkým pořádá ve Zlíně festival cestování, sblížování a poznávání kultur Neznámá země a byl Zikmundovým přítelem.

Novým majitelem zlínské vily, ve které Zikmund žil téměř sedmdesát let, se na začátku letošního roku stal zlínský podnikatel a prezident zlínského filmového festivalu

Vila Miroslava Zikmunda ve Zlíně

Čestmír Vančura. Zikmund mu vilu ke koupi nabídl, Vančura nabídku přijal a stal se předsedou Nadačního fondu Zikmundova vila, který se o objekt stará. V domě jsou také tisíce knih a stovky předmětů z cest. Dům by měl po rekonstrukci zůstat co nejvíce v podobě, v jaké jej cestovatel obýval. Veřejnosti by mělo sloužit zejména zamýšlené návštěvnické centrum v nevyužívaném suterénu.

Pražská Loreta hrála letos vánoční píseň až do 2. února

Koledu naposledy hrála Loreta na konci 19. století, kdy se ještě melodie automatu pravidelně měnily.

V rámci Betlémského putování byly výjimečně zpřístupněny prostory části kapucínského kláštera. Návštěvníci si mohli zblízka prohlédnout proslulý kapucínský betlém s figurami v životní velikosti, ale také rajský dvůr kláštera, velký refektář, prostory bývalé lékárny nebo klášterní zahradu, táhnoucí se až k Novému Světu. Druhá část prohlídky byla zaměřena na Loretu a vánoční motivy v ní.

Zvonkohra na pražské Loretě loni v květnu zhruba po sto letech změnila melodii. Místo písně *Tisíckráté pozdravujeme Tebe* mohou Pražané a návštěvníci hlavního města každou hodinu slyšet barokní mariánskou melodii *Maria, Maria, nad slunce jasnější*. Změna je návratem k původní tradici, kdy se melodie často měnily. V 18. století se písně střídaly třeba i desetkrát či dvanáctkrát ročně, a to podle svátků a měnících se období církevního roku.

Jára Cimrman baví své příznivce už 55 let

Před pětadesáti lety, 23. prosince 1966, se svět dozvěděl o existenci fiktivního českého génia a všeuměla Járy Cimrmana. Stalo se tak v rozhlasovém humoristickém vysílání z nealkoholické vinárny U pavouka. Karel Velebný alias Evžen Hedvábný tehdy oznámil veřejnosti nález truhly s rukopisy do té doby notoricky neznámého polyhistora. Truhlu objevil ve zdi své chalupy v Jizerských horách. Na její otevření si jazzman Velebný pozval svého přítele, pyrotechnika Štáhlavského. Tak byla v jednom okamžiku objevena a zároveň zničena rukopisná pozůstalost tajemného génia. A zrodil se pozoruhodný fenomén, který patří k pilířům české zábavy.

Cimrmana vymysleli Jiří Šebánek se Zdeňkem Svěrákem a zprvu nezávazná mystifikace se časem rozrostla do netušených rozměrů. Jméno Cimrmanovi vymyslel zřejmě Šebánek podle chomutovského hokejisty. Křestní jméno Jára pak bylo dodáno, aby vzbuzovalo zdání uměleckosti. V roce 1967 vzniklo Divadlo Járy Cimrmana. Ke hře přidali herci ještě fingovanou přednášku o autorovi Cimrmanovi, která se posléze stala pevnou součástí všech představení a měla velký ohlas. Jedinečnost tohoto divadelního formátu mu zajistila nadčasovost a značný úspěch až do dnešních dnů.

Lanovka na Pancíř slavila 50 let provozu

Půlstoletí provozu oslavila minulý rok jedna z nejstarších sedačkových lanovek v České republice – jednosedačková lanovka pro turisty i lyžaře na železnorudský vrch Pancíř.

Lanovka má nástupní stanici v obci Špičák nedaleko Železných Rud (cca 3 km). Je rozdělena na dva úseky. První začíná v již zmíněné stanici Špičák, kde je umístěna i hlavní pokladna, a má délku 1 453 metrů. Pohon pro oba úseky je umístěn v přestupní stanici Hofmanky. Druhý úsek měří 1 285 metrů. Konec je ve stanici Pancíř.

Jedná se o první sedačkovou lanovku na Šumavě. Do provozu byla odevzdána roku 1971. Lanovka je dlouhá 2 739 metrů a překonává výškový rozdíl 347 metrů. Převážná kapacita této lanovky je 327 osob za hodinu. Je to nejstarší typ lanové dráhy, který je provozován v ČR.

Padesát let provozu si nenechali ujít turisté i desítky lyžařů v historických kostýmech.

www.ceskehory.cz/lanovka-pancir
www.skipancir.cz/lanovkapancir/

Český rozhlas končí vysílání na střední a dlouhé vlně

S koncem roku 2021 vypnul Český rozhlas historicky nejstarší způsob vysílání svých stanic. Posлуhači budou muset přeladit, anebo si koupit digitální radiopřijímač. 31. prosince 2021 ve 23:59:59 totiž definitivně skončilo vysílání na střední a dlouhé vlně. Veřejnoprávní rozhlas se tím rozloučil s platformou, která tu byla od počátků rozhlasového vysílání. Znamená to také ukončení provozu legendárních vysílačů Topolná nebo Liblice, které už budou jen památkou na jednu technologickou éru. Skončil provoz celkem devíti AM vysílačů: jednoho u Dobrochova, dvou v Českých Budějovicích, dvou v Ostravě, dále u obce Domamil, v Karlových Varech a v lokalitách Topolná a Liblice. Většina stožárů šířila program stanice Dvojka.

Důvodem pro ukončení vysílání na AM jsou vysoké částky za provoz vysílacích stožárů, které Český rozhlas platí Českým radiokomunikacím. Provoz jen těchto devíti vysílačů je každý rok přibližně stejný jako šíření celoplošné digitální sítě DAB+.

Nová expozice v Olomouci

Virtuální realita proniká do muzeí i měst. V Olomouci se tak můžete ocitnout na náměstí ve 12. století. Díky virtuální realitě ožije i Most, zbořený kvůli těžbě uhlí.

Nasadíte si virtuální brýle a jste úplně v jiném světě. Příkladem je muzeum v Olomouci, kde se už brzy budete

moci ocitnout ve středověku a vidět, co se v té době odehrávalo na Václavském náměstí, oznámil Matěj Rejnoch, spolujednatel Tasty Air, která se virtuální a rozšířenou realitou zabývá.

Expozice bude funkční letos v říjnu. „Účastníci se dostanou do období 12. století. Mohou porovnat, jak vypadá náměstí dnes a jak vypadalo ve 12. století. První část té virtuální reality spočívá v tom, že se po náměstí projdete, dozvíte se informace. Později přibude i interakce. Budou tam například mniši, se kterými si budete povídat tak, abyste prožili co nejvíc z toho 12. století,“ dodává Rejnoch.

Další možností, jak poznat města jinak, je tzv. rozšířená realita. K tomu stačí mít v ruce telefon nebo tablet. Zamířit na historickou postavu, důkladně si ji prohlédnout, vyfotit se s ní a dokonce i popovídat.

Všechny ty technologie mají přilákat hlavně mladé lidi. O virtuální rekonstrukce a cestování v čase do minulosti je velký zájem. Díky virtuální realitě je možné prožít zajímavé okamžiky dějin a zmapovat historii.

I Starý Most, který byl zbořený kvůli těžbě uhlí, ožije díky virtuální realitě. A na 3D tiskárnách vznikne zmenšený model města. Na projektu pracují odborníci spolu se studenty. Samotné tvorbě předcházelo několik měsíců hledání, digitalizace a třídění tisíců fotografických a mapových podkladů celé lokality.

Celosvětovou vítězkou Elite Model Look je letos Češka Amélie Konšelová

Šestnáctiletá Češka Amélie Konšelová se stala vítězkou letošního světového finále modelingové soutěže Elite Model Look. Výsledky byly kvůli pandemii nemoci covid-19 vyhlášeny on-line.

Mezi prvních pět mužů se v celosvětovém finále probjoval i Čech Alex Hanus, vítěz českého národního finále Schwarzkopf Elite Model Look. V kategorii digitální tvůrce získala prvenství třiaadvacetiletá Sara Rasová z Nizozemska.

Česká republika je v prestižní soutěži Elite Model Look velmi úspěšná; Amélie Konšelová je už šestou Češkou, která ve světovém finále zvítězila. Od svého vzniku roku 1983 vyhledává Elite Model Look nové talenty po celém světě.

VZPOMÍNKA

Antonín Kalina (17. 2. 1902 – 26. 11. 1990)

Oscara Schindlera zná celý svět, Irenu Sendlerovou a Nicholase Wintona taky, ale Antonína Kalinu, který zachránil 860 dětí, pro českou veřejnost objevil až publicista Stanislav Motl. Do té doby se o jeho počínání za války vědělo jen v zahraničí. Kalina zemřel 26. listopadu 1990 ve věku osmaosmdesáti let a je pochován na Olšanských

hřbitovech v Praze. Mezi zachráněnými dětmi byl i budoucí nositel Nobelovy ceny za mír Elie Wiesel, dlouholetý redaktor rádia Svobodná Evropa Pavel Kohn nebo maďarský spisovatel a držitel Nobelovy ceny za Literaturu Imre Kertész.

Antonín Kalina (* 17. 2. 1902), který byl politickým vězněm v Buchenwaldu, pro záchranu dětí využíval funkci blokaře. Nasazoval při tom vlastní život. Využil toho, že od roku 1944 po bombardování v Buchenwaldu neexistovala centrální kartotéka vězňů. Dětem tak přiřazoval jiná, nežidovskými znějící jména. Evidenci zapisoval tehdy ještě medik z pražské židovské rodiny Jindřich Flusser a s nasazením vlastního života Kalinovi v jeho práci pomáhal. Po válce se stal Flusser internistou a působil v nemocnici Na Bulovce, překládal německou poezii a napsal autobiografii *Život na úvěr*, ve které se vrací do válečných let.

V roce 2012 byl Kalina v Izraeli oceněn jako Spravedlivý mezi národy. V roce 2014 ocenil Kalinovy činy i prezident Miloš Zeman udělením státního vyznamenání Za zásluhy I. stupně a v témže roce byl Kalina jmenován čestným občanem Třebíče.

TROCHA HISTORIE

20. 1. 1292 se narodila **Eliška Přemyslovna**, česká královna, matka Karla IV. († 28. 9. 1330).

1427 Neúspěch druhé křížové výpravy vedl k **upevnění husitského hnutí v českých zemích**. Až do roku 1427 si Čechy netroufalo napadnout žádné početnější vojsko.

Náboženský a mocenský spor o roli církve ve společnosti se poprvé v českém království přenesl na bojiště. Osudným bodem zlomu bylo upálení oblíbeného kazatele Mistra Jana Husa v Kostnici 6. července 1415. Hus, který kritizoval uzurpování světské moci církví a pranýřoval nemorální prodej odpustků, začal být uctíván jako mučedník. Jeho učení se začalo v českých zemích rychle šířit. Symbolem husitského hnutí se stal kalich, připomínající jeden z požadavků hnutí – přijímání podobojí, na znamení rovnosti duchovních a laiků.

Král Václav IV. se pokusil ještě situaci uklidnit, a tak na Novoměstskou radnici dosadil nové konšely, kteří radikálně zakročili proti husitům, několik jich zatkali a vzápětí pro výstrahu popravili. Následná tvrdá odvěta proti konšelům, známá jako první pražská defenestrace, se stala počátkem husitské revoluce, která přerostla v dlouholeté války.

Dědicem země a koruny se po smrti krále Václava stal jeho bratr Zikmund. Šlechta byla ochotna ho přijmout, ale stanovila si podmínky dle tehdejších zvyklostí. To ovšem císař odmítl, jelikož chtěl panovat bez ohledu na zájmy šlechty. Z Vratislavi začal připravovat vojsko k dobytí vzpurných Čech. Papež Martin V. na jeho žádost vyhlásil v březnu 1420 první křížovou výpravu proti kacířským Čechům. Do jejího čela se postavil sám uherský a římský král Zikmund Lucemburský.

Přes značnou početní převahu nedokázali křížáci zničit husitská vojska složená z dobrovolníků bez vojenského výcviku. Hlavně nedokázali porazit Jana Žižku, který vstoupil do historie jako vojevůdce, co nikdy nepoznal hořkost porážky. První a vzápětí i druhá křížová výprava tak skončila pro císařské vojsko nezdarem. Po debaklu na Vítkově

a o rok později u Žatce přišly další porážky křížáků u Kutné Hory a Německého Brodu. Tu poslední ránu na útěku do Uher jim husité zasadili 10. ledna 1422.

27. 1. 1547 zemřela **Anna Jagellonská**, česká královna, manželka krále Ferdinanda I. Habsburského, dcera Vladislava Jagellonského (* 23. 7. 1503).

1597 se stal **Rabi Löw** hlavním pražským rabínem. Tuto funkci vykonával až do své smrti 17. září 1609. Se svojí ženou je pochován na Starém židovském hřbitově v Praze. Dodnes lidé přicházejí právě na hrob Rabiho Löwa se svými přáními a věří, že právě rabín jim tato přání vyplní. Proto si při procházce Starým židovským hřbitovem můžete povšimnout malých papírků, připevněných kamínky.

Jehuda ben Becalel, známý spíše pod jménem Rabi Löw, případně hebrejským akronymem MaHaRaL, patří k velice významným představitelům pražského židovství. Nejen že se stal velmi významným rabínem, ale podle pověsti také strůjcem bájného pražského Golema. Byl největším náboženským myslitelem judaismu ve střední Evropě 16.-17. století. Působil jako vrchní rabín v Mikulově, v roce 1573 odešel do Prahy, kde vedl talmudickou školu (ješivu) při Klausově synagóze. Po určitá období působil též v Poznani. V roce 1592 došlo k jeho audienci u císaře Rudolfa II., vrchním pražským rabínem se stal na sklonku života. Většina jeho hebrejských knih byla vydána v Praze.

20. 1. 1612 zemřel **Rudolf II.**, poslední český král, který sídlil v Praze (* 18. 7. 1552).

PRANOSTIKY NA ÚNOR

Únor bílý – pole sílí.

Únorová voda – pro pole škoda.

Když záhy taje, dlouho neroztaje.

V únoru když skřivan zpívá, velká zima potom bývá.

Jestli únor honí mraky, staví březen sněhuláky.

Jestli únor vodu pustí, tak ji březen na led zhustí.

Únor teplý – březen chladný, únor studený – srpen horký.

Co si únor zazelená, březen si to hájí; co si duben zazelelá, květen mu to spálí.

(mk)

Oldřich Mikulášek: *Ony*

Sníh

Neslyšný hukot sněžení

až duše celá oněmí.

Co s city, city oněmí,

když duše celá oněmí

v hukotu tichém sněžení.

Však jeden – srdce o něm ví –

a ústa navždy oněmí,

však jeden – srdce o něm ví

a srdce nikdy nelže mi –

zůstává nezasněžený.

Oldřich Mikulášek byl moravský básník, autor lyrických a lyricko-epických sbírek básní s charakteristickým rytmičováním a vnitřní dynamikou verše.

(mk)

Programové prohlášení vlády: Prioritami jsou stabilizace veřejných financí a orientace na EU a NATO

Stabilizace veřejných financí, orientace na Evropskou unii a NATO nebo penzijní reforma. To jsou hlavní priority vlády Petra Fialy (ODS). Vyplývá to z programového prohlášení, které kabinet zveřejnil. Mezi klíčové oblasti pak vláda řadí také vzdělávání, podporu svobodného trhu, životní prostředí, bydlení, digitalizaci či vědu a výzkum. Zaměřit se i na modernizaci státní správy a chce se postarat o zlepšení politické kultury.

V dopravě si pak stanovila ambiciózní cíl postavit 200 kilometrů dálnic. Vláda slibuje v programovém prohlášení i zavedení korespondenční volby pro české občany v zahraničí. Chce také zmodernizovat správu voleb. Své plány označuje vláda za velice ambiciózní. „Ale víme, že je třeba začít je naplňovat co nejdříve. Naše země si už nemůže dovolit žádná další zpoždění,“ stojí v prohlášení. Kabinet chce být otevřený a transparentní a hájit zájmy všech občanů.

Zásadní změny v oblasti veřejných financí plánuje kabinet dotáhnout přibližně v polovině svého mandátu, aby byly účinné od roku 2024. „Chceme stát, který nežije na dluh, který je chytrý, efektivní a úsporný,“ píše vláda v programovém prohlášení.

Cestu ke stabilitě vidí v reformě výdajů státu, ne ve zvyšování daňové zátěže. Pětikoalice chce i stát, který patří do demokratické Evropy a prosazuje hodnoty svobody a demokracie. Soustředit se chce i na bydlení, vzdělávání a to, aby lidé měli jistotu důstojného života ve stáří.

Zahraněční politika České republiky se bude opírat o ukotvení v Evropské unii a Severoatlantické alianci (NATO) a dobré vztahy se sousedními státy. Česko musí být podle vlády aktivním členem EU a NATO. „Budeme klást důraz na stabilní partnerství s demokratickými zeměmi po celém světě, na ochranu lidských práv a demokracie a prosazování českých ekonomických zájmů a evropských hodnot ve světě,“ uvádí kabinet. Členství v EU považuje za klíčové, v bloku je zásadní zachovat volný pohyb lidí, služeb, zboží a kapitálu a principy subsidiarity a proporcionality.

Vláda v úvodu dokumentu uvádí, že se bude muset vyrovnat i s řadou jevů, které přicházejí zvnějšku. „Z významné části jsou také neblahým důsledkem řady rozhodnutí vlády minulých. Jde o vysokou inflaci, epidemii covidu-19 i důsledky energetické krize,“ shrnuje prohlášení klíčové aktuální úkoly, o kterých hovoří vládní politici už od svého prosincového jmenování.

Dvaapadesátistránkový dokument, který je přístupný na webu vlády, vychází z dříve schválené koaliční smlouvy. Lídři vládní koalice o obsahu jednali i se zástupci tripartity.

Vize nových ministrů ve Fialově vládě

Sedm členů svého týmu uvedl premiér Fiala do funkcí několik hodin poté, co koaliční kabinet tvořený Spolu a Piráty se STAN jmenoval v Lánech prezident Miloš Zeman a poté se ve Strakově akademii sešel k prvnímu zasedání. Zbývající členové kabinetu převzaly úřady v dalších dnech.

Jako první uvedl Fiala do funkce ministryni obrany Janu Černochovou (ODS), která prohlásila, že chce podporovat modernizaci armády. Stejně jako Fiala zopakovala příslib,

že Česko bude do roku 2025 vydávat dvě procenta HDP na svou obranu. Stát se by tak podle nich mělo i přes složitou ekonomickou situaci. Podle Fialy je v zájmu Česka, aby mělo kvalitní armádu a aby bylo pevnou součástí NATO.

Ministr dopravy Martin Kupka (ODS) po nástupu do úřadu vyhlásil, že chce v příštích čtyřech letech postavit až 200 kilometrů nových dálnic. Prioritou jsou dostavba Pražského okruhu, dálnice D1 a D35. Zároveň chce během svého funkčního období připravit ke stavbě první úseky vysokorychlostních tratí. Upraví se také slevy v dopravě.

Úkolem ministerstva školství bude uvést do života Strategii 2030+ vypracovanou předchozím vedením resortu, na které panuje politická shoda, řekl nově jmenovaný ministr Petr Gazdík (STAN). Dokument se zabývá modernizací českého školství, které podle Gazdíka potřebuje změnit a připravit na budoucnost. „Základní dovedností studenta musí být, že se musí umět učit novým věcem,“ poznamenal. Politickým náměstkem Gazdíka se stane dosavadní ministr Robert Plaga (za ANO), který už jako náměstek na ministerstvu působil v minulosti.

Nový ministr kultury Martin Baxa (ODS) chce ve vládě usilovat o to, aby se v případě lepší epidemické situace kultura vracela do normálu a vznikl jasný plán jejího fungování. S koronavirovou situací podle Baxy souvisí také čerpání peněz z Národního plánu obnovy. Ministr považuje za důležité dokončit zákon o veřejných kulturních institucích, novelu autorského zákona či novelu mediálních zákonů.

Výzvou pro nadcházející rok je podle nového ministra zahraničí Lipavského předsednictví v EU. Hlavním cílem bude podle Lipavského posílit dobré jméno a postavení Česka za hranicemi. Chce usilovat o konsensus na zahraniční politice mezi Parlamentem, vládou a dalšími klíčovými hráči. „Když jedeme do zahraničí, reprezentujeme Českou republiku, ne stranické zájmy,“ poznamenal. Do zahraniční politiky chce také vrátit lidskoprávní rozměr. „Budeme se muset podívat na vztahy s Ruskem a Čínou. Je v zájmu všech, abychom na nich pracovali, nicméně to nejsou vůbec jednoduché otázky. Proto hovoříme o revizi vztahů s Ruskem a Čínou,“ řekl ministr. V neposlední řadě se chce zaměřit na ekonomickou diplomacii i na profesionalizaci diplomatického sboru. Výzvou je podle Lipavského předsednictví Česka v EU v druhém pololetí příštího roku. Ministr to prohlásil na tiskové konferenci poté, co jej premiér Petr Fiala (ODS) uvedl do úřadu. Ministerský předseda poznamenal, že pokud by se vyčleněné peníze na předsednictví ukázaly jako nedostatečné, je vláda připravena finance přidat.

Vláda ANO a ČSSD v srpnu navýšila rozpočet o 200 milionů na 1,4 miliardy korun. O navýšení rozpočtu se zmínil i nový ministr pro evropské záležitosti Mikuláš Bek. Ten dosavadní kalkuloval s náklady odpovídajícími tehdejší době. Problém ministr vidí v poměrně vysokém tempu inflace. „Podstatná část rozpočtu evropského předsednictví souvisí například s bezpečností. Tyto zvýšené náklady budeme muset zohlednit.“

Vláda je kompletní, Zeman jmenoval Nekulu ministrem zemědělství

Novým ministrem zemědělství se stal Zdeněk Nekula (KDU-ČSL). Na zámku v Lánech ho jmenoval prezident Miloš Zeman. Nová vláda Petra Fialy (ODS) je tak

kompletní. Jmenování Nekuly bylo v plánu už v prosinci, ale kvůli jeho pozitivnímu testu na koronavirus se odložilo. Za Nekulu resort dočasně vedl vicepremiér a ministr práce a sociálních věcí Marian Jurečka (KDU-ČSL). V krátkém proslovu k novému ministrovi Zeman uvedl, že neřídí pouze jeden z úseků národního hospodářství, ale že zemědělství formovalo i historii českého národa. „Zatímco průmyslová revoluce nás zasáhla tak před 200 lety a předtím byla jenom řemesla, zemědělství má více než tisíciletou historii a vztah k půdě, jakkoli byl některými ideologiemi zneužíván, je součástí našeho historického povědomí,“ řekl prezident. Rolníci a sedláci byli podle něj se svojí „pověstnou tvrdohlavostí“ páteří národa. Podle premiéra Petra Fialy (ODS), který Nekulu uvedl do funkce, nejde jen o resort, kde se rozhoduje o kvalitě potravin, ale zemědělství též ovlivňuje to, v jakém prostředí lidé žijí či jak hospodaří s vodou.

Ministři zahraničí ČR a Rakouska se shodli na další spolupráci ohledně epidemie

Česko a Rakousko musí pokračovat ve spolupráci a výměně informací ohledně epidemie koronaviru, aby se neopakovalo uzavření vzájemných hranic jako loni na jaře. Uvedli to ministři zahraničí ČR a Rakouska Jan Lipavský a Alexander Schallenberg po jednání v Praze. Podle nich se už nesmí stát, aby se Rakousko uzavřelo například pro Čechy a Slováky, kteří do této země jezdí za prací nebo turistikou.

Lipavský řekl, že by chtěl v příštích měsících uspořádat v Česku setkání zástupců všech tří zemí takzvané slavkovské trojky. Rakouský ministr uvedl, že Česko může počítat s rakouskou podporou priorit svého předsednictví v Radě Evropské unie ve druhé polovině příštího roku. V obou zemích panuje podobný přístup k otázkám migrace, ochrany vnějších hranic nebo rozšíření EU o další státy západního Balkánu.

„V Praze máme partnera, na kterého se můžeme spolehnout,“ uvedl Schallenberg. Ocenil vzájemnou otevřenost, která podle něj umožňuje prezentovat i rozdílné názory Rakouska na rozvoj jaderné energetiky včetně dostavby Jaderné elektrárny Temelín, obnovitelné zdroje energie nebo přístup k životnímu prostředí. Schallenberg byl prvním ministrem zahraničí, kterého Lipavský po svém nástupu do funkce v Praze přivítal. Návštěvu svého rakouského protějšku označil za „velice silné gesto přátelství“.

Nová vláda rozpustí Radu pro zdravotní rizika

Rada vlády pro zdravotní rizika zanikne, deformovala systém krizového řízení. V pořadu České televize *Otázky Václava Moravce* to řekl vicepremiér a ministr vnitra Vít Rakušan (STAN). Dohodli se na tom s premiérem Petrem Fialou (ODS) i ministrem zdravotnictví Vlastimilem Válkem (TOP 09). Podle Rakušana by rozhodující pravomoci měl mít Ústřední krizový štáb.

Nově budou mít každé pondělí schůzku ministři, kteří mají v kompetencích cokoli týkající se protikoronavirových opatření. Následně bude ten samý den zasedat Ústřední krizový štáb. Podle ministra je možné se dohodnout na tom, že by se vždy nemuseli scházet všichni členové štábu, ale pouze ti, kteří mají v gesci aktuální situaci. Rakušan také uvedl, že se řeší nový statut krizového štábu. Jed-

nou z variant je, že v případě většího rizika se bude předsedkyně ÚKŠ stávat ministryně obrany Jana Černochová (ODS), v případě epidemie a ostatních vnitřních hrozeb ministr vnitra.

Půl roku do českého předsednictví EU

Francie 1. lednem 2022 přebírá předsednictví Evropské unie, které v polovině roku předá stejně jako před třinácti lety Česku. Francie chce v čele Unie posilovat společnou obranu nebo uvolnit rozpočtová a dluhová pravidla EU. Naproti tomu se jí nelíbí mezinárodní dohody o volném obchodu a je skeptická k plánům na rozšiřování Unie. V tom se postoje Paříže a Prahy liší. Francie spolu s Českem i dalším státem v pořadí rotujících předsednictví Švédskem celý rok 2021 jednala o společném programu předsednického tria, který nedovolí žádné zemi výrazně vybočit z linie přijatelné pro všechny. Každá ze zemí má podle ní nad rámec programu tria možnost akcentovat vlastní priority, což v českém případě může být například zmíněné rozšíření Unie o balkánské země. Jinak je však předsednická agenda kromě společného programu výrazně předurčena i tím, o jakých legislativních návrzích Evropské komise členské státy zrovna vyjednávají. Francie bude usilovat, aby dovedla k úspěšnému konci jednání o zásadních digitálních či klimatických normách, z nichž některé může „zdědit“ i české předsednictví. Podle expertů oslovených serverem Euractiv se dá očekávat, že české předsednictví bude spíše udržovací.

Dlouhá diskuse patří k demokracii, Sněmovna naplnila vůli voličů, řekl Fiala

Premiér Petr Fiala (ODS) označil dlouhou diskusi před vyslovením důvěry vládě za něco, co patří k demokracii. Vyjádření opozice sledoval, mnohé podněty podle něj může vláda využít při své práci. Fiala po hlasování novinářům řekl, že Sněmovna vyslovením důvěry vládě naplnila vůli občanů z loňských sněmovních voleb. Kabinet podle něj dosud neměl prostor cokoli odkládat, v příštích týdnech je před ním řada personálních rozhodnutí.

Opozici nabízí konstruktivní přístup, jako příklad uvedl Fiala svou diskusi s bývalým premiérem Andrejem Babišem (ANO) o zahraniční politice.

Fiala v Praze s Michelelem hovořil o nutnosti jádra i přípravách předsednictví

Premiér Petr Fiala (ODS) s předsedou Evropské rady Charlesem Michelelem hovořil o českém předsednictví v Radě EU, které nastane v druhé polovině roku, či o energetice. Sdělil mu, že Česká republika potřebuje, aby jádro bylo považováno za čistý zdroj. Řekl to na tiskové konferenci.

Vláda je podle něj také připravena přidat peníze na předsednictví na základě stanovených priorit, pokud to bude nutné k dostatečnému organizačnímu zajištění. „Považujeme za důležité, abychom mohli mít jadernou energii, jádro jako čistý podporovaný zdroj. Považujeme za důležité, aby plyn byl tím přechodným zdrojem,“ řekl Fiala. Má to za důležité pro prosperitu země i pro občany. Česko podle něj chce zároveň rozvíjet obnovitelné zdroje energie v mnohem větší míře než dosud.

S Michelelem diskutovali i o předsednictví a o možném termínu neformálního summitu v Česku. „Klademe na to velký důraz. Když jsme převzali vládu, tak jsme zjistili, že ne všechny věci jsou tak připraveny, jak bychom si představovali,“ uvedl premiér. Ministerský předseda také věří, že Visegrádská skupina (V4 – ČR, Slovensko, Polsko, Maďarsko) může nalézt společné zájmy, které bude rozumně prosazovat na evropské půdě. Spolupráci ve V4 má Fiala za důležitou, nesmí však být jediná.

Fiala navštívil Slovensko

Premiér Petr Fiala (ODS) se již vydal na první zahraniční cestu ve funkci – na Slovensko. V Bratislavě se setkal se svým protějškem Eduardem Hegerem. Hovořili o českém předsednictví v Radě Evropské unie a slovenském ve Visegrádské skupině, která na obě země čekají ve druhém pololetí letošního roku, o bezpečnosti nebo o koronavirové pandemii. Premiéři se shodli na tom, že budou pokračovat v tradici společného zasedání vlád obou zemí.

Heger ocenil, že Fialova první zahraniční cesta ve funkci tradičně směřovala na Slovensko. Označil to za symboliku krátce po Novém roce, který Češi a Slováci naposled v jednom státě oslavovali před třiceti lety. Česko Heger považuje za nejdůležitějšího politického i ekonomického partnera. Fiala doplnil, že si neuměl představit, že by jako první navštívil jinou zemi než Slovensko. Oba státy podle něj mají přátelské vztahy na mnoha úrovních.

Premiéři se shodli, že budou zastávat společnou pozici ohledně energetické politiky. Společným českým a slovenským zájmem je podle nich zahrnutí jádra do energetického mixu jako trvalého čistého zdroje.

Předsednictví Česka v EU a Slovenska ve V4 mohou být podle Hegera příležitostí k tomu, aby obě země společně udávaly tón a směřovaly politiku v evropském prostoru. Fiala nechtěl konkretizovat priority předsednictví v EU, s Hegerem se ale domluvili, že Česko a Slovensko se o nich budou vzájemně informovat.

Pekarová Adamová hovořila na Slovensku o prioritách vlády, shodu vidí v jádru

Předsedkyně Poslanecké sněmovny Markéta Pekarová Adamová (TOP O9) se v rámci dvoudenní návštěvy Slovenska sešla s prezidentkou Zuzanou Čaputovou. Hovořila s ní o prioritách nové české vlády. Česko a Slovensko má podle šéfky Sněmovny shodný postoj mimo jiné k jaderné energii.

„Probrali jsme témata priorit naší vlády. Patří mezi ně řada věcí, v nichž se shodneme, ať už v oblasti boje s klimatickou změnou nebo v oblasti návratu zahraniční politiky k ochraně lidských práv,“ řekla novinářům Pekarová Adamová, která se setkala také se slovenským premiérem Eduardem Hegerem. Čaputová po jednání vyjádřila na sociální síti potěšení v souvislosti s posilujícím poutem mezi Českem a Slovenskem. Politici v obou zemích podle šéfky Sněmovny mají za to, že se musejí zabývat vyššími cenami energií pro obyvatele a podnikatele. Shodu vidí také v postoji k atomové energii. „Musíme se vypořádat s tím, jak v našich zemích uspořádat energetický mix, aby byl vyhovující k přírodě. Shodneme se, že jádro je pro nás prioritou. Je to jedno z našich společných témat i v rámci Evrop-

ské unie, určitě bude i pro nás v rámci předsednictví Evropské unie, které nás čeká v příštím pololetí,“ řekla.

Pekarová Adamová jednala také s šéfem slovenského parlamentu Borisem Kollárem a ministrem zahraničí Ivanem Korčokem. „Naše vztahy jsou velmi vřelé, přátelské a není to jen tradicí, co nás sem na Slovensko jako představitele české vlády, případně Parlamentu vždy vede na první zahraniční cestu,“ uvedla šéfka Sněmovny.

Čeští vojáci se zapojí do největšího cvičení protivzdušné obrany NATO

Vojáci protiletadlového oddílu ze Strakonice se zapojí do největšího cvičení pozemní protivzdušné obrany Severoatlantické aliance. Jeho součástí budou bojové střelby, čeští vojáci do nich nasadí zbraňový systém 2K12 KUB, tzv. „tři prsty smrti“. Cvičení Ramstein Legacy 2022, které se bude konat v červnu v Polsku a v Pobaltí, se celkem zúčastní do 5 000 aliančních vojáků z více než šestnácti zemí. Do cvičení česká armáda vyšle asi stovku vojáků z 251. protiletadlového raketového oddílu ze Strakonice, zapojí se také vojáci působící na misích v Pobaltí včetně čáslavských gripenů. „Cvičení bude unikátní nejen svým obsahem, ale i rozsahem, komplexitou a nebyvalou efektivitou,“ uvedl velitel 251. protiletadlového oddílu Jaroslav Sekanina. Plánování podobného cvičení podle něj zabere více než rok. Konat se bude v červnu, nejvíce protiletadlových jednotek bude soustředěno v Polsku, cvičit se bude i v Litvě, Lotyšsku a Estonsku.

Ivan Bartoš je znovu předsedou Pirátů

V čele Pirátů zůstává i nadále dosavadní předseda strany a vicepremiér pro digitalizaci Ivan Bartoš. Ve funkci ho potvrdili členové strany na celostátním pirátském fóru. Jedenačtyřicetiletý Bartoš získal 662 hlasů od 948 straníků a porazil protikandidáta v druhém kole, senátora Lukáše Wagenknechta. Po svém zvolení ocenil důvěru spolustraníků. Situace Pirátů je podle něj sice těžká, ale strana s tím má bojovat. Prvním místopředsedou strany se stal místopředseda Evropského parlamentu Marcel Kolaja, druhou místopředsedkyní pak Hana Hajnová.

Bartoš stál u zrodu Pirátů a v roce 2017 je dovedl do Sněmovny se ziskem 22 mandátů. V loňských sněmovních volbách se účast Pirátů ve Sněmovně vinou preferenčních hlasů smrškla na čtyři poslance. Koalice Pirátů a STAN je součástí vlády Petra Fialy (ODS). Piráti v ní obsadili místa ministra pro místní rozvoj, ministra zahraničí a ministra pro legislativu. Ostatní lídři nové vládní koalice Bartošovo znovuzvolení přivítali.

Ústavní soud zrušil zastavení stíhání Štrougala a Vajnara

Státní zástupci se budou muset znovu zabývat případem bývalých vrcholných představitelů komunistického režimu Lubomíra Štrougala a Vratislava Vajnara. Rozhodl o tom Ústavní soud. Stíhání za mrtvé a zraněné na hranicích totalitního Československa žalobci původně zastavili na základě stanoviska znalců, že bývalý předseda vlády i někdejší ministr vnitra trpí duševní chorobou a nerozumí smyslu trestního řízení. Ústavní soud nyní zrušil rozhodnutí

Městského státního zastupitelství v Praze, které musí rozhodovat znovu.

Ústavní stížnost podala šestice lidí z Německa, jde o zraněné a pozůstalé po zabitých na československých hranicích. Podle nich byli znalci, kteří vypracovali posudek, podjatí vzhledem ke své stranické či profesní minulosti před rokem 1989. Štrougalovi je sedmadvadesát let a Vajnarovi jednadvadesát. Policejní Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu (ÚDV) zahájil jejich stíhání v listopadu 2019. Mužům kladl za vinu zneužití pravomoci, za což jim hrozilo dva až deset let vězení. Úřad obvinil také někdejšího generálního tajemníka Komunistické strany Československa Miloše Jakeše, který ale následně ve věku sedmadvadesáti let zemřel. ÚDV tvrdí, že kvůli nečinnosti trojice funkcionářů bylo od března 1976 do konce roku 1989 zastřeleno či roztrháno psy devět lidí, kteří se snažili překročit československé hranice, a nejméně dalších sedm lidí bylo zraněno.

Delegáti hnutí SPD zvolili své nové vedení, předsedou zůstává Tomio Okamura

Hnutí Svoboda a přímá demokracie (SPD) má staronové vedení. Delegáti na stranické konferenci do čela znovu zvolili dosavadního šéfa Tomia Okamuru. Získal 84 z 85 možných hlasů, sám se při hlasování zdržel. „Pro mě je to velké ocenění mé práce, moc si toho vážím,“ řekl Okamura. Ve volbě neměl protikandidáta. Delegáti vybrali i další členy vedení. Místopředsedou SPD dál zůstává poslanec Radim Fiala. Své posty v předsednictvu obhájili i poslanci Radovan Vích a Radek Rozvorál. Naopak bývalého poslance Jaroslava Holíka nahradil v předsednictvu europoslancem Ivan David.

Fiala po hlasování řekl, že mezi hlavní programové body hnutí teď patří třeba prosazování práva na referendum o vystoupení z Evropské unie nebo odmítnutí Green Dealu. Okamura v projevu uvedl, že Česko zažívá kvůli nekompetentnímu rozhodování politiků skutečnou krizi. Vládu opětovně kritizoval za protikoronavirová opatření, která podle něj zabila tisíce lidí. Zopakoval návrhy hnutí týkající se zákona o obecném referendu nebo o odvolatelnosti politiků. Straníky vyzval, aby vedli permanentní kampaň za svobodu a demokracii.

Hnutí SPD na konferenci řešilo i strategii do komunálních voleb. Kandidátky chce příští rok sestavit se všemi politickými subjekty se stejnými programovými hodnotami.

HN: Nejméně pět ministrů nezvládne vést jednání v angličtině

Několik členů nové vlády nezvládne vést pracovní jednání v angličtině a bude využívat tlumočnicka. *Hospodářské noviny (HN)* napsaly, že nedostatečné jazykové schopnosti má nejméně pět ministrů. „Moje angličtina je podle mých lektorů na úrovni B1 a snažím se dál zlepšovat,“ sdělila HN ministryně obrany Jana Černochová (ODS), která se podle svých slov domluví polsky a pasivně umí rusky. Úroveň B1 je dokladem schopnosti základní konverzace.

Ministr financí Zbyněk Stanjura (ODS) uvedl, že pro důležitá pracovní jednání bude používat tlumočnicka. „Aktivně jsem anglicky s výjimkou několika dovolených v poslední době příliš nemluvil a sám sobě umím přiznat, že

úroveň mé angličtiny je spíše společenská než vrcholně pracovní,“ řekl. Ve škole se učil rusky, pasivně umí polsky. Stanjura bude během předsednictví předsedat radě ministrů financí Ecofin, která pravidelně řeší důležitá finanční a ekonomická témata.

Bez jazykového vzdělání s certifikátem o dosažení nějakého stupně znalostí je podle *Hospodářských novin* také ministr práce a sociálních věcí Marian Jurečka (KDU-ČSL). Je schopen komunikovat v němčině. Používat tlumočnicka bude i ministr kultury Martin Baxa (ODS).

Spolehlivou angličtinu *HN* potvrdili ministryně pro vědu a výzkum Helena Langšádlová (TOP 09), ministr školství Petr Gazdík (STAN) a ministr zahraničí Jan Lipavský (Piráti). Ministr vnitra Vít Rakušan (STAN) řekl, že jako vystudovaný germanista hovoří německy. Premiér Petr Fiala (ODS) hovoří anglicky a německy.

SPD zablokovala jednání o korespondenční volbě poslanců a prezidenta

Opoziční SPD zablokovala ve Sněmovně projednávání senátního návrhu, který má zavést korespondenční volbu poslanců a prezidenta ze zahraničí. Vynutila si předčasné přerušení schůze dolní komory, tedy až do konce jednacího dne. Možnost korespondenční volby z ciziny označili představitelé SPD, která u voličů v zahraničí nebuduje, za naprosto nepřijatelnou a zásadně s ní nesouhlasí.

Korespondenční volbu pro Čechy v cizině navrhl loni Senát na základě požadavku krajských sdružení a s podporou ministerstva zahraničí. Argumentoval také tím, že Česko je jednou z posledních pěti zemí EU, které zatím hlasování poštou uzákoněno nemají. Korespondenční volbu by mohlo využít až 600 000 Čechů žijících v cizině, pro které je časově i finančně náročné dostavit se na hlasování na některou ze 111 českých ambasád.

ODS odložila svůj kongres na jaro

Kongres občanských demokratů, kteří se po úspěchu koalice Spolu v říjnových volbách po letech vrátili do Strakovy akademie, se 15. ledna neuskutečnil. Širší vedení jeho konání odsunulo na jaro kvůli opatřením proti epidemii covidu-19. Předseda ODS a premiér Petr Fiala na twitteru uvedl, že na jaře se budou moct delegáti sejít osobně.

Kongres pořádá ODS pravidelně po dvou letech. Naposled 18. ledna 2020 Fiala obhájil svůj mandát, když získal podporu víc než 90 procent delegátů kongresu.

Pardubice si připomněly 80. výročí operace Anthropoid

V Pardubicích proběhla vzpomínková akce k 80. výročí od seskoku výsadků Anthropoid, Silver A a Silver B. Podařilo se jim provést atentát na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha. Čin je označován za největší událost evropského domácího odboje druhé světové války.

Podle ředitele Památníku Lidice Eduarda Stehlíka je akce důstojným připomenutím minulých událostí. Na pietní akci navazuje zahájení výstavy tří desítek obrazů již zesnulé akademické malířky Zdenky Landové. Autorka se věnovala hrdinství československých parašutistů a jejich spolupracovníků z řad domácího protinacistického odboje.

Poslední rozloučení s Petrem Uhlem bylo symbolicky na Den lidských práv

Poslední rozloučení s Petrem Uhlem se uskutečnilo ve strašnickém krematoriu 10. prosince, symbolicky na Den lidských práv. Novinář a publicista, někdejší disident, politický vězeň a signatář Charty 77 Petr Uhl, který se během komunistického režimu i v polistopadové éře zasazoval o ochranu lidských práv, zemřel 1. prosince.

Bylo mu osmdesát let.

Ve stejný den v roce 1988 se na francouzském velvyslanectví v Praze uskutečnilo památné setkání disidentů s francouzským prezidentem Françoisem Mitterandem, kterého se zúčastnil i Uhl.

Česká republika si připomněla 53. výročí upálení studenta Jana Palacha

Desítky lidí si na pražském Václavském náměstí připomněly památku Jana Palacha. Student Filozofické fakulty se upálil před třiapadesáti lety, 16. ledna 1969. Chtěl tím vyburcovat národ k odporu proti okupaci Československa vojsky Varšavské smlouvy a nastupující normalizaci. K jeho památníku u Národního muzea na Václavském náměstí položil věnce předseda Horní komory Parlamentu Miloš Vystrčil z ODS spolu s dalšími senátory. „Palachův čin upozornil, že je důležité hájit svobodu,“ uvedl na pietě předseda Senátu. Podotkl, že o demokracii je nutné pečovat. Památku Jana Palacha uctili čelní představitelé Poslanecké sněmovny.

Čin Jana Palacha následovali další studenti, několik dní po jeho smrti se v Plzni upálil Josef Hlavatý a v únoru 1969 v Praze Jan Zajíc.

ČSÚ: Důvěra v ekonomiku v Česku po půl roce vzrostla

Po půl roce se v Česku zvýšila důvěra v českou ekonomiku. V lednu se meziročně zvýšila o dva body, a to na hodnotu 97,6. Vyplyvá to z údajů Českého statistického úřadu. Ten zjistil, že optimističtější jsou jak spotřebitelé, tak i podnikatelé. Důvěra spotřebitelů se zvedla o 0,2 bodu na hodnotu 91,4. Důvěra podnikatelů se v lednu zvýšila o 2,3 bodu na hodnotu 98,8.

„Podnikatelé v průmyslu a stavebnictví očekávají v příštích měsících růst tempa výrobní i stavební činnosti, přestože jsou stále významně limitováni nedostatkem materiálu. Právě nedostatek vstupů je i jednou z příčin očekávaného růstu cen v obou odvětvích,“ uvedl vedoucí oddělení konjunkturálních průzkumů ČSÚ Jiří Obst. U podnikatelů se důvěra v ekonomiku mírně zvýšila i v bankovníctví. Naopak nižší je důvěra v oblasti obchodu.

Státní rozpočet loni skončil s rekordním schodkem 419,7 miliard korun

Hospodaření státu loni skončilo s rekordním schodkem 419,7 miliardy korun. V roce 2020 vykázal státní rozpočet deficit 367,4 miliardy korun. Na tiskové konferenci o tom informoval ministr financí Zbyněk Stanjura (ODS). Výsledek státního rozpočtu byl ovlivněn dopady pandemie koronaviru a doprovodnými podpůrnými opatřeními.

Od letošního ledna Česká republika hospodaří v rozpočtovém provizoriu, v jehož rámci jednotlivé kapitoly státního rozpočtu dostanou v každém měsíci peníze na výdaje do výše jedné dvanáctiny celkové roční částky v předcházejícím roce. Předchozí vláda Andreje Babiše (ANO) rozpočet navrhla se schodkem 377 miliard korun, nový kabinet chce deficit snížit pod 300 miliard Kč omezením výdajů. Zvýšení daní odmítá.

Státní dluh loni stoupl na rekordních zhruba 2,466 bilionu korun. Na každého Čecha tak hypoteticky připadl dluh zhruba 234 038 Kč.

Inflace v prosinci stoupla na 6,6 procenta, poroste dále až k 10 procentům

Meziroční inflace v prosinci stoupla na 6,6 procenta z listopadových šesti procent, tedy na nejvyšší hodnotu od září 2008. Vývoj podle údajů Českého statistického úřadu nejvíce ovlivnily ceny v dopravě a bydlení. Průměrná míra inflace za celý loňský rok činila 3,8 procenta. Inflace podle odhadu odborníků nadále poroste a v prvních měsících letošního roku může přesáhnout i deset procent, což nevyloučila ani Česká národní banka.

Ceny elektřiny klesly o 15 procent a zemního plynu o 7,9 procenta, za tímto poklesem je podle statistiků dočasné prominutí DPH na energii. Bez prominutí DPH by podle ekonomů již v prosinci inflace stoupla na zhruba osm procent.

Během loňského roku zaznamenali statistici nejnižší meziroční inflaci v únoru, a to 2,1 procenta. Od července do konce roku se tempo růstu spotřebitelských cen zrychlovalo každý měsíc.

Agrární komora a Zemědělský svaz považují úpravu dotací za výsměch zemědělcům

Za výsměch všem zemědělcům považuje Agrární komora ČR a Zemědělský svaz ČR dohodu vládní koalice o vyplácení dotací a pravidlech zemědělské politiky v příštích pěti letech. Vznikla podle nich na základě dojmů a neúplných informací, bez konzultací s hlavními organizacemi v oboru.

Obávají se proto, že změny negativně ovlivní vývoj českého zemědělství a produkci kvalitních potravin za dostupné ceny. Pokud vláda nezmění přístup, chtějí uspořádat další protesty a obrátit se na Evropskou komisi, sdělily obě organizace ve společné tiskové zprávě. Naopak Asociace soukromých zemědělců koaliční dohodu uvítala jako kompromis a krok k potřebným změnám.

Koaliční rada se shodla na tom, že přímé platby zemědělcům nebudou mít omezení pro velké podniky, menší farmáři z nich ale dostanou větší podíl. Klesne také maximální výše investiční dotace. Na dotaci na podporu

prvních 150 hektarů u každé firmy má jít podle nového návrhu 23 procent z celkové částky na přímé platby.

Ceny průmyslových výrobců vzrostly v listopadu 2021 o 13,5 procenta

Ceny průmyslových výrobců v listopadu zrychlily meziroční růst na 13,5 procenta z říjnových 11,6 procenta. Byl to nejvýraznější růst v historii samostatné České republiky. Zdražení zaznamenali i další výrobci. V zemědělství byly ceny meziročně vyšší o 14,6 procenta, ve stavebnictví o 7,9 procenta. Vyplyvá to z údajů, které zveřejnil Český statistický úřad. Ceny výrobců naznačují budoucí vývoj cen pro spotřebitele.

Ekonomika ČR stoupne v roce 2022 o 4,3 procenta, reálné mzdy vzrostou

Česká ekonomika stoupne v roce 2022 o 4,3 procenta. Mzdy reálně vzrostou, i přes vyšší inflaci. Roční míra inflace dosáhne 5,6 procenta. Vyplyvá to z aktuální prognózy Hospodářské komory, kterou představil její prezident Vladimír Dlouhý.

Křehký hospodářský růst bude podle Dlouhého v inflačním prostředí záviset na předvídatelné měnové politice ČNB a rozumné rozpočtové politice vlády. Upozornil, že růst průmyslové produkce bude příští rok 4,8 procenta, tedy nižší než letos. Záleží ale na epidemickém vývoji a načasování obnovení dodavatelsko-odběratelských řetězců.

Míra inflace by měla vrcholit v prvním čtvrtletí, kdy by podle průměrů renomovaných institucí měla přesáhnout sedm procent, uvedl Dlouhý. Poté by se podle něj její vývoj měl stabilizovat. Růst nominálních mezd odhadl na sedm procent.

OECD zhoršila výhled české ekonomiky, letos čeká růst HDP o 2,5 procenta

Hrubý domácí produkt (HDP) České republiky se v letošním roce zvýší o 2,5 procenta, příští rok tempo jeho růstu zrychlí na tři procenta. Ve svém novém výhledu to předpověděla Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD). Výrazně tak zhoršila svou květnovou prognózu, podle které měl růst HDP v letošním roce dosáhnout 3,3 procenta a napřesrok 4,9 procenta. Odstranění většiny restriktivních koronavirových opatření podle OECD podpoří oživení služeb a spotřebu domácností, zatímco export a výroba budou do poloviny příštího roku čelit problémům kvůli výpadkům v dodavatelských řetězcích. „HDP poroste mírným tempem do poloviny roku 2022, budou ho brzdit výpadky v dodávkách,“ uvedla OECD. „Poté růst nabere na tempo,“ dodala. V roce 2023 očekává nárůst české ekonomiky o 3,9 procenta.

Škoda investuje přes 2 miliardy do přestavby teplárny, bude spalovat biomasu

Automobilka Škoda Auto investuje v přepočtu přes dvě miliardy korun do přestavby své teplárny Ško-Energo. Ta zásobuje výrobní závod, ale i domácnosti a další firmy v Mladé Boleslavi. Teplárna bude spalovat pouze biomasu, aktuálně využívá zhruba ze 70 procent uhlí. Přestavěná tep-

lárna by měla začít fungovat do konce roku 2025. Automobilka také chce výrazně proměnit své modelové portfolio – do roku 2030 mají aspoň jeho polovinu tvořit elektromobily. Škoda Auto do stejného roku uvede na trh nejméně další tři elektrické vozy.

Končí Františkovy energie, v režimu DPI skončí na 5 000 odběratelů

V režimu dodavatele poslední instance (DPI) skončí dalších téměř 5 000 odběratelů, dodavatel energií Františkovy energie ukončil činnost, vyplývá z informací na webu Operátora trhu s elektřinou. Podle jeho dat dodává firma elektřinu 2 635 zákazníkům a plyn 2 350 zákazníkům, jde tak o téměř 5 000 odběratelů.

Společnost Františkovy energie je už několikrátým dodavatelem energií, který od poloviny října oznámil ukončení činnosti. Odběratelům zajistí dodávky plynu a elektřiny dodavatelé poslední instance, bez energií tedy nezůstanou. Energie jim dodá dominantní dodavatel v daném regionu.

Rada ČNB zvýšila základní úrokovou sazbu na 3,75 procenta, je nejvyšší od 2008

Bankovní rada České národní banky zvýšila základní úrokovou sazbu o jeden procentní bod na 3,75 procenta. Důvodem růstu sazeb je rostoucí inflace a s tím spojená snaha centrální banky tlumit inflační očekávání, tedy že inflace nadále rychle poroste.

Od sazeb centrální banky se odvíjejí úroky bankovních vkladů a úvěrů. Podnikům vyšší úroky přinášejí dražší úvěry na investice a provoz, domácnostem zase dražší půjčky na bydlení. Některé banky na poslední sérii utahování měnové politiky zareagovaly zvyšováním úročení vkladů, přesto vzhledem k vysoké inflaci v reálném vyjádření drobní střadatelé stále prodělávají. Řada velkých bank přistupuje ke zvyšování úroků velmi opatrně a podmínky u spořicíh účtů takřka nemění. Bez většího zdržování naopak propisují zvyšování sazeb do svého ceníku hypotečních úvěrů. Vyplyvá to z analýzy společnosti Portu.

„Nejlepší nabídky na trhu aktuálně nabízejí úročení okolo 2,5 procenta, což ovšem ve srovnání s listopadovou šestiprocentní meziroční inflací pro střadatele znamená, že v reálném vyjádření výrazně ztrácejí,“ řekl ČTK analytik Portu Vratislav Zámeš. Větší změnu by mohla přinést jedine některá z menších bank, pokud by se rozhodla pro razantnější navýšení úroků.

Banky loni poskytly nové hypotéky za rekordních 379 miliard

Banky a stavební spořitelny loni poskytly nové hypoteční úvěry za rekordních 379 miliard korun, což je meziroční nárůst o 70 procent. Celkem, včetně refinancování, banky loni poskytly 178 000 hypoték za rekordních 541 miliard korun. V případě počtů úvěrů jde o zhruba padesátiprocentní nárůst a u objemu o 73 procent. Vyplyvá to ze statistik České bankovní asociace Hypomonitor. Do něj dodávají data všechny banky a stavební spořitelny poskytující hypotéky na českém trhu. „Objem hypotečních úvěrů přes 540 miliard je rekordní a na dlouhou dobu rekordním

zůstane. Lidé si napůjčovali 28 procent toho, co utratí celá republika, což je neskutečné číslo," upozornil analytik společnosti Patron Daniel Horňák.

Firmou roku 2021 je Phonexia, živnostníkem obuvnice Eva Klabalová

Vítězem soutěže IBM Firma roku 2021 je společnost Phonexia, která se zabývá vývojem technologií pro řečovou analytiku a hlasovou biometrii. Mezi živnostníky v soutěži Moneta Živnostník roku 2021 zvítězila obuvnice Eva Klabalová.

Olomoučtí vědci vyvinuli nanomateriál pro urychlení výroby léčiv

Olomoučtí vědci společně s ostravskými a německými kolegy vyvinuli nový nanomateriál, který dokáže urychlit a zlevnit průmyslovou výrobu mnoha významných léčiv a chemikálií. Příprava nového ekologicky šetrného nanomateriálu je podle vědců levná a technologicky snadno přenositelná do průmyslového měřítka. Materiál lze použít opakovaně a je mimořádně účinný při syntéze široké škály aminů, informovali ČTK zástupci Univerzity Palackého. Tvůrci nového nanomateriálu jsou z jejího vědeckého institutu CATRIN.

Cílem bylo vyvinout levný a netoxický materiál, který by dokázal přeměny organických sloučenin zlevnit a zefektivnit. V současnosti se totiž pro tento účel využívají zejména vzácné kovy, jako jsou platina, palladium nebo ruthenium, což průmyslovou výrobu výrazně prodražuje. Materiál si lze podle odborníků díky chemickému složení a topografii představit jako povrch Marsu, jen v mnohonásobném zmenšení.

Ocenění Česká hlava získali čtyři vědci, jedna vědkyně a jedna firma

Vědecká soutěž Česká hlava zná své vítěze. Hlavní Národní cenu vlády ČR získal expert na teorii systémů a automatické řízení Vladimír Kučera. Jeho počítačové algoritmy využívají světové firmy třeba v automobilovém a leteckém průmyslu. Jiří Potůček má cenu za vývoj softwaru, který pacientům zajišťuje optimální dávkování léků. Pavel Osmančík cenu vyhrál za studii prevence mozkové příhody a oceněná je také firma Final Tools. Uspěla díky vývoji souboru nástrojů pro velmi přesné obrábění děr – například nábojových komor u zbraní či pístových otvorů v hydraulice. Z mladých vědců porotu upoutala Martina Háková zkoumající využití nanovláknitých polymerů.

Dlouholetý projekt Česká hlava:

- vyhláší a organizuje národní soutěž Česká hlava (nejprestižnější české ocenění, jakého může vědec v tuzemsku dosáhnout) – nejlepším vědcům, výzkumníkům a inovátorům je předáváno ocenění Česká hlava v několika kategoriích již od roku 2002;
- vyhláší a organizuje podobnou soutěž pro středoškolské studenty pod názvem České hlavičky každoročně od roku 2007;
- organizuje každoroční soutěži učňů Machři roku v oblasti českého středního odborného školství;

balová. Výsledky 16. ročníku soutěže, jejímž posláním je podpora malého a středního podnikání v Česku, byly vyhlášené na pražském Žofíně.

Phonexia nabízí technologii, která jako první na světě pro identifikaci mluvího používá výhradně neuronové sítě s cílem dosáhnout nejvyšší přesnosti a rychlosti. Dokáže podle hlasu rozpoznat identitu mluvího, jeho pohlaví, mluvený jazyk či přepsat řeč do textu.

Klabalová vyrábí tenisky ze zbytkových a odpadních materiálů. Díky inovativní technologii zpracování je každá teniska barevným unikátem.

- pomáhá vědcům a výzkumníkům budovat veřejné povědomí o jejich přínosu pro společnost;
- popularizuje českou vědu, aplikovaný výzkum a jejich výsledky směrem k laické i odborné veřejnosti;
- funguje jako prostředník mezi VaV (výzkumem a vývojem) a zákonodárci, kteří se při tvorbě zákonů bez vědeckých poznatků, zkušených vědeckých odborníků a výzkumných dat jen těžko obejdou.

Organizační výbor je neformální sdružení osob, které se podílí na formování cílů a vizí projektu Česká hlava. Jeho členy jsou:

- Václav Marek, ředitel společnosti Česká hlava Projekt z. ú.
- doc. RNDr. Martin Vlach, Ph.D., proděkan pro propagaci MFF UK
- prof. MUDr. Tomáš Zima, DrSc., MBA, rektor UK
- prof. RNDr. Eva Zažímalová, CSc., předsedkyně AV ČR
- PhDr. Pavel Baran, CSc., místopředseda AV ČR
- Ing. Jaroslav Hanák, prezident Svazu průmyslu a dopravy ČR

Nový způsob produkce kaprů

Vědcům z fakulty rybářství a ochrany vod Jihočeské univerzity se podařilo najít nový způsob produkce kapra. Výsledek jejich výzkumu lze přirovnat k náhradnímu rodičovství u lidí, kdy dítě odnosi náhradní matka. Dokázali, že ze spermii a jiker z malých karasů zlatých, využívaných většinou jako akvarijní rybky, se narodí mnohonásobně větší kapr, třeba i pětikilový na vánoční stůl.

Kapr patří mezi tradiční symboly českých Vánoc. Řízky či polévka z něj většinou nechybí na štědrovečerním stole. Kapr vůbec patří k nejčastěji chovaným sladkovodním rybám na světě a v Česku, které je jejich největším producentem v Evropské unii, má chov kaprů dlouhou historii. A díky jihočeským vědcům může nový způsob odchovu nejvýznamnější plemena těchto ryb zachovat. Základem metody je využití zárodečných kmenových buněk odebraných z kapra. Karas pak slouží jako biologická schránka pro jejich kultivaci.

Podle vědců je důležité, že byla prokázána možnost produkce kapřího potomstva prostřednictvím deset až stokrát menších jedinců. Velikost zlaté rybky, jak se karasovi říká, umožňuje odchov v menších nádržích.

Za zajímavý výsledek studie vědci označují skutečnost, že se jedná o doposud nejvzdálenější náhradní rodičovství u obratlovců s úspěšnou produkcí životaschopného potomstva. Rody kapra a karase jsou totiž evolučně vzdálené přibližně 34 miliónů let.

Objev jihočeských vědců by také mohl být klíčem k ochraně některých ohrožených rybích druhů. Příkladem mohou být například jeseteři.

Jaderné elektrárny Dukovany a Temelín dosáhly druhé nejvyšší výroby od spuštění

Jaderné elektrárny Dukovany a Temelín zvýšily meziročně výrobu o tři procenta, dosáhly druhé nejvyšší výroby od svého zprovoznění. Do přenosové soustavy dodaly 30,73 terawatthodin elektřiny. Téměř tak vyrovnaly dosud rekordní výrobu z roku 2013. Informoval o tom mluvčí Skupiny ČEZ Ladislav Kříž. V dukovanské druhé výrobě jednotce je nyní odstávka kvůli plánované výměně paliva spojené s kontrolami a investicemi. Jaderné elektrárny letos čeká celkem pět plánovaných odstávek pro výměnu paliva.

Vědci z Brna dorazili na stanici v Antarktidě

Vědci z brněnské Masarykovy univerzity dorazili na vědeckou stanici J. G. Mendela v Antarktidě. Stanici zatím zprovozňovali, začínají se pouštět i do vědecké práce. Informaci vědci zveřejnili na profilu Českého antarktického výzkumného programu na sociální síti. Z Brna šestnáctičlenná výprava vyrazila v polovině prosince, návrat je v plánu v březnu.

Cílem expedice je pokračovat v dlouhodobém monitorování klimatu a sledování stavu ledovců, zmrzlé půdy i odledněného území a říčních a jezerních systémů. Zoologické výzkumy se budou týkat ptáků, například rybáků, buňňáků a tučňáků, i savců, konkrétně tuleňů, lachtanů a rypoušů. Nově zahájí i pětiletý projekt Junior Star, zaměřený na studium dlouhodobé změny trvale zmrzlé půdy v oblasti Antarktického poloostrova. Další novinkou bude posílení výzkumu vlivu stresu na fyzické zdraví pracovníků v polárních oblastech.

VZPOMÍNKA

Josef Božek (28. 2. 1782, Běry, Slezsko – 21. 10. 1835, Praha)

Josef Božek byl přední český mechanik a propagátor parní síly. Konstruktor nejmodernějších strojů své doby, parovozu a parní lodě, působil v českých zemích na začátku 19. století, v období průmyslové revoluce. Božek konstruoval i hodiny pro účely výuky na polytechnice, kde zhotovil soubor modelů hodinových kroků nejprogresivnějších systémů, i pro speciální použití od typů přenosných, interiérových až po věžní hodiny. Jeho přesné kyvadlové hodiny pro hvězdárnu Klementina z roku 1812 sloužily až do roku 1984 v Astronomickém ústavu v Praze. Dále zhotovoval nástěnné kyvadlové hodiny skříňové.

Roku 1815 na základě dřívějších modelů sestrojil vlastní parovůz, de facto dřevěný kočár, poháněný silou páry převáděné z kotle pod vozem do kol; parovůz se ovládal za pomoci řídítek. Díky finanční podpoře vlastenecké šlechty investující do českých vědců a techniků získal Božek prostředky na veřejnou produkci svého stroje, a tak se v Praze uskutečnila druhá jízda parovozu v Evropě i v dějinách. V září roku 1815 předvedl v Královské oboře první parou

poháněný automobil na našem území. Při opakovaném předvádění 1. června 1817, kdy ukazoval na náhonu Císařského mlýna ve Stromovce i parník vlastní konstrukce, se strhla průtrž mračen. V nastalém zmatku někdo ukradl pokladnu s vybraným vstupným. Zadlužený Božek rozbil svůj vůz a zanevřel do konce života na experimenty s parním strojem.

Dále se pak věnoval konstrukci čerpadel pro vodárny a později i vagonů pro koněspřežnou železnici České Budějovice – Linec. Při stavbě pražského vodovodu dostal zápal plic, kterému podlehl. Je pochován na Olšanských hřbitovech.

Josef Pekař (12. 4. 1870 – 23. 1. 1937)

Josef Pekař byl přední český historik přelomu 19. a 20. století, žák Jaroslava Golla, profesor a rektor Univerzity Karlovy. Byl odpůrcem Palackého a Masaryka, zejména v otázce hodnocení husitství. Vysoce hodnotil barokní kulturu.

„Byl jste hodný člověk.“ Tuto větu nechal napsat na smuteční stuhu při pohřbu profesora Josefa Pekaře jeho dlouholetý ideový protivník a prezident republiky T. G. Masaryk. Více než dvě desetiletí spolu vedli polemiku, která proslula jako tzv. spor o smysl českých dějin. Historik Pekař vytykal Masarykovi, že příliš zdůrazňuje reformně náboženský smysl českých dějin, zatímco on kladl důraz na myšlenku národní.

Emil Holub (7. 10. 1847, Holice – 21. 2. 1902, Vídeň)

Lékař a cestovatel dr. Emil Holub procestoval jižní Afriku a zasloužil se o zpřesnění map a o objev skalních maleb Sanů (Křováků). Jako první zakreslil podrobnou mapu Viktoriiniých vodopádů a jako jediný vytvořil detailní etnografickou studii původních kmenů oblastí jižní Afriky.

Holický rodák Emil Holub v neuvěřitelně těžkých podmínkách shromažďoval geniální sbírky. V Africe prožil celkem jedenáct let. Cílem prvního pobytu bylo objevit prameny Nilu a místa, kam doposud lidská noha nevzkročila. To se zčásti podařilo; pořídil například první mapu Viktoriiniých vodopádů. Vrátil se po sedmi letech, v roce 1879, a s velkou slávou a poctami uspořádal velké výstavy na Strleckém ostrově v Praze a ve Vídni.

Během let vydal cestopis a také začal plánovat novou cestu – skutečnou velkou expedici, na rozdíl od té první dobře zajištěnou finančně i materiálně. Do Afriky se vrátil v letech 1883-1886 opět s velmi ambiciózním plánem: projít celý kontinent od Kapského Města až do Egypta. To se do té doby nikomu nepodařilo a nepodařilo se to ani Holubovi, což ovšem nemohlo oslabit jeho triumfální návrat do Prahy. V následujících letech získal nejrůznější řády a vyznamenání, byl jmenován čestným členem řady vědeckých společností a napsal další knihu. Z Ameriky přišla nabídka na zřízení Afrického muzea, štědrou dotací a místo ředitele, Holub si však přál, aby jeho sbírky zůstaly v Čechách. Národní muzeum ale jeho dary kvůli nedostatku místa odmítlo. Své rozsáhlé sbírky nakonec musel rozprodat nebo darovat na 100 evropským muzeím a vzdělávacím institucím.

Emil Holub zemřel ve Vídni ve věku pětapadesáti let, vyčerpan řadou tropických nemocí. Je pohřben na vídeňském ústředním hřbitově (Gruppe 14 A, Nummer 11).

V rodném městě, Holících, byl na jeho počest postaven památník Dr. Emila Holuba – Africké muzeum.

Josef Švejcar (20. 5. 1897 – 30. 1. 1997)

Univerzitní profesor MUDr. Josef Švejcar byl zakladatelem dětské pediatrie. Kladl důraz na zachování rodiny. Mnozí z nás ještě pamatují z televizního černobílého snímku ctihodného starého pána, jak velmi laskavě a s úctou mluví o maminkách a rodičkách. Mnozí mají jeho jméno spojeno také se Sunarem, krabíci sušeného mléka, dětskou náhradní výživou. Tuto výživu vynal pro matky, které nemohly kojit svoje děti. Později však změnil názor a upřednostňoval přirozené kojení. Již za svého života byl považován za zakladatele moderní české a slovenské dětské medicíny.

Profesor Josef Švejcar byl legendou české i světové pediatrie. Svoji knihu *Péče o dítě* publikoval roku 1945 a během dalších padesáti let knihu doplňoval a dopracovával. Říká se, že podle ní bylo v českých zemích i na Slovensku vychováno nejméně pět generací dětí. Lékař už tehdy v ní kladl důraz na význam lásky a citu ve vývoji dítěte.

Švejcar proslul nejen jako propagátor kojení, ale kromě výživy kojenců učinil významné poznatky v alergologii, imunologii, dětských infekčních onemocněních a v biologii dítěte.

Během svého působení profesor Švejcar vybudoval šest dětských klinik, ústav pro léčbu dětské tuberkulózy, několik ozdravoven, moderní pavilon pro kojence v Bratislavě.

Po sedmdesát let se nepřetržitě věnoval vědecké práci, napsal 320 publikací a jsa na odpočinku, neustále přednášel, bortil zavedené názory a mimo jiné navrhl i přítomnost otce u porodu.

ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ & ZDRAVÍ

Za desetiletí se zdvojnásobil počet lidí nad 65 let, kteří pracují

V Česku přibývá lidí nad 65 let, kteří dál pracují. Za poslední desetiletí se jejich počet téměř zdvojnásobil. Předloni chodilo do práce celkem 148 300 žen a mužů po pětadesátce, tedy o 72 700 víc než v roce 2010. Vyplývá to z analýzy Senioři v ČR v datech, kterou zveřejnil Český statistický úřad. Vláda Petra Fialy (ODS) má v plánu práci lidí v důchodovém věku podpořit. Česká společnost stárne, osoby nad 65 let tvoří podle analýzy už pětinu obyvatel republiky. Za poslední desetiletí jejich počet vzrostl o půl milionu na 2,1 milionu.

Pětašedesátiletí a starší lidé tvořili 2,8 procenta zaměstnaných. Mezinárodní instituce doporučují Česku věk pro nástup do penze nezmrazovat a postupně dál odsouvat podle prodloužení života, aby byl důchodový systém udržitelný i pro budoucí generace penzistů a penzistek.

Ceny domů a bytů v EU od roku 2010 vzrostly o 39 procent, v ČR o 100 procent

Ceny obytných nemovitostí, tedy bytů a domů, se v Evropské unii od roku 2010 do třetího čtvrtletí loni zvýšily zhruba o 39 procent. Ve své zprávě to oznámil statistický úřad Eurostat. V České republice růst za toto období dosahuje téměř 100 procent, v Estonsku či Maďarsku je ale ještě vyšší. Ceny nájmu rostly pomaleji.

Od roku 2010 se ceny domů a bytů více než zdvojnásobily v Estonsku, Maďarsku, Lucembursku, Lotyšsku a v Ra-

kousku. Na Islandu, který sice není členem EU, ale patří do Evropského hospodářského prostoru, ceny obytných nemovitostí v uvedeném období vzrostly o více než 150 procent.

Průzkum: Jadernou energetiku v Česku podporují dvě třetiny lidí, podpora roste

Podpora jaderné energetiky v Česku vzrostla za půl roku o šest procent. Její rozvoj nyní podporují dvě třetiny obyvatel. Vyplývá to z průzkumu agentury IBRS, který uskutečnila na přelomu listopadu a prosince. Růst podpory podle IBRS souvisí se zájmem o dostatek energie, soběstačnosti a ekologické výroby. To vyvolala současná energetická krize nejen v Evropě spojená s dramatickým růstem cen a pádem řady obchodníků s elektřinou.

Jaderné elektrárny pokrývají více než třetinu české výroby elektřiny a představují klíčový stabilní bezemisní zdroj energie.

Exministr Brabec: Ukončení vytápění budov plynem do roku 2040 je nereálné

Bývalý ministr životního prostředí Richard Brabec (ANO) míní, že postupné ukončení vytápění budov plynem do roku 2040, jak navrhla Evropská komise, nebude reálné. Brabec to řekl v rozhovoru s ČTK. K budoucímu energetickému mixu Česka uvedl, že v horizontu roku 2040 ho bude „rozhodně“ z více než poloviny tvořit jádro a možná až třicetiprocentní podíl obnovitelných zdrojů.

Návrh na postupné ukončení vytápění budov plynem Brabec označil za nesmysl. Komise počítá i s ukončením využívání dalších fosilních paliv. O tomto a dalších návrzích budou příští rok vyjednávat členské státy EU s Evropským parlamentem.

„Rozjeli jsme úspěšný projekt kotlíkových dotací, vyměnili na 100 000 kotlů v Česku a hodně to pomohlo. Ministerstvo získalo peníze na výměnu dalších 150 000 kotlů. A lidem, kteří si pořídili plynový kotel, pak někdo řekne – no vy tam nebudete moci topit?“ poznamenal exministr. Dodal, že tepelné čerpadlo není možné využít všude a stojí výrazně víc. „A také na to potřebujete elektrickou energii. Další možnost je biomasa – ale dřevo nebude levné, v příštích letech určitě ne. To, co nám kůrovec sežral, nás zatíží na desítky let,“ míní Brabec.

Lex Dukovany vyloučil z dostavby jaderné elektrárny ruské a čínské firmy

Ruské a čínské firmy se nebudou moci zúčastnit stavby nového bloku Jaderné elektrárny Dukovany. Počítají s tím bezpečnostní záruky nového zákona o opatřeních k přechodu České republiky k nízkouhlíkové energetice, přezdívaného Lex Dukovany. Zákon vstupuje v účinnost 1. ledna.

Zákon počítá s tím, že pro výstavbu bude možné využít pouze technologie od dodavatelů ze států, které přistoupily k mezinárodní dohodě o vládních zakázkách z roku 1996. Rusko a Čína mezi tyto státy nepatří. Nejen pro stavbu, ale ani pro údržbu nového bloku tak nebudou moci být použity technologie závislé na nepovolených dodavatelích.

Smlouva o výkupu se bude uzavírat nejméně na dobu třiceti let s možností jejího prodloužení o nejméně deset

let, a to i opakovaně, nejdéle však do ukončení provozu nízkouhlíkové výroby. K uzavření smlouvy se vyžaduje schválení vládou. Investor musí zajistit instalovanou kapacitu v určené výši, nejméně však 100 MW.

ČEZ v červnu zahájil bezpečnostní posouzení uchazečů o stavbu nového bloku dukovanské elektrárny. Bezpečnostní posouzení zaslaly francouzská EdF, americký Westinghouse a jihokorejská společnost KHNP. Dotazníky se nyní vyhodnocují, stát následně udělí souhlas se zahájením tendru. Nový jaderný blok v Dukovanech bude zřejmě plně financovat stát. Náklady se odhadují na 162 až 400 miliard korun.

Zákaz aut se spalovacími motory je podle českého premiéra nepřijatelný

Návrh Evropské komise na zákaz výroby a prodeje automobilů se spalovacími motory po roce 2035 je pro vládu nepřijatelný. Premiér Petr Fiala (ODS) to řekl v rozhovoru v CNN Prima News. Jádro podle něj musí být mezi podporovanými zdroji energie, nutností je podle něj dostavět další bloky jaderných elektráren, jinak nebude mít Česko dost energie v rozumných cenách.

Hubáčková: Zajistit trvalé ukládání jaderného odpadu do roku 2050 je fikce

Zajistit trvalé ukládání jaderného odpadu do roku 2050, jak požaduje Evropská komise v návrhu o zelených investicích, je pro Česko fikce. Je třeba i větší flexibilita pro možnost revize kritérií u podílu nízkouhlíkových a obnovitelných plynů. ČTK to napsala ministryně životního prostředí Anna Hubáčková (KDU-ČSL). Komise navrhuje za určitých podmínek dočasně zařadit jadernou energetiku a zemní plyn mezi zelené investice. Plán ale mimo jiné počítá s tím, že do poloviny století budou muset mít jaderné elektrárny pro svůj odpad hlubinná úložiště. „S ohledem na výběr finální lokality je to pro ČR těžko splnitelné,“ dodala Hubáčková.

Mluvčí Správy úložišť radioaktivních odpadů (SÚRAO) Martina Bílá ČTK sdělila, že zprovoznění hlubinného úložiště jaderného odpadu v České republice je z technického pohledu za určitých předpokladů možné v horizontu desítek let. Úložiště, v němž by měly být trvale v hloubce půl kilometru uloženy tisíce tun vyhořelého paliva z jaderných elektráren, má v ČR podle dřívějších informací vzniknout do roku 2065.

V červnu 2020 Rada SÚRAO schválila zúžení na čtyři místa, na sklonku téhož roku o tom rozhodla vláda. Hlubinné úložiště jaderného odpadu má v Česku vzniknout na jedné ze čtyř následujících lokalit – Janoch u Temelína, Horka na Třebíčsku, Hrádek na Jihlavsku, či Březový potok na Klatovsku. Místo pro trvalé uložení vyhořelého jaderného paliva z českých atomových elektráren i dalšího radioaktivního odpadu se hledá od devadesátých let. Nyní se vyhořelé palivo z jaderných bloků ukládá do meziskladů přímo v areálech elektráren.

Prezident Hospodářské komory Vladimír Dlouhý vyzval vládu k jinému způsobu regulace trhu s energiemi, zabránění těch cílů Zelené dohody EU, které jsou pro ČR zjevně nerealistické, či ke krátkodobému řešení napjaté situace na trhu práce přijímáním zahraničních pracovníků. Pod-

nikatelé podle něj musí pochopit, že stabilizace veřejných financí je prvořadým úkolem všech.

„Okamžitým úkolem jsou kroky směrem k jinému způsobu regulace trhu s energiemi. Chápeme, že řešení se nenajde okamžitě. Jako prezident komory však neumím našim členům vysvětlit, proč ceny energií tak prudce vzrostly, ale současně vzrostly i marže energetických společností,“ uvedl Dlouhý. To je podle něj okamžitý úkol pro ministra průmyslu a obchodu.

Průzkum: Nejlépe se stále žije v Říčanech, nejhůře v Orlové

Nejlépe se lidem v Česku žije ve středočeských Říčanech, nejhůře v Orlové v Moravskoslezském kraji. Ukázal to Index kvality života, který hodnotí 206 obcí s rozšířenou působností. Žebříček sestavuje společnost Obce v datech a poradenská společnost Deloitte. Nejvýrazněji si meziročně polepšilo Vrchlabí, postoupilo výše o 64 míst na 73. pozici. Umístění v čele a na konci žebříčku se nezměnilo. Index zahrnuje 29 parametrů, které vyjadřují úroveň zdraví, prostředí a dostupnosti zdravotní péče, podmínky pro práci, bydlení a vzdělání, dostupnost služeb, dopravní spojení a také vztahy mezi lidmi například s ohledem na existenci místních spolků. Analytici využívají data z internetu a veřejného sektoru.

Říčany jsou místem s nejvyšší kvalitou života počtvrté za sebou, žebříček vedou od jeho prvního vydání. Druhé místo si udržela Praha, za kterou se seřadily další středočeské obce Brandýs nad Labem-Stará Boleslav a Černošice. Vysoké hodnoty mají v indexu zejména obce v okolí Prahy a Brna. Z krajských měst je po Praze nejlepší život v Brně, následují České Budějovice, Hradec Králové a Pardubice. Na opačném konci pořadí se vedle Orlové nezměnilo ani umístění předposlední Karviné. Mezi pět měst s nejmenší kvalitou života patří ještě Most, Litvínov a Žatec.

Sčítání: V Česku je 2,35 miliónu domů, za desetiletí o devět procent více

Domovní fond v Česku se rozrůstá. Za posledních deset let se zvětšil o devět procent. Přibylo 195 000 domů. Celkem jich je víc než 2,35 miliónu. Nejvíce se stavělo a rekonstruovalo ve Středočeském kraji. Každý osmý dům tu vyrostl po roce 2011. Naopak nejmenší podíl nových domů má Královéhradecký kraj. Z posledního desetiletí pochází každý čtrnáctý. Ukázaly to první výsledky loňského sčítání, které zveřejnil Český statistický úřad. Cenzus, který se opakuje každých deset let, se konal loni na jaře.

Sčítání lidu: Obyvatel republiky je o necelé procento víc, ale zestárli na 42,7 let

Průměrnému obyvateli republiky bylo 42,7 let. Za desetiletí tak zestárlo o 1,7 roku. Cizinci, kteří v Česku žijí, tvořili 4,7 procenta obyvatel. Nejpočetnější skupinou byli Ukrajinci. Představují třetinu lidí ze zahraničí. V populaci bylo stále o něco více žen – 50,7 procenta. V republice přibylo svobodných a rozvedených, naopak méně než před deseti lety je ženatých a vdaných. Zmenšila se také skupina vdov, což znamená, že se muži dožívají vyššího věku. Cizinci jsou poměrně vzdělanější než občané Česka. Je mezi

nimi vyšší procento vysokoškoláků. Podíl vysokoškoláků ale roste i u české populace. Úroveň vzdělanosti žen je už vyšší než úroveň vzdělanosti mužů. Mladší generace žen jsou vzdělanější než muži, a už převážily i v tom celku. Jak zdůraznil šéf statistiků Marek Rojíček, šlo o první on-line sčítání v historii.

Elektronicky se sečetlo kolem 85 procent obyvatel. Zpracování výsledků sčítání dále probíhá a podrobnější informace budou zveřejněné ve druhém a třetím čtvrtletí.

Velká Praha

Zákonem o vytvoření Velké Prahy se město 1. ledna 1922 rozrostlo o další čtvrti jako Dejvice, Karlín, Smíchov, Královské Vinohrady nebo Žižkov. Hlavní město Praha bylo nově rozděleno do třinácti obvodů. Za společnou správu města bylo zodpovědné stočlenné ústřední zastupitelstvo a městská rada v čele s primátorem, kterým byl v tomto období Karel Baxa. Ve Velké Praze žilo v roce 1922 na 676 000 obyvatel a město se rozkládalo na území o velikosti téměř 172 km čtverečních. Přijetí zákona přineslo celou řadu změn, vznik nových státních a zastupitelských úřadů. Do Prahy se z Vídně přestěhovala generální ředitelství významných firem. A samozřejmě to znamenalo i budování nové infrastruktury. Počet obyvatel se ztrojnásobil, město se zvětšilo více než osmkrát. Z Prahy se stala evropská metropole.

Královské hlavní město Praha vzniklo v roce 1784, kdy se spojila čtyři samostatná pražská města. V 19. století se k nim připojilo Židovské Město, přejmenované na Josefov, Vyšehrad, Holešovice a Bubny. V prvním roce 20. století přibyla ještě Libeň. Praha měla v té době 21 kilometrů čtverečních a přibližně 233 tisíc obyvatel.

JUDr. Karel Baxa, pražský starosta v letech 1919-1923 a primátor 1923-1937, se vedle primátorské funkce stal od 1. ledna 1921 předsedou Ústavního soudu ČSR a o dva roky později též předsedou správní rady České banky.

Pokud má město Praha dluh vůči některé ze svých významných osobností, platí to ve vztahu ke Karlu Baxovi. Nemá ulici, pamětní desku ani jinou upomínku, kromě pojmenování malé obřadní síně ve strašnickém krematoriu. Přitom právě on setrval v úřadě pražského starosty nejdéle ze všech jeho dosavadních držitelů. Byl nadto hlavním organizátorem vytvoření Velké Prahy – přeměny nesourodého konglomerátu čtyř desítek měst a vsí v miliónové velkoměsto, stojící technicky a urbanisticky na úrovni moderních evropských metropolí. Přeměny, která se uskutečnila v neuvěřitelně krátké době patnácti let.

Karel Baxa se narodil 24. června 1862 v Sedlčanech. Byl synovcem Karla Havlíčka Borovského a vyrůstal v kulturním prostředí své rodiny. Měl hudební nadání, ale přesto se věnoval studiu práv a po získání doktorátu na Karlově univerzitě jej čekala kariéra právníka a politika. Zahájil ji koncipientskou praxí v Táboře a Chebu. Na druhém působišti se seznámil s problémy české menšiny v německém pohraničí a stal se horlivým aktivistou při zakládání českých škol a kulturních institucí v pohraničních oblastech. Pravidelně cvičil v Sokole, věnoval se turistice a propagoval ve svém okolí sportovní novinku – lyžování. Roku 1891 se vrátil do Prahy a založil si vlastní advokátní kancelář. Do povědomí veřejnosti vstoupil jako obhájce Omladi-

JUDr. Karel Baxa (1862-1938)

nářů ve známém procesu roku 1894 a později jako advokát souzených sociálních demokratů, anarchistů a pacifistů. Sám však byl stoupencem měšťanské státoprávní a pokrokové politiky.

Již roku 1895 byl zvolen poslancem zemského sněmu a byl jím až do roku 1913. V letech 1901-1918 byl současně i členem poslanecké sněmovny říšské rady ve Vídni. Deset let (1898-1908) stál jako předseda v čele státoprávně radikální strany a po jejím splynutí se stranou státoprávně pokrokovou hrál i zde jednu z vedoucích rolí. Od roku 1911 se stal již natrvalo členem české strany národně socialistické.

V prvních obecních volbách konaných po vzniku ČSR byl Karel Baxa zvolen do sboru obecních starších a jeho rozhodnutím se 30. června 1919 stal starostou Prahy. Aktivně se podílel na přípravě zákonů o vytvoření Velké Prahy, které byly přijaty Národním shromážděním v průběhu roku 1920. Když 1. lednem 1922 Velká Praha vstoupila v život, byl jmenován předsedou ústřední správní komise, která stanula v čele města jako prozatímní orgán do nových obecních voleb. V nich byl v září 1923 zvolen vrchním starostou Velké Prahy a v této funkci začal užívat nově pro ni zavedeného titulu primátor hlavního města Prahy, který byl převzat z titulatury staroměstských primasů-primátorů z 16. století.

Vedle primátorské funkce se Karel Baxa od 1. ledna 1921 stal předsedou Ústavního soudu ČSR a o dva roky později též předsedou správní rady České banky. Těžiskem jeho činnosti však byla pražská městská správa. Velkoměsto Praha, v jehož čele osmnáct let stál, vyrostlo moderní výstavbou do roku 1939 až těsně k hranici jednoho miliónu obyvatel. První primátor se toho však nedožil; abdikoval 5. dubna 1937 a zemřel 5. ledna 1938.

doc. PhDr. Václav Ledvinka, CSc., bývalý ředitel Archivu hl. m. Prahy (redakčně zkráceno)

V ZOO Dvůr Králové se narodily antilopy patřící k nejmenším na světě

V Safari Parku Dvůr Králové nad Labem se na konci loňského roku narodily dvě antilopy, které patří k nejmenším na světě. Jde o miniaturní samici africké antilopy dikdik Kirkův a samici chocholátky červené. Obě antilopy jsou na chov náročné a v zoologických zahradách se objevují vzácně. Jejich množení je podle dvorských chovatelů rarita.

U chocholátky červené jde teprve o druhé narozené mládě v rámci Unie českých a slovenských zoologických zahrad. První se narodilo v roce 2020 ve Dvoře Králové stejné matce jako nyní a dvorská ZOO za odchov tehdy dostala cenu Bílý slon za nejvýznamnější odchov savců v českých a slovenských ZOO.

Trojské tolary k 90. výročí pražské ZOO

Pražská ZOO vydala ke svému letošnímu 90. výročí takzvané trojské tolary. Jde o napodobeniny bankovek s motivy zvířat. Vytiskla je Státní tiskárna cenin (STC), která pro ně použila výtvarné předlohy akademického sochaře Štěpána Kotrby. Část výtěžku z prodeje půjde na ochranu ohrožených druhů zvířat v jejich přirozeném prostředí. ČTK o tom informovala mluvčí STC Libuše Pavlíková. Tolary mají hodnotu 100, 500 a 1000. Edice je limitována 2 000 kusy. Na líci jednotlivých listů jsou vyobrazena populární zvířata pražské ZOO – lachtan Meloun, slonice Gulab a gorilí samec Richard.

Ptákem roku 2022 je zvonek zelený

Ptákem roku 2022 ornitologové vyhlásili zvonka zeleného. Zvonek žije v zemědělské krajině i v zahradách a parcích. Za poslední dekádu však jeho populace v Česku poklesla o dvě třetiny kvůli vážné nemoci – trichomonóze. Udělení titulu má podle České společnosti ornitologické (ČSO) upozornit na to, že ptáci, které se považují za všudypřítomné, nemusí být běžní napořád. Ptákem loňského roku bylo káně lesní.

Titul ptáka roku uděluje ČSO obvykle druhům, které veřejnost zná ze svého okolí. „Zvonek obývá otevřenou zemědělskou krajinu s poli, sady a pásy křovin, ale žije i v lidských sídlech včetně největších měst, kde vyhledává zahrady a parky,“ uvedl ředitel ČSO Zdeněk Vermouzek.

Zvonky je možné v Česku spatřit po celý rok. „Na jaře můžeme vidět samce, jak zpívají z vrcholků stromů. Pokud máme na zahradě husté keře, zvonci u nás mohou zahnízdít. Na podzim se potom hejna zvonků sdružují a potulují se po poli krajinou, kde sbírají semena a další rostlinnou potravu. V zimě rádi přilétají do zahrad a na krmítka, kde si vybírají především slunečnicová semena,“ popsal Vermouzek. Tito zelenkaví ptáci mají zářivě žlutý pruh v křídle a mohutný kuželovitý zobák. Typický je pro ně výrazný hlas připomínající zvuk malého zvonečku.

V poslední dekádě zvonků v Česku dramaticky ubývá. „Zhruba až do roku 2010 se zdálo, že zvonek u nás nijak zásadně nemění svoji početnost, na rozdíl od řady dalších druhů zemědělské krajiny. Jako převážně semenozravý druh žijící v blízkosti člověka, často ve vesnicích, na tom byl lépe než řada jiných druhů. Za posledních deset let ale dvě třetiny našich zvonků zmizely. V roce 2021 jsme v Jed-

notném programu sčítání ptáků napočítali jen 31 procent zvonků oproti roku 2011,“ upozornil Vermouzek.

Hlavní příčinou úbytku zvonka je trichomonóza – nemoc na savce nepřenositelná, ale pro ptáky vysoce infekční a smrtící. „Trichomonózu způsobuje parazitický prvok bičienka drůbeží, která napadá zadní část ptačí ústní dutiny – jícen a vole. Zde se namnoží a způsobuje rozsáhlé záněty, které znemožňují polykání a ptáci nakonec uhynou hladem,“ popsal Vermouzek. „Bičienky se přenáší slinami a zbytky potravy, která odpadne nakaženým ptákům od zobáku,“ uvedl. Krmítka, kde jsou ptáci v těsném kontaktu, tedy přispívají k šíření nemoci, a proto se trichomonóze říká krmítková nákaza, doplnil ornitolog.

Příznaky nemoci jsou netečnost, načepýřené peří a apatické chování. Podle Vermouzka nemá pták často sílu k letu a v krmítku zdánlivě pospává. Nakaženým ptákům také tečou sliny, mívají mokré opeření kolem zobáku, těžce polykají a plivají potravu. Mnohdy hynou přímo u krmítka. Smysluplná léčba volně žijících ptáků podle odborníků není možná. Pokud lidé nakaženého ptáka uvidí, je podle ČSO nutné přestat s příkrmováním alespoň na dva týdny, všechna krmítka vyčistit a důkladně vysušit. Bičienku drůbeží totiž sucho spolehlivě zabije. Výskyt nemoci je také nutné ohlásit a informovat sousedy, kteří mají krmítka. Podle ČSO byl loni nejčastěji hlášeným nemocným druhem právě zvonka zelený. Nemoc však ohrožuje také další zmořžavce – pěnkavy, čížky, dlasky, vrabce i sýkory.

Vermouzek uvedl, že důležitá je také prevence. Lidé by měli z krmítka denně odstraňovat zbytky potravy a trus, krmítka pravidelně čistit a po umytí nechat důkladně vysušit. Podle ornitologa je nejlepší používat závěsná krmítka se zásobníky, kde se ptáci nesdružují ve velkých hejnech, namísto velkých dřevěných krmítek. (mk)

Zapomenuté výročí vodní nádrže Orlík

Vodní nádrž Orlík je podle objemu zadržované vody největší českou přehradou. Byla dostavěna 22. prosince 1961. Přehradě muselo ustoupit několik vesnic a samot, celkem asi 650 stavení, čtrnáct mlýnů a velký počet pil. O tom, že přehrada povede údolím mezi soutokem Vltavy s Otavou, bylo rozhodnuto už v roce 1911. Měla sloužit energetickým účelům, ale k realizaci nedošlo. Stavba začala v květnu 1959 a na konci září 1960 se začalo s napouštěním nádrže. Hned následující rok na jaře bylo uvedeno do zkušebního provozu první ze čtyř soustrojí vyrábějících elektřinu.

Hrozilo, že pod hladinou skončí empírový řetězový most z Podolska. Unikátní technická památka ale byla rozebrána a po jednotlivých částech přemístěna ke Stádleci na Tábořsku, kde se nad řekou Lužnicí klene dodnes.

Přestěhovat se musel i románský kostelík svatého Bartoloměje v Červené nad Vltavou, který byl před zaplavením zachráněn přesunem na nedaleké výše položené místo. Velká pozornost byla věnována zabezpečení hradů Orlík a Zvíkov, stojících do té doby vysoko nad řekou.

Dnes je přehrada i vyhledávanou turistickou lokalitou. Sedmdesát kilometrů dlouhé umělé jezero má rozlohu 26 km².

Při povodních v srpnu 2002 dokázala Orlická přehrada spolu s dalšími součástmi vltavské kaskády prodloužit čas potřebný pro evakuaci obyvatel a přípravu protipovodňových opatření v Praze i dalších městech a obcích.

ARCHEOLOGIE & HISTORIE

Archeologové na Rychnovsku objevili pohřební okrsek, který fungoval 3 000 let

Archeologové u Kostelce nad Orlicí skládají mozaiku jednoho z nejpozoruhodnějších pohřebních okrsků na východě Čech. V místní cihelně postupně rozpoznali tradici pohřebního místa, které fungovalo s přestávkami 3 000 let. Takových míst bylo v Čechách objeveno jen několik, v Královéhradeckém kraji zatím jediné, řekla ČTK archeoložka muzea v Rychnově nad Kněžnou Martina Beková. Poslední nález pohřebiště v areálu cihelny je z loňského podzimu.

„Zdá se, že první rozhodnutí pohřbívat v této lokalitě učinili před 4 000 lety lidé kultury se šňůrovou keramikou. Byli tak zřejmě prvními, kteří v pohřebním okrsku vztyčili mohyly. Poslední zaznamenané pohřebiště tam máme z raného středověku,“ řekla ČTK Beková. Zajímavostí je to, že pohřby z různých etap dějin se v cihelně nepřekrývají, přitom jsou velmi blízko sebe, což podle ní svědčí o tom, že byly pod mohylami.

Češi se v Izraeli podíleli na objevu chrámu, který se podobá popisu z Bible

Zbytky nově objeveného starověkého chrámu odpovídají biblickému popisu Šalomounova chrámu, jenž se podle tradice měl nacházet na sedm kilometrů vzdálené Chrátové hoře v centru Jeruzaléma. Stavba, jejíž základy vědci objevili v lokalitě Tel Moca, je jediná svého druhu v oblasti jižního Kanaánu z doby železné, tedy období 10. až 6. století př. n. l. Lokalita Tel Moca leží nedaleko Jeruzaléma a výzkum se zde koná od roku 2019 v projektu, kterého se účastní vědci z Evangelické teologické fakulty Univerzity Karlovy (ETF UK) v Praze, Univerzity v Tel Avivu a Univerzity v Osnabrücku. O odkrytí ojedinělého chrámu na tiskové konferenci informovali vedoucí českého týmu z ETF UK Filip Čapek a člen expedice Martin Prudký, vedoucí katedry Starého zákona ETF UK.

Podle vědců je objev chrámu důkazem, že biblické příběhy mohou mít věcný základ, ale lišit se svým popisem. Základy chrámu totiž vědci odkryli asi 7 kilometrů od dnešního centra Jeruzaléma, kde měl podle Bible od 9. století před naším letopočtem stát chrám vybudovaný králem Šalomounem. Svatyně v lokalitě Tel Moca ale podle archeologů prokazatelně fungovala jako náboženské centrum ve stejné době, a je proto nepravděpodobné, že by sedm kilometrů nedaleko paralelně fungoval chrám popisovaný v Bibli. O chrámu v Tel Moce se ale Bible nezmiňuje.

Nad místem objevu vede nyní most dálnice, která spojuje pobřeží Izraele s Jeruzalémem. Kromě základů chrámu jsou tam zbytky nádvoří a odpadních jam, popela u oltáře či obětního stolu. V blízkosti chrámu se nacházela starověká síla. Některé stavební prvky podle nich naznačují, že v místech možná byla dříve ještě starší svatyně.

Archeologové budou zkoumat také funkci řady nalezených sošek z konce 10. a začátku 9. století před naším letopočtem. Jde podle nich o nejstarší nalezené sošky tohoto typu v Judsku, za nejvýznamnější z nich považují zobrazení koníka. Na některých stavebních kamenech zůstala také zobrazení starších božstev.

Zkáza Sodomy a Gomory zřejmě není výmysl. Vědci odhalili stopy po úderu z kosmu

Mezinárodní tým i s českou účastí se věnoval analýzám hornin na lokalitě Tall el-Hammam v dnešním Jordánsku. V horninách vědci odhalili stopy po explozi mimozemského tělesa v atmosféře, možná i komety, která se dokonce teoreticky mohla stát předobrazem zničení biblické Sodomy a Gomory.

Město v lokalitě Tall el-Hammam poblíž Mrtvého moře bylo zlikvidováno asi před 3 600 lety, načež se oblast stala po staletí neobyvatelnou, sdělili vědci ve studii zveřejněné minulý rok.

Jak uvádí list *The Times of Israel*, událost mohla inspirovat pozdější biblický popis „Bohem zničeného hříšného města Sodoma“. Podle popisu knihy Genesis v kapitole 19 zničil Hospodin Sodomu a Gomoru ohněm a sírou. Podle vědců šlo o výraznější incident, než jakým byl „tunguzský meteorit“, který explodoval roku 1908 nad sibiřskou oblastí Tunguska, kdy zřejmě původní asteroid „odpálil“ tisíckrát více energie než atomová bomba v Hirošimě, připomíná *The Times of Israel* s odkazem na odborný časopis *Nature*.

Jordánská lokalita Tall el-Hammam byla každopádně v období střední doby bronzové kvetoucím civilizačním centrem, které svou velikostí a počtem obyvatel až čtyřikrát převyšovala např. známější nedaleké Jericho či dokonce Jeruzalém, jak informují zástupci pražské Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy (UK). Podobně jako další sídla v okolí Jordánu jej však čekal tragický osud – okolo roku 1600 př. n. l. se po civilizaci na dlouhých 600 let slehla zem.

Oblast Jordánského údolí se nachází na tektonickém zlomu mezi africkou a arabskou litosférickou deskou. Spodní vrstvu tvoří karbonské sedimenty, na nich jsou vrstvy vyvěřelin, dále vrstvy břidlic a nahoře nejrůznější náplavy. Ve vrchní části pak řeka s řadou vedlejších pramenů, existovalo zde dokonce i velké jezero. Souhrn těchto charakteristik vytváří podle archeologů, geologů a dalších odborníků příhodné podmínky pro zemědělství, podobné např. těm egyptským, kde také existuje zemědělská půda obklopená pouští.

„Civilizační vrchol zažila tato oblast ve vrcholné době bronzové, kdy v této oblasti existovala tři významná sídla: největší Tall el-Hammam, dále Tall Nimrin a Jericho. Žilo zde okolo 50 tisíc lidí,“ popsal český geofyzik Günther Kleetschka z Přírodovědecké fakulty UK, který byl součástí výzkumného týmu.

Archeologické práce, které v Tall el-Hammam probíhají od roku 2005, podle něj postupně naznačovaly, že zkáza města musela mít velmi zvláštní příčinu. Hradby, které obklopovaly město, byly v jedné části jakoby „ustřižené“, podobný vzorec je patrný i u výškového paláce uvnitř města. Hlavním materiálem staveb byly sušené cihly, které mají na povrchu zřetelné stopy působení vysokých teplot. Mezi nimi bylo nalezeno i mnoho kostí, které byly neobvyklým způsobem rozdrčeny. Ukázalo se, že velká část vzorků byla tavena za vysokých teplot, okolo 18 procent bylo taveno dokonce teplotou nad 2 000 stupňů Celsia. Zároveň se v příslušné vrstvě vyskytovaly i materiály, které se v zemské kůře vyskytují velmi málo, např. těžké kovy jako zlato, platina či iridium, a to ve stavu taveniny. Analýza zjistila, že zastoupení těchto kovů odpovídá poměrům těchto prvků, které se vyskytují v meteoritech či kometách.

Další stopou byla přítomnost tzv. šokových křemenů, tedy křemene se zvláště deformovanou krystalickou mřížkou, k níž je zapotřebí velká energie a které jsou výsledkem impaktů či nukleárních explozí. S tunguzskou událostí spojuje toto místo i absence kráteru za přítomnosti jiných, poměrně zřetelných stop po impaktu mimozemského tělesa. Připočteme-li k tomu svědectví ve starohebrejské literatuře, která mohla být ozvěnou delší orálně předávané tradice, zdá se být představa o explozi mimozemského tělesa poměrně dobře podložena, míní někteří vědci.

Starověké mosazné předměty z českých lokalit pocházejí z římské říše

Starověké mosazné předměty nalezené na území Čech pocházejí z rudných ložisek římské říše. Zjistil to tým vědců z Akademie věd a jejich studii teď publikoval prestižní časopis *Nature Scientific Reports*.

Vědci podrobili analýze celkem padesát různých předmětů včetně spon, prstenů, jehel či součástí opasek. Výsledky dokládají u většiny mosazných předmětů z území starověkých Čech vazbu na ložiska rud v západním Středomoří nebo v oblasti Francouzského středohoří. Podle odborníků zjištění mimo jiné dokládá intenzivní kontakt mezi Římany a germánskými etniky, která na českém území tehdy žila. Právě Čechy jsou kvůli mnoha nalezeným mosazným výrobkům ideálním místem pro zkoumání původu této slitiny.

Orientální ústav oslaví 100 let přednáškami i jurtou v centru Prahy

Přednáškami, výstavou i jurtou v centru Prahy oslaví Orientální ústav Akademie věd ČR 100 let existence. Akce se budou konat během celého roku. Národní shromáždění Republiky československé se usneslo na zákonu zřizujícím Orientální ústav 25. ledna 1922. V současnosti je v čele ústavu sinoložka Táňa Dluhošová. Zástupce ředitelky, arabista Bronislav Ostránský uvedl, že začíná například cyklus přednášek.

„Asi tou úplně nejviditelnější akcí bude na podzim jurta, která vyroste v samém srdci Prahy na Stěřeckém ostrově. Nenecháme ji prázdnou, uskuteční se tam výstavy, autorská čtení, besedy a tak dále,“ řekl Ostránský. Jurta podle něj bude na ostrově zřejmě od přelomu září a října. Upozornil i na připravovanou výstavu o starší historii české orientalistiky či festival asijské hudby.

DOPRAVA

Nové české dálnice v roce 2022

Stát v roce 2022 zahájí stavbu více než 50 kilometrů nových dálnic. Mezi nimi by měl být například i poslední nedokončený úsek dálnice D1 u Přerova. Dokončeno pak bude dalších 25,5 kilometru dálnic. Zároveň by měla začít stavba téměř 93 kilometrů silnic první třídy. Na tiskové konferenci to řekl nový ministr dopravy Martin Kupka (ODS). Vláda podle něj chce pokračovat v transformaci Ředitelství silnic a dálnic v novou státní organizaci, přičemž současný šéf ŘSD Radek Mátl má ministrovu důvěru. V Česku je v současnosti rozestavěno přes 131 kilometrů

nových dálnic, otevírat by se měly postupně v příštích letech. Podle Mátle nyní schází k dokončení dálniční sítě v Česku kolem 600 kilometrů dálnic, přičemž všechny zbývající úseky jsou v některé části přípravy.

Kupka po svém nástupu do funkce uvedl, že chce v následujících čtyřech letech postavit až 200 kilometrů nových dálnic. Prioritou jsou dostavba Pražského okruhu, dálnice D1 a D35. Plánované investice do dopravní infrastruktury by měly podle ministra výrazně přesahovat 100 miliard korun za rok.

Zabezpečovací zařízení pro ČD

České dráhy uzavřely rámcovou dohodu se Škodou Transportation na vybavení 51 vozů zabezpečovacím zařízením ETCS za více než 1,4 miliardy korun. Vyplývá to z informací ve věstníku veřejných zakázek.

ETCS je automatický zabezpečovací systém, který kontroluje pohyb a polohu vlaků. Umožňuje například zastavit vlak při nedovoleném projetí návěstidla, dohlíží také na dodržování nejvyšší dovolené rychlosti. Při jejím překročení zabezpečovač zasáhne do řízení. ETCS rovněž sjednocuje zabezpečovací systémy po celé Evropě. Dráhy postupně chtějí vybavit systémem ETCS stovky svých vozů.

Nová lanovka na Ještěd?

České dráhy uvažují po říjnové havárii kabinové lanovky na Ještěd, při které zemřel průvodčí, o výstavbě lanovky nové. Byla by zhruba o 800 metrů delší a začínat by měla u konečné tramvajové trati v Liberci. Informuje o tom *MF Dnes*. Ve hře ale zůstává i základní oprava lanovky nebo větší rekonstrukce v současné trase, která vychází ekonomicky a časově nejlépe.

Kabina visuté lanové dráhy spadla v neděli 31. října odpoledne z třicetimetrové výšky při cestě z horní stanice do dolní po přetržení tažného lana, zemřel její průvodčí. V kabině pro 35 lidí byl sám. Třinácti cestujícím ve druhé kabině se nic nestalo, zůstala viset na nosném laně 15 metrů nad zemí. Průvodčímu se podařilo aktivovat záchrannou brzdu a kabinu, která po přetržení tažného lana prudce sjížděla zpátky k dolní stanici, zastavit.

V bezmála devadesátileté historii lanovky to byla první taková nehoda. Vyšetřování stále pokračuje, obnově lanovky to ale nebrání. Podle generálního ředitele ČD Ivana Bednárika musí zvolit takový projekt, aby lanovka znovu získala důvěru lidí.

Česká souprava pro varšavské metro

Škoda Transportation představila první kompletní soupravu metra pro Varšavu. Zakázka na 45 šestivozových souprav je téměř za osm miliard korun. Souprava je nyní na zkušební koleji v plzeňském závodě a chystá se na testovací jízdy. Jak uvedl prezident skupiny Škoda Transportation Petr Brzezina, jde o průlomovou zakázku v oblasti městských kolejových vozidel, protože tendr ve Varšavě byl při vyhlašování jedním z největších v Evropě.

Varšava se stane osmým evropským hlavním městem, kde budou jezdit škodovácká vozidla. Součástí zakázky jsou dodávky náhradních dílů, simulátor, rozšířená záruka a školení.

UDALOSTI

Rezort obrany chce s USA podpísať dohodu o obrannej spolupráci

Ministerstvo obrany a zahraničných vecí predstavilo zmluvu o obrannej spolupráci s USA. Pred tromi rokmi bola dohoda zablokovaná pre odpor národnárov z SNS, ktorá predpokladala, že súčasťou dohody bude budovanie amerických vojenských základní na Slovensku. V súčasnosti sa predpokladá, že uzavretie prebehne hladko, nakoľko zmluvu údajne podporuje celá vládna koalícia. „Minulý týždeň sa nám podarilo uzavrieť rokovania o Dohode o obrannej spolupráci medzi Slovenskom a USA. Je to úplne štandardná medzinárodná dohoda, ktorú má s USA podpísaných už 23 z 29 krajín NATO vrátane Maďarska či Poľska. Uľahčí nám to množstvo vecí a štandardizuje to už prebiehajúcu spoluprácu,“ uviedol pre médiá minister obrany Jaroslav Naď (OĽaNO).

Rokovania o tzv. Defence Cooperation Agreement sa podarilo zfinalizovať po takmer štyroch rokoch. Dohoda upravuje základný právny rámec pre posilnené partnerstvo a spoluprácu Slovenska s USA v záležitostiach obrany, bilaterálnych vzťahov a spolupráce v rámci NATO. Plánovaná spolupráca však nenachádza zástancov medzi všetkými občanmi. Bolo spustených hneď niekoľko petícií a podľa organizátorov jednej z nich bolo za krátky čas zozbieraných viac ako 20 tisíc hlasov. Podľa odporcov by v prípade konfliktu USA s inými krajinami hrozilo Slovensku nebezpečenstvo v podobe likvidácie základní nepriateľom.

Opozičný Smer-SD kritizuje rezort obrany

Pôsobenie ministra obrany Jaroslava Naďa (OĽaNO) bolo v roku 2021 podľa opozičného Smeru-SD sprevádzané absolútne nelogickými nákupmi a projektovými zámermi, na ktoré štát v čase ekonomickej krízy minie miliardy eur zo štátnej kasy. Strana kritizuje aj vyjadrenia ministerstva, ktoré prispeli k zhoršovaniu vzťahov s Ruskom a Čínou. Zahraničná politika za tejto vlády podľa nich zažíva „nezdravý príklon“ k USA, negatívne postoje očakávajú aj pre predloženú dohodu o obrannej spolupráci. „Nákupy sú často v nesúlade s potrebami obrannej a bezpečnostnej politiky a sú uprednostňované pred inými a závažnejšími potrebami rezortu obrany, ako sú napríklad platy vojakov a civilných zamestnancov. Práve na navyšovanie plátov vojakov je v štátnom rozpočte Igora Matoviča (OĽaNO) jedna veľká nula a minister obrany Jaroslav Naď nedokázal vyrokovať navýšenie kapitoly pre rezort obrany,“ skonštatoval hovorca strany Marek Mažgút. Taktiež pripomenul prepustenie zhruba 500 zamestnancov rezortu.

Ministerstvo obrany sa podľa Smeru v spolupráci s ministerstvom zahraničných vecí podieľa na značnom zhoršovaní vzťahov so strategickými partnermi ako Ruská federácia a Čína. „Ministerstvo dokonca dopredu vylučuje nákupy z Ruskej federácie a pravidelné presuny vojsk západných štátov cez naše územie sú významnými partnermi vnímané veľmi negatívne. Rovnako negatívne postoje vzbudí aj najnovšia dohoda o obrannej spolupráci medzi USA a Slovenskom,“ dodal hovorca. Dohoda ide podľa strany ďaleko nad úroveň bežnej spolupráce a otvára mož-

nosť, že sa Slovensko bude podieľať na vojenských provokáciách voči východným partnerom, čo nie je v záujme štátu ani občanov.

Názory strany Smer zdieľa aj značná časť občanov. Strana okrem iného uvádza, že vzťah ministra s vojakmi je menej než uspokojivý, a to kvôli nátlaku na vojakov, aby sa dali zaočkovať proti COVID-19. „Sankcie majú napríklad podobu zákazu účasti na zahraničných misiách pre tých vojakov, ktorí sa nedajú zaočkovať. Minister však ide ešte ďalej a na vojakov v súvislosti s koronavírusom podáva aj tretné oznámenia, čo je neakceptovateľné,“ uviedol Mažgút.

Nové lieky by mohli na SR prísť rýchlejšie

Inovatívne lieky by mali jednoduchšie vstupovať do zoznamu kategorizovaných a schválených liekov, čo by umožnilo ich preplácanie zdravotnými poisťovňami pre všetkých pacientov. Výška sumy by mala však zodpovedať miere medicínskeho prínosu pre pacienta. Vyplýva to z novely zákona o rozsahu a podmienkach úhrady liekov, zdravotníckych pomôcok a dietetických potravín na základe verejného zdravotného poistenia, ktoré Ministerstvo zdravotníctva SR predložilo do medzirezortného pripomienkového konania. Lieky sú v súčasnosti uhrádzané z prostriedkov verejného zdravotného poistenia všetkými zdravotnými poisťovňami pre každého pacienta, ak je zaradený v zozname kategorizovaných liekov.

„Cieľom tejto novely je preto podporiť vstup inovatívnych liekov do zoznamu kategorizovaných liekov, teda podporiť ich presun zo súčasného výnimkového režimu do režimu kategorizácie,“ uviedlo ministerstvo. V súčasnosti je rozhodnutie na uvážení zdravotnej poisťovne, ktorá rozhodne, či nový inovatívny liek bude alebo nebude uhradený z prostriedkov verejného zdravotného poistenia. „Návrh novely podporuje vstup nových liekov do zoznamu kategorizovaných liekov zefektívnením procesu uzatvárania zmlúv o podmienkach úhrady lieku a rozšírením možnosti, keď zmluvu o podmienkach úhrady lieku je možné uzatvoriť, a tiež modifikáciou mechanizmu výpočtu prahovej hodnoty na posúdenie nákladovej efektívnosti liekov či modifikáciou mechanizmu určovania podmienenej úhrady,“ upresnilo ministerstvo.

Vláda otvorila gastroprevádzky

Od pondelka 3. januára sú pre očkovaných a ľudí, ktorí v posledných 180 dňoch prekonali ochorenie COVID-19 (režim OP), otvorené všetky prevádzky verejného stravovania aj na konzumáciu na mieste. Vyplýva to z aktualizovanej vyhlášky Úradu verejného zdravotníctva SR. Podmienkou na otvorenie prevádzky v režime OP je obsadenosť maximálne do 50 % kapacity zariadenia, obsadenie jedného stola najviac štyrmi osobami alebo osobami z jednej domácnosti a zabezpečenie dvojmetrových odstupov medzi stolmi. Konzumácia pokrmov alebo nápojov je povolená výlučne posediačky. Maximálna kapacita 50 % sa netýka závodných, školských a podobných prevádzok hromadného stravovania. Reštaurácie a jedálne môžu v režime základ, t. j. prístupné pre všetky skupiny, naďalej prevádzkovať prostredníctvom výdaja jedál a nápojov zabalených na odber so sebou.

Topiaci sa sneh znemožňuje zimné športy

Oteplenie na rozsiahlych častiach v slovenských mestách a pohoriach z prelomu roka spôsobilo masívny úbytok snehovej pokrývky. V Nízkych, Vysokých a Západných Tatrách platilo od pondelka 3. januára mierne lavínové nebezpečenstvo, druhý stupeň z päťdielnej medzinárodnej stupnice. Vo Veľkej a Malej Fatre a v nízkych polohách bola malá lavínová hrozba, prvý stupeň. Informácie potvrdil Martin Buliak zo Strediska lavínovej prevencie Horskej záchrannej služby. Ako upresnil, súvislá snehová pokrývka sa udržala v stredných a vysokých polohách. V ojedinelých prípadoch pribudlo v najvyšších polohách do piatich centimetrov nového snehu.

„Lavínovým problémom v nízkych polohách zostáva naďalej mokrý sneh na všetkých orientáciách. Hlavne v polohách pod 1 600 metrov, kde bude pokračovať teplé počasie s kladnými teplotami. V najvyšších polohách Tatier nad 2 000 metrov je problémom silný vietor, ktorý vytvára snehové dosky a vankúše na záveterných juhovýchodných orientáciách,“ uviedol Buliak.

Počasia na horách ovplyvňuje studený front, ktorý priniesol oblačné až zamračené počasie. Teploty sa pohybujú od mínus šiestich v najvyšších polohách do plus štyroch stupňov Celzia na podhorí. Podľa Buliaka bude silný vietor ukladať snehové zrážky na záveterné strany pohorí. Tu vytvorí vankúše a dosky rôznej tvrdosti na zľadovatenej podklade bez vzájomného previazania. Zdôraznil, že na hrebeňoch sa začnú tvoriť preveje.

Plastové a PET fľaše sú od januára zálohované

Jednotná cena zálohy za plastovú fľašu či plechovku je 15 centov. Systém skenuje aj tvar fľaše, preto je dôležitá fľaša či plechovka nekrčiť. Systém je určený pre obaly, ktoré sú po novom označené značkou „Z“. K fľaši patrí aj vrchnáčik. V predajniach ešte budú aj nápoje bez označenia písmenom „Z“, tie patria do plastových odpadkových košov. Prechodné obdobie bude trvať polroka. Fľaše s písmenom Z sa začnú v obchodoch objavovať postupne, od polovice roka by už mali byť v regáloch len tie označené plastové a hliníkové nápojové obaly.

„Nemôžeme vám vrátiť nič, čo ste do systému nevložili,“ vysvetlil minister životného prostredia Ján Budaj pri spustení zálohovacieho systému na otázku, či automat vyplatí 15 centov aj za neoznačenú fľašu či plechovku. Cieľom zálohovania je najmä pomôcť životnému prostrediu a dostať z riek, plies a okolitej prírody voľne pohodený plastový odpad.

Prezidentka vyzýva na súdržnosť

„Čeliť najväčšej novodobej zdravotnej hrozbe môžeme iba ako spoločenstvo. Vyžaduje si to príspevok každého z nás,“ uviedla v novoročnom príhovore prezidentka SR Zuzana Čaputová. Vyzvala k súdržnosti, ľudskosti a pestovaniu vzťahov v komunitách i rodinách. Podľa nej je to jediná cesta k silnému, odolnému Slovensku, ktoré môže suverénne čeliť všetkým výzvam. „Ak dokážeme potlačiť trecie plochy a konflikty medzi sebou, naša zomknutosť bude obrovskou devízou nielen pri prekonávaní súčasnej krízy, ale aj v dlhodobom úsilí,“ prízvukovala prezidentka.

Pri zdolávaní pandémie je podľa Čaputovej každý dôležitý. Zdôraznila potrebu zhody v cieľoch a východiskách. „Akokoľvek sa v iných veciach môžeme názorovo rozchádzať, v tomto by sme mali byť zajedno. Všetci chceme byť zdraví, všetci chceme opäť žiť svoje bežné životy,“ zhrnula. Požiadala ľudí, aby sa skúsili riadiť vlastným srdcom, svedomím a snažili si zachovať ľudskú tvár. Poprosila, aby sa nedali vyprovokovať prejavmi nenávisť.

Prezidentka tiež povzbudila občanov, aby sa vyhlí „poddanskému zmýšľaniu“, v ktorom sú všetky obmedzenia vnímané ako údel daný zhora. „Zodpovednosť, slušnosť či ohľaduplnosť, ku ktorým sa prikláňame z vlastnej vôle, nepocítujeme ako diktát nariadení. Napokon ani samotná demokracia nestojí na vynucovaných direktívach, ale na prirodzenej autorite pravidiel, ktoré sú výsledkom spoločenskej dohody,“ upresnila.

Uplynulý rok opísala hlava štátu ako ťažký, no ľudia sa podľa nej už trochu naučili žiť v nových podmienkach a prispôbili sa zmenám. Poukázala na deti, ktoré pre rúška nepoznajú tváre svojich učiteliek v škôlke, či žiakov, ktorí si museli privyknuť na dištančné vzdelávanie. „Seniorov obmedzila táto situácia v tom najcennejšom, stretávaní sa s deťmi a vnúčatami. Množstvo ľudí sa ocitlo v existenčných problémoch. Ale najväčším smútkom nás naplňuje fakt, že tisíce ľudí chýbali svojim blízkym pri vianočnom stole a pri vstupe do nového roka,“ dodala.

Minister Gröhling reformuje vysoké školstvo podľa tzv. rakúskeho modelu

Návrh novely vysokoškolského zákona už vláda schválila začiatkom roka 2021. Reprezentácie vysokých škôl s tým však opakovane nesúhlasili, čo dali najavo po minulé mesiace rozsiahlymi protestmi. Pri reforme vysokých škôl sa zavádza takzvaný rakúsky model vysokého školstva. Uviedol to v rozhovore pre TASR minister školstva, vedy, výskumu a športu SR Branislav Gröhling (SaS). Podľa neho je hlavným cieľom reformy zvýšiť kvalitu slovenského vysokoškolského školstva.

„Súčastou reformy je aj zmena metodiky financovania vysokých škôl, ktorá cielene podporuje kvalitné pracoviská,“ uviedol minister školstva. V zákone rezort školstva podľa šéfa rezortu prináša niekoľko kľúčových opatrení, ako je skrátenie externého štúdia, zavedenie funkčných miest docentov a profesorov, čo umožní získať na slovenské vysoké školy aj zahraničných odborníkov, a v neposlednom rade výkonnostné zmluvy. „Ide o zmluvy, v ktorých sa vysoká škola zaviazá splniť konkrétne ciele do dvoch rokov – napríklad počet absolventov alebo zlepšenie uplatnenia absolventov. Keď tieto ciele škola splní, dostane financie,“ upresnil minister školstva.

Čo sa týka spájania vysokých škôl, rezort školstva vyhlásil rozvojové projekty, do ktorých sa prihlásilo niekoľko vysokých škôl. „Je to predpríprava prvých krokov súvisiacich s možným spojením vysokých škôl. Takýto krok však do veľkej miery závisí aj od záujmu univerzít a ich snahy spájať odborné a vedecké kapacity pod jednu strechu,“ dodal minister. S návrhom novely vysokoškolského zákona z dielne rezortu školstva, ktorú už schválila vláda, opakovane nesúhlasili reprezentácie vysokých škôl. Na znak nesúhlasu s novelou zákona sa 16. novembra konal zodpovedný protest za slobodné univerzity. Vznikla aj petícia Za

zachovanie akademickej samosprávy na vysokých školách, ktorú podpísalo viac ako 20 000 ľudí.

Ministerka spravodlivosti predstavuje reformu

Ministerstvo spravodlivosti SR by chcelo tento rok predstaviť novelu Trestného poriadku či Občianskeho zákonníka. Ministerstvo sa chce v budúcnosti sústrediť na zavedenie kľúčového zákona, ktorý súvisí s obeťami trestných činov, a vytváranie intervenčných centier v oblasti domáceho násillia. Zmenou by mohol prejsť aj Obchodný zákonník. Pre médiá to uviedla ministerka spravodlivosti Mária Kolíková (nezaradená). Jej snahou a snahou celého rezortu bude počas nastávajúceho obdobia taktiež dotiahnutie už predloženej novely Trestného zákona.

Zamerať sa chce aj na procesy v obchodných spoločnostiach. „Chceme vytvoriť nové možnosti pre spoločnosti, ak sa dostanú do kritickej situácie. Chceme, aby nešli hneď do konkurzu. S tým súvisia aj procesy reštrukturalizácie a plánujeme z dočasnej ochrany podnikateľov, ktoré sa nám javia ako vhodné, vytvoriť trvalé inštitúty,“ vysvetlila Kolíková.

Ministerstvo chce preto pripraviť zákon o obchodných spoločnostiach a nahradiť ním Obchodný zákonník. Rezort sa chce zamerať i na implementáciu najmä zákona, ktorý súvisí s obeťami trestných činov, a vytváranie intervenčných centier v oblasti domáceho násillia.

Domáci turizmus vlni získal, zahraniční turisti chýbajú

Situácia v cestovnom ruchu v roku 2022 bude závislá od pandemickej situácie na Slovensku. Pre médiá to uviedol generálny riaditeľ spoločnosti Slovakia Travel Václav Mika. Podľa Miku cestovný ruch zrevitalizuje len koniec pandémie nového koronavírusu. Kategórie domáceho a zahraničného cestovného ruchu sa vyvíjajú rozdielne. „Pri zahraničnom cestovnom ruchu vidíme kontinuálny prepád od historicky najsilnejšieho roku 2019. Pripisujeme to najmä podmienkam cestovania na Slovensku a tomu, že v uplynulom roku sme prakticky nemali zimnú sezónu. Tomu to pomôže to, že budeme mať jasné informácie a kampaň na to, za akých podmienok je možný príjazdový cestovný ruch, a že vytvoríme podmienky na imidžovú a produktovú kampaň v zahraničí,“ uviedol Mika.

Domáci cestovný ruch zaznamenal vlni úspech. „To bol aj náš hlavný produkt cestovného ruchu v lete. Máme tu konkrétny merateľný výsledok a impulz – to je najlepšia sezóna cestovného ruchu z hľadiska domáceho turizmu v lete. Dáva to prísľub, že Slováci si Slovensko zaľúbili a našli niečo, čo ich pripúta k tomu ostať na Slovensku a stráviť tu dovolenku,“ zhrnul situáciu riaditeľ. Najzásadnejšia a najväčšia výzva je podľa neho vytvoriť taký istý návyk u zahraničných turistov. „Sústredíme sa najskôr na cieľové trhy, tie zdrojové, ako je Česko, Poľsko, Maďarsko, Rakúsko a Nemecko. Zároveň budeme komunikovať aj na globálnom trhu a v Európe,“ dodal Mika.

Zákaz držania zvierat na reťaziach schválený

Držať psa na prostriedku na uväzovanie v chovnom zariadení či domácnosti je po novom zakázané. Vyplyva to

z novely zákona o veterinárnej starostlivosti, ktorá nadobudla 1. januára 2022 účinnosť. Výnimku tvoria jedine jedinice, ktoré môžu byť agresívne, či inak nebezpečné pre okolie. Prvé dva roky sa to týka len psov narodených po tomto dátume. Sloboda zvierat považuje novelu za víťazstvo pre psy na Slovensku. „Veríme, že zákon prinesie viac rozvahy a zodpovednosti. Zároveň dúfame, že rozviaže ruky regionálnej veterinárnej a potravinovej správe a ochranárom, ktorí psom na reťaziach veľakrát nevedeli pomôcť.“

„Posvietiť si však budeme musieť na psy v SBS či pastierske, pre ktoré platia výnimky a často práve tieto trpia na reťaziach v zlých podmienkach,“ podotkla predsedníčka Slobody zvierat Pavla Dugovičová. V chovnom zariadení vrátane domácnosti sa zakazuje chovať alebo držať psa uviazaného prostriedkom na uväzovanie, okrem chovu alebo držby nebezpečného psa. „To neplatí, ak ide o suku v poslednej tretine gravidity, dojčiacu suku, chorého psa, alebo šteňa mladšie ako šesť mesiacov,“ vyplyva z novelizovanej legislatívy.

Uplynul rok od smrti Milana Lučanského

Desiatky ľudí si vo štvrtok 30. decembra na Národnom cintoríne v Martine pripomenuli prvé výročie smrti bývalého policajného prezidenta Milana Lučanského. Pre kontroverznosť Lučanského smrti situáciu monitorovala polícia. „K narušeniu verejného poriadku nedošlo. Naďalej policajné hliadky monitorujú okolie Národného cintorína v Martine,“ uviedla pre médiá hovorkyňa Krajského riaditeľstva Policajného zboru v Žiline Gabriela Kremeňová.

Splnomocnenec rodiny policajného exprezidenta Miroslav Radačovský na stretnutí spochybnil verziu o tom, že si Lučanský spôsobil smrť sám. Kritizoval aj výstupy nezávislej kontrolnej komisie, ktorá nezistila skutočnosti spochybňujúce verziu, že príčinou smrti bol samovražedný pokus.

Lučanský zomrel 30. decembra 2020 po tom, ako sa mal 29. decembra 2020 v ústave na výkon väzby a trestu odňatia slobody v Prešove pokúsiť o samovraždu. Vo väzbe bol pre obvinenia z korupčnej trestnej činnosti. Vyšetrenie úmrtia pokračuje, v druhej polovici januára 2022 by sa mala uskutočniť rekonštrukcia udalostí, ktoré viedli k jeho skonu.

Zomrel novinár Eduard Žitňanský

Vo veku 69 rokov zomrel po dlhobodej chorobe manžel exministerky spravodlivosti Lucie Žitňanskej, novinár a komentátor Sme Eduard Žitňanský.

Denník o tom informoval na svojom webe. V minulosti pôsobil Žitňanský krátko aj ako šéfredaktor spravodajstva verejnoprávnej RTVS. Pracoval v médiách od roku 1976. Po revolúcii v roku 1989 bol poradcom podpredsedu vlády Jozefa Kučera.

Galéria Jána Koniarka otvára výstavu obrazov

Trnavská Galéria Jána Koniarka (GJK) sa pri svojej dlhobodej výstave v Koppelovej vile sústredila na tému storočia maliarskeho zobrazenia trnavských mestských zákutí a okolitej krajiny. Obraz Trnavy v čase 1920-2020 si možno pozrieť až do konca roka 2022. Informoval o tom kurátor výstavy, riaditeľ GJK Vladimír Beskid. „Obraz slobodného

kráľovského mesta Trnava v priebehu 17. až 19. storočia sa dochoval na početných mestských vedutách. No od začiatku 20. storočia sa čoraz výraznejšie uplatňovalo maliarske zobrazovanie mesta," upresnil Beskid.

Po vzniku samostatného Československa (1918) v medzivojnovom období zohrávajú výraznú rolu najmä českí umelci a učitelia, ktorí v Trnave našli pôsobisko. Medzi nimi vynikali komorné krajiny Jiřího Mandela, tiež mestské fragmenty a zákutia Svatopluka Havlíka i energické podoby architektúr od Jaroslava Pacáka, osobitne u priemyselných stavieb. Zo slovenských umelcov najsilnejšie vyznievajú maliarske krajiny Štefana Polkorába. „Predovšetkým dokumentárnu hodnotu majú dnes kresby a akvarely trnavského umelca a pedagóga Pavla Lukachicha či ilustratívne kresby uhlom českého grafika Karla Votlučku najmä z rokov 1947-1952. Počas vojnových rokov za pozornosť stojí ojedinelý drevorez Luda Fullu *Univerzitný kostol v Trnave* (1941) a bohatá kolekcia kresebných štúdií a pastelov Jozefa Šturdíka," dodal Beskid.

Po druhej svetovej vojne sa v Trnave postupne sformovala skupina profesionálnych výtvarníkov. „Počas pobytu v našom meste (1948-1968) Edita Ambrušová maľuje niekoľko plátien s mestskými pohľadmi a expresívnym podaním. Od šesťdesiatych rokov 20. storočia tvorila trnavská skupina umelcov, ktorí prinášali početné mestské krajino-maľby," informoval kurátor. Patria k nim diela Jozefa Dóku staršieho, Emila Pauloviča či Júliusa Balogha. „Po zmene režimu v roku 1989 sa tento typ krajino-maľby či architektonického obrazu načas vytratil," konštatoval.

KNIŽNÉ TIPY

Robert Bryndza: *Keď sadá súmrak* (Linden, 2022)

Honba na sériového vraha pokračuje. Zistí Kate, kto zabíja tento raz? Začínajúca detektívna agentúra Kate Marshallovej sa rozbehne na plné obrátky, keď Kate a jej kolega Tristan Harper dostanú prvý veľký prípad. Novinárka Joanna Duncanová zmizla pred dvanástimi rokmi po tom, ako odhalila politický škandál. Väčšina ľudí – vrátane polície – už jej hľadanie vzdala. Ale Joannina matka sa nemieni vzdať. Keď Kate s Tristanom získajú prístup k pôvodnému vyšetrovaciemu spisu, preverujú rovnakých podozrivých a sledujú rovnaké stopy, ale na rozdiel od polície neuviaznu v rovnakých slepých uličkách.

Mary Baloghová: *Splnený sen* (Slovenský spisovateľ, 2022)

Stojí láska za stratu slobody a nezávislosti? Odpoveď na túto otázku hľadá mladá vdova Lydia Tavernorová v ďalšom, už ôsmom pokračovaní úspešnej regentskej série o rode Westcottovcov. Marry Westcott stratil titul grófa Riverdala, keď vyšlo najavo, že manželstvo jeho rodičov nebolo legitímne, a odišiel bojovať proti Napoleonovi. V ťažkých bojoch utrpel takmer smrteľné zranenie, a hoci sa z neho napokon zotavil, kedysi veselý, bezstarostný mladík sa zmenil na utiahnutého, zádumčivého muža. Rodine a priateľom tvrdí, že mu samota vyhovuje, no niekedy premýšľa, či nie je osamelý. Lydia Tavernorová nedávno ovdovela a tajne sníva o milencovi. V manželstve musela mužovi slúžiť a vo všetkom ho poslúchať, a tak si po jeho smrti

vychutnáva slobodu. Nechce sa k nikomu pripútať a vydať sa, no niekedy premýšľa, či nie je osamelá. Obaja si nechcú priznať pravdu, až kým sa raz večer neocitnú spolu sami a Lydia neprekvapí seba i Harryho otázkou: „Cítite sa niekedy osamelý?" Jeho odpoveď ich zavedie na cestu, akú si dovtedy ani jeden z nich nevedel predstaviť.

Tamara Čarnogurská: *Červený delfín* (Marenčin PT, 2021)
Hlavná hrdinka, pevne zakotvená v rodnom meste, kde je potrebná a šťastná, sa sťahuje zo Slovenska k sestre do bavorského Franska. Už-už, keď cíti, že by v novej zemi mohla byť rovnako šťastná ako doma, jej niečo vnútri zašepká, že rodnú krajinu nikto nikdy nedokáže nahradiť. Zároveň cíti, že jej maličká krstná synovia, dvojčatá zvané Orličatá, by po rozvoze rodičov potrebovali jej oporu. Chcela by im okamžite priletieť na pomoc, no také ľahké to nie je, nakoľko má vo Fransku prácu, ktorá ju baví, má tu priateľov – hudobníkov, druha Libiho, sestru i obľúbenú samotu. Rozhodne sa spojiť oba svety tak, aby ich dialka nerozdeľovala, ale spájala. Na pomoc si volá svojich predkov, rodinu i priateľov, múdreho otca, no najmä krstného otca Janka, ktorý ju po tragickej smrti v lese neustále sprevádza. Otec a Janko jej posielajú na pomoc ich detskú loďku s menom Červený delfín, aby ňou mohla kedykoľvek doplávať po Dunaji domov a tak spojiť oba milované svety. V myšlienkach aj v skutočnosti.

Katarína Durica: *Slušné dievčatá plačú potichu* (Linden, 2022)

Pred mafiou neujdeš. V románe Kataríny Durica pretkanom ľúbostnými aférami troch žien z jedného paneláku ožívajú udalosti mafiánskej nadvlády v Dunajskej Strede v deväťdesiatych rokoch minulého storočia. Katarína Durica pripravila svojim čitateľkám dokonalý koktail ženských vášní a krutej slovenskej reality, ktorý dobyl najvyššie priečky bestsellerových rebríčkov v Maďarsku.

Lucia Baťová: *Povolaná slobodou* (Lucia Baťová, 2021)

Rút sa rozhodla vrátiť z Kanady na Slovensko, keď sa pred jej domom v Dolnom Kubíne objavili listy od vlastného otca, ktorého nikdy nestretla. Chce sa zmieriť aj s touto časťou svojho života a oslobodiť sa od minulosti, no to sa ľahšie povie, než urobiť. Chýba jej priateľ Matt, ktorý zostal v Kanade. Situáciu skomplikujú noví ľudia, ktorí jej prídu do života. Vyrovná sa napokon so všetkým, čo zažila? Dokáže odpustiť a znovu otvoriť svoje srdce láske? Knižka *Povolaná slobodou* je priame pokračovanie knižky *Poučená životom*.

Barbora Bartošová: *Strážca 2 – V tme* (Elist, 2021)

Bude ich láska dostatočne silná na to, aby porazila temnotu krajiny Sigh? Potom, ako Nina spoznáva svojho anjela strážneho, už nič nie je také, ako predtým. Kým sa lann vydáva na samovražednú misiu, Nina musí čeliť desivej temnote predpekli. Musí nájsť spôsob, ako oklamať démona, ktorý sa všemožne snaží získať jej dušu. Bude im ich láska stačiť v boji proti zlu? Nájde lann dostatok síl na záchranu Niny, ak sa proti nemu postavia aj verní hraničiar?

Daniela Tichá: *Kód 2020* (Daniela Tichá, 2021)

Skutočný príbeh súčasnej ženy, ktorá vystúpila zo svojej komfortnej zóny a rozhodla sa verejne zdieľať svoj príbeh.

Motivačná a inšpiratívna kniha pre tých, ktorí odmietajú stereotyp a chcú si užívať svoj život naplno. Z *Kódu 2020*: „Moja púť je klukatá, niekedy bolestivá, je však jedinečná, je iba moja. Je to cesta môjho šťastia a ja som na nej nestratila svoju autenticitu a zachovala som si svoju tvár, svoju dušu.“

Michaela Zamari: *Nebol si v pláne* (Zamari Michaela, 2021)

Už ste počuli o láske na prvé počutie? Tea o tom vie svoje. Neznámy muž jej v mene mobilného operátora zavolá už po tretíkrát za šesť rokov, aby ju zlanáril ku konkurencii. Aj náhoda má svoje limity, nemyslíte? Vytrvalosť nie je trestná, no tento muž sa nehanbí sfúknuť ju ako neposlušnú pubertiačku, keď mu zakaždým oznámi, že si predĺžila zmluvu u konkurencie. Napriek tomu jeho príťažlivý a panovačný hlas prenikol do každej bunky jej tela už pri prvom telefonáte. Šialene túži priradiť si k nemu aj tvár, hoci morálny kompas namieta. Až dotedy, keď sa z nej stane slobodná žena, ktorá si nikdy nemôže byť istá, kedy ten hlas počuje naposledy. Dochádza jej trpezlivosť a možno aj čas. Tak spraví to, po čom túžia mnohí z nás, ale málokto naberie guráž. Odpovie vnútornému hlasu na otázku – Čo ak? Ibaže kontakt na toho druhého má iba jeden z nich. Vyzvali by ste niekoho, aby vás zavolať na rande a zložili? Práve tam sa začína rozbúrená cesta plná vzrušenia, nedorozumení a dobrodružstva. A čo ak ani len netuší, že aj osud má svoju ponuku paušálov a nie všetky sa dajú predĺžiť? Dokážu napriek záväzkom zmeniť svojho operátora?

Mariana Čengel Solčanská: *Proces s mŕtvym* (Ikar, 2021)

Cyrlu Gregus opustila matka hneď po narodení a hoci si to po roku rozmyslela a vzala dcéru k sebe, nikdy ju nelúbila. Cyrila vyrástla medzi husami a mačkami na dedinskom dvore, fascinovaná starožitnou postelou, ktorú prastará matka Emília kúpila počas druhej svetovej vojny v dražbe majetku Židov deportovaných do táborov smrti. Cyrila nemilosrdne odhaľuje tajomstvá svojej rodiny spätne cez štyri generácie a rozpletá vrkoč osudov spletený z tragédie holokaustu, predkov aj zo vzťahu Tomáša Debrentheya, biskupa z 15. storočia, k rybárke Anne. Kniha je mozaikou postáv, ktoré sa stretávajú v priestore, ale nie v čase. Spája ich morálne zlyhanie a vyrezávaná starožitná posteľ. Cyrila, archeologička, ktorej prácou je otvárať hroby a hľadať mŕtvych, si kladie otázky o kolektívnej vine a pasivite jednotlivca voči zločinu a predvoláva popraveného prezidenta slovenského štátu, katolíckeho kňaza Jozefa Tisa, aby sa predtým, než jeho kosti zamurujú do krypty pod biskupským palácom, opäť postavil pred súd.

Nina Protušová: *Nočný motýľ* (Yoli, 2022)

Nevie, čo je to pokojný spánok. Ved' stačilo, aby na chvíľu zabudla na svoj údel, a jej život sa obrátil naruby. Dva roky po nešťastí na školskom výlete je Dora opäť na výslni. Konečne je sama sebou a bolestivé spomienky na strednú školu pomaly blednú. Končí prvý ročník na fakulte žurnalistiky, hlavu má plnú prázdninových plánov, už musí iba spraviť poslednú skúšku a dokončiť článok do univerzitného časopisu. Na všetko je pripravená. Avšak len do chvíle, keď po neplánovanej nočnej prechádzke natrafí vo svojom byte na nepríjemné prekvapenie. S pomocou bezstarostného suseda Adriána odkryva tajomstvá, ktoré poriad-

ne zatrasú jej svetom. Naozaj niekoho vydesil nevinný článok pre školský časopis? Snaží sa ju niekto zmanipulovať alebo jej iba otvoriť oči? Jedno je isté. Ktosi je presvedčujúci, že smrť Dorinej spolužiačky nebola nehoda.

Mary Kubica: *Neplač miláčik* (Slovart, 2022)

Nezáleží na tom, ako rýchlo a ďaleko utečiete. Minulosť vás aj tak nakoniec dobehne. Jedného nedeľného rána mladá žena Esther Vaughanová zmizne bez stopy zo svojho bytu v centre Chicaga. Keď jej spolubývajúca Quinn Collinsová nájde medzi priateľkinými vecami záhadný list adresovaný Miláčikovi, jej obavy o ňu ešte vzrastú a začne si klást otázky, ako dobre ju pozná a kto v skutočnosti Esther je. Medzitým v neďalekom mestečku na brehu Michiganského jazera skríži cestu osemnásťročnému Alexovi Gallovi tajomné dievča bez mena. Alexa priťahuje jeho krása i záhadnosť, ibaže ich vzťah, ktorý sa začal pomerne nevinne, postupne prerastie v čosi temné a zlovestné. Zatiaľ čo Quinn neúnavne hľadá odpovede v snahe vypátrať nezvestnú spolubývajúcu, Alex čoraz väčšmi podlieha nebezpečnému čaru tajomnej cudzinky, až napokon sa ich zdanlivo nesúvisiace príbehy pretnú v nepredvídateľnom, dych vyrážajúcom finále.

Zdenka Wenzlová Švábeková: *Neviem plávať* (Elist, 2021)

Nikdy som nechcela byť ako moja matka. Niekoľko, kto zmiešal gény rodu, sa rozhodol obuť mi nasilu jej topánky a prinútil ma tak roky kráčať životom a zrkadliť sa v jej nedokonalom obraze. Keď mi otec povedal, že strata človeka, to nie je ako stratiť kľúče, náramok, či peňaženku, brala som tie slová ako obyčajnú frázu. Osud mi však veľmi rýchlo a nezvratne ukázal, akých omylov som sa svojou zaťatosťou a nekompromisnou povahou dopúšťala a otcovým slovom vtlačil pečať múdrosti. Strata človeka, blízkeho človeka, bolí neskutočne dlho, telo, ale najmä dušu. Skutočný príbeh mladej Alexandry, vás preniesie do prostredia inteligentných a vzdelaných ľudí. Odhalí absurdné generačné rozdiely medzi matkou a dcérou, ktoré vyústia do otvorenej neúcty jednej voči druhej. Je v treťom semestri na vysokej škole, keď jej stabilitu a plány ohrozí zistenie, že čaká dieťa. Čo sa stane pri pohľade na zamračenú lekárku s kliešťami v rukách, keď je už evidentne neskoro meniť svoje nekompromisné rozhodnutie? Môžu sa v slabej chvíli zmeniť v živote ženy jej priority? Čo sa ešte musí stať, aby Alexandra pochopila život svojej mamy? Naučia ju nadobudnuté skúsenosti prijímať kompromisy? Čítajte ďalší pútavý a v mnohom poučný príbeh o rodinných vzťahoch a silných väzbách lásky.

Andy Weir: *Posledná šanca* (Lindeni, 2022)

Osamelý astronaut. Neuskutočiteľná misia. Spojenec, v akého nedúfal. Ryland Grace je posledný preživší na zúfalej misii Posledná šanca – jeho neúspech bude mať za následok koniec ľudstva i planéty Zem. Lenže Ryland Grace si to neuvedomuje. Nepamätá si ani vlastné meno, toľko detaily misie. Práve sa prebral z veľmi dlhého spánku, nachádza sa milióny kilometrov od domova a spoločnosť mu robia len dve mŕtve telá kozmonautov. S každou novou spomienkou si uvedomuje nemožnú úlohu, ktorú pred ním stojí. Nachádza sa v malej vesmírnej lodi, ktorú skonštruovali svetové vesmírne agentúry v kooperácii

so všetkými vládami na našej planéte, ako poslednú šancu ľudstva na prežitie.

Michal Slanička: *Pliaga. Hlúposť je živnou pôdou pre smrť* (Motýl, 2022)

Nebolo človeka, ktorému by rok 1831 nezmenil život. Od základov! Keď sedliacky mládenec Zachariáš zachráni život grófskej dcére Emílii, obaja začnú v mene zakázanej lásky bojovať s neprekonateľnými predsudkami a nepochopením vlastných rodín. Emíliu by navyše po svojom boku rád videl hrdý barón Bercsényi, ktorý vždy dosiahol, čo si zaumienil. Jeho už aj tak dosť vysoké sebavedomie narástlo do ozrutných výšok potom, ako pri prepade domu Zachariášových rodičov objavil niečo, čo dokáže zničiť celú Emíliinu rodinu. Popri vydieraní barónom Bercsényi sa problémy Emíliinej sestry a brata zdajú byť malicherné. Olívia nedokáže otehotnieť a zdá sa, že Huberta viac ako dámy samotné zaujíma to, čo majú oblečené. Lúboštný román Michala Slaničku sa odohráva na pozadí reálnych udalostí v roku 1831, keď sa našim územím prehnali dve rany – povstanie roľníkov proti šľachte a cholera epidémia. Choroba, zákerná rovnako ako mor, nepozná hranice a nerozlišuje medzi pánmi a sedliakmi. Zničiť zo sveta dokáže každého bez rozdielu. Či už s modrou krvou alebo bez rodokmeňa. Čo skrži cestu zakrádajúcej sa cholere? Karanténa a izolácia? Zrušené jarmoky a zatvorené kostoly? Dezinfekcia vápnom alebo octové výpary? Zdravý rozum alebo láska? Zdá sa, že každý ďalší krok je krokom v ústrety smrti.

Miroslava Varáčková: *Zamilovaná* (CooBoo, 2022)

Nový dievčenský román Mirky Varáčkovej. Po *Nepobozkanej* prichádza *Zamilovaná*! Val je nenapraviteľná knihomoľka. Miluje dievčenské knižky a snívá o frajerovi, ktorý by nebol o nič horší ako hrdinovia zo stránok kníh, no namiesto bozkov dostane počas letných prázdnin sadru. Lebo ju zasypala knižnica. S rovnako nepochopeným kamošom trávi čas pri dedinskom rybníku a pri zakázanej poézii spolu nadávajú na nespravodlivosť života. Až keď sa v neobývanom susedstve objaví vlčiak so zaujímavým majiteľom a zachráni im v nepríjemnej situácii zadok, začne Val svitať na lepšie časy.

Balla – Tomáš Horváth – Viliam Klimáček – Mária Kopcsay – Pavol Rankov – Karol D. Horváth: *ExEdícia* (Kolo-man Kertész Bagala, 2021)

Kolekcia všetkých titulov z limitovanej edície ExEdícia. 25× Balla: Veľa ste už počuli o Ballovi – jednom z najprekladanejších a najkvalitnejších autorov Slovenska? Je teda načase prečítať si 25 poviedok, ktoré spisovateľ vybral do tejto antológie vydanej pri príležitosti 25. výročia od debutu. 14× Tomáš Horváth: Autor je literárny vedec a dokonale ovláda teóriu písania v rôznych štýloch. Vo svojich poviedkach svoj pozorovací talent naplno rozvinul a ak milujete paródie, nielen to, čo je napísané ale hlavne ako, zamilujete si aj túto knihu. 3× Viliam Klimáček: Bratislavská trilógia – zábavná alternatívna história, prítomnosť i blízka budúcnosť hlavného mesta v troch humoristických románoch rešpektovaného kráľa slovenskej divadelnej postmodernej. 33× Mária Kopcsay: Profesor Valér Mikula označil Kopcsayov debut ako jednu z najlepších slovenských knižiek prelomu storočí. Začítajte sa do reedície prvých troch

autorových zbierok poviedok, neočakávajte však veľa optimizmu – protagonistami sú predsa len Trtkovia, Bojkovia, Muchovia – a pripravte si bránice na škodoradostný smiech. 45× Pavol Rankov: Fascinujú vás poviedky s tajomstvom, bizarné príbehy a prekvapivé, silné pointy? Zbierka 45 poviedok slovenského autora, laureáta významných zahraničných ocenení, vás doslova uriekne. Táto antológia sa stala bestsellerom pred desiatimi rokmi a vychádza v druhom vydaní. 33× Karol D. Horváth: Máte radi čierny humor, grotesku a hlasný smiech? Tak to si musíte prečítať 33 poviedok Karola D. Horvátha, v ktorých každý dostane to, čo si žiadal, akurát tie želania naberú nečakané pokračovania a neželané konce.

Ján Podmanický: *Muž, ktorý sadil knihy* (Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov, 2021)

Novela Jána Podmanického *Muž, ktorý sadil knihy* je rozprávaním o pretínaní kruhov nenávisť. Nielen tých, ktoré si uvedomujeme, ale aj tých, ktoré v sebe nosíme podvedome. Niekedy sa prejavujú ako smútok, ktorý sa môže v nasledujúcich generáciách premeniť na opačný postoj. Inokedy sa pretínanie kruhov nenávisť prejavuje ako potreba uzatvárať veci zmierením. Ján Podmanický sa vracia k vojnovým udalostiam k Starej Dedine. Vychádza zo skutočného príbehu. Hlavný hrdina, bohatý podnikateľ z Argentíny, sa vracia na Slovensko do rodiska svojho deda kvôli pokladu, o ktorom sa dozvedel v testamente. Novela Jána Podmanického je aj o hodnotách. O tom, čo môže byť skutočným pokladom. Tento pútavý príbeh ukazuje nezmyselnosť prenášania hriechov predkov na ich potomkov. Dáva nám možnosť obzrieť sa do čias minulých, aby sme dnes nepakovali chyby, ktoré by sme mohli fatálne zmeniť životy ľudí. A je aj mementom do čias budúcich.

Pavel Vilikovský: *Večne je zelený* (Slovart, 2021)

O próze *Večne je zelený*, ktorá vznikala v sedemdesiatych rokoch, no prvýkrát vyšla až v roku 1989, autor povedal: „Je pravda, že o novele *Večne je zelený* som bol presvedčený, že nikdy nevyjde, a nielen pre režim. Možno aj vedomie, že ju nikto nebude čítať, spôsobilo, že sa mi písala báječne, uvoľnene. To bol jediný prípad, keď som na jeden dúšok vychrlil aj tri-štyri strany.“ Bezmenný rozprávač Vilikovského prózy je prototypom hochštaplerov, ktorí poťahujú nitky spoza dejinných kulís. Nepoznáme síce jeho meno, dokonca ani národnosť, a z toho, čo o sebe prezrádza, nikdy nevieme rozlíšiť pravdu, klamstvo, domýšľavosť či ilúziu. Je presvedčený nielen o svojom pôva-be a ume, ale predovšetkým o oprávnenosti svojho svetonázoru, o správnosti svojho výkladu sveta a svojom nepochybniteľnom mieste na strane víťazov dejín. V každom režime, v každej situácii vie, ako byť víťazom, a tomu prispôsobuje svoje postoje, správanie i lojalitu.

Daniel Luther: *Dobré miesto pre život. Dediny roka na Slovensku* (Marenčin PT, 2021)

Publikácia sprístupňuje poznatky získané prostredníctvom projektu APVV-16-0113 Sociokultúrny kapitál úspešných obcí ako zdroj udržateľného rozvoja slovenského vidieka. Projekt bol zameraný na výskum, analýzu a interpretáciu využitia sociálneho a kultúrneho potenciálu ôsmich úspešných slovenských obcí, nositeľov titulu Dedina roka. Výsledky výskumu môžu byť zdrojom inšpirácie pre zlepšenie

kvality života vo vidieckom prostredí na Slovensku. Výchoiskom bola analýza lokálnych aktivít v hospodárskej, environmentálnej, sociálnej a kultúrnej oblasti (aj z perspektívy kultúrneho dedičstva). Finálnym výstupom je komparatívna interpretácia pozitív (aj negatív) miestnych ľudských a kultúrnych zdrojov. Ambíciou publikácie je poukázať na udržateľnosť vidieckeho spôsobu života a na inovatívne formy vidieckeho hospodárenia a sociokultúrnych aktivít.

Rudolf Sloboda: *Pánsky flám* (Slovart, 2022)

Poviedková zbierka, ktorá prvý raz vyšla v roku 1986, pokrýva všetky Slobodove témy: vzťahy medzi mužom a ženou, otcou a synom, vzťah v pracovnom kolektíve i v rodine. Navonok sa poviedky javia ako humorné, no dovnútra sú vážne, odkrývajú vnútorné stavy a zážitky človeka tej doby.

Michael Greger: *Ako nediétovať* (Noxy, 2022)

Prevratná metóda vedúca k úspešnému, no najmä trvalému schudnutiu. Máte pocit, že každý mesiac prináša novú diétu, ktorá vám zaručí, že sa zbavíte nadbytočnej hmotnosti raz a navždy? Napriek tomu miera obezity stále rastie a s ňou rastie aj počet chorôb a zdravotných problémov. Je čas na iný prístup. Dr. Michael Greger je medzinárodne uznávaný odborník na výživu, lekár a zakladateľ webovej stránky NutritionFacts.org, zároveň je aj autorom bestselleru *Ako nezomrieť*, v ktorom upriamuje svoju pozornosť na najnovší výskum hlavných príčin – a liečebných postupov – obezity. Vo svojej druhej knihe *Ako nediétovať* sa zameriava na optimálne kritériá umožňujúce chudnutie a poukazuje na to, ako potraviny ovplyvňujú zdravie a dlhovekosť. Rozoberá aj kľúčové zložky ideálnej diéty na chudnutie – faktory, ako je hustota kalórií, index inzulínu a vplyv potravín na črevný mikrobióm. V neposlednom rade vysvetľuje, aký význam má rastlinné stravovanie pre úspešný výsledok. Ako však nedržať neustále diétu, ale zdravo žiť, ide nad rámec potravín. Dr. Greger identifikoval dvadsaťjeden urýchľovačov chudnutia, ktoré sú k dispozícii nášmu telu, a to pomocou najnovších objavov v oblastiach, ako je napríklad chronobiológia, s cieľom odhaliť faktory, ktoré maximalizujú prirodzené schopnosti spaľovania tukov. Od základov zostavil aj sprievodcu chudnutím. Uplatňuje v ňom nadčasový proaktívny prístup, ktorý obstoje v každom novom diétnom trende. Kniha *Ako nediétovať* je plná praktických rád a priekopníckeho výskumu v oblasti stravovania. Ukončí diéty a nahradí tieto neustále boje s chudnutím jednoduchým, zdravým a udržateľným životným štýlom.

Jana Bašnáková – Eva Vavráková – Jana Zemandl: *Psychológia pre milujúcich rodičov. Prvý rok s bábätkom* (Slovart, 2022)

Druhé vydanie mimoriadne obľúbenej publikácie! Kniha je doplnená o dve kapitoly (jedna je zameraná na bábätká, ktoré sa nevyvíjajú podľa tabuliek a druhá myslí na rodičov detí) a vychádza v novej grafickej úprave s ilustráciami Daniely Olejníkovej. Tri psychologičky, vedkyne a mamy detailne rozoberajú prvý rok bábätká. Venujú sa témam, ktoré sú s týmto obdobím úzko späté – vzťahová väzba, temperament, plač a spánok bábätká, jeho emočný aj rozumový vývin. Svoje tvrdenia majú podložené svetovými výskumami, no formulujú ich zrozumiteľne a prívetivo. Zameria-

vajú sa na praktické témy, ktoré rieši každý rodič – nechať dieťa plakať, alebo ho hneď brať do náručia? Čo robiť, aby dobre spalo? Čo dieťaťko stresuje a ako mu pomôcť? Koľko a ako bábätko stimulovať? Čo je najdôležitejšia úloha rodičov počas prvého spoločného roku s bábätkom, aby mu postavili základy pre šťastný život? Kniha je základným sprievodcom rodičov na ich spoločnej ceste s bábätkom. „Veríme, že ak sa budeme k našim deťom správať od prvého dňa s rešpektom, bez popierania ich potrieb a emócií, s pridaním pevných hraníc a pozitívnej disciplíny, vyrastú z nich šťastní a zodpovední dospelí. Veríme, že títo malí ľudia, ktorých nadovšetko milujeme, môžu mať krásny život, môžu byť zdraví, veselí a dobrosrdeční. Môžu veriť sami v seba a v iných ľudí. A predovšetkým, žiť svoj život s ľahkosťou a mať radi seba a iných takou láskou, akou boli milovaní a prijímaní, od kedy sú.“

Pavol Dinka: *Planéta na rázcestí* (Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov, 2021)

V sérii jedenástich pandemicko-literárnych esejí prejavil autor nielen výnimočnú erudovanosť v oblasti najnovších filozofických, sociologických či politologických trendov, no aj obdivuhodnú rozhladenosť v svetovej i slovenskej umeleckej literatúre s odkazmi na významné diela výtvarného či hudobného umenia.

Tatiana Pavlovičová a kol.: *Navzájom lepší* (Libros, 2021)

Navzájom lepší v profesii, živote, vzťahoch. Stať sa vzájomne lepšími verziami seba samých. Prinášame pohľad na psychohygienu ako na súčasť duševného zdravia. So zámerom hľadania príčin v sebe samom, rozpoznávaním podstaty života. Ponúkame ucelené nazeranie na cestu, na ktorej môžeme odhaľovať naše naučené reakcie, odkrývať podstatu zmyslu života a zároveň nachádzať nástroje vedúce k zmene. Naším zámerom je nazrieť na rovnováhu v živote a prebratie zodpovednosti za svoje vlastné prežívania a rozhodnutia. Popisujeme putovanie seba samého na ceste za zmenou, s dôrazom na sebareflexiu. Nájdete tu prelínajúce sa pravdivé príbehy poskytovateľov a inšpirátorov, ktorí zanechali stopu a skúsenosti vlastnou sebareflexiou. Zároveň chceme odovzdať skúsenosti, ako si udržať profesijnú a osobnostnú vášeň k službe, k pomáhajúcim profesiám. Odhaľujeme vlastné cesty viacerých z nás, z rôznych oblastí pôsobenia a z rôzneho smerovania. No cieľ je rovnaký. Žiť život v radosť a naplnení. Jednoducho, tu a teraz. Vďaka Prvému podpornému projektu pre pomáhajúce profesie 5P sú súčasťou knihy aj konkrétne nástroje, ktoré vznikli priamo z potrieb účastníkov. Teoretické a praktické spracovanie témy je tiež doplnené sebakoučovacími kartami, ktoré sa môžu stať jedným z nástrojov na ceste sebaopoznávania. Pozývame vás na púť vlastného ja. Doprajte sami sebe príležitosť niečo v nej uvidieť a nájsť. Každý v nej v konečnom dôsledku uvidí aj tak niečo iné a len to, čo vidí on sám.

Peter Nagy: *O princeznej Eleanore* (Albatros, 2022)

Dobrodružná rozprávka od slovenského autora! Kde bolo, tam bolo, bolo raz jedno kráľovstvo. Žili v ňom kráľ, kráľovná a malá princeznička Eleanora. Jedného dňa sa Eleanora prebudila, prehládala celé kráľovstvo, no nikde nemohla nájsť mamičku. Kde je? Čo sa stalo? Zbalila si teda pár vecí do batôžka a vydala sa ju hľadať. Čaká vás príbeh

plný dobrodružstiev, kúziel, zaklínadiel, víl, ježibáb, čarodějníkov a iných rozprávkových bytostí. Naberte teda odvalu a pomôžte princeznej Eleanore vyslobodiť kráľovnú!

Kol. aut.: Mytopédia. Encyklopédia mýtických bytostí a ich magických príbehov (Stonožka, 2022)

Vyďte sa na dobrodružnú výpravu do magickej ríše fantastických bytostí zo všetkých kútov sveta. Mýty a legendy sú staré príbehy, ktoré si ľudia rozprávajú už celé generácie. Hovoria o záhadných magických bytostiach, ktoré medzi nami žijú. Niektoré si možno ľahko pomýlite so známymi zvieratami, ako sú zajace, kone či veвериčky. Na rozdiel od nich však dokážu rozprávať, meniť podobu, čarovať či narásť do obrovských rozmerov. Výnimočnosť iných fantastických tvorov zas rozpoznáte na prvý pohľad. To je prípad drakov, jednorožcov, baziliškov so smrtiacim jedom či obrov. Prečo tieto príbehy vlastne vznikali? Niektoré chceli ľudí varovať pred hrôzostrašnými beštiami, ako bol Grootslang, polohad a poloslon, kým iné sa rozprávali len pre zábavu. Mnohé objasňujú, ako vznikli nebeské javy či veci, ktoré nás obklopujú, napríklad ako Hromový vták spôsobuje búrky alebo ako pavúčí boh Anansi obdaroval ľudí príbehmi. Svet mytologických bytostí je plný tajomstiev a mágie. Táto encyklopédia vás bude sprevádzať na ceste okolo sveta, na ktorej spoznáte viaceré úžasné stvorenia od Pegasa, Chiméry, Krakena či Yetiho až po Dúhovú rybu, Anupa, Zylanta či Bastet a ich fascinujúce príbehy. Podnetia detskú fantáziu a vďaka nim sa deti oboznámia s inými krajinami.

Zuzana Pospíšilová: Zvierací záchranári. Vystrašený zajáčik (Fragment, 2022)

Krásny príbeh z našej prírody o ľuďoch s dobrým srdcom, ktorí pomáhajú zachraňovať zvieratká. Anetka, Matúš a ich kamarát Oliver objavajú vo svojom bunkri na sídlisku kráľika. Napadne im, že je to domáci maznáčik, ktorý niekomu utiekol. Matúšov otec však deťom vysvetlí, že to nie je králik, ale divoký zajac! Jedno daždivé popoludnie začnú nešťastného zajáčika naháňať dva psy. Ušiak zostane vyčerpane ležať v detskom pieskovisku. Deti s oteckom ihneď zavolajú do záchrannej stanice, aby im prišli na pomoc. Bude zajáčik v poriadku?

Kol. aut.: Knižka Abeceda a Čísla trocha inak (Wintrend, 2021)

Predstavujeme Vám nezabudnuteľnú knižku o písmenách a číslach. Vedeli ste, že učenie písmen a čísel môže byť zábavné a veselé? Neváhajte a objavujte písmená a čísla pomocou vizuálnej techniky učenia. Knižka *Abeceda a Čísla trocha inak* v sebe ukrýva nádherné pestrofarebné ilustrácie a veselé básničky. Súčasťou knižky je princíp vizuálnej techniky učenia písmen a čísel. Knižka *Abeceda a Čísla trocha inak* podporuje a rozvíja vizuálnu predstavivosť a myslenie, sluchovú pamäť a sluchové vnímanie, plynulosť reči a slovnú zásobu, zrakovú pamäť a zrakové vnímanie, mentálny vývoj dieťaťa, koncentráciu a pozornosť, schopnosť rozoznávať písmená, schopnosť rozlišovať kvantitatívne hodnoty čísel, predstavu početnosti, zručnosť vymenovať číselný rad, rozoznávanie grafického zápisu čísel, základné matematické zručnosti a matematické myslenie.

*Sokolská jednota Vídeň III/XI
přeje svým členkám a členům
vše nejlepší do nového roku 2022
a hlavně hodně zdraví!*

Výročí Sokola pražského

Před 160 lety, 16. února 1862, Miroslav Tyrš a Jindřich Fügner založili Tělocvičnou jednotu pražskou, první českou tělovýchovnou organizaci, která se později přejmenovala na Sokol pražský.

Okolnosti vzniku Sokola jsou spjaty s uvolněním poměrů v Rakousko-Uhersku. Byly zakládány různé kulturní vlastenecké spolky, dařilo se různým tělocvičným ústavům. Mezi ně patřil také český ústav Malypetrův, který později sehrál důležitou roli při založení Sokola. Jedním ze cvičenců a později cvičitelů totiž byl Miroslav Tyrš. Ten oslovil české cvičence Schmidtova ústavu a získal je pro založení českého tělocvičného spolku. Spolu s Juliem Grégrem připravili znění stanov nově vzniklé Tělocvičné jednoty pražské a předložili je na c. k. místodržitelství v prosinci 1861.

Stanovy byly schváleny, a tak byla do Malypetrova ústavu v Panské ulici svolána na 16. února 1862, což je datum dnes považované za založení Sokola, ustavující valná hromada. Dostavilo se na ni 75 členů. Starostou byl zvolen Jindřich Fügner, místostarostou, později náčelníkem, Mi-

Miroslav Tyrš

roslav Tyrš. Hlavním heslem, kterérazil Tyrš, bylo „Tužme se!“, Barák navrhl pozdrav „Nazdar!“, Fügner tykání a oslovení „Bratře“, Mánes namaloval první prapor a skicu prvních krojů.

Cvičení v Sokole bylo zahájeno již v březnu 1862. Od začátku vznikaly mezi dvěma skupinami vedoucích činovníků diskuse o programu nového spolku. Skupina kolem Tyrše a Fügnera prosazovala hlavně cvičební náplň, ostatní členové výboru v čele s Thurn-Taxisem propagovali spíše účast na různých veřejných slavnostech a společenských událostech.

Cvičební program byl již tehdy značně progresivní – kromě cvičení prostných, pořadových a cvičení na náradí se cvičenci věnovali také disciplínám jako šerm, vzpírání, zápas, vrh břemenem a základům atletiky (běhy a skoky).

V Sokole byl také bohatý společenský a kulturní život. Konaly se vzdělávací přednášky, hudební, divadelní a loutkové soubory, koncerty, plesy a zábavy.

www.sokol.eu (redakčně zkráceno)

Sokolská župa rakouská
1010 Wien, Drachengasse 3/5
www.sokol-wien.com
E-mail: sokol@sokol-wien.at

Starosta:
dr. Thomas FREY-MATERNA
E-mail: materna@aon.at
Tel./fax: ++43 1 604 87 04

Sokol informuje

Jako tělovýchovný spolek s dlouholetou tradicí Vám Sokol nabízí sportovní hodiny vedené školenými vedoucími s velkou praktickou zkušeností.

Přijďte se podívat,
srdečně Vás zveme!

Náčelnictvo a cvičitelé
Sokolské župy rakouské

Náčelnice: dr. Daniela FREY-MATERNOVÁ
Náčelník: Mag. Stanislav ŠTĚRBA

e-mail: jar.hovorka@gmx.at
jednatelka

Sokolský adresář:
www.sokol-wien.com

Česká obec sokolská
Tyršův dům – Újezd 450,
118 01 Praha 1
Tel.: ++420 257 007 111
Fax: ++420 257 320 580
www.sokol.eu

Cvičení rodičů s dětmi

Cvičíme
každý pátek
16:00 – 17:00
Bližší informace:
Mag. I. MÜHLBERGEROVÁ
tel.: 480 49 14

Župní družstvo volejbalu (vedoucí odboru Anton Florián, tel. 01/586 86 86)
23, Anton-Baumgartner-Strasse – kulatá hala Alt-Erlaa

Čtvrtek	19:30 – 21:00	odbíjená (muži)
---------	---------------	-----------------

Župní trénink ve stolním tenise (info: Pavel Vlček, tel. 0680 3107573)
17, Steingasse 7 – sokolovna

Středa	19:00 – 21:00	stolní tenis
--------	---------------	--------------

Župní zdravotní cvičení
17, Steingasse 7 – sokolovna

Úterý	16:00 – 17:30	ženy a muži
-------	---------------	-------------

Sokol Vídeň I/V
3, Sebastianplatz 3 – tělocvična školy Komenský

Úterý	19:30 –	rekreační volejbal
-------	---------	--------------------

Sokol Vídeň II/XX/XXI (Info: Věra Mottlová, tel./fax: 01/2728326 od 10:00)
21, Roda-Roda-Gasse 7

Úterý	18:00 – 21:00	míčové hry (ženy + muži)
-------	---------------	--------------------------

Sokol Vídeň III/XI
Info (volejbal): N. Stěrbová, tel. 0650/967 80 80, e-mail: K.Sterba@gmx.at
3, Sebastianplatz 3 – tělocvična školy Komenský

Čtvrtek	19:00 – 21:00	gymnastika (ženy a muži)
---------	---------------	--------------------------

Sokol Vídeň X
10, Angeligasse 21 – sokolovna
E-mail: sokol-10@chello.at
Tel. a záznamník: 01/600 20 20

Úterý	18:00 – 21:00	stolní tenis
	18:00 – 19:00	showdance Sokol X
	19:00 – 20:00	aerobic Sokol X
	20:00 – 22:00	fotbal Sokol X
Středa	19:00 – 21:00	Volejbal Sokol III
	09:00 – 10:30	jóga Sokol X
Čtvrtek	15:30 – 19:00	SVS (dorostenci, Sokol V U-17)
	18:00 – 21:00	stolní tenis
	19:00 – 21:00	SVS (Sokol V)

Sokolská jednota Tyrš XII/XV
Info: jar.hovorka@gmx.at, tel. 0699/12 68 12 46
Jednota cvičí v sokolovně 10, Angeligasse 21.

Pondělí	19:30 – 21:00	míčové hry (muži)
Čtvrtek	16:30 – 17:20	rodiče s dětmi a předškolní děti
	17:30 – 18:45	základní sport, gymnastika (žactvo 6-14 let)
	19:30 – 20:30	kondiční a posilovací cvičení na hudbu (ženy + muži)

Sokol Vídeň XVI/XVIII
17, Steingasse 7 – sokolovna, tel. 01/480 14 55

Pondělí	16:30 – 17:30	cvičení rodičů s dětmi
	19:00 – 21:00	trénink oddílu stolního tenisu
Úterý	18:00 – 19:30	aerobik (s Kvetkou)
	19:00 – 21:00	trénink oddílu stolního tenisu
Středa	16:30 – 18:00	florbal žactvo
	19:30 – 21:00	cvičení žen
Čtvrtek	17:15 – 18:30	cvičení žactva
	20:00 – 22:00	cvičení mužů

Akrobatický lyžař Matěj Švancer

Mladičský český talent (* 26. 3. 2004) ohromil v roce 2021 na juniorském mistrovství světa v Krasnojarsku, kde získal dvakrát zlato. Od českých fanoušků to schytává za to, že prý není dostatečný vlastenec. Nadějný akrobatický lyžař Matěj Švancer ale už téměř polovinu života žije a trénuje v Rakousku a přestoupil do tamní reprezentace.

V rozhovoru pro Aktuálně.cz přiznal, co ho k jižním sousedům táhne a jak tam bojuje se školou:

Já bych rad vysvětlil, že důvody ke změně nejsou v tom, jestli se mám v české či rakouské reprezentaci hůř, nebo lépe. Moc si vážím toho, že mi Svaz lyžařů a Dukla chtějí vytvořit dobré podmínky. Ale hlavním důvodem pro přestup je, že trénuji plně s rakouským týmem, nemám jinou možnost tréninku, který se dá skloubit se školou.

V Saalfeldenu chodíte na gymnázium, kde studují lyžaři. Spousta sportovců řeší školu individuálním studijním plánem, něco podobného by nešlo zařídit?

První rok mých freestyle začátků jsem s českou reprezentací zkušel trénovat, ale není to možné, časově se téměř vůbec nesejdeme. Nemám a nebudu mít individuální studijní plán. Naše škola má pro lyžaře upravené studium, mimo sezónu chodíme do školy šest dní v týdnu, v sezóně dva dny. Zbývající tři dny máme tréninky s naším trenérem ze školy a po večerech studium na internátu, o víkendech bývají většinou závody. Máme jinak začátek a konec školního roku, prázdniny i svátky.

V rakouské reprezentaci je mnohem větší konkurence, je to pro vás výzva, nebo naopak jeden z argumentů pro to zůstat alespoň pro olympijské hry v Pekingu ještě mezi Čechy?

Větší konkurence posouvá dopředu, takže určitě je pozitivní mít kolem sebe dobré jezdce. A na závody se od určité úrovně jezdit vyhrávat, a ne se zúčastňovat, takže je logické, že vyberou jen ty nejlepší. Mým cílem je co nejvíce se zlepšovat. K jakým výsledkům to povede, neumím odhadnout, jsem teprve na začátku.

Můžete porovnat, jaké to je chodit do školy v Česku a v Rakousku?

V Česku jsem vychodil jenom první stupeň základky a pak jsem nastoupil do Rakouska na víceleté gymnázium. Jsou to dva různé typy škol, nedá se to porovnat. Zdá se mi, že známkování je v Rakousku přísnější, písémka napsaná

pod 55% bodů znamená pětku. První čtyři roky jsem byl ve sportovní třídě a i tam měl z tělocviku jedničku málokdo, trojka není neobvyklá, je to přece dobrá známka, že?

Co musí mladý akrobatický lyžař udělat pro to, aby už v nějakých patnácti letech zářil na mezinárodní scéně jako vy?

Určitě ho to musí bavit. Já jsem se na freestyle odmalička nikdy cíleně nepřipravoval, tohle byla teprve moje třetí sezóna, z toho druhá, kdy jsem plně trénoval. Předtím jsem jezdil závody ve sjezdovém lyžování, moje první pořádné freestyle lyže jsem vyhrál jako cenu za první místo v obřím slalomu na Internationale Kidstrophy v Zauchensee. Takže pro freestyle je určitě dobré umět i lyžovat. Pomůže to lépe ustát triky.

Co na Váš sport říkají rodiče, podporovali vás odmalička, nebo se o Vás spíš báli a zrazovali Vás?

Rodiče mi fandí, prý jsem odmalička všude skákal, tak se to alespoň snažili regulovat tím, že mě přihlásili na gymnastiku, abych se naučil dopadat. A ono se to za pár let hodilo.

Venkovní výstava v centru Prahy ukazuje českou účast na olympiádách

Slavné nebo naopak méně známé okamžiky z historie československé a české účasti na letních i zimních olympijských hrách ukazuje výstava v Praze v ulici Na Příkopě. Připravila ji Česká tisková kancelář (ČTK) a představuje na ní snímky především svých reportérů jak ze svého bohatého archivu, tak i z dalších zdrojů. Venkovní expozice *Olympijské okamžiky* bude přístupná přibližně měsíc.

Po dalších zastávkách se do Prahy vrátí v květnu, kdy bude na Pankrácké pláni a také na promenádě u Czech Photo Center v Butovicích. Po olympijských hrách v Pekingu se pravděpodobně složení fotografií na výstavě upraví. Nyní nabízí 152 velkoformátových fotografií a vedle historických snímků jsou na ní k vidění i úspěchy českých sportovců na poslední letní olympiádě v Tokiu.

Na výstavě se autorsky podíleli bývalý dlouholetý vedoucí sportovní redakce ČTK Ladislav Josef, který se jako reportér zúčastnil šesti olympiád a na několika hrách byl i mluvčím národní olympijské výpravy. Spolupracoval na ní s šéfredaktorkou zpravodajství ČTK Radkou Matesovou Markovou a šéfredaktorem Fotobanky ČTK Petrem Mlchem, kteří se jako autoři podíleli i na předchozích venkovních fotografických expozicích ČTK.

„Po Okamžicích století, Okamžicích sametové revoluce a Nežádoucích okamžicích jsme se tentokrát rozhodli opustit oblast velké politiky a ukázat mimořádně zajímavé snímky z české a československé sportovní historie, jichž je stoletý fotoarchiv ČTK plný,“ uvedl Petr Mlch. ČTK ke 100. výročí založení republiky a svého založení uspořádala v roce 2018 putovní výstavu *Okamžiky století*, v roce 2019 pak k 30. výročí pádu komunistického režimu výstavu *Okamžiky sametové revoluce*. Na ni v roce 2020 volně navázala výstavou *Nežádoucí okamžiky*, která mapovala manipulaci a cenzuru v žurnalistice.

V rámci výstavy *Olympijské okamžiky* vznikly i speciální díly podcastu Četkast z rozhovorů s olympijskými medailisty a dalšími účastníky olympiád. Odkazy na ně jsou prostřednictvím QR kódů přímo na výstavních panelech. K výstavě ČTK opět připravila i materiály pro školy. (mk)

Zemřel Karel Loprais

Ve věku dvaasedmdesáti let 30. prosince minulého roku zemřel šestinásobný vítěz kategorie kamiónů dakarské rallye Karel Loprais. Podle zdrojů iDNES.cz ležel Loprais v novojičínské nemocnici od začátku prosince a měl covid-19. Infekce zkrátila jeho život.

Ve své době patřil Karel Loprais na Rallye Dakar k nejúspěšnějším účastníkům vůbec. Když v roce 1994 dosáhl svého

druhého vítězství a zároveň šestého místa ve společné kategorii auto-kamión, což je dodnes unikát, získal přezdívku Monsieur Dakar, tedy Pan Dakar.

„Opustil nás muž, který obecně šetřil slovy a ještě méně mluvil sám o sobě. Přesto si svými činy, úspěchy, chováním, jednáním, vystupováním, přístupem k životu, ale i typickým plaše vypadajícím úsměvem získal úctu, respekt a srdce několika generací svých kolegů, soupeřů, fanoušků motoristického sportu i široké veřejnosti,“ napsal jeho synovec a následovník Aleš Loprais.

Přitom se Karel Loprais dostal k závodění náhodou. Během práce v Tatře, kde začínal v osmnácti letech jako montér, se postupně se vypracoval na zkušebního řidiče. Znal dokonce poušť. „V Libyi a Angole jsme testovali nákladní tatrovky, nové modely 815. Jezdili jsme po okrajích pouště, dělali srovnávací testy. Ale do vysokých písečných dun nás zahrnali až při závodě,“ vzpomínal.

V roce 2017 mu prezident udělil medaili Za zásluhy.

Valašský patriot rád poslouchal country hudbu, jeho velkou zálibou byla renovace automobilových veteránů. Mimo jiné pečlivě zrekonstruoval modrou Tatru 805, se kterou Jiří Hanzelka podnikl mezi roky 1959 a 1964 cestu do řady států Asie i Oceánie.

Hokejista Jaromír Jágr slaví padesátiny

Český hokejový útočník, jeden z nejlepších hráčů historie, jehož symbolem je číslo 68, se narodil se 15. února 1972. V NHL hrál naposledy za tým Calgary Flames. Nejslavnější éru ale zažil v Pittsburghu, kam z rodného Kladna odešel v roce 1990. Vyhrál s ním dva Stanley Cupy. Za mořem působil také ve Washingtonu, New York Rangers, Philadelphii, Dallasu, Bostonu, New Jersey a na Floridě. V Kontinentální lize hrál za Omsk.

V roce 1998 výrazně přispěl k vítězství české reprezentace na olympiádě v Naganu. V letech 2005 a 2010 se stal mistrem světa. Je členem prestižního Triple Gold Clubu.

Je držitelem mnoha rekordů a individuálních ocenění: 5× Art-Ross Trophy, 1× Hart Trophy, 3× trofej Lestera B. Pearsona, 12× byl vybrán do All-Star Game NHL, 10× vyhrál Zlatou hokejku. V roce 2019 jej prezident Miloš po druhé vyznamenal medailí Za zásluhy.

Od roku 2011 je většinovým majitelem klubu Rytíři Kladno, za nějž nyní nastupuje v tuzemské extralize.

VZPOMÍNKA

Hana Mašková (26. 9. 1949, Praha – 31. 3. 1972, Vouvray, Francie)

Hana Mašková byla československá krasobruslařka. Už ve čtrnácti letech vyhrála mistrovství Československa, v sedmnácti získala stříbro na mistrovství Evropy a její hvězda stoupala. Spolu se sportovní gymnastkou Věrou Čáslavskou byla Hana Mašková velkým ženským sportovním idolem konce šedesátých let 20. století.

Stala se pětinasobnou mistryní Československa, mistryní Evropy v soutěži žen v roce 1968 ve švédském Västerås, dvojnásobnou vicemistryní Evropy (1967 a 1969) a dvojnásobnou bronzovou medailistkou na světových šampionátech (1967 a 1968). Triumf pak zažila v roce 1968, kdy vyhrála na evropském šampionátu, mistrovství světa a bronz na olympiádě!

Jejím trenérem byl v začátcích Karel Glogar, někdejší mistr republiky v párové jízdě, který kdysi trénoval Áju Vrzáňovou, po něm Jaroslav Sadílek, pod kterým Mašková získala první medaile. Posléze ji trénovala Míla Nováková.

Rok 1969 byl posledním, kdy získala pro Československo medaili, za čtrnáct dnů pak na mistrovství světa v Colorado Springs upadla a musela ze závodu odstoupit. Trenérce pak řekla, že s bruslením končí a symbolicky vyhodila brusle do jezera za hotelem. V květnu téhož roku podepsala smlouvu s Holiday on Ice. V lední revui získala místo první sólistky, hostovala s ní i v Praze a 33 představení vidělo čtvrt miliónu diváků.

Její život předčasně ukončila tragická autonehoda ve francouzské obci Vouvray v roce 1972.

Ludvík Daněk (6. 1. 1937, Blansko – 15. 11. 1998, Hutisko-Solanec)

Atletický svět si na začátku roku, 6. ledna, připomenul pětáosmdesát let od narození blanenského diskaře, olympijského vítěze a světového i evropského rekordmana Ludvíka Daňka. Rodák z blanenských Hořic se sportu věnoval od školních let, zkoušel například lyžařskou severskou kombinaci, ale od svých osmnácti let se rozhodl pro hod diskem.

S velkým odhodláním a sebezapřením ve své sportovní kariéře vytrval i po těžké nehodě a v polovině šedesátých let se poprvé zapsal do evropských a světových tabulek rekordními hody. Čtyřnásobný olympionik pod pěti kruhy startoval poprvé v Tokiu v roce 1964, kdy získal stříbro, o čtyři roky později byl v Mexiku bronzový.

Chvilé triumfu přišla v roce 1972 v Mnichově, kde se stal olympijským vítězem. Aktivní dráhu ukončil v roce 1978 a věnoval se práci trenéra a sportovního funkcionáře.

Ti, kdo jej znali, vzpomínají na muže mohutné postavy, bodrého a připraveného se bavit. Ve sportovním důchodu se věnoval své chalupě, postavené ve vyšších polohách nad Rožnovem pod Radhoštěm, a sledoval výkony svých následovníků – Dušana Valenta a Imricha Bugára.

Nedaleko Rožnova jej také dostihla smrt – 16. listopadu 1998 ve věku nedožitých dvaasedesát let. Skromný a oblíbený Ludvík Daněk nalezl svůj klid na malém hřbitově umístěném ve Valašském muzeu v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm.

Vzpomínka na Petra Uhla

Ve tři hodiny jsem přišel k Uhlům-Šabatům. Haničku (tak jí něžně říkal její otec Jaroslav Šabata) znám už od jejích dvanácti let. Jaroslav byl mým politickým mentorem a také vedoucím mé diplomové práce o Antonioví Gramscim a já jsem s ním na společných procházkách občas přišel až k němu domů a tam se pohybovaly také všechny tři Šabatovy děti: Vašek, Honza a Hanička [= Anna]. Já byl vlastně jen o pár let starší.

Šabatova rodina byla po celá dvě desetiletí ve výrazném odporu vůči rigidnímu „reálně-socialistickému“ režimu a kromě Jaroslavovy manželky si také všichni odseděli pěkných pár let ve vězení. Jaroslavovu manželku jsem jednou také vezl na návštěvu dcerky Anny do opavské věznice. Od čtyřiasedmdesátého roku, když se Petr Uhl s Annou Šabatovou vzali, jsme potom až do našeho vystěhování z Československa v sedmdesátém sedmém roce při našich návštěvách Prahy přespávali u nich a v jejich bytě jsme také v šestasedmdesátém roce podepsali protest proti věznění Plastic People of the Universe.

Když jsem byl potom v listopadu 1989 poprvé zase v Československu a samozřejmě i v Praze, přespal jsem zase spolu se synem Jakubem v Uhlově bytě. Mimochodem, bylo to v den, kdy Petra pustili z vězení a on mluvil na Letenské pláni. Petr s Haničkou byli podle mého soudu nejvýraznější postavy odporu proti režimu. Pamatuji se, jak Hanička šla ve vysokém stupni těhotenství jako „kurýrka“ s materiály Charty do bytů jiných chartistů. A také si cením toho, že jsme v roce 1976 byli já s Nikou první, kterým Hanička přenechala na jednu noc syna Pavlíka, protože jela na důležitou disidentskou schůzku někam na Vysočinu.

Když už jsme žili ve Vídni, pracoval jsem jako vídeňský korespondent Palach Pressu (československá tisková agentura, která byla západními vládami uznána jako legitimní, protože oficiální Československá tisková agentura nepřinášela podstatné zprávy o dění v Československu). Má práce spočívala v tom, že jsem přebíral telefonní rozhovory z Prahy, natáčel je a předával přeložené tiskovým agenturám a zástupcům důležitých západoevropských novin. Moje telefonní číslo dostali moji pražští korespondenti (mezi nimi byl také Václav Havel) od Petra Uhla, který byl i v této věci prostředníkem. Většinou šlo o zprávy Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných. Asi po dvou letech jsem tuto práci předal Ivanu Medkovi, který se potom orientoval na vlastní vysílání zpráv ze Svobodné Evropy nebo Hlasu Ameriky.

Petr s Haničkou měli prsty snad skoro ve všem, co se týkalo odboje proti režimu prosovětského, byrokratického, nesvobodného Československa. A my jsme je oba vysoce cenili a já si myslím, že – ač dostali nějaká vyznamenání – pořád není jejich činnost pro svobodné, demokratické Československo dostatečně ohodnocena, ba naopak se o nich například dnešní mladá generace vlastně nic nedovídá.

Petr Uhl je už delší dobu hodně nemocný. Hanička mě upozornila, že ho budu moci pozdravit jen ve dveřích jeho pokoje. Bylo to jinak: Petr mně s poznámkou, že on vlastně v poslední době nepodává ruce, ale mně ruku podá, ruku stiskl tak silně, že mně to připadalo jako stisk zdravého chlapa. Bohužel tomu tak není. Přesto jsme si asi čtvrt hodiny povídali, vesměs o soukromých věcech, a pak jsem se s Haničkou přesunul do kuchyně a probrali jsme všechno

možné o jejich i našich dětech, co děláme. I soudobé politice v České republice jsme se trochu věnovali.

Jsem tomu víc než rád, že jsem se s Petrem i Haničkou zase po nějaké delší době viděl. Zbytek dne jsem protelefonoval a už nezbylo než stornovat některé další návštěvy. Táňa Zemanová-Radechovská mě potom v sobotu před polednem dokonce doprovodila na Hlavní nádraží, odkud jsem se pohodlným vlakem rozjel zpět do Vídně.

Ludvík Kavín

Sladký život v Gottlandu

Když náš literární kroužek při Komenskyschule na podzim roku 2019 připravil ke 30. výročí tzv. sametové revoluce v mé režii pásmo věnované životu a dílu Karla Kryla, zvedl se v nemalé části publika i mezi samotnými členy kroužku náznak nesouhlasu s některými Krylovými texty, poukazujícími na morální pokles společnosti, včetně mnoha umělců (i Karla Gotta), kteří si v období tzv. normalizace ve snaze udržet kariéru raději zvolili poklonkování komunistickému režimu, než by zůstali věrni svému svědomí a vnitřní svobodě. Karel Gott byl v té době již několik dnů po smrti. Populistický premiér – bývalý spolupracovník StB – i prezident, rovněž bývalý komunista, tehdy vehementně prosazovali Gottův státní pohřeb a nakonec prosadili alespoň obřad ve Svatovítské katedrále.

Jako realizátor pásma o Krylovi, na pozadí jehož života a tvorby měla být znázorněna zrudnost komunisticko-estébáckého režimu, jsem pak byl přímo i nepřímě obviněn z toho, že nectím vůli národa, jehož velká část považuje Gotta za Bohem obdarovaného a milovaného zpěváka, obdivuhodného profesionála a zcela výjimečného umělce. Kdosi mi dokonce vytkl, že prý výběrem některých Krylových textů rozdmýchávám nenávisť, sypu sůl do již dávno zahojené rány – přece jen je tomu již třicet let, co minulý režim padl –, že nectím mrtvé a že jsem vůči Gottovi zaujatý. Přiznávám, že ještě nyní, více než dva roky po uvedení zmiňovaného pásma, se mi dělá špatně, když vidím, že dotyční kritici jsou vlastně emigranti, kteří utekli před lety do Rakouska, aby zde žili ve svobodě, nemuseli dělat kompromisy a ústupky ve svědomí, jak žít ve shodě se zákeřným politickým systémem.

Po více než dvou letech od Gottovy smrti jsme svědky toho, jak se nová generace občanů, nezatížená výchovou a formací v rodinách minulého režimu, dívá na roli Karla Gotta stále kritičtěji. V článku s názvem *Sladký život v Gottlandu*, uveřejněném v sobotní příloze *Lidových novin* dne 22. ledna 2022, rozebírá Gottovo působení Petr Fischer, neváhaje krutě demontovat tabuizované mýty kolem jeho osoby: „Karel Gott celý život trpělivě budoval svůj vlastní mýtus. Neváhal kvůli tomu ani panáčkovat před minulým režimem.“ Na jiném místě píše: „Po krachu komunistického režimu zažila česká společnost velké trzny, které jsou v jistém smyslu symbolickým vymezením přetrvávajícího porevolučního napětí. Pohřby prezidenta Václava Havla, disidenta, který symbolizuje rozchod s minulostí, a zpěváka Karla Gotta, přinášejícího naopak souhlas s tím, co bylo, a odlehčující slast zapomnění.“

Petr Fischer se zamýšlí nad filmy o Gottovi, zvláště nad dílem *Karel* režisérky Olgy Malířové Špátové, dle něhož šlo Gottovi celý život o získání přízně publika: „Gott si celý život pulíroval svůj obraz skrze publikum.“ Jak známo, její

hlavní poradkyní byla Gottova manželka, která se dle Fischera kritickým reakcím vůči Gottovi buď vyhýbala, anebo je bagatelizovala. Proto je taky nutné přistupovat k tomuto filmu ne jako k historicky kritické biografii, ale pod zorným úhlem Gottových úspěchů, jaké měl u publika.

Fischer rozebírá i ještě mnohem kritičtější pohled na tohoto zpěváka v knize hudebního kritika Pavla Klusáka, která vyšla v loňském roce s názvem *Gott. Československý příběh*. Zde píše, že symbióza mezi Gottom a jeho publikem již nezná hranic, že „komunističtí politici používali Gotta a jeho účast na stranických akcích a shromážděních jako důkaz o přirozeném spojení lidu a jeho vládců“. Gott to ovšem dělal rád, protože mu šlo o růst sympatií u svých fanoušků, a dokonce ani koncerty v tehdejším Sovětském svazu nebral jako nutnou úlitbu za to, že mu pak režim dovozoval cestovat do západního Německa, nýbrž jako šanci získat mnohem větší publikum.

Kriticky a věcně se Klusák také zamýšlí nad Gottovou „smlouvou s ďáblem“, tj. podpisem Anticharty v roce 1977. Zatímco ve filmu *Karel* se jeho dvě spoluautorky o tomto faktu zmínily jen velice stroze a znovu z pohledu publika, citující nervózního a dotčeného Gotta („Člověk může mít desítky desek a hromadu skvělých úspěchů, oni budou pořád říkat Anticharta“), jde Klusák mnohem dál. Uvádí věci, které Gotta v žádném případě do role morálního hrdiny nestaví. Cituje Evu Pilarovou, která Antichartu podepsala rovněž, později však přiznala: „Tak jsem se bála, byla to zbabělost, strašně se za to stydím, velice se omlouvám.“ Klusák se dále zamýšlí nad odstíny, jakými Gottova hvěz-

da ozařovala společnost, a píše o „symbolickém smíření s režimem, potvrzení falešnosti hry, která se v normalizaci hraje. Gott je vzorem nepsané dohody s režimem, který za dodržování symbolů souhlasu dostane větší míru volnosti a smí si dělat své...“

Kromě textu Petra Fischera o Gottovi je v obsáhlé dvoustránkové příloze i rozhovor s Pavlem Klusákem o jeho knize. Závěrem mu Petr Fischer klade otázku: „Je Gott současné téma?“ A Pavel Klusák na to: „Podívejte se na diskve, které moje kniha vyvolala na internetu, které mají stovky variant: Komu to prospěje, revidovat příběhy normalizace? Nerejpejte se v tom, hergot! Jedni vlastně nepopírají, že se tehdy dělo něco problematického, ale apelují na to, aby se o tom držel zobák. Jiní dávají najevo, že na podobné převyprávění čekali jako na satisfakci.“

Po více než dvou letech od pásma o Krylovi ve Vídni je tento článek o Gottovi i pro mne satisfakcí. Tehdy mne potěšilo, že většina přítomných pásma opravdu ocenila a docenila. Kritické hlasy byly v menšině, ale jak říká Pavel Klusák, stále je zde mnoho těch, kteří navzdory tomu, že zrušený komunisticko-estébácký režim skončil, jej z nějakých důvodů stále oplakávají. Zřejmě je pro ně výhodnější žít ve lži a nesvobodě než v pravdě a demokracii. Ale takový je život. A jsem vděčný Petru Fischerovi a Pavlu Klusákovi také za to, že svými texty nepřimo vzdali hold velkému českému básníkovi, prorokovi, zpěvákovi a člověku Karlu Krylovi.

Petr Žaloudek, Vídeň, 23. ledna 2022,
zpracováno podle textu *Lidových novin*
z 22. ledna 2022, str. 21 a 22

Novinářka Coudenhove-Kalergi 90

Barbara Coudenhove-Kalergi (* 15. 1. 1932, Praha) je rakouská novinářka, příslušnice rodu Coudenhove, neť spoluzakladatele Panevropy Richarda Coudenhove-Kalergi. Proslavila se cyklem rozhlasových dokumentů o zemích východního bloku, zejména pak o Polsku a Československu.

Dětství prožila v Praze v prostředí německé šlechty. Po odsunu z Československa chodila do školy v Salzburgu a pak pracovala jako pomocnice u dětí v Anglii, po návratu se usadila ve Vídni. Od roku 1975 byla vdaná za bývalého rakouského exkomunistu Franze Marka, který v roce 1979 zemřel.

Poté, co pracovala pro několik zásadních rakouských médií, se proslavila cyklem rozhlasových dokumentů o zemích východního bloku, zejména pak o Polsku a o Československu. Byla při první návštěvě Jana Pavla II. v Polsku a při vzniku nezávislých odborů v roce 1980 v Gdaňsku. Od roku 1980 pracuje v televizi ORF. V letech 1991-1995 byla korespondentkou ORF v Praze.

Václav Havel jí udělil v roce 2001 Řád Tomáše Garrigua Masaryka IV. třídy za podporu demokracie a lidských práv. V roce 2002 se stala členem Fóra pro česko-rakouský dialog. V současné době pracuje jako novinářka na volné noze pro české a rakouské noviny (hlavně pro redakci *Der Standard*) a publikuje knihy o historii a současnosti zemí východní Evropy. Mnoho let se angažovala v pomoci poskytované uprchlíkům, hlavně v tom, že ve svém volném čase zcela dobrovolně učila mládež z exotických zemí němčinu. Za své literární, žurnalistické i charitativní aktivity

Barbara Coudenhove-Kalergi (první zleva) při Českých vídeňských dnech organizovaných Klubem, sál Národní knihovny, Vídeň, 2003

a za šíření tolerance v myšlení a konání lidí obdržela mnoho nejvyšších státních vyznamenání.

Kde se cítíte doma?

Patřím k mnoha lidem, kteří nebydlí tam, kde se narodili, kteří nemají pouze jeden domov, ale mají jich vícero. To bylo v generaci našich rodičů celkem výjimečné, dnes jsou takových lidí milióny. Pro mě jsou důležité především Rakousko, ale i Česko.

A co se týče Vaší identity..., považujete se za Rakušanku, případně Češku i Rakušanku, nebo se přikláníte k tomu, že jste prostě Evropanka?

Považuji se za Rakušanku, ale státní občanství pro mě není

tak důležité. Pracovala jsem v mnoha zemích, takže si myslím, že není to nejdůležitější, jaké občanství máte.

Jaké máte vzpomínky z dětství? Jak se Česko od té doby proměnilo?

Mám jich spoustu. Především krása Prahy je důležitý obraz, který si ze svého dětství uchovávám. Praha se obrovsky proměnila. Po roce 1989 jsem tady pracovala jako novinářka a i za tu dobu prošlo město závratným vývojem. Za mého dětství žila v Praze ještě velká německá menšina, která stejně jako židovská menšina již v Praze není. Československo bylo tehdy multikulturním státem.

Z rozhovoru Marie Bydžovské pro Euroskop

150 let Školského spolku Komenský

26. ledna 1872 byl ve Vídni založen spolek s názvem „Spolek Komenský ke zřízení a vydržování českých škol ve Vídni“ (dnes Školský spolek Komenský), který plně vystihuje cíl této instituce – zajistit pro Čechy ve Vídni, kterých tam tehdy trvale žilo na 150 000, možnost vzdělávat se v mateřštině. Jeho založení a existenci podporovalo mnoho krajských spolků, například Lumír, Slovanská beseda, Akademický spolek, Sokol ad.

Jak potvrdila ustavující valná hromada 21. dubna 1872, měl spolek od počátku slušné jmění a také podporu z Čech od Ústřední matice školské a od města Prahy, takže myšlenka české školy se poměrně rychle zhmotnila. V roce 1881 se podařilo postavit jednopatrovou budovu a v roce 1883 v ní zahájit vyučování. Zapsáno bylo ale 174 žáků, takže rychle musela být přistavěna další dvě poschodí a následovala výstavba dalších škol v dalších vídeňských okresech. V roce 1922 již existovalo sedm obecných českých škol, šest hlavních, jedno reálné gymnázium, jedna obchodní škola, jeden ústav pro ženská povolání, dvě slovanské jazykové školy, sedmnáct opatroven, devět venkovských jazykových škol a Spolek Komenský se podařilo získat pro ně statut veřejných škol. V roce 1936 měly rekordní počet 4 716 žáků. Poslední ze škol, které spolek vybudoval, byla otevřena v roce 1935 na Sebastianplatz 3.

VÝZVA ŠKOLSKÉHO SPOLKU KOMENSKÝ

Potřebujeme vaše vzpomínky! Projekt digitalizace audiovizuální historie (únor – březen 2022)

V rámci jubilejního roku vídeňských Čechů a Slováků popotáváme fotografie, amatérské filmy a videa, ale i písemnosti jako pohlednice a dopisy.

V únoru a březnu 2022 chceme sestavit co nejbohatší archiv, kde v digitalizované podobě uspořádáme vše, co připomíná historii Čechů a Slováků ve Vídni.

Počínaje vlnou, která do centra monarchie přišla v druhé polovině 19. století, si budeme všimnout historických událostí jako reemigrace po druhé světové válce (zelená karta), zlomových let 1968 a 1989 a následného vývoje až po současnost.

Cílem projektu je shromáždit dobové dokumenty, digitalizovat a archivovat je a tím je ukotvit v kolektivní paměti vídeňských Čechů a Slováků. Stále existuje mnoho cenných audiovizuálních důkazů, jako jsou fotografie, amatérské filmy a další dobové dokumenty, které bychom rádi uchovali pro naši společnou historii.

Poskytněte nám prosím své materiály a tím i část své rodinné historie. Zavolejte nebo napište nám v únoru nebo

v březnu a my Vaše cenné dokumenty u Vás vyzvedneme a po digitalizaci Vám je přivezeme zpět. Můžete nám je také přinést nebo poslat. Jako poděkování pro Vás vytvoříme elektronickou verzi Vašich materiálů a předáme Vám ji spolu s originály.

S vašimi dokumenty budeme zacházet s veškerou úctou a vědeckou vážností. Materiály budou sloužit výhradně k účelům odborné historické práce, samozřejmě v souladu s předpisy o ochraně osobních údajů a etosem novinářské práce.

Těšíme se na rozsáhlý audiovizuální archiv vídeňských Čechů a Slováků.

Školský spolek Komenský

1030 Wien, Sebastianplatz 3, sekretariát v 1. patře
tel.: 01-713 31 88-0, e-mail: office@komensky.at

Návrh složení českého poradního sboru u BKA na období 2022-2026

Dr. Vera Gregor, Ing. Karl Hanzl, Mag. Paul Rodt, Mag. Zuzanna Brejcha, Mag. Richard Basler, BSc, BA

LABg. Petr Baxant, BA (SPÖ)

LABg. Christian Hursky (SPÖ)

Jitka Brozak (Grüne)

LABg. GR Mag. Manfred Juraczka (ÖVP)

Mag. Petra Kalousek (nominiert von der Erzdiözese Wien)

FOTOREPORTÁŽ:

11 let s Jiřím Grušou v Rakousku

středa 15. 12. 2021, sál Diplomatické akademie, Vídeň

Mag. Richard Basler

Dr. Jakub Novák (ZÚ ČR)

Prof. Dr. Anton Pelinka

Dr. Jakub Novák (ZÚ ČR), Mag. Gerald Schubert, Dr. Josef Ernst

Dr. Erhard Busek

Dr. Erhard Busek, Prof. Dr. Heinz Fischer, Prof. Dr. Anton Pelinka

Dr. Erhard Busek, Prof. Dr. Heinz Fischer

S. E. Dr. Emil Brix

Mag. Gerald Schubert

Ing. Helena Basler, Prof. Dr. Heinz Fischer

Cimbálová muzika Vonica z jižní Moravy

Pohled do auditoria

Pohled do auditoria

Co o nás napsali:
RÁDIO DRÁTÁK MAGAZÍN

11 let s Jiřím Grušou v Rakousku: Nová publikace Kulturního klubu

Hudební místnost Diplomatické akademie ve Vídni se ještě před Vánoci naplnila nejen blízkými přáteli a kolegy Jiřího Gruši, ale také těmi, kteří dodnes obdivují jeho práci, a to jak tu diplomatickou, tak i literární.

Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku při příležitosti blížícího se vydání nové dvojazyčné publikace s názvem *11 let s Jiřím Grušou v Rakousku* uspořádal vzpomínkový večer na nezapomenutelnou osobnost, která se mj. zasloužila o pozitivní rozvoj česko-rakouských vztahů.

Vzpomínková kniha obsahuje například interview se samotným Jiřím Grušou z doby, kdy v Rakousku končil jako velvyslanec, dále aktuální rozhovor s jeho manželkou Sabine a v neposlední řadě příspěvky od kolegů a přátel, se kterými byl během svého vídeňského období v kontaktu.

Publikace bude k dostání přímo u Kulturního klubu, jak říká jeho místopředseda Richard Basler. Distribuovat ji bude pražské nakladatelství KLP – Koniasch Latin Press a rovněž klagenfurtský Wieser Verlag, jehož majitel Lojze Wieser také dorazil na vzpomínkový večer.

O úvodní slovo se postaral současný ředitel Diplomatické akademie Emil Brix.

Jedním z řečníků večera byl bývalý spolkový prezident Heinz Fischer, který si Jiřího Grušu dodnes cení jako velmi schopného velvyslance a vidí jej jako stavitele mostu mezi Prahou a Vídni.

Vedle Heinze Fischera se na pódiu dále sešli politolog Anton Pelinka, který nastínil tehdejší politickou situaci, a bývalý vicekancléř a ředitel Institutu pro Podunají a střední Evropu Erhard Busek, jeho slovy osobní přítel Jiřího Gruši. Večerem provázela redaktorka *Der Standard* Gerald Schubert.

Minulý rok uběhlo deset let od úmrtí Jiřího Gruši, který svou stopu ve Vídni nesmazatelně zanechal jak na postu velvyslance v letech 1998-2004, tak poté během následujících pěti let jako ředitel Diplomatické akademie. Zasažoval se také silně o vídeňské Čechy, o čemž bude vyprávět v Drátáku Richard Basler, místopředseda Kulturního klubu Čechů a Slováků v Rakousku, který si při vzpomínkách na Jiřího Grušu vybavuje především hluboké a motivující rozhovory.

Díky svému pohledu na Česko zvenčí mohl Jiří Gruša na češství nahlížet střízlivě. Grušovo středoevropanství se zrcadlilo jak v jeho literatuře, tak diplomacii, ale i ve vztahu k české národnostní menšině ve Vídni.

Akci hudebně doprovodila cimbálová muzika Vonica z jižní Moravy; tuto hudbu měl rád právě i Jiří Gruša.

V magazínu Rádía Dráták si společně zavzpomínáme na velkou osobnost Jiřího Gruši, který hrál významnou roli nejen v diplomatických vztazích Rakouska a Česka, ale také v dění české menšiny.

Záznam vzpomínkového večera pořádaného Kulturním klubem na půdě Diplomatické akademie najdete také na YouTube.

Pavla Rašnerová, ORF Volksgruppen

Red. pozn.: Dovolili jsme si převzít text Pavly Rašnerové z ORF Volksgruppen.

České Ozvěny | Slovenské Ozveny | ORF II Wien

13. 2. 2022 | 13:05 hod.

Výstava Hej-hou v Českém centru | Práce dneška jako klíč, který za sebou mnohé zamyká

„Důležité pro nás bylo vytvořit prostor k zamyšlení nad tématem práce. Je tu hned několik různých úhlů pohledu, a proto chceme, aby návštěvník začal přemýšlet nejen nad jeho vztahem sám k sobě a jeho profesi, ale i nad vnímáním ostatních podle jejich profese nebo nad problémy s prací spojenými,“ vypráví do kamery Anežka Jabůrková z kurátorského dua.

Nový román Zdenky Becker | *Es ist schon fast halb zwölf*

Fiktivní příběh opírající se o reálnou korespondenci autorkiných svokrovců z období druhé světové vojny. Hlavní hrdinka románu Hilde sa v starobe prostredníctvom listov vracia do minulosti, kladie si otázky, hľadá na ne odpovede, ale aj odvahu vyrozprávať konečne tajomstvo, ktoré ju už desaťročia ťaží.

Ztráty a nálezy pandemického roku 2021

Zdvojnásobení financování pro všech šest uznaných autochtónních menšin v Rakousku na osm miliónů eur znamenalo v minulém roce významný přelom. Do jejich života to přineslo jistou naději na zachování kultury a jazyka. Koronavirová pandemie ale narušila plány jak vídeňským Čechům, tak Slovákům. O tom, jak se s rokem 2021 popasovaly obě menšiny, Vám v tomto příspěvku povyprávějí jejich zástupci.

Spolkový kalendár 2022 | Žiarivé farby a jemné slová básní

Rakúsko-slovenský kultúrny spolok vydal aj na tento rok svoj kalendár. Spolupracovala na ňom známa maliarka Saša Makarová. Jej zobrazenia charakteristických žien v sýtych, pestrých farbách sú doplnené poetickými textami viďenskej Slovenky Renaty Buczolic.

OHLÉDNUTÍ

Rádía Dráták a Dia:tón

DRÁTÁK (každé pondělí, 21:10-21:40, Radio Burgenland)

31. 1. 2022 | Výstava Hej-hou | Práce dneška jako klíč, který za sebou mnohé zamyká

„Důležité pro nás bylo vytvořit prostor k zamyšlení nad tématem práce. Je tu hned několik různých úhlů pohledu, a proto chceme, aby návštěvník začal přemýšlet nejen nad jeho vztahem sám k sobě a jeho profesi, ale i nad vnímáním ostatních podle jejich profese nebo nad problémy s prací spojenými,“ vypráví do kamery Anežka Jabůrková z kurátorského dua.

<https://volksgruppen.orf.at/cesi/radiotelevize/stories/3139843/>

24. 1. 2022 | Ohlédnutí se za pandemickým rokem 2021

Zdvojnásobení financování pro všech šest uznaných autochtónních menšin v Rakousku na osm miliónů eur znamenalo v minulém roce významný přelom. Do jejich života to přineslo jistou naději na zachování kultury a jazyka.

Koronavirová pandemie ale narušila plány jak vídeňským Čechům, tak Slovákům.

<https://volksgruppen.orf.at/cesi/radiotelevize/stories/3139562/>

17. 1. 2022 | Historik Jan Láníček | Čeští četníci v tereziánském ghettu

„Problém je v tom, že my si vždy představujeme pachatele jako někoho s puškou, ze které střílí, nebo jako toho, který někoho umlátí k smrti nebo který vede lidi do plynové komory v Osvětimi a podobně. Škála toho pachatelství byla za války ale různorodá,“ uvádí dnešní téma Drátáku docent moderních evropských a židovských dějin na Univerzitě Nového Jižního Walesu v australském Sydney Jan Láníček.

<https://volksgruppen.orf.at/cesi/radiotelevize/stories/3138050/>

10. 1. 2022 | Kněz, který ve Vídni propojuje obě české větve katolické rodiny | P. Václav Sládek

Kostely, kde se slouží mše svaté v češtině, bychom ve Vídni našli dva: kostel Nejsvětějšího Vykupitele na Rennwegu a kostel Panny Marie Na Nábřeží v Salvatorgasse. Už dva roky obě společenství propojuje duchovní správce P. Václav Sládek, rodák z Chomutova, a provází je po jejich cestě víry.

<https://volksgruppen.orf.at/cesi/radiotelevize/stories/3137264/>

3. 1. 2022 | 11 let s Jiřím Grušou v Rakousku | Nová publikace Kulturního klubu

Hudební místnost Diplomatické akademie ve Vídni se ještě před Vánoci naplnila nejen blízkými přáteli a kolegy Jiřího Gruši, ale také těmi, kteří dodnes obdivují jeho práci a to jak tu diplomatickou, tak i literární.

<https://volksgruppen.orf.at/cesi/radiotelevize/stories/3136476/>

DIA:TÓN (každé pondělí, 21:40-22:00, Radio Burgenland)

31. 1. 2022 | Nový román Zdenky Becker | *Es ist schon fast halb zwölf*

24. januára sa na pulloch kníhkupectiev objavil už siedmy román spisovateľky Zdenky Becker. Ide o fiktívny príbeh Karla a Hilde opierajúci sa o reálnu korešpondenciu autorkiných svokrovcov z druhej svetovej vojny. Rodinný poklad ako z románu.

<https://volksgruppen.orf.at/slovaci/radiotv/stories/3140567/>

24. 1. 2022 | Galerista Michael Bella | *Od skla k maľbám | Súčasné slovenské umenie vo Viedni*

Nedáľe Botanickej záhrady, na Fasangasse 42 v 3. viedenskom obvode, nájde milovník súčasného umenia galériu Michaela Bellu. Čo galeristu priviedlo k umeniu, aké výstavné projekty už zrealizoval a aj to, s čím sa musel od začiatku pandémie vysporiadať, porozpráva v aktuálnom vysielaní magazínu Rádio Dia:tón.

<https://volksgruppen.orf.at/slovaci/radiotv/stories/3139926/>

17. 1. 2022 | Ocenený šéfkuchár Peter Duranský | Vo svete vôní, chutí a gastronomických pôžitkov

Naším hosťom je Peter Duranský, víťaz slovenského kola najprestížnejšej svetovej kuchárskej súťaže Bocuse d'Or a prvý slovenský kuchár vôbec, ktorému sa podarilo získať michelinskú hviezdu.

<https://volksgruppen.orf.at/slovaci/radiotv/stories/3138881/>

10. 1. 2022 | Spomienky Evy Umlauf | „Ked' som bola malá, myslela som si, že každý má číslo“

V aktuálnom magazíne Rádio Dia:tón si vypočujete rozhovor s Evou Umlauf, prežívšou koncentračného tábora v Osvienčime a mníchovskou lekárkou. Svoj príbeh spísala v knihe *Číslo na tvojom predlaktí je modré ako tvoje oči*.

<https://volksgruppen.orf.at/slovaci/radiotv/stories/3137628/>

3. 1. 2022 | Vladimír Vaňo | Pohľad na ekonomickú situáciu po dvoch rokoch pandémie | Bilancia víťazov a porazených

Hosťom prvého tohtoročného Rádía Dia:tón je analytik a publicista Vladimír Vaňo. Absolvent bratislavskej ako aj viedenskej ekonomickej univerzity, bývalý hlavný ekonóm Sperbank Europe pre strednú a východnú Európu vo Viedni a terajší generálny štátny radca na Ministerstve financií Slovenskej republiky.

<https://volksgruppen.orf.at/slovaci/radiotv/stories/3136966/>

Pavla Rašnerová, Miriam Spring

Vánoční koncert v českém kostele na Rennwegu

V úterý 28. prosince 2021 se Kulturnímu klubu podařilo uspořádat jeden z dlouho ohlašovaných a kvůli covidu stále odkládaných koncertů v rámci cyklu staré hudby „Česká hudební Vídeň 2020/21“ ve svátečně vyzdobeném českém kostele Nejsvětějšího Vykupitele na Rennwegu. Byl to druhý koncert (sice s trochu pozměněným obsahem) z ohlášeného cyklu, který připravil Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku ve spolupráci s Nadací pro dějiny kultury ve střední Evropě (Praha) s podporou Ministerstva kultury ČR, rektora kostela Nejsvětějšího Vykupitele P. Patrika Drozdíka (který bohužel v této době ležel na jednotce intenzivní péče v nemocnici – přejeme brzké uzdravení) a České duchovní služby Arcidiecéze Vídeň.

Ve vídeňském kostele Erlöserkirche na Rennwegu se představila dvojice hudebníků vystupujících pod jménem **Terra incognita**. Už název souboru napovídá něco o jejich zaměření, kterým se odlišují od většiny souborů klasičké hudby. Jejich tvorba je totiž postavena na volné improvizaci, takže na každém z jejich koncertů zazní hudba v té konkrétní podobě poprvé a naposledy. **Jiřina Marešová**, která se v listopadu 2021 vídeňskému publiku představila v sólovém recitálu (viz *Kulturní klub 12/2021*, s. 68), vystudovala hru na varhany na pražské HAMU, na Hochschule für Musik und Theater v Hamburku a v řadě mistrovských kurzů. Její specializací a těžištěm její tvorby je právě volná improvizace. Kromě nedávno zrekonstruovaných varhan toho večera Jiřina Marešová uplatnila i cembalo a představila publiku unikátní kopii historického varhanního portativu. Jejím společníkem byl klarinetista **Matouš Vlčínský**. Kromě klarinetu nechal krátce zaznít zob-

cové flétny a svůj hlas, ať už v úvodní adventní písni *Poslán jest od Boha anděl*, v duchovním lidovém nápěvu *Ej, v onen dávný čas*, nebo v chorální antifoně *Hodie Christus natus est*. Právě gregoriánský chorál byl připomínkou dřívějšího působení Matouše Vlčínského v mezinárodně renomovaném souboru *Schola Gregoriana Pragensis*.

Celý koncert byl improvizací, přesto měl svou dramaturgii. Ta sledovala Spasitelův příběh od andělského zvěstování Panně Marii, přes Mariin chvalozpěv *Magnificat* při setkání s Alžbětou, zjevení anděla ve snu svatému Josefovi a poté pastýřům, až po pouť mudrců z Východu za Ježíšem do Betléma a útek svaté rodiny do Egypta. Většina z těchto „zastavení“ zazněla v podobě společné improvizace umělců na samotné téma těchto biblických příběhů. Pouze třikrát se v programu objevilo ve zpívané podobě konkrétní hudební téma, které bylo také následně „rozimprovizováno“. Větší část programu zněla od varhan z kůru, ale v průběhu koncertu několikrát jeden či oba hudebníci sestoupili před publikum do presbytáře kostela k cembalu a portativu. Celý adventně-vánoční příběh uzavřela velká improvizace na zmíněnou antifonu *Hodie Christus natus est*, jež v kláštěrech zaznívá v hodinkovém oficiu na svátek Narození Páně.

Pozorní posluchači mohli v improvizacích rozeznávat hudební inspirace velmi širokého spektra, od lidové hudby moravské i východní přes prvky starých stylových období i soudobé výrazové prostředky. Každý z těchto elementů však byl především ve službě vyprávění hudebního příběhu.

Vedle vynikajících uměleckých výkonů obou protagonistů vzbudil největší pozornost četných návštěvníků originální varhanní nástroj – portativ. Portativ, jak vidíte z obrázků, je malý nástroj, vydávající jedním míškem a dotekem prstů zvuky jako varhany. Může být nošen v ruce a dává mírnější hlas než varhany. Na portativy se hraje jednou rukou, zatímco druhá ovládala měch na zadní straně nástroje. Nejstarší vyobrazení tohoto nástroje je ze 13. století.

Díky opraveným varhanám za cca 40 000 eur mohli mladá česká varhanice s bohatými koncertními zkušenostmi a držitelka mezinárodních ocenění a její hudební partner plně rozvinout své umění.

Srdečný dík patří starostlivému laickému bratru panu Zahradníkovi, který se ochotně postaral o hudebníky (kvůli nástrojům museli přijet již krátce po

Jiřina Marešová a Matouš Vlčínský při koncertu v kostele Nejsvětějšího Vykupitele ve Vídni

Koncert uvedl místopředseda Kulturného klubu Richard Basler

O návštěvníky se starala Eva Zemanová

Jiřina Marešová při hře na portativ

Matouš Vlčínský

Historické hudební nástroje – portativ a cembalo

Návštěvníci koncertu

Sváteční atmosféra koncertu byla umocněna vánoční výzdobou kostela

polední) a také Otci Sládkovi za propagaci koncertu. Děk také patří kolegyni Evě Zemanové (při fotografování si sundala roušku) za pomoc při organizování a pečlivou kontrolu návštěvníků koncertu.

Neobvyklý a inspirativní koncert podnítil fantazii mnoha zúčastněných a připomněl smysl Vánoc.

Redakce & NDKSE

Minulý rok vzpomenu českého skladatele Jaromíra Weinbergera Berlín, tento rok Graz

V poslední době byla znovuobjevena opera *Švanda dudák* od skladatele Jaromíra Weinbergera (1896-1967) s librettem Miloše Kareše díky svému zajímavému tématu a hudebním kvalitám.

Současně se hraje česky s německými titulky v opeře v Grazu (Štýrském Hradci):

- režie a inscenace: Dirk Schmeding;
- dramaturg: Bernd Krispin;
- dirigent: Marius Burkert (11. a 27. 3.), alternativně Robert Jindra (3. 4.).

Dirk Schmeding má již zkušenosti s českým repertoárem, v Braunschweigu režíroval Janáčka i Dvořáka. Představení bylo rakouskou kritikou doporučeno k návštěvě.

Švanda dudák je opera o dvou aktech (a pěti scénách). Weinberger ji dokončil v roce 1926. Libreto je založeno na příběhu Švandy dudáka, který je znám z dramatu Josefa Kajetána Tyla *Strakonický dudák aneb Hody divých žen*. První představení se odehrálo v Praze 27. dubna 1927 v Národním divadle. Velmi úspěšnou premiéru v němec-

kém jazyce v překladu Maxe Broda měla opera ve Vratislavi 16. prosince 1928.

Pro své využití témat z českých lidových pověstí opera ve své době zažívala značný úspěch a byla přeložena do sedmnácti jazyků. Po roce 1932 se opera vytratila z repertoárů operních domů. V Německu to bylo způsobeno především tím, že její skladatel, pražský rodák Jaromír Weinberger byl židovského původu.

Výjev z nastudování *Švandy dudáka* v Grazu

Výtopna

Výtopna – nová česká restaurace – otevřela minulý rok první restauraci v Rakousku, respektive ve Vídni na Naschmarktu. Pivní a masové delikatesy dopravují přímo před hosty vláčky, 15 digitálně řízených mašinek, 600 metrů kolejí a 9 padacích mostů. Pivo, které si zde můžete objednat, pochází z malých pivovarů a také si vaří své vlastní. Lokomotivy dopravují ve svých vagónech gurmánům také biohovězí, biosteaky a bioburgery špičkové kvality. V současnosti fungují dvě mateřské Výtopny, a sice v Praze na Václavském náměstí a v obchodním centru Palladium.

Výtopna, Rechte Wienzeile 21/1, 1040 Wien, aktuální provozní doba: Po-Pá 17:00-22:00, So-Ne 11:00-22:00.

Slovenka Nina Poláková se rolí Tatjány rozloučila s Vídní

Baletní představení Johna Cranka *Oněgin* vídeňské Státní opery bylo 11. ledna 2022 věnováno slavnostnímu roz-

Nina Poláková a Eno Peči v baletu *Oněgin*

loučení s bývalou první sólovou tanečnicí Ninou Polákovou. Primabalerína Nina Poláková byla členkou vídeňského Státního baletu od roku 2005 a v letech 2011-2021 zde působila jako první sólová tanečnice. Od sezóny 2021/22 je uměleckou vedoucí slovenského Národního baletu, kde v roce 2003 začala její baletní kariéra. Tatjána je její zamilovaná role, především proto, že zde měla možnost ukázat širokou paletu citů.

Premiéra baletu *Oněgin* choreografa Johna Cranka (1927-1973) byla uvedena v roce 1965 souborem stuttgartského baletu. K baletu byla použita hudba Petra Iljiče Čajkovského, ne však z jeho opery *Evžen Oněgin*, ale z jeho různých děl, která vybral a pro potřeby baletu upravil Kurt-Heinz Stolze (1926-1970).

Ohlédnutí se za pandemickým rokem 2021

<https://volksgruppen.orf.at/cesi/radiotelevize/stories/3139562/>

Zdvojnásobení financování pro všech šest uznaných autochtonních menšin v Rakousku na osm miliónů eur znamenalo v minulém roce významný přelom. Do jejich života to přineslo jistou naději na zachování kultury a jazyka. Koronavirová pandemie ale narušila plány jak vídeňským Čechům, tak Slovákům.

O tom, jak se s rokem 2021 popasovala česká národnostní menšina, Vám v aktuálním Drátáku (24. 1.) povprávěli její dva zástupci – Karel Hanzl, předseda Školského spolku Komenský, a místopředseda Kulturního klubu Čechů a Slováků v Rakousku Richard Basler.

„Globálně byl úspěšný, ačkoliv byl těžký všemi přerušováními lockdownů, ale nakonec se nám podařilo tuhle náročnou a komplikovanou situaci vyřešit,“ hodnotí pandemický rok 2021 Karel Hanzl.

„Pandemie samozřejmě neumožnila provést různé akce – koncerty, přednášky. Museli jsme je několikrát přerušovat, někdy i odříct. Celkově ta doba znamenala složité propagování a plánování. Co se týká časopisu Kulturního klubu, tak ten má tu výhodu, že jej pandemie neohrožuje, funguje dále. Mohli jsme jej rozšířit a vydat více čísel,“ hodnotí Richard Basler druhý pandemický rok.

Pavla Rašnerová, ORF Volksgruppen (redakčně zkráceno)

V Asparnu postavili repliku velkomoravské rotundy z Pohanska

Centrum MAMUZ (Mistelbach-Asparn-MUuseumsZentrum) je zážitkovým muzeem pravěku, raných dějin a středověké archeologie. Vzniklo sloučením muzeí v Asparnu a Mistelbachu. Replika kostela na Pohansku, představená koncem loňského října, je první z plánovaného souboru raně středověkých budov centra MAMUZ.

Rakušané po konzultacích s moravskými kolegy používali při stavbě rotundy dobové nástroje, suroviny a technologie. Replika stavby sice stojí v Dolním Rakousku, to ovšem neznamená, že chybí prostorová souvislost s Velkou Moravou, jak vysvětlil vědecký vedoucí muzea Franz Pieler. Tezi o vlivu Velké Moravy potvrzuje i Jiří Macháček z Ústavu archeologie a muzeologie na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně, který se dlouhodobě zabývá velkomoravským hradištěm na Pohansku.

Asparn je nyní jediným místem, kde si zájemci mohou prohlédnout kopii rotundy z Pohanska, jak nejspíš skutečně vypadala.

Ohlédnutí

30. 9. – 2. 10. 2021 proběhla konference v Klagenfurtu/ Celovci na téma Rozvoj práv národnostních skupin v pohybu času / Volksgruppenrechte in Bewegung; současně, ale odděleně probíhal Evropský menšinový kongres.

Vedle příspěvků týkajících se právních předpisů se diskutovalo o školství a zachování slovinského jazyka na území, kde je tento jazyk rakouským státem uznán, ale i tam, kde tomu tak není. Což se ovšem dá aplikovat i na další národnostní menšiny. V závěrečné diskusi hojně navštívené

konference bylo mj. konstatováno, že problémy a starosti uznaných národnostních menšin v Rakousku nejsou zásadním tématem nejen pro většinové obyvatelstvo, ale ani pro politiky, kteří někdy nerozlišují mezi autochtonní (národnostní) menšinou a menšinou. Rovněž bylo řečeno, že ani Evropská unie nejeví velký zájem o otázky a problémy národnostních menšin. Dalším výsledkem konference bylo konstatování nutnosti propojení mezi všemi spolky všech národnostních menšin, pokud o to budou mít zájem, dosud běžná výměna názorů na úrovni předsedů poradních sborů již nestačí.

2. 11. 2021 Zemřel menšinový pracovník Jiří Uher.

Jiří Uher se narodil 17. září 1935 ve 3. vídeňském okrese, navštěvoval mateřskou školu v Schützengasse, obecnou školu v české škole spolku Komenský v 10. okrese v Quellenstrasse a hlavní školu v letech 1945-1949 v 3. okrese, Sebastianplatz 3. Vyučil se truhlářem, složil mistrovské zkoušky, pracoval ve firmě Marischka, jako dvaatřicetiletý se osamostatnil a založil vlastní firmu, kterou poté předal synovi.

Celý život žil v prostředí české menšiny, doma se mluvilo česky. Ministroval v českém kostele, byl členem Sokolské jednoty III, účinkoval v divadelním kroužku VII. odboru Jednoty sv. Metoděje. V roce 1967 byl zvolen předsedou VII. odboru JSM a v roce 1986 předsedou ústředí JSM. Jeho zásluhou se vrátila do kláštera JSM na Rennwegu kongregace bratřů těšitelů z Getsemane, došlo ke generální opravě kláštera, znovuotevření sálu v Schützengasse atd. Dlouhá léta předsedal Československému lidovému sdružení, byl také předsedou ústředí Českého srdce, členem Menšinové rady, po mnohá léta byl činný v hotelu Pošta – družstvu Český dům s. r. o. Vždy se zasazoval o udržení VSL, v roli předsedy Českého srdce fungoval jako hlavní sponzor.

V roce 2015 utrpěl mozkovou mrtvici, ze které se rehabilitací a péčí rodiny natolik zotavil, že se opětovně mohl účastnit spolkového života, funkcí se ale vzdal.

Čest jeho památce!

5. 11. 2021 Symposium 100 let Burgenland – kritický pohled do budoucnosti

Organizátor: Wr. ARGE Volksguppen

9. 11. 2021 V Českém centru Vídeň proběhl vzpomínkový večer na básníka, ale také disidenta, diplomata a prezidenta mezinárodního PEN klubu dr. Jiřího Grušu. Vzpomínal prof. Hans Dieter Zimmermann, program proběhl za účasti Grušovy manželky Sabine Grusa.

10.-14. 11. 2021 Veletrh Buch Wien / Kniha Vídeň – (s českou účastí)

Tentokrát neměla Česká republika svůj vlastní stánek, ale i přesto se na veletrhu představila v Donau Lounge spisovatelka Dora Kaprálová s povídkovou knihou *Ostrovky*, Marek Toman s románem *Chvála oportunistu* a Iva Procházková jako autorka knih pro děti. V Českém centru společně s Moravskou zemskou knihovnou a Literárním centrem CzechLit proběhlo setkání s Viktorií Hanišovou, která představila svůj první román *Houbařka*, který vyšel, jak jsme Vás již informovali, v němčině v nakladatelství Wieser Verlag v Klagenfurtu.

16. 11. 2021 Spisovatelka **Markéta Pilátová** se představila v Českém centru Vídeň.

23. 11. 2021 **Prezentace knihy Vítězslav Nezval: *Ein Dichter bei Nacht. Anthologie der Gedichte*** v Českém centru Vídeň

Publikaci v překladu básníka Ondřeje Cikán vydalo nakladatelství Kētos, jež zaštiťuje dvojice Ondřej Cikán a Anatol Vitouch a jejich divadelní a literární skupina Die Gruppe.

Město Vídeň zavádí zóny krátkodobého parkování po celém městě

Od 1. března 2022 dojde ke změně parkovacího systému ve Vídni. Ve všední dny bude parkování po celé Vídni možné jen s parkovacím lístkem, popř. parkovací kartou, výjimku tvoří řídce obydlené či průmyslové oblasti. Zároveň se mění maximální doba stání, cena za parkování bude na celém území města jednotná. Vídeňský magistrát si od tohoto kroku slibuje větší počet volných parkovacích míst, snížení silničního provozu a zlepšení života obyvatel, a vysílá tak jasný signál, že to se zelenou politikou města myslí vážně. Očekává se, že Vídeň bude disponovat cca 470 000 zpoplatněnými parkovacími místy pro vlastníky parkovacích karet nebo pro osoby se zakoupeným parkovacím lístkem. Omezení osobní dopravy má ve Vídni snížit hluk, znečištění ovzduší a v neposlední řadě uvolnit plochy pro jiné využití. Město věří, že tak napomůže ke zlepšení životní kvality obyvatel a jejich životního prostředí.

Obyvatelé Vídně si mohou zakoupit parkovací kartu za měsíční poplatek 10 EUR (+ správní poplatek) a neome-

zeně tak parkovat ve své městské části. Parkovací kartu lze zakoupit online, ale i fyzicky na úřadech města. Parkování mimo vlastní bydliště či pro návštěvníky Vídně bude možné od pondělí do pátku mezi 9:00 až 22:00 hod. (mimo svátky) pouze s parkovacím lístkem, přičemž maximální doba stání je stanovena na 2 hodiny. V nákupních ulicích mohou platit odlišné předpisy, je nutné se řídit místními dopravními značkami. Ve všech zónách krátkodobého parkování je možné využít zdarma parkovacího lístku na 15 minut, tento však nelze kombinovat s dalšími parkovacími lístky. Parkovací lístky jsou k dostání v trafikách, v automatech na cigarety, na čerpacích stanicích, v automatech na jízdenky Wiener Linien či prostřednictvím mobilního telefonu.

EU zařadila české rychlodráhy do hlavní sítě TEN-T

Připravovaná vysokorychlostní trať mezi Berlínem a Vídni, která by měla vést přes Prahu, a také nová vysokorychlostní trať mezi Brnem a Ostravou budou součástí hlavní sítě transevropských dopravních sítí TEN-T. Česko tak bude moci na jejich přípravu a stavbu čerpat peníze z evropských fondů. ČTK to sdělila v tiskové zprávě Správa železnic. První úseky v Česku by se měly začít stavět v roce 2025.

Do hlavní sítě TEN-T tak bude patřit celá část vysokorychlostní dráhy Via Vindobona z Berlína do Vídně. Úseky Lovosice – Praha – Světlá nad Sázavou a Velká Bíteš – Břeclav pak budou součástí hlavní sítě s maximální prioritou financování do roku 2030.

Program podpory českého kulturního dědictví v zahraničí v roce 2022

Důležité informace a doporučení pro krajské spolky k úspěšné realizaci Programu podpory českého kulturního dědictví v zahraničí v r. 2022:

A. Krajský vzdělávací program a výuka českého jazyka a literatury v zahraničí – tato část je v gesci MŠMT. Na jeho implementaci se kromě MŠMT podílí i Dům zahraniční spolupráce (DZS), příspěvková organizace MŠMT, a MZV.

Upozorňujeme uchazeče, že konání kurzů a podmínek vstupu do České republiky se mohou i v letošním roce v návaznosti na aktuální situaci pandemie COVID-19 vyvíjet (v závislosti na nepředvídatelnosti dalšího vývoje situace v jednotlivých zemích, tzn. šíření nákazy, otevřenosti hranic, možnostech povinné karantény a dopravy do/z ČR, povinnosti předložení negativního PCR testu či dokladu o očkování apod.).

1) Semestrální stipendijní studijní pobyty

Stipendia jsou určena pro studenty z řad krajanů s přednostním zaměřením na následující obory: *čeština pro cizince*, dále dle kapacity jednotlivých fakult a úrovně češtiny uchazeče učitelství českého jazyka a literatury, historie, etnologie, dějiny umění a teologie. Jedná se obecně o *obory související s podporou udržení a rozvoje znalosti českého jazyka a literatury*. **Nezbytnou podmínkou účasti v programu je dobrá znalost českého jazyka.**

Podrobné informace jsou k nalezení na webové stránce <http://www.databaze-krajane.cz/modules/krajane/?h=semstay> v rubrice *Programy a sítě*. K přihlášení je potřeba **vyplnit online formulář**.

- Termíny pro zadání přihlášek do elektronického systému:
- pro jednosemestrální studium **v zimním semestru** akademického roku 2022/23 (září 2022 až únor 2023) **do 15. 3. 2022;**
  - pro dvousemestrální studium **v zimním i letním semestru** akademického roku 2022/23 (září 2022 až červen 2023) **do 15. 3. 2022;**
  - pro jednosemestrální studium **v letním semestru** akademického roku 2022/23 (únor 2023 až červen 2023) **do 15. 8. 2022.**

Vyplněnou a vytištěnou přihlášku včetně jedné kopie, tj. celkem 2 exempláře, spolu s životopisem, lékařským potvrzením o způsobilosti ke studiu, podrobným studijním programem, kopií cestovního dokladu a doporučením krajského spolku je třeba zaslat bez prodlení na ZÚ (nejpozději do 10 dnů po termínu pro zadání přihlášek do elektronického systému).

Po akceptaci příslušnou vysokou školou zašle MŠMT prostřednictvím MZV a ZÚ vybraným stipendistům *Rozhodnutí o přiznání stipendia a potvrzení o ubytování*.

Je nezbytné, aby účastníci semestrálního pobytu akceptovali termíny studia dané dokumentem *Rozhodnutí o přiznání stipendia* a absolvovali celé studium včetně zkouškového období.

2) Čtyřtýdenní kurz českého jazyka pro krajan

Termín kurzu: **18. 7. – 12. 8. 2022**

Jedná se o čtyřtýdenní letní kurz určený českým krajanům starším 18 let a žijícím v zahraničí, kteří se chtějí naučit jazyk svých předků nebo se v něm zdokonalit. Mají možnost se seznámit s českou kulturou a poznat část České republiky. Výuka probíhá pod vedením zkušených pedagogů ve skupinách podle pokročilosti jazykových znalostí. Pro účastníky kurzu je připraven bohatý mimoškolní program (besedy, exkurze, přednášky, celodenní výlety). Výuka sestává z celkem 120 vyučovacích hodin ve skupinách rozdělených dle stupně jazykových znalostí. Na závěr obdrží účastníci osvědčení o absolvování kurzu.

Místo konání kurzu: **Poděbrady**

Termín pro zadání přihlášky do elektronického systému na stránce <http://www.databaze-krajane.cz/modules/krajane/?h=langcourse>, rubrika *Kurzy a studenti*, je **do 15. 3. 2022**.

Vyplněnou, vytištěnou a podepsanou přihlášku, tj. celkem 1 exemplář, spolu s doporučením krajského spolku je třeba bez prodlení zaslat na ZÚ (nejpozději do 10 dnů po termínu pro zadání přihlášek do elektronického systému).

Prostřednictvím ZÚ bude vybraným kandidátům doručeno potvrzení o přijetí. Nevybraní uchazeči se mohou stát náhradníky a případné dodatečné přijetí jim bude operativně oznamovat ZÚ na základě pokynu MZV, popř. přímo příslušný referent DZS (při nebezpečí z prodlení). Je nezbytné, aby účastníci kurz absolvovali v plném rozsahu, kurz nelze zkrátit či rozdělit mezi několik účastníků.

3) Dvoutýdenní kurz metodiky výuky českého jazyka pro vyučující z řad krajských komunit

Termín kurzu: **23. 8. – 3. 9. 2022**

Kurz je určen pro vyučující českého jazyka z řad krajanů. Účastníci jsou rozděleni do dvou skupin: učitele u tradičních krajských komunit (*výuka dospělých*) a pedagogové v Českých školách bez hranic a školách podobného typu (*výuka dětí*).

Účastníci absolvují dvoutýdenní intenzivní výuku metodiky s cílem zdokonalit a stabilizovat formy vyučování češtiny. Součástí kurzu je i návštěva odborných pracovišť, která mají vazbu na český jazyk a literaturu.

Místo konání kurzu: **Praha**

Termín pro elektronické vyplnění formuláře dostupného na webových stránkách DZS (<http://www.databaze-krajane.cz/modules/krajane/?h=metcourse> v rubrice *Kurzy a studenti*) je **do 15. 3. 2022**.

Vyplněnou, vytištěnou a podepsanou přihlášku, tj. celkem 1 exemplář, spolu s doporučením krajského spolku je třeba zaslat bez prodlení na ZÚ (nejpozději do 10 dnů po termínu pro zadání přihlášek do elektronického systému, viz výše).

Vyjádření krajského spolku k žádosti svého člena musí obsahovat podporu a zdůvodnění účasti ve prospěch rozvoje výukových a kulturně-osvětových aktivit spolku.

Komise složená ze zástupců MZV, MŠMT a DZS rozhodne o přijetí do kurzu, poté vybraní kandidáti obdrží prostřednictvím ZÚ potvrzení o přijetí. Při výběru účastníků na metodický kurz výuky češtiny je rozhodující i následné uplatnění nově získaných znalostí. Je nezbytné, aby účastníci kurz absolvovali v plném rozsahu, kurz nelze zkrátit či rozdělit mezi několik účastníků.

Důležité:

- Rozhodnutí o přijetí či nepřijetí uchazečů do všech tří částí vzdělávacího programu bude učiněno komisí složenou ze zástupců MZV, MŠMT a DZS.
- Komise zástupců MZV, MŠMT a DZS se schází počátkem dubna 2022, proto **na později dodané žádosti nebude brán zřetel**.
- Vyžaduje-li to vízový režim mezi ČR a konkrétním státem, je účastník kurzu povinen zajistit si příslušné české vízum.

Letní škola (bohemistických) studií

23. července – 20. srpna 2022

55. ročník letní školy (1967-2022)

Program:

Jádro výuky je soustředěno do pěti vyučovacích hodin dopoledne a skládá se z intenzivních jazykových kurzů, speciálních seminářů a přednášek.

Jazykové kurzy jsou rozděleny podle úrovně znalosti českého jazyka:

- pro úplné začátečníky jsou připraveny intenzivní kurzy na bázi angličtiny a němčiny (při naplnění kapacity);
- mírně pokročilí mohou navštěvovat dvouhodinový základní kurz češtiny, dvouhodinový kurz konverzace a hodinový doplňkový kurz; výuka probíhá v češtině;
- pro středně pokročilé, pokročilé a velmi pokročilé je k dispozici dvouhodinový základní kurz, po němž následuje dvouhodinový speciální seminář věnovaný otázkám překladu, stylistiky a české konverzace. Poslední dvě vyučovací hodiny jsou věnovány přednáškám z české a slovanské jazykovědy, české literatury, dějin Moravy a Čech, etnografie atd.

V odpoledních hodinách mají studenti Letní školy možnost navštěvovat hodiny správné české výslovnosti, lexikálně-stylistická cvičení, interpretaci literárního textu a mohou se zúčastnit besed o české hudbě, dějinách umění, městě Brně atd.

Začátečníci I a II mohou své znalosti získané v dopoledních kurzech prohlubovat v hodinách jazykových cvičení. Pro nejpokročilejší je připraven speciální lingvistický a literární seminář. Večery jsou vyhrazeny pro filmová představení, na nichž budou promítány zajímavé české filmy.

Program Letní školy rovněž zahrnuje řadu celodenních exkurzí na historicky zajímavá místa Moravy a Čech. Sekretariát Kabinetu češtiny je připraven umožnit zájemcům samostatnou práci v archivech a knihovnách a na požádání zprostředkuje i individuální konzultace s profesory a dalšími pracovníky Filozofické fakulty Masarykovy univerzity.

Organizace:

Letní školy se účastní reciproční stipendisté českého Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT ČR), stipendisté Masarykovy univerzity a Kabinetu češtiny pro cizince Filozofické fakulty MU, popřípadě i jiných kulturních institucí a samoplátců. Účastníci budou ubytováni v univerzitním letním hotelu. Snídaně a obědy jsou podávány v univerzitní menze.

Další informace a přihláška:

<https://kabcest.phil.muni.cz/kurzy/letni-skola>.

Letní mezinárodní umělecký tábor na faře v Senftenbergu

Fara Senftenberg nabízí možnost pro starší žáky malířských kroužků zúčastnit se mezinárodního letního tábora v městečku Senftenberg v Rakousku. Letní tábor pořádá fara Senftenberg jako část doprovodného programu při příležitosti zhotovení kopie nejstaršího zobrazení obce na vedutě, která se nachází na zámku v Českém Krumlově. Nabízí příležitost pro několik malířů ve věku 15-20 let vyzkoušet si krajinomalbu v malebném okolí zříceniny hradu Senftenberg, který kdysi patřil Eggenberkům (mj. tehdy do Krumlova ze senftenberských vinic přivezli sazenice vinné révy, která se tam dodnes pěstuje).

Sommercamp (letní umělecký tábor v Senftenbergu, Rakousko):

- předpokládaný počet účastníků je cca 10 osob ve věku 15-20 let, účastníci budou z ČR, Slovenska a Rakouska;
- znalost němčiny vítána, ale není nutná, bude zajištěno tlumočení, vše se bude vysvětlovat dvojjazyčně (německy a asi slovensky), pan farář Sordyl mluví polsky;
- v programu bude zejména krajinomalba za použití různých malířských technik, objektem zájmu je hlavně zřícenina Senftenberg a příroda v jejím okolí;
- předpokládaný termín: 1.-5. 7. 2022, místo konání: zřícenina Senftenberg;
- materiál a podklady dodá pořadatel – fara Senftenberg;
- ubytování a stravování hradí také fara Senftenberg, dopravu si hradí účastníci tábora sami;
- v průběhu konání tábora se počítá s dodržáním všech momentálně platných protiepidemických opatření.

Tábor pořádá fara Senftenberg, v případě zájmu prosím kontaktujte p. faráře Paula Sordyla na e-mailové adrese pa.s@aon.at (německy, nebo polsky), popřípadě paní Kateřinu Hlavnickovou, správkyňu mobiliáře ze správy Státního hradu a zámku Český Krumlov, na e-mailové adrese hlavnickova.katerina@npu.cz.

Česká asociace (Czech Association) a Krajský podcast Epimoni-ac

Výhody poslechu podcastů pro české děti ve světě

Podcasting je zatím poměrně nový a dosud málo využívaný výukový nástroj. Jeho nespornou výhodou je jednorázový nebo opakovaný poslech kdekoli a kdykoliv. V autě, po cestě do školy, na kroužky, na nákup. Můžete je poslehnout dítěti při čekání u lékaře nebo třeba jen do oušek před spaním.

Při každodenním životě v zahraničí na češtinu často nezbyvá tolik času, kolik bychom chtěli. Podcast je výborným a efektivním využitím času, který by byl jinak ztracen. Rodič se pobaví též a tíha mluvit česky neleží jen na jeho bedrech. V návaznosti na podcast si pak můžete s dětmi dokonale vymýšlet své verze pohádek a prožít společně kvalitně strávený čas, který si bezesporu všichni užijete. Je to také příležitost, jak děti dostat od neustálého koukání do telefonu a ukázat jim jiný způsob využití času.

Poslech také podporuje oblast lidského učení a pamatování tzv. prosodie, jinými slovy také hudebnost či zvukomalebnost slov. Jedná se totiž o zvukovou stránku jazyka, díky níž dovede posluchač lépe vycítit význam vět z užité-

ho tónu hlasu vypravěče. Sluchová složka má vliv na lidskou paměťovou schopnost stejně jako ty ostatní, vycházející ze zbylých smyslů. Jejich využívání představuje plnohodnotný způsob učení. Děti si během poslechu automaticky samy vybavují v mysli obrazy a učí se rozumově zpracovávat text a současně chápat jeho informační obsah.

Neopomenutelnou devizou je také poskytnutí modelů pro správné čtení nahlas a interpretační přednes, jenž se díky schopnostem zkušeného vypravěče přenáší na malého posluchače soustředěného na mnohem vyšší úrovni než při obvyklém sledování televize.

Informace, včetně toho, jak se zapojit, najdete na našich webových stránkách: <https://czechassociation.org/podcast/>.

Tichý génius Pavol Jozef Šafárik

<https://www.youtube.com/watch?v=CWzso71amVM>

Pozrite si unikátny historický dokument mapujúci život a dielo P. J. Šafárika, ktorý pripravila Matica slovenská v spolupráci s Univerzitou P. J. Šafárika v Košiciach. Doposiaľ v slovenskom priestore nespracovaný dokument prináša jedinečný komplexný pohľad na osobnosť slovenského básnika, historika, etnografa, slavistu a univerzitného profesora, zakladateľa vedeckej slavistiky.

Šafárik pochádzal z evanjelickej učiteľskej rodiny. Podarilo sa mu získať kvalitné vzdelanie – na evanjelickom lýceu v Kežmarku a potom na univerzite v Jene. Počas svojho života pracoval niekoľko rokov ako riaditeľ srbského pravoslávneho gymnázia v Novom Sade. Významnejšie

Max Švabinský: Pavel Josef Šafárik, 1898

však bolo jeho pôsobenie v Prahe, kde sa usadil v roku 1833. Tu sa vypracoval na jednu z vedúcich osobností vedeckého života. Stal sa priekopníkom slavistiky a významnou postavou českého i slovenského národného obrodene. Venoval sa tiež literárnej tvorbe.

Vo svojom vedeckom výskume sa Šafárik primárne zamerával na najstaršie dejiny slovanských národov. Okrem iného je autorom dvoch monumentálnych prác – *Slovanských starožitností* (1837) a *Slovanského národopisu* (1842), ktoré zásadným spôsobom rozšírili poznanie o pôvode a dejinách Slovanov. V *Slovanských starožitnostiach* sa Šafárikovi podarilo vôbec prvýkrát na vedeckej báze pomocou kritického analýzy obrovského množstva písomných prameňov rôznej proveniencie dokázať, že Slovania sú podobne ako Gréci, Rimania, Kelti či Germáni pôvodní a rovnocenní obyvatelia európskeho kontinentu. Slovanický národopis ponúka zasvätený prehľad o súdobom slovanskom svete, o jeho geografickom rozdelení a jazykovej situácii.

Šafárikove práce zaznamenali nebývalý vedecký ohlas. Výrazným spôsobom prispeli nielen k etablovaniu slavistiky, ale aj k politickej emancipácii slovanských národov, pretože sa vďaka nim podarilo dať dovtedy zahmlenej a romantickému myšlienke slovanskej vzájomnosti vedecký základ. Oprávnené sa vďaka nim stal akceptovanou vedeckou autoritou nielen v slovanskom prostredí.

Nová kniha Christiane Ritterové

Nový príspevok česko-nemeckého E*fora predstavil knihu Christiane Ritter nazvanou *Žena v polárnej noci*, ktorou v preklade Violy Somogyi vydalo v roce 2020 nakladatelství Portál

„Je na mieste položiť si otázku, čím text priťahuje po viac než osmdesáti rokoch od svojho vydania. Patrne to nebude len výjimečným prostredím a výjimečnou situáciou pripomínajúcou robinzonádu, navyše veľmi špecifickou, pretože jej celá polovina sa odehráva bez prítomnosti denného svetla. Za tých osmdesát rokov a zejména za posledných dvacet rokov sa naše planéta vďaka internetu a satelitným telefónom ako by podstatne zmenšila a ani samota v arktických či antarktických končinách už nie je tak absolútna. Rovnako vybavenie a oblečenie sa nesmierne zdokonalilo – miera rizika prežívania v extrémnych podmienkach ako by dnes bola menšia (ovšem každoroční mrtví pod Mount Everestem varují). Možná právě proto láká o to více vyprávění z dob, kdy byl člověk odkázán jen sám na sebe, na svou zdatnost, zručnost a zkušenost (a také na notnou dávku štěstí – tento předpoklad ovšem platí dodnes).“

Info: <http://www.ipsl.cz/index.php?id=1987&menu=e-forum&sub=e-forum&str=text.php>

Institut pro studium literatury,
Jankovcova 938/18a, Praha

Neue Artikel im Online-Lexikon (BKGE)

Bundesinstitut für Kultur und Geschichte der Deutschen im östlichen Europa (BKGE)

Kultur und Geschichte der Deutschen im östlichen Europa stehen im Zentrum des Online-Lexikons, das in Kooperation des BKGE mit der Carl von Ossietzky Universität Oldenburg entsteht.

Die Notwendigkeit und der Bedarf an wissenschaftlich fundierten und verlässlichen Informationen über die Kultur und Geschichte der Deutschen im östlichen Europa haben sowohl in der Öffentlichkeit als auch in der Wissenschaft in den letzten Jahren deutlich zugenommen.

Das Online-Lexikon soll diesem Informationsbedarf entgegenkommen und als Nachschlagewerk dienen, das verlässliche Daten bietet, traditionelle Konzepte der Geschichtsschreibung kritisch hinterfragt und auf die gegenwärtigen wissenschaftlichen Forschungen und einzelnen Fachdiskurse verweist. Die Artikel werden von Wissenschaftlerinnen und Wissenschaftlern aus dem In- und Ausland verfasst. Die Form der Online-Publikation ermöglicht eine fortlaufende Aktualisierung und kann zum internationalen Austausch unter den Expertinnen und Experten sowie mit interessierten Nutzern beitragen.

Das Lexikon befasst sich mit historischen Regionen wie Schlesien, Pommern, West- und Ostpreußen, Siebenbürgen oder Banat, aber auch mit den Böhmisches Ländern sowie den deutschen Siedlungsgebieten im Baltikum und in Russland. Für die Gestaltung eines auf Europa ausgerichteten kulturellen Selbstverständnisses bieten gerade diese Regionen Möglichkeiten, da sie sich durch ein vielschichtiges kulturelles Erbe auszeichnen, das unterschiedliche Völker geschaffen haben, die hier über Jahrhunderte hinweg zusammenlebten. In diesen Regionen begegneten sich Sprachen, Kulturen und Konfessionen. Der Erforschung ihrer Wechselwirkungen kommt eine besondere Bedeutung und Mittlerrolle zu.

Interessierte Autorinnen und Autoren sind herzlich zur Mitarbeit eingeladen.

Noch zu vergebende Beiträge sind auf der Seite des Lexikons gekennzeichnet („Autor/-in gesucht“).

Neue Artikel im OME Online-Lexikon 2021/2022

- 2021:
- Fürstenstein/Książ
- Marienwerder/Kwidzyn
- Szegedin/Szeged
- Böhmen
- Kirgisien
- Grünberg/Zielona Góra
- Oberwischau/Вишеул де Сус
- Stuhlweißenburg/Székesfehérvár
- Kuttentberg/Kutná Hora
- Heltau/Cisnădie
- Marienburg/Feldioara
- Deutsch-Weißkirch/Viscri
- Prag/Praha
- Volksdeutsche
- Dux/Duchcov
- Lettgallen (Polnisch-Livland, Inflantien)
- Hultschiner Ländchen/Hlučinsko
- Ostland-Institut, Danzig
- Osteuropa-Institut, München (Regensburg)
- Volksdeutsche
- Vereinigte Verbände heimattreuer Oberschlesier e. V. (VWHO)
- Groß-Nowgorod/Velikiy Novgorod
- Eingliederung
- Integration
- Dünaburg/Daugavpils

- Pilsen/Plzeň
- Institut für Heimatforschung, Käsmark
- 2022:
- Kulturlandschaften

Redaktion:

Online-Lexikon zur Kultur und Geschichte der Deutschen im östlichen Europa

Maria Luft

Bundesinstitut für Kultur und Geschichte der Deutschen im östlichen Europa

Johann-Justus-Weg 147a

26127 Oldenburg

Telefon: 0441/96195-27

ome-lexikon@uni-oldenburg.de

Oldenburg, 18. Januar 2022

Nový esej Přemysla Janýra

Přemysl Janýr: *Kritický esej k zahraničněpolitické orientaci ČR* s mnoha odkazy na málo známé zdroje vyšel na <http://www.janyr.eu/index.php/91-na-spatne-strane>.

Rok vídeňských Čechů a Slováků 2022

Programy v rámci oslav viz www.wien-cz-sk.at.

Dva tipy na začátek května (6.-8. 5. 2022)**1. La Locura (Tango Musik Festival), Innsbruck, Haus der Musik**

Es ist ein Musikfestival, das dabei aber natürlich auch getanzt wird. Im großen Saal des Hauses der Musik im vorderen Bereich ca. 100 Plätze für die Zuhörerinnen und Zuhörer sind vorgesehen. Der Rest ist für das Tanzen hergerichtet.

Auf der Webseite www.lalocuratango.at findet man die Details zum Festival.

Die auftretenden Ensembles – es werden 10 verschiedene aus Argentinien und verschiedenen Ländern Europas sein – stehen fest, das genaue Programm wird in Kürze veröffentlicht.

2. Glz. parallel zu „Argentina-Tango“ startet die Biennale 2022 in Innsbruck.**CÍRKEVNÍ KALENDÁŘ**

Mše svaté se uskuteční za aktuálně platných hygienických opatření!

Od 1. 3. 2022 dochází k úpravě začátku nedělních mší svatých u Panny Marie Na Nábřeží. Nově budou začínat v 8:00 hodin.

Popeleční středa – 3. 3. 2022 – bude slavena jen u Panny Marie Na Nábřeží.

KALENDÁŘ

23. 02. 19:30 Dvořák: Requiem (ORF Radio-Symphonieorchester Wien se slovenskou sopranistkou Simonou Šaturovou)

Velkolepá Dvořákova kompozice, která vznikla na objednávku hudebního festivalu v Birminghamu, měla svoji svě-

tovou premiéru tamtéž 9. října 1891, a to za řízení samotného Dvořáka.

Simona Houda-Šaturová absolvovala bratislavskou konzervatoř, pěvecké vzdělání dále prohlubovala na mistrovských kursech Ileany Cotrubas ve Vídni a u Margreet Honig v Amsterdamu. Je velmi žádanou interpretkou Mozartovských postav a repertoáru období italského belcanta a rovněž renomovanou koncertní pěvkyní. Je držitelkou Ceny Nadace Charlotty a Waltera Hamelových za vynikající pěvecké výkony (Lübeck 2007) a ceny Thálie za nejlepší operní výkon v roce 2001. Pro Slovenský hudební fond např. natočila písňový cyklus *Ad astra* Eugena Suchoně. Zatím poslední její nahrávkou je *Te Deum* Karla Kurpinskeho (s Collegiem 1704 a Václavem Luksem, NIFCCD, 2021).

Große Saal, Wiener Konzerthaus

Tel.: +1 242 002

www.konzerthaus.at

01. 03. 19:30 Janoska Ensemble meets Michael Kamilo
Grosser Saal, Wiener Konzerthaus
konzerthaus.at

05. 03. 18:00 Recitál cimbalistky Lenky Bláhové a jejích hostů
Slovanská beseda, Drachengasse 3, 1010 Wien
Spolek Marjánka

10. 03. 10:00 Ekumenická bohoslužba v katedrále sv. Štěpána ve Vídni

11. 03. 19:30 ORF Radio-Symphonieorchester Wien – Feng – Alsop
Erich Wolfgang Korngold: *Violinkonzert D-Dur*, op. 35
Antonín Dvořák: *Symphonie Nr. 7 d-moll*, op. 70
Grosser Saal, Wiener Konzerthaus
konzerthaus.at

14. 03. 19:30 Španělská chřipka (dokumentární film, Česko, 2021, 52 min.)
Režie: Pavel Šimák
Scénář: Pavel Šimák, Martin Polák
Velvyslanectví ČR, Penzinger Straße 11-13, 1140 Wien

26. 03. 17:00 Představení Medvěd & Muzikál – opakování z listopadu 2021
Divadelní sál školy Komenský, Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Vlastenecká omladina

26. 03. 19:30 Belcea Quartet – Melnikov
Franz Schubert: *Streichquartett d-moll* (D 810), *Der Tod und das Mädchen*
Antonín Dvořák: *Klavierquintett A-dur*, op. 81
Mozart-Saal, Wiener Konzerthaus
konzerthaus.at

27. 03. 11:00 Belcea Quartet – Melnikov
Franz Schubert: *Streichquartett d-moll* (D 810), *Der Tod und das Mädchen*
Antonín Dvořák: *Klavierquintett A-dur*, op. 81
Mozart-Saal, Wiener Konzerthaus
konzerthaus.at

31. 3. 19:30 Rundfunk-Sinfonieorchester Berlin, Fischer Jurowsky

Josef Suk: *Fantastické scherzo*, op. 25
Antonín Dvořák: *Violinkonzert a-moll*, op. 53
Sergej Rachmaninoff: *Symphonische Tänze*, op. 45
Grosser Saal, Wiener Konzerthaus
konzerthaus.at

09. 04. 20:00 Reprezentační a maturitní ples

Parkhotel Schönbrunn, Hietzinger Hauptstr. 10-14, 1130 Wien

27. 04. Ekumenická bohoslužba v katedrále sv. Víta v Praze

VÝSTAVY (výběr)

BELVEDERE

do 29. 05. Dalí – Freud. Eine Obsession

Belvedere
www.belvedere.at

MÖBELMUSEUM WIEN

do 29. 05. Home Stories – 100 Jahre, 20 visionäre Interieurs (mj. Adolf Loos, Josef Frank, Margarete Schuette-Lihotzky, Walter Pichler, Hans Holein)
Möbelmuseum Wien

MAK

do 19. 06. Josef Hoffmann – Pokrok krásou / Fortschritt durch Schönheit

K vidění je více než 1 000 exponátů Josefa Hoffmanna.
Út 10:00-21:00, St-Ne 10:00-18:00

14. 06. – 30. 10. 15 Jahre Josef Hoffmann Museum

Kurator: Rainald Franz, Kustode MAK-Sammlung
Josef Hoffmann Museum, Brtnice
Co-Kurator: Rostislav Koryčánek

Die Ausstellung widmet sich der erfolgreichen Etablierung des Josef Hoffmann Museums als gemeinsamer Außenstelle des MAK und der Mährischen Galerie in Brno. Anhand von Dokumenten und Einzelobjekten lässt sie die Ausstellungen der vergangenen 15 Jahre Revue passieren, die der Wirkung von Josef Hoffmanns Werk auf Zeitgenoss*innen und Gegenwartskünstler*innen sowie -architekt*innen gewidmet waren.

Die Ausstellung ist ein Teil des Projektes ATCZ264 JH Neudigital / Nově digitální und wird aus den Mitteln der Europäischen Union (Programm INTERREG V-A Österreich – Tschechische Republik) sowie durch staatliche Mittel der Tschechischen Republik mitfinanziert.

www.mak.at

Slovenský inštitút

Návštěva Slovenského inštitútu ve Vídni, jakož i dalších institucí, s nimiž Slovenský inštitút plánuje společný kulturní program, je podmíněna epidemiologickým vývojem. O plánovaném programu a jeho případných změnách informuje Slovenský inštitút na svém webu a Facebooku, kde také pravidelně uveřejňuje tipy na slovenskou kulturu online.

24. 02. 18:30 Prezentácia pamiatok Trenčianskeho regiónu – další část přednáškového cyklu s kunsthistorikem Petrom Kresánkom „Potulky po Slovensku – poklady střední Evropy

01. 03. 12:30 Poludňajší koncert

Ďalšia časť z cyklu tradičných lunchkoncertov v Slovenskom inštitúte.

08. 03. 18:30 Vernisáž výstavy obrazov Ľuba a Lindy Hnatovič

Výstava vo Viedni žijúceho slovenského výtvarníka s dcérou + koncert

Slovenský inštitút / Slowakisches Institut in Wien

Wipplingerstraße 24-26, A-1010 Wien

Tel.: +43 1 318 905 5291 |

si.vienna@mzv.sk, www.mzv.sk/sivieden

www.fb.com/SlowakischesInstitutInWien

IG: slowakisches_institut_wien

České centrum ve Vídni

Návštěva Českého centra Vídeň (ČČV), jakož i dalších kulturních institucí, s nimiž ČČV organizuje společný kulturní program, podléhá aktuálně platným epidemiologickým opatřením. Konání živých akcí v ČČV je podmíněno vývojem pandemické situace jak v Rakousku, tak v České republice – řada plánovaných akcí vyžaduje přítomnost českých hostů. O programu a jeho případných změnách informuje ČČV na svém webu, Facebooku a Instagramu, kde také pravidelně uveřejňuje tipy na českou kulturu online.

Podrobnější informace k akcím budou uveřejněny na webu Českého centra Vídeň. Na akce je nutné se registrovat na ccwien@czech.cz / +43 1 535 23 60. Do e-mailu prosím uvádějte celá jména a telefony návštěvníků, kteří se na akci registrují, v případě doprovodné osoby také její e-mailovou adresu a telefon.

do 25. 02. Výstava HEJ-HOU

Umělecká výstava věnovaná kritickému zkoumání tématu práce. K vidění je dvanáct uměleckých děl od deseti umělců a umělkyní ze šesti různých zemí. Představená díla se navíc zaměřují na různé typy pracovních vztahů a na neviditelnost práce samotné. V rámci výstavy se konají doprovodné akce, např. kurátorské prohlídky. Bližší informace naleznete na webu Českého centra Vídeň.

do 25. 02. Výstava Nejkrásnější knihy Rakouska, Německa, České republiky, Švýcarska a Nizozemí 2020

Návštěvníci Hlavní vídeňské knihovny se mohou potěšit pohledem na knihy, jež byly ve svých domovinách ohodnoceny jako ty nejkrásnější. Rakouská typografická společnost ve spolupráci s Hlavní vídeňskou knihovnou uvádí již 19. ročník mezinárodní výstavy.

Österreichische Gesellschaft für Literatur, Herrengasse 5, 1010 Wien

24. 03. 19:00 Prezentace knihy Pavla Pospěcha Neznámá společnost: Pohledy na současné Česko

Sociolog a publicista Pavel Pospěch, který žije od roku 2012 ve Vídni, představí v Českém centru Vídeň svou knihu

Neznámá společnost. Vydejte se spolu s ním a s redaktorem nakladatelství Host Radkem Štěpánkem na „sociologickou expedici do nitra vlastní země“ (2021, Host). Akce se uskuteční ve spolupráci se spolkem Alumni CZ Austria a proběhne v češtině.

Od března 2022 připravujeme **novou výstavu** v prostorách Českého centra. Bližší informace k výstavě naleznete již brzy na webu Českého centra Vídeň.

SOVA

27. 02. 16:00 Fašiangová party pre deti

Pozýváme vás na zábavnú fašiangovú party pre malých a veľkých v spolku SOVA. Čaká na vás veselá pirátska fašiangová party. Nebude chýbať veselá hudba, karnevalové súťaže, hádanky, tance a tradičné fašiangové občerstvenie. Tešíme sa na krásne farebné a výborne naladené fašiangové masky!

Vstupné: dobrovoľný príspevok/ program v slovenčine

Slovenský školský spolok Sova

Slowakischer Schulverein

Otto-Bauer-Gasse 23

11, A-1060 Wien

Tel.: +43 1 596 13 15

E-mail: sova@slovaci.at

www.slovaci.at

Sekretariát: utorok/Dienstag 9:00-10:30, štvrtok/Donnerstag 18:00-19:30

RSKS

Hatha, Yin, fasciálna jóga a jóga Nidra s certifikovanou inštruktorkou

Príď si zacvičiť, nabrať silu, zrelaxovať, zlepšiť vnímanie vlastného tela a mysle a odpútať sa od každodenných starostí. Hodiny sú vhodné aj pre úplných začiatočníkov/začiatočnice. Maximálny počet účastníkov 10, je potrebné sa vopred prihlásiť u Zuzky: 0664/88793731 (SMS / WhatsApp).

Cena: 7 € / 5 € pre členov spolku, prvá hodina 5 € / 3 €;

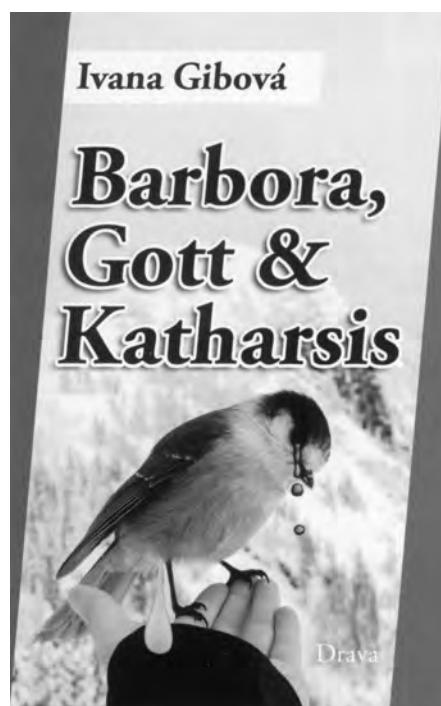
10 vstupov: 50 € / 40 € pre členov spolku

Každý utorok 18:45-20:00 hod. v spolku RSKS, Otto-Bauer-Gasse 23/11

Ivana Gibová: *Barbora, Gott & Katharsis*

Ze slovenštiny preložila Marie T. Cermann.

Vyšlo v nakladateľstve Drava, www.drava.at.

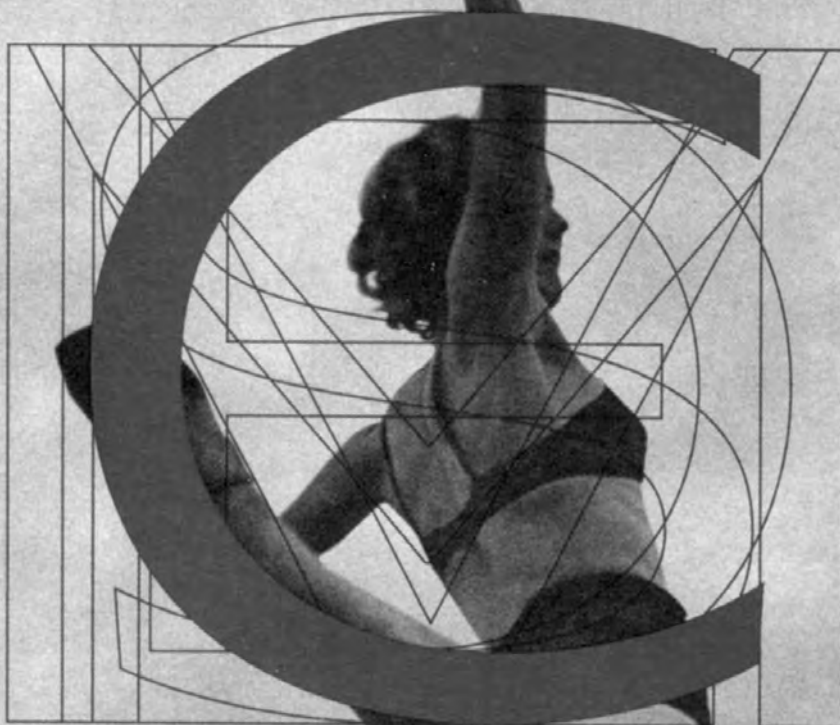
Novela *Barbora, buch & katarze* je v mnohém punkový príbeh mladej ženy, ktorá sa zmieta medzi touhou nájsť sama seba a zároveň samu seba zatratit. Kdo je hlavná hrdinkou? Krásna a trochu drzá Sylvie, ktorá sa vyžíva v sebe-destrukcii alkoholom a lavíruje medzi niekoľkoma mužmi novodobá konkubína? Nebo prekladateľka Barbora, jež hledá

Boha a vnútorný klid? Nebo je to Bůh, který pobaveně pozoruje jejich životní peripetie? Možná jsou jimi všichni.

Mnohovrstevnatý príbeh vyprávěný z niekoľkoma perspektív je bravurně jazykově vystavěn. Neustálé průniky replik, opakování trpkých osudů žen z jedné rodiny je jen zdánlivě povrchním obrazem života v jednom městě, kde se potkávají lidé s „velkým srdíčkem“, alkoholici, mravné ženy s věčně mastnými vlasy a muži hovořící o Kantovi. Gibová se vlamuje do života ženám sledujícím porno a poslouchajícím operu s naprostou přirozeností a lehkostí. Její neotřelý vypravěčský talent, smysl pro sarkasmus i cit pro jazyk ji vynesl taky nominaci na cenu Anasoft litera.

Ivana Gibová (* 30. 10. 1985, Prešov) sa zaoberá predovšetkým postmodernou prózou a súčasnou slovenskou literatúrou. Venuje sa vlastnej prozaickej tvorbe, je laureátkou literárnych súťaží Povedka, Akademický Prešov, Poetická Ľubovňa a víťazkou súťaže Debut 2011. Publikovala v časopisoch *Romboid*, *RAK* a *Enter*. V roku 2013 získala za knihu *Usadenina* cenu Debut roka.

MORAVSKÁ GALERIE

CIVILIZOVANÁ ŽENA

IDEÁL I PARADOX PRVOREPUBLIKOVÉ VIZUÁLNÍ KULTURY

CIVILISED WOMAN

IDEAL AND PARADOX OF THE VISUAL CULTURE
OF THE FIRST CZECHOSLOVAK REPUBLIC

8. 10. 2021—10. 7. 2022

MÍSTODRŽITELSKÝ PALÁC
MORAVSKÉ NÁM. 1, BRNO

Jernej Weiss: *Čeští hudebníci ve Slovinsku v 19. a na začátku 20. století*

Praha: KLP – Koniasch Latin Press, 2021

292 str., 58 obr. v textu
ISBN 978-80-87773-70-3

Česká adaptace Weissovy původní slovinské monografie *Češki glasbeniki v 19. in na začetku 20. stoletja na Slovenskem* (Maribor 2012) představuje dosud nejhlubší sondu do dlouhodobé tradice česko-slovinských hudebních kontaktů v 19. a na začátku 20. století.

V jednotlivých kapitolách autor ukazuje, jak mnohstranně v tomto období čeští hudebníci ovlivňovali slovinskou hudební kulturu a jakým zásadním způsobem přispěli k přechodu od nadšeneckého amatérismu k postupně-

mu kvalitativnímu a kvantitativnímu rozmachu hudebního života ve Slovinsku.

Po úvodním nástinu kulturně politických poměrů v českých a slovinských zemích a osvětlení důvodů zkoumané hudební migrace následuje kapitola věnovaná životu a dílu českých hudebníků působících ve Slovinsku v první polovině 19. století, mezi nimiž vynikl zvláště František Josef Benedikt Dusík (1765-1817), autor prvních symfonií ve Slovinsku. Následující období 1848-1914 je rozčleněno do tematických kapitol líčících aktivitu českých hudebníků jako organizátorů slovinského hudebního života, skladatelů, interpretů, hudebních pedagogů, teoretiků a publicistů. Z více než dvou stovek těchto osobností je zvláštní pozornost věnována autorovi první slovinské národní opery *Gorenjski slavček* Antonu Foersterovi (1837-1926) a vynikajícímu dirigentovi Václavu Talichovi (1883-1961), jenž začal svou kariéru právě v Lublani.

Publikace zařazuje působení českých hudebníků ve Slovinsku do širšího středoevropského kontextu a ukazuje, jak podstatně jejich všestranné aktivity ovlivnily nejen hudební kulturu 19. a začátku 20. století ve Slovinsku.

Tuto i další knihy z produkce KLP si můžete objednat prostřednictvím e-shopu <https://www.koniasch.cz/>.

TSCHJECHISCHES ZENTRUM
ČESKÉ CENTRUM

Herrengasse 17, 1010 Wien

Tel.: +43-1-53 52 360

www.czechcentres.cz/vienna

e-mail: ccwien@czech.cz

www.facebook.com/TschechischesZentrumWien

Po, St, Čt 10:00-17:00

Út 10:00-18:00, Pá 10:00-16:00

(Polední přestávka 12:00-12:30)

Galerie auf der Pawlatsche

Institut für Slawistik
Universitätscampus,

1090 Wien, Spitalgasse 2-4 / Hof 3

www.univie.ac.at/pawlatsche

Obchodní právo a nemovitosti

Adresa právníka / právníčky
v redakci

tel., fax a záznamník:

01 79 88 454 (od 11:00)

VESELÁ ŠKOLA

s celodenní péčí

MŠ / Česká škola / doučování

7:00-17:00 hodin, 0-15 let

Barichgasse 21/4, 1030 Wien

Tel.: 0650 33 23 579

Slowakisches Institut
SLOVENSKÝ INŠTITÚT

Wipplingerstrasse 24-26, 1010 Wien

Po – Štv 10:00-12:00, 13:00-17:00

Pia 10:00-12:00, 13:00-15:00

tel./fax: +43-676-780 5353

www.mzv.sk/sivieden

<https://www.facebook.com/SlowakischesInstitutInWien>

SlowakischesInstitutInWien

si.vienna@mzv.sk

RAKÚSKO-SLOVENSKÝ KULTÚRNY SPOLOK

Sekretariát: út 9:00-10:30, čt 18:00-19:30

Otto-Bauer-Gasse 23/11, 1060 Wien

tel. +43-1-596 13 15, fax +43-1-595 57 99

rsks@slovaci.at, www.slovaci.at

ST. KARL

Kreuzherrengasse 1, 1040 Wien

Heilige Messe

Montag bis Freitag 18:00 Uhr

Samstag Vorabendmesse 18:00 Uhr

Sonn- und Feiertage 9:30 und 11:00 Uhr

Rosenkranz täglich um 17:30 Uhr

in der Kapelle

Beichtgelegenheit eine halbe Stunde vor Beginn der Messen und nach Vereinbarung

Svatá zpověď také v českém jazyce!

Die Kirche ist geöffnet:

Mo-Fr 7:30-19:00 Uhr

Sa 8:30-19:00 Uhr,

So 9:00-19:00 Uhr

Kanzleistunden:

Mo-Fr 8:30-11:30 Uhr

Tel.: 504 61 87, Fax: DW 13

E-Mail: st.karl.wien@aon.at

Haus- und Krankenbesuche und Beichte

mit Kommunionempfang nach Vereinbarung mit der Pfarrkanzlei

Otevřeno vždy od 15. března do 31. října

BIERGARTEN · RESTAURANT

Schweizerhaus

Familie Karl Kolařík

seit 1920

1020 Wien, Prater 116, Tel. 728 01 52

Consultant in der Management Beratung (w/m/d)

Als eine der führenden Managementberatungen in der DACH Region und in CEE helfen wir Unternehmen strategisch voranzukommen, Wachstumspotenziale konsequent zu nutzen, wirksame Strukturen und Prozesse zu etablieren und die Weichen auf Erfolg zu stellen. Dabei beraten wir unsere Kunden branchenübergreifend zu den Themen Strategie, Finanzen & Controlling, Organisation/Transformation, Prozesse, Operations, Supply Chain Management, Einkauf, Vertrieb, IT-Steuerung und Digitalisierung.

Für den weiteren Ausbau unseres Teams am Standort Wien sowie unser Geschäft in Tschechien suchen wir Beraterinnen und Berater, die für eines oder mehrere dieser Themen brennen und mit uns das weitere Wachstum unseres Geschäfts gestalten möchten.

Das erwartet Sie

- Als Teil eines erfahrenen Beratungsteams erarbeiten Sie Lösungskonzepte und Entscheidungsgrundlagen für unsere österreichischen, tschechische und internationalen Kunden
- Sie übernehmen Verantwortung für einzelne Aufgabenpakete und Projektmodule und entwickeln gemeinsam unsere zukünftigen Beratungsansätze weiter
- Sie lernen eine breite Themenvielfalt kennen und spezialisieren sich mit der Zeit in einem der oben genannten Themen oder in einer Branche
- Sie arbeiten in interdisziplinären Teams aus unseren unterschiedlichen Standorten und vernetzen sich dadurch auch international
- Im Rahmen Ihrer Projekte arbeiten Sie eng mit den Kunden zusammen, konzipieren gemeinsam Lösungen in spannenden Arbeitsumfeldern und bauen so neue Kontakte auf
- Neben der Beratungstätigkeit in den Projekten arbeiten Sie aktiv an der weiteren Entwicklung unserer Märkte und Kunden mit, z.B. durch die Mitarbeit an Publikationen oder die Entwicklung neuer Themen

Das bringen Sie mit

- Sehr guter Hochschulabschluss – bevorzugt Wirtschaftswissenschaften, Wirtschaftsingenieurwesen, Wirtschaftsinformatik, Sozialwissenschaften, technische Studien oder ein vergleichbarer Studiengang
- Praktische, studienbegleitende Erfahrung in Managementberatungen, Handels- oder Industrieunternehmen
- Fundierte Kenntnisse moderner betriebswirtschaftlicher Methoden
- Strukturiertes, fokussiertes und lösungsorientiertes Handeln
- Analytisches Denken und Kreativität
- Sehr gute Kenntnisse in Microsoft Power Point und Excel
- Verhandlungssicheres und authentisches Auftreten in deutscher sowie englischer Sprache
- CEE-Sprachen sind von Vorteil (insbesondere tschechisch)
- Spaß an freundschaftlicher Zusammenarbeit, Wissens- und Erfahrungsaustausch sowie ein Schuss Humor

Ihre Vorteile bei uns

Unsere Erfolgsgeschichte ist geprägt durch unsere einzigartige Unternehmenskultur und die Menschen, die mit uns arbeiten. Wir sind mehr als ein Team. Wir bieten Ihnen:

- Toller, aktiv gelebter Teamspirit
- Steile Lernkurve
- Umfassende Aus- und Weiterbildung / Förderung akademischer Weiterbildung
- Viel Freiraum und Möglichkeiten zur Mitgestaltung / flache Hierarchie
- Flexibles Arbeiten im Büro, im Homeoffice oder beim Kunden
- Top-moderner Bürostandort mit bester Erreichbarkeit per Bahn, Öffis und Auto
- 29 Urlaubstage
- Möglichkeit von Sabbaticals
- Firmenwagen bereits ab dem zweiten Karrierelevel

Einstiegsgehalt abhängig vom Erfahrungshintergrund ab 4.200 EUR p.m.

Ihr Kontakt

Dr. Stefan Bergsmann | Horváth & Partner Management Consulting GmbH | Telefon: +43 1 512 75 08-0, sbergsmann@horvath-partners.com

Jetzt bewerben

POKYNY PRO ČTENÁŘE

Příhlášky k členství/odběru časopisu zasílejte na adresu:

Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku
Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
Mohsgasse 30/9
A-1030 Wien

tel./fax/záznamník (od 10:00): ++43-1-79 88 454

e-mail: info@kulturklub.at, www.kulturklub.at

Nemáme placenou sekretářku, a proto prosíme o pochopení, pokud se nedovoláte. Namluvte svá přání na záznamník, určitě se ozveme. Srdečně děkujeme všem novým odběratelům časopisu a věříme, že jsou s ním spokojeni. Zároveň prosíme o Vaše ohlasy, přání, návrhy a kritiky.

Vážení členové v Rakousku, příspěvek na rok 2022 činí **35,- €** (členský příspěvek 17 € + předplatné 18 €).

Členství zahrnuje: zasílání časopisu, možnost inzerce na homepage Klubu, možnost inzerce s 20 % slevou v časopise *Kulturní klub* aj.

Vážení čtenáři v Rakousku, abo-příspěvek na rok 2022 činí **37,- €**. Prosíme, uveďte na složenice zkratku ABO.

Bankovní spojení: Bank Austria

IBAN: AT 03 1200000 683035901

SWIFT: BKAUATWW

POKYNY A CENÍK PRO INZERENTY

(platí od 1. 1. 2022, viz též: www.kulturklub.at)

e-mail: inzerce@kulturklub.at

BÖHMISCHER HOF

Restaurace
privátní pokoje

Laaerstr. 55
 2111 HARMANNSDORF-RÜCKERSDORF

So-St 10:30-22:00 hod.
 Čt 10:30-14:00 hod.

Tel. 06 991 991 1111
www.hroch.at

KULTURNÍ KLUB

Informační časopis Čechů a Slováků v Rakousku
Informationszeitschrift der Tschechen
und Slowaken in Österreich
 Mohsgasse 30/9, 1030 Wien
 mobil (od 10:00): 0043-0-664-97 33 764
 fax: 0043-1-79 88 454
 e-mail: info@kulturklub.at
www.kulturklub.at

Koniasch Latin Press s. r. o.

Na Hubálce 7
 CZ-169 00 Praha 6
 tel.: +420-603 256 618
koniasch@gmail.com
www.koniasch.cz

KLP

STAROŽITNÍK: FIEDLER V.

Restauruje / nakupuje / prodává. Zájem o nákup českých malířů. Zprostředkování bude honorované. V. Fiedler, Vídeň 7, Siebensterng. 20. Tel. 523 35 81, mobil 0664/3566676.

Restaurace BÖHMERWALD

Česká kuchyně a speciality.
 Oslavy pro malé i větší skupiny
 v romantickém prostředí
 české a slovenské restaurace.

Na Vaše objednávky se těší rodina Stuchlíkova,
1040 Wien, Argentinierstr. 66 / Wiedner Gürtel 20,
tel./fax: 505 72 34, e-mail: boehmerwald@aon.at,
www.restaurant-boehmerwald.at
 otevřeno: po – ne 11:00-23:00 hod.

Česky a slovensky mluvící lékaři ve Vídni

Dr. Jirina BODNAR

FA für Haut u. Geschlechtskrankheiten
Privat u. kleine Kassen (BVAEB, SVS,
KFA), Kassaordinationszeiten:
Mo & Do 14:00-18:30
Di 9:00-13:00, Fr 9:00-11:00
ohne Voranmeldung, Privatpatienten
Hotline: +43-676-6297213
Josefstädter Strasse 3/5, A-1080 Wien

MUDr. Vít DOLEŽAL

zubní lékař (všechny pokladny)
Kegelgasse 14 / Top 12 (vchod
ze Seidlgasse 12), 1030 Wien
tel. 713 72 66

MUDr. Eva DRŠATA

oční lékařka (všechny pokladny)
Favoritenstr. 8/2, 1040 Wien,
po, st – odpoledne; út, čt – dopoledne
termín po dohodě na tel. 587 54 27

MR MUDr. Vladislav LIPTÁK

internista – sportovní lékař
Innere Medizin – Sportmedizin
gerichtlich beeid. Sachverständiger
Diplomsportarzt, všechny pokladny
Zelinkagasse 12, 1010 Wien-City
po, út, st 14:00-16:00, čt 9:00-11:00
tel. 533 58 34, fax 533 58 34 16

MUDr. Ilona POLZER

(roz. Bartošková), choroby oční
a optometrické (Wahlarzt)
Wiener Neudorf, Schillerstr. 26, NÖ
po, út 9-12, po + st 17-19 hod. a po
dohodě (i sobota dopoledne možná)
Tel.: 02236-496 93,
v akutních případech mimo ord. hod.:
0660-3470374
www.gesundeaugen.at

Další česky nebo slovensky mluvící lé-
kaře najdete na: www.mimo-domov.cz

Ověřené překlady dokumentů aj.

Mag. Pavlína LÖSSL

Allgemein beeidete und gerichtlich zerti-
fizierte Dolmetscherin für die tschechi-
sche Sprache Sprachtrainerin für Tsche-
chisch,
Slowakisch, Deutsch
Dieselgasse 5/2, A-1100 Wien
office@pavlina.at, www.pavlina.at
tel. 0699/19544077

tel./fax: 2908809
mobil: 0699/11807581
lenkakovarik@outlook.com
lenka.kovarik@fh-burgenland.at
<http://www.deutsch-tschechisch.at>

Univ.Lektor Dr. Dietmar KOLLER

Weidengasse 2, 2333 Leopoldsdorf/
Wien
Tel.: +43 (0) 676 37 62 117
dietmar.koller@univie.ac.at
www.tschechisch-slowakisch.com

Mag. Lenka KOVARIK

A-1210 Wien, Felix-Slavik-Str. 3/1/10

ST. KARL

Kreuzherren-
gasse 1
1040 Wien

Die Kirche ist ge- öffnet:

Mo-Fr 7:30-19:00
Sa 8:30-19:00
So 9:00-19:00

Kanzleistunden:

Mo-Fr 8:30-11:30

Tel.: 504 61 87

Fax: DW 13

E-Mail:

st.karl.wien@aon.at

ŠKOLSKÝ SPOLEK KOMENSKÝ

Schulverein Komenský
Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Tel. +43-1-7133188-01

Mateřská škola
Ředitelka: **Sabina Eimer**
Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Tel.: +43-1-7133188-10

Bilingvní obecná škola
Ředitelka: **Dipl. Päd. Marcela Ofner**
Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Tel.: +43-1-713 31 88-20

Bilingvní reálné gymnázium
Ředitelka: **Mag. Helena Huber**
Schützengasse 31, 1030 Wien
Tel.: +43-1-713 31 88-60

www.rgkomensky.at

DUCHOVNÍ SPRÁVA KRAJANŮ

P. Mgr. Ing. Václav SLÁDEK, O.Cr.

Tel.: +43 670 40 88 255

E-mail:

vaclav.sladek@katholischekirche.at

Kancelář: Mag. Miroslava CINKOVÁ

Salvatorgasse 12, A-1010 Wien
T:+431 533 95 94 DW 214 F: DW 9214

E-mail:

miroslava.cinkova@katholischekirche.at
[https://www.redemptoristen.com/
maria-am-gestade/](https://www.redemptoristen.com/maria-am-gestade/)

Kostel Nejsvětějšího Vykupitele

Rennweg 63, 1030 Wien
Mše svatá každou neděli a církv. svátek
v 10:00 a ve čtvrtek
(1. a 3. v měsíci) v 18:30 hodin.

Chrám Panny Marie Na Nábřeží

Salvatorgasse 12, Wien 1
Mše svatá každou neděli a církv. svátek
v 8:15 a ve středu v 18:30,
první pátek v měsíci v 18:30 (kromě
letních, zimních prázdnin a svátků)

Římskokatolická Kathedrála sv. Štěpána Wiener St. Stephansdom

svatá zpověď pondělí 16–18, úterý
15–17, středa 13–14 hod.

Kostol Panny Márie Snežnej

1030 Wien, Jaquingasse 12
Svätá omša s kázňou v slovenskom jazyku každú
nedelu a v zasvätený sviatok o 18 hodine.

K. M. Hofbauer Klub

Česko-slovenské společenství věřících
při chrámu Maria am Gestade ve Vídni
Seitzergasse 5, 4. patro vlevo, A-1010 Wien
<http://k-m-hofbauer-klub.webnode.at/>
Tel.: 0043 699 192 528 87
reneseliga@gmail.com

Kaple sv. Stanislava, Kurentgasse 2, Wien 1
mše svatá každý první pátek v měsíci v 18:00

Österreichische Post AG
PZ 09Z038029 P
Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
Mohsgasse 30/9
1030 Wien

Nezapomeňte nahlásit
případnou změnu adresy!

